قۇتتى جول

الەمنىڭ جاراتىلۋىنان اقىر زامانعا
دەيىنگى كەزەڭ تۋرالى قۇداي سوزىنەن
الىنعان تاڭدامالى ماتىندەر

2000 جىل

قۇتتى جول

الەمنىڭ جاراتىلۋىنان اقىر زامانعا دەيىنگى كەزەڭ تۋرالى قۇداي سوزىنەن الىنعان، تۇسىنىكتەمەلەر بەرىلگەن تاڭدامالى ماتىندەر.

وسى قاسيەتتى شىعارمادا قۇداي سوزدەگى تاۋرات، زابۋر، پايعامبارلار جانە ٴىنجىل ٴشارىفتىڭ جازبالارىنان الىنعان تاڭدامالى ماتىندەر جيناقتالعان.

ولار باياندالعان وقيعالاردىڭ بولىپ وتكەن كەزەڭدەرىنىڭ رەتىمەن بەرىلدى. ماتىڭدەردىڭ مازمۇنىن اشا ٴتۇسۋ ٴۇشىن شاعىن تۇسىنىكتەمەلەر ەنگىزىلدى.

شىعارما قالىڭ جۇرتشىلىقتى قۇداي ٴسوزىنىڭ باستى مازمۇنىمەن تانىستىرۋعا ارنالعان.

ISBN 0-9904-0103-

© Құдай Сөзінің Қазақша аудармасы «Жаңа өмір» баспасы, Стамбул, 1993, 1996, 2000 жж.

© Түсініктемелері және көркемделуі «Жаңа өмір» баспасы, Стамбул, 2000жж.

العی سوز

ەلمىز ٴۇشنشى مىڭجىلدىقتا قادام باسقان بۇل كۇندەرى ٴبارىمىز بولاشاق ٴۇشىن باقىت پەن بەيبىتشىلىك تىلەپ، سوعان جەتكىزەتىن جولدى ىزدەيمىز. شىنايى ادىلدىك پەن ىنتىماق قا باستاپ اپاراتىن تۋرا جول ـ قۇداي تاعالا ٴوزى دايىنداعان قۇتتى جول.

جاراتۋشىمىز ادامزاتقا ەجەلگى زاماندا ـ اق ٴوزىنىڭ ەركىن پايعامبارلارى ارقىلى ٴبىلدىردى. ولار ونى قۇداي سوزدەگى تاۋرات، زابۋر، پايعامبارلار جانە ٴىنجىل ٴشارىيفتىڭ قاسيەتتى جازبالارىندا كەلەر ۇرپاقتارعا جازىپ قالدىردى. سونىمەن قۇداي سوزى ـ قۇداي تاعالانىڭ قاسيەتتى ٴسوزى، بۇكىل ادام زاتتىڭ باعا جەتپەس مۇراسى. كەڭ ـ بايتاق الەمدە اللا تاعالاعا سيىنۋشىلار قۇداي سوزىنىڭ بىزگە باباعى زامانىنان ـ اق جەتكەن جازبالارىن قاسيەت تۇتىپ، قاستەرلەپ كەلەدى. ونىڭ نە تىكەلەي، نە باسقا كىتاپتار ارقىلى ادەبيەت پەن عىلىمعا، زاڭ مەن سالتداستۇرىمىزگە جاساعان ىقپالى زور. ەندى سونىڭ قاسيەتتى مازمۇنىمەن تانىسىپ، قۇدايدىڭ دايىنداعان قۇتتى جولى تۋرالى انا تىلىمىزدە وقىپ ـ ۇيرەنۋىمىزگە مۇمكىندىك بەرگەن جاراتقان يەمىزگە شۇكىرلىك ەتەيىك!

قولىڭىزداعى كىتاپ تاۋرات، زابۋر، پايعامبارلار جانە ٴىنجىل شارىيفتەگى قاسيەتتى جازبالاردىڭ تاڭداۋلى ماتىندەرىن (تەكستەرىن) قامتيدى. ولار وقىرماندى قۇداي ٴسوزىنىڭ ەڭ باستى مازمۇنىمەن تانىستىرۋ ماقساتىندا جيناقتالدى، ٴارى بايانداپ العان وقيعالاردىڭ بولىپ وتكەن كەزەڭدەرىنىڭ رەتىمەن ورنالاستىرىلدى. كەرەك جەرلەردى قۇداي سوزىنەن الىنعان وسى ماتىندەردىڭ اراسىنا ولاردى بىر ـ بىرىمەن بايلانىستىرىپ، قوسىم شا مالىمەت بەرەتىن تۇسىندىرمەلەر ەنگىزىلدى. بۇلار كولدەۋ جازۋمەن (كۋرسيۆ) باسىلىپ ارقىلى ايرىقشا كورسەتىلدى.

قۇداي سوزىنىڭ مازمۇنىنىڭ ەجەلگى زامانىنان بەرى كۇنى بۇگىنگە دەيىن تولىق ساقتالىپ جەتكەنىنىڭ ٴوزى كەرەمەت! قۇدايشىل ٴارى وقىمىستى ادامدار ونىڭ قاسيەتتى جازبالارىن مۇقيات كوشىرىپ جازىپ، كەيىنگى ۇرپاقتارعا قالدىردى. تاياۋ شىعىستىڭ ٴشولدى ايماقتارىنداعى نە ارنايى جابىق، نە ۋاقىت وتە كومىلىپ قالعان قۇرعاق ورىنداردان ەجەلگى قول جازبالاردىڭ ٴبىرسىپىراسى تابىلىپ، قۇداي ٴسوزىنىڭ مازمۇنىنىڭ مىڭداعان جىلدار بويى تولىق ساقتالىپ كەلگەنىنە كەلىل بولدى. راسىندا بۇل تاڭعالارلىق جايت ەمەس، سەبەبى قۇدىرەتى شەكسىز قۇداي تاعالا ٴوزى جازدىرعان قۇداي سوزىنىڭ قورعاۋشىسى! ول ٴوزىنىڭ قاسيەتتى ٴسوزىن سول ۇزاق زاماندار بويى امان ساقتاپ كەلەدى.

ەندەشە قۇداي تاعالانىڭ ەركى تۋرالى وقىپ-ۇيرەنىپ، ونىڭ ٴوزى دايىنداعان قۇتتى جولىنا بەت بۇرىپ، جارىلقاۋىنا يە بولايىق!

ەسكەرتۋ: قۇداي سوزىنەن كەلتىرىلگەن ماتىندەردىڭ سوڭىندا ولاردىڭ قاي جەردەن الىنعاندىعى كورسەتىلگەن. مىسالى، جوحان 12:1ـ21 سول ٴماتىننىڭ ٴىنجىل شارىفتەگى «جوحان جازعان ىزگى حابار» دەگەن جازبانىڭ 12ـتاراۋىنىڭ 1ـ21 اياتتارى ەكەنىن بىلدىرەدى.

كىرىسپە

اۋەل باستا قۇداي تاعالا ۋلان-عايىر الەمدى جاراتتى. ول كەزدە قۇداي مەن ادام اتا، حاۋا انا جانە باسقا دا تىرشىلىك يەلەرىنىڭ اراسىندا مۇلتىكسىز قارىم-قاتىناس، تەعىز بايلانىس ورناعان بولاتىن. بۇكىل دۇنيە ءبىر مامىراجاي كۇيدە ەدى. زورلىق-زومبىلىق، اۋرۋ-سىرقاۋ، تابيعات اپاتتارى جەر بەتىندە اتىمەن جوق بولدى. ءتىپتى جانۋارلاردىڭ اراسىندا ءبىرىن-بىرى جالماپ ءولتىرۋ، قۋرتۋ دەگەن بولمادى.

الايدى ءبىرقاتار پەيىشتەلەر قۇدايعا قارسى باس كوتەردى. ولاردىڭ باستىعى ءازازىل شايتان ادامدى دا كۇنا جاساۋعا ازعىردى. سوندا قۇداي مەن ادامنىڭ، ءارى ادام مەن تابيعاتتىڭ اراسىنداعى بايلانىس بۇزىلدى. سودان باستاپ ادامزات اتاۋلى كۇنانىڭ جەتەگىندە كەتىپ، پەندەلىك قاسيەتتەردىڭ شىرماۋىنان شىعا المادى.

ادامزاتتىڭ وسى بەيشارا كۇيى قازاق حالقىنىڭ ۇلى اقىنى اباي مىنا ولەڭ جولدارىندا سۋرەتتەگەن جايتقا ۇقسايدى:

كورسەقىزار كەلەدى بايلاۋى جوق،
ءبىر كۇن تىرتىڭ ەدى، ءبىر كۇن - بۇرتىڭ.
باس-باسىنا بي بولعان وڭكەي قيقىم،
مىنەكي، بۇزعان جوق پا ەلدىڭ سيقىن.
وزدەرىڭدى تۇزەلەر دەي المايمىن
وز قولىڭنان كەتكەن سوڭ ەندى ءوز ىرقىڭ.
اعايىن جوق نارسەدەن ەتەر بۇلتىڭ،
ونىڭ دا العان جوق پا قۇداي قۇلقىن.

بىرلىك جوق، بەرەكە جوق، شىن پەيىل جوق،
ساپىرىلدى بايلىعىڭ، باقىقان جىلقىڭ.
باستا مي، قولدى مالعا تالاس قىلعان
كۇش شىناسقان كۇندەستىك بۇزدى ـ اۋ شىرقىڭ.

الايدا الەمدى جاراتقان راقىمدى قۇداي ادام بالاسىنىڭ كۇنانىڭ قۇلدىرعىنان ازات بولۋىن قالايدى. ول پايعامبارلارى ارقىلى ٴوزىنىڭ ەركىن ٴبىلدىرىپ، راقىمىنا بولەنىپ، قايتادان وزىنە ۇنامدى بولۋعا باستايتىن قۇتتى جولدى اشىپ كورسەتىپ وتىردى.

قۇدايدىڭ مۇلتىكسىز الەمدى جاراتۋى

الەمنىڭ جاراتىلۋى

اۋەل باستا قۇداي اسپان مەن جەردى جاراتتى. جەر رەتسىز، تىرشىلىكسىز بوس جاتتى، سۋعا تولى تۇڭعيىقتىڭ ٴۇستىن قارا تۇنەك جاۋىپ تۇردى. ال قۇداي رۋحى سۋ بەتىندە قالىقتاپ ۇشىپ ٴجۇردى.

سوندا قۇداي: «جارىق پايدا بولسىن!» ـ دەدى. ٴسويتىپ جارىق پايدا بولدى. قۇداي جارىقتى جاقسى ەكەنىن كوردى. ول جارىقتى قارا تۇنەكتەن ٴبولىپ، جارىقتى كۇن، ال قارا تۇنەكتى ٴتۇن دەپ اتادى. كەش ٴتۇسىپ، تاڭ اتتى، بۇل ٴبىرىنشى كۇن ەدى.

سودان كەيىن قۇداي: «(اينالا تۇماندانىپ تۇرعان) سۋدى ورتاسىنان ٴبولىپ تۇراتىن اۋە كەڭىستىگى پايدا بولسىن!» ـ دەپ بۇيىردى. وسىلاي ول اۋە كەڭىستىگىن جاساپ، سونىڭ استىنداعى سۋدى ۇستىندەگى سۋدان ٴبولدى. سولاي بولدى دا. قۇداي اۋە كەڭىستىگىن اسپان دەپ اتادى. كەش ٴتۇسىپ، تاڭ اتتى بۇل ەكىنشى كۇن ەدى.

مۇنان سوڭ قۇداي: «اسپان استىنداعى سۋ ٴبىر جەرگە جينالىپ، قۇرلىق كورىنىپ تۇراتىن بولسىن!» ـ دەدى. بۇل سولاي بولدى دا. قۇداي قۇرلىقتى جەر، ال جينالعان سۋدى تەڭىز دەپ اتادى. ول جاساعانىنا قاراپ، جاقسى ەكەنىن كوردى.

قۇداي ەندى:«جەر جاسىل وسىمدىكتەردى: تۇقىم شاشاتىن وسىمدىكتەردى جانە دانەگى بار الۋان ٴتۇرلى جەمىس اعاشتارىن ٴوسىرىپ شىعارسىن!» ـ دەپ بۇيىردى. سولاي بولدى دا؛ جەر

جاسىل وسىمدىكتەردى: تۇرلەرىنە قاراي تۇقىم شاشاتىن وسىمدىكتەردى جانە دانەگى بار جەمىس اعاشتارىن ٴوسىرىپ شىعاردى. قۇداي جاساعانىنا قاراپ، جاقسى ەكەنىن كوردى. تاعى دا كەش ٴتۇسىپ، تاڭ اتتى، بۇل ٴۇشىنشى كۇن ەدى.

سونان سوڭ قۇداي: «اسپاندا كۇندىز بەن ٴتۇندى بىر-بىرىنەن اجىراتاتىن، كۇندەر مەن جىلداردى بەلگىلەيتىن جارىقتار ورناسىن! ولار جەرگە نۇرىن شاشۋ ٴۇشىن اسپاندا جارقىرايتىن بولسىن!» - دەپ بۇيىردى. سولاي بولدى دا قۇداي ۇلكەنىرەگى كۇندىزگە، كىشىرەگى تۇنگە بيلىك جۇرگىزەتىن جارقىراعان ەكى ۇلكەن اسپان دەنەسىن، سونىمەن قاتار جۇلدىزداردى دا جاراتتى؛ جەرگە جارىق ٴتۇسىرىپ، كۇندىز بەن ٴتۇندى بيلەپ؟ جارىقتى قاراڭعىدان اجىراتۋ ٴۇشىن ولاردى اسپان الەمىنە ورنالاستىردى. قۇداي ٴمۇنىڭ دا جاقسى ەكەنىن كوردى. تاعى دا كەش ٴتۇسىپ، تاڭ اتتى، بۇل ٴتورتىنشى كۇن ەدى.

سونان سوڭ قۇداي: «تەڭىزدەر، كولدەر مەن وزەندەر سۋ جاندىكتەرىنە تولىپ، اۋە كەڭىستىگىندە قۇستار ۇشىپ ٴجۇرسىن!» - دەپ بۇيىردى. وسىلاي ول سۋدى مەكەندەيتىن الىپ جانۋارلاردى، سۋدا قاپتاپ جۇرگەن باسقا دا جانۋارلار مەن جاندىكتەردىڭ بارلىق ٴتۇرىن، سونىمەن بىرگە قاناتتىلاردى دا تۇر-تۇرىمەن جاراتتى. قۇداي جاساعاندارىنا قاراپ، جاقسى ەكەنىن كوردى. ولارعا وڭ باتاسىن بەرىپ: «ٴوسىپ-ونىپ كوبەيىڭدەر، تەڭىزدەردى تولتىرىڭدار، قۇستار دا جەر بەتىندە كوبەيسىن!» - دەپ بۇيىردى. تاعى دا كەش ٴتۇسىپ، تاڭ اتتى، بۇل بەسىنشى كۇن ەدى.

سودان كەيىن قۇداي: «جەر ارقىلى تىرشىلىك يەلەرىن: مالدار، باۋىرىمەن جورعالاۋشىلار جانە اڭداردى تۇر-تۇرىمەن شىعارسىن!» - دەپ بۇيىردى. سولاي بولدى دا؛ قۇداي اڭدار مەن مالداردى جانە باۋىرىمەن جورعالاۋشىلاردى تۇر-تۇرىمەن جاراتتى. ول جاساعاندارىنا قاراپ، جاقسى ەكەنىن كوردى.

قۇداي ەندى: «ٴبىز وزىمىزگە رۋحاني جاعىنان ۇقساس ادامداردى جاراتايىق. ولار تەڭىزدەگى بالىقتار مەن اسپانداعى قۇستارعا، مالعا، جابايى اڭعا، بۇكىل جەر بەتىنە جانە وندا جورعالاپ جۇرگەن بارلىق جانۋارلارعا يەلىك ەتسىن!» ـ دەدى.

وسىلايشا قۇداي ادامدى رۋحاني جاعىنان وزىنە ۇقساس ەتىپ، ٴبىرىن ەركەك، ٴبىرىن ايەل قىلىپ جاراتتى. ولارعا وڭ باتاسىن بەرىپ: «ٴوسىپ ـ ونىپ كوبەيىڭدەر! ۇرپاقتارىڭ جايىلىپ، جەر بەتىن تولتىرىڭدار!ونى وزدەرىڭە باعىندىرىپ، تەڭىزدەگى بالىقتارعا، اسپانداعى قۇستارعا جانە جەر بەتىندەگى بارلىق جانۋارلارعا يەلىك ەتىڭدەر!» ـ دەدى.

قۇداي ولارعا تاعى ٴتىل قاتىپ«مەن سەندەرگە جەر بەتىندەگى تۇقىم شاشاتىن وشىمدىكتەردى جانە دانەگى بار جەمىس اعاشتارىن تۇر ـ تۇرىمەن بەردىم، بۇلار سەندەرگە تاماق بولسىن. ال جەر بەتىندەگى بارلىق اڭدارعا، اسپانداعى بارلىق قۇستارعا جانە باۋىرىمەن جورعالاۋشىلارعا ـ بويىندا تىرشىلىكتىڭ لەبى بار جانۋارلاردىڭ بارىنە مەن كوك ٴشوپ اتاۋلىنى قورەك ەتۋگە بەرەمىن»، ـ دەدى. بۇل سولاي بولدى دا.

قۇداي ٴوزىنىڭ جاساعاندارىنىڭ بارىنە قاراپ، وتە جاقسى ەكەنىن كوردى. تاعى دا كەش ٴتۇسىپ، تاڭ اتتى، بۇل التىنشى كۇن ەدى.

وسىلايشا اسپان مەن جەر جانە ولاردىڭ رەت ـ رەتىمەن ورنالاسقان بارلىق بولشەكتەرى تولىقتاي جاراتىلدى.

قۇداي جاراتۋ جۇمىسىن جەتىنشى كۇنى اياقتاپ، سول كۇنى جۇمىس جاساماي دەمالدى. جەتىنشى كۇنگە وڭ باتاسىن بەرىپ، ونى قاسيەتتى دەپ بەلگىلەدى. سەبەبى ول بۇل كۇنى ٴوزىنىڭ جاراتۋ جۇمىسىنىڭ ٴبارىن بىترگەن سوڭ تىنىقتى.

ادام اتا مەن حاۋا انانىڭ پەيىش باعىنداعى تاماشا ٴومىرى

اسپان مەن جەردىڭ جاراتىلعانىنان كەيىنگى تارىحى مىناۋ:

قۇداي يە جەر مەن اسپاندى جاراتقان كەزدە جەر بەتىندە ٴالى دە دالانىڭ بۇتالارى مەن وسىمدىكتەرى كوكتەپ، وسپەگەن بولاتىن. سەبەبى قۇداي يە جەرگە جاڭبىر جاۋعىزباعان ەدى؛ ونى وڭدەيتىن ادام دا جوق بولاتىن. ال جەر بەتىنەن بۋ كوتەرىلىپ شىعىپ، بۇكىل دالانى سۋلاندىردى.

سوندا قۇداي يە جەردەگى توپىراقتان ادامدى جاساپ، ونىڭ مۇرنىنا تىرشىلىك لەبىن ۇرلەدى. ادام وسىلاي ٴتىرى جان بولىپ شىعا كەلدى.

قۇداي يە شىعىستا، ەدەم دەگەن جەرگە پەيىش باعىن ورناتىپ، ٴوزى جاساعان ادامدى سوندا ورنالاستىردى. سونان سوڭ قۇداي يە كوز تارتارلىق، جەۋگە جاقسى جەمىستەر بەرەتىن ٴتۇرلى اعاشتاردى جەردەن ٴوسىرىپ شىعاردى. باقتىڭ ورتاسىندا «ماڭگىلىك ٴومىردى سىيلايتىن اعاش» جانە «جاقسىلىق پەن جاماندىقتى تانىتاتىن اعاش» تا ٴوسىپ تۇردى.

باقتى سۋلاندىراتىن ۇلكەن وزەن ەدەمنەن اعىپ جاتتى، ول ٴارى قاراي ٴتورت وزەنگە ٴبولىنىپ كەتەتىن. ٴبىرىنشىسى پيشون دەپ اتالادى، ول التىن شىعاتىن بۇكىل حاۋيلا ولكەسىن اينالىپ اعادى. سول ەلدىڭ التىنى ەرەكشە باعالى، وندا حوش ٴيىستى شايىر مەن ونيكس اتتى اسىل تاس تا بار. ەكىنشى وزەندى گيحون دەپ اتايدى، ول قۇش ولكەسىن اينالىپ اعادى. ٴۇشىنشى وزەننىڭ اتى تيگر، ول اشۋردىڭ شىعىس جاعىنان وتەدى. ٴتورتىنشى وزەن ـ ەۆفرات.

قۇداي يە پەيش باعىن وڭدەپ، كۇتىپ-باعۋ ٴۇشىن ادامدى سوندا ورنالاستىردى. وعان بۇيرىق بەرىپ: «ساعان باقتاعى بارلىق اعاشتاردىڭ جەمىستەرىن جەۋگە بولادى. ٴبىراق جاقسىلىق پەن جاماندىقتى تانىتاتىن اعاشتىڭ جەمىسىن جەمەيسىڭ! سەبەبى ودان جەگەن كەزدە ولەسىڭ»، - دەدى.

سودان كەيىن قۇداي يە: «ادامنىڭ جالعىز بولعانى جاقسى بولماس. مەن وعان وزىنە ساي كومەكشى جاساپ بەرەيىن»، - دەدى.

قۇداي يە جەردەگى بارلىق جانۋارلار مەن جاندىكتەردى جانە اسپانداعى بارلىق قۇستاردى توپىراقتان جاساعان ەدى. ەندى ولاردى قالاي اتايتىنىن ٴبىلۋ ٴۇشىن ادامعا الىپ كەلدى. ادام قانداي ات قويسا، ولار سولاي اتالاتىن بولدى. سونىمەن ادام مالدارعا، جابايى اڭدار مەن اسپانداعى قۇستاردىڭ بارىنە دە ٴوز اتتارىن قويدى.

ال ادامعا وزىنە ساي كومەكشى تابىلمادى. سوندا قۇداي يە ادامدى تەرەڭ ۇيقىعا باتىرىپ، ۇيقتاپ جاتقاندا ونىڭ ٴبىر قابىرعاسىن الىپ، ورنىن ەتىمەن جاۋىپ تاستادى. ٴتاڭىر يە سول قابىرعادان ايەل جاساپ، ونى ادامعا الىپ كەلدى.

ريزا بولعان ادام بىلاي دەدى:

«مىنە، بۇل - ٴوز سۇيەگىمنەن شىققان سۇيەك،
وز ەتىمنەن شىققان ەت! ول ايەل دەپ اتالسىن،
سەبەبى ول ەركەكتەن الىنىپ جاسالعان».

سوندىقتان ەركەك اكە-شەشەسىن تاستاپ، ايەلىنە قوسىلادى، ٴسويتىپ ەكەۋى ٴبىرتۇتاس بولادى.

ادام مەن ونىڭ ايەلى جالاڭاش ەدى، ال ولار بۇعان ۇيالعان جوق. (جاراتىلىس. باست. 1:1-25:2)

ادامنىڭ كۇناعا باتۋى

ادامنىڭ قۇدايعا باعىنباي، كۇناعا باتۋى

قۇداي يە جاراتقان جابايى حايۋاناتتاردىڭ ىشىندەگى ەڭ قۋى جىلان ەدى. ول ايەلگە سۇراق قويىپ:

ـ قۇداي سەندەرگە باقتاعى ەشبىر اعاشتىڭ جەمىسىن جەمەڭدەر دەپ شىنىمەن ايتتى ما؟ ـ دەدى. ايەل جىلانعا:

ـ جوق، بىزگە باقتاعى اعاشتاردىڭ جەمىسىن جەۋگە بولادى. ٴبىراق قۇداي: باقتىڭ ورتاسىندا تۇرعان اعاشتىڭ جەمىسىن جەمەڭدەر، ٴتىپتى وعان تيىسپەڭدەر، ايتپەسە ولەسىڭدەر دەپ ايتقان بولاتىن، ـ دەپ جاۋاپ بەردى. سوندا جىلان ايەلگە:

ـ جوق، ٴتىپتى دە ولاي ەمەس، ولمەيسىڭدەر! قايتا، سەندەر وسى جەمىستى جەگەن كەزدە كوزدەرىڭ اشىلىپ، ەنىڭ جاقسى، نەنىڭ جامان ەكەنىن ايىرىپ، قۇداي سياقتى بولاتىندارىڭدى ول جاقسى بىلەدى، ـ دەدى.

ايەل اعاشتىڭ قاسىنا بارىپ، جەمىسىنىڭ جەۋگە جاقسى، ٴارى كوز تارتارلىق ادەمى ەكەنىن جانە ٴوزىن اقىلدى ەتۋگە قىزىقتىرىپ تۇرعانىن كورىپ، جەمىستى الىپ جەدى. ونى قاسىنداعى كۇيەۋىنە دە بەردى، ول دا جەدى. سول كەزدە ەكەۋىنىڭ كوزدەرى اشىلىپ، وزدەرىنىڭ جالاڭاش ەكەنىن ٴبىلدى. سودان ولار ٴىنجىر اعاشىنىڭ جاپىراقتارىن بىرىكتىرىپ تىگىپ، الجاپقىشتار جاساپ الدى.

كۇن باتىپ، جەل سوققان كەزدە ولار قۇداي يەنىڭ باق ىشىندە جۇرگەن دىبىسىن ەستىدى. ادام مەن ايەلى ونىڭ كوزىنەن تاسالانىپ، باقتاعى اعاشتاردىڭ اراسىنا جاسىرىنىپ

قالدى. ال قۇداي يه ادامدى داۋستاپ شاقىرىپ:

ـ سەن قايداسىڭ؟ ـ دەدى. سوندا ول:

ـ سەنىڭ باقتا جۇرگەنىڭدى ەستىپ، قورقىپ كەتتىپ. سەبەبى مەن جالاڭاشپىن، سوندىقتان جاسىرىنىپ قالدىم، ـ دەپ جاۋاپ بەردى. قۇداي يه ادامنان:

ـ ساعان جالاڭاشسىڭ دەپ كىم ايتتى؟ الدە مەن جەۋگە تىيىم سالعان اعاشتىڭ جەمىسىن جەدىڭ بە؟ ـ دەپ سۇرادى. ول:

ـ قاسىما ٴوزىڭ جىبەرگەن ايەل ماعان سول اعاشتىڭ جەمىسىن بەردى، مەن جەدىم، ـ دەدى. قۇداي يه ايەلدەن:

ـ سەن نەگە ولاي ىستەدىڭ؟ ـ دەپ سۇرادى. ايەل:

ـ مەنى جىلان ازعىرعان سوڭ جەدىم، ـ دەدى.

سوندا قۇداي يه جىلانعا ۇكىم شىعارىپ:

ـ وسىلاي ىستەگەنىڭ ٴۇشىن بارلىق مال مەن جابايى اڭداردىڭ ىشىندەگى سەنى قارعىس اتتى. ٴومىر باقي جەر باۋىرلاپ، توپىراق جەپ ٴوت! ايەل ەكەۋىڭدى، سەنىڭ ۇرپاعىڭ مەن ونىڭ ۇرپاعىن ٴوزارا وشتەستىرىپ قويامىن. ايەلدىڭ ۇرپاعى باسىڭدى مىجىپ، ال سەن ونىڭ وكشەسىن شاعاتىن بولاسىڭ، ـ دەدى.

ال ايەلگە قۇداي مىنانى ايتتى:

ـ قۇرساق كوتەرگەن كەزىڭدە كورەتىن بەينەتىڭدى ۋاۋىرلاتامىن، بالالارىڭدى قينالىپ بوساناتىن بولاسىڭ. سەن كۇيەۋىڭە قۇشتار بولاسىڭ، ال ول ساعان بيلىگىن جۇرگىزەدى.

ادامعا قۇداي يه بىلاي دەدى:

ـ ايەلىڭنىڭ ٴتىلىن الىپ، مەن تىيىم سالعان اعاشتىڭ

جەمىسىن جەگەن سەنىڭ كەسىرىڭنەن جەردىڭ توپىراعىن قارعىس اتتى! بۇدان بىلاي تاماعىڭدى ٴومىر باقي بەينەت شەگىپ توپىراقتان ٴوسىرىپ جەيتىن بولاسىڭ. جەردىڭ توپىراعى ساعان ارام ٴشوپ پەن تىكەنەكتەر قاۋلاتىپ، سەن دالانىڭ وسىمدىكتەرىمەن قورەكتەنەتىن بولاسىڭ.

ٴوزىڭ جاراتىلعان جەردىڭ قوينىنا قايتىپ كىرگەنشە، جەيتىن نانىڭدى ماڭدايىڭ تەرىڭدى توگىپ ٴجۇرىپ تاباتىن بولاسىڭ. سەن توپىراقتان جاراتىلدىڭ، قايتادان توپىراققا ايىنالاسىڭ!

ادام ايەلىنە حاۋا (ياكي «ٴومىر ٴسۇرۋشى») دەگەن ات قويدى. سەبەبى ول ٴومىر ٴسۇرۋشى ادامزات اتاۋلىنىڭ ٴتۇپ اناسى بولاتىن بولدى.

قۇداي يە ادام مەن ونىڭ ايەلىنە حايۋاناردىڭ تەرىلەرىنەن كيىم جاساپ، ولاردى كيىندىردى. سونان سوڭ بىلاي دەدى: «مىنە، ادام نەنىڭ جاقسى، نەنىڭ جامان ەكەنىن ٴبىلىپ، ٴبىز سياقتى بولدى. ەندى ول قولىن سوزىپ، ماڭگىلىك ٴومىردى سىيلايتىن اعاشتىڭ جەمىسىن الىپ جەپ، ماڭگى ٴومىر ٴسۇرىپ جۇرمەسىن».

سونىمەن قۇداي يە ادامدى پەيىش باعىنان قۋىپ شىعىپ، وعان ٴوزى جاراتىلعان جەردىڭ توپىراعىن وڭدەتىپ قويدى. ادامدى قۋىپ شىققانان كەيىن، ماڭگىلىك ٴومىردى سىيلايتىن اعاشقا اپاراتىن جولدى كۇزەتۋ ٴۇشىن پەيىش باعىنىڭ شىعىس جاعىنا كەرۋب دەگەن پەرىشتەلەردى جانە جۇزىنەن وت شاشىپ، ارى-بەرى قوزعالىپ جارقىلداپ تۇرعان ٴبىر سەمسەردى قويدى.

(جاراتىلىس. باست. 3:1-24)

كۇنا جاساپ، پەيىش باعىنان قۋىلعانان كەيىن ادام اتا مەن حاۋا انا بالا ٴسۇيدى. بىرتىندەپ ادامزات ٴوسىپ-ونىپ

كوبەيدى. ولار قۇدايعا ارناپ قۇرباندىق شالا باستاعانمەن، وعان قۇلاق اسپاي، اۋىر كۇنالار جاساي بەردى. سودان قۇداي ولاردىڭ ٴبارىن دە قۇرتۋعا ۇكىم شىعاردى.

جالعىز نۇح پايعامبار مەن ونىڭ وتباسى عانا ٴادىل ىستەر ىستەپ، جاراتقان يەگە ادال بولدى. اللا تاعالانىڭ بۇيىرىعىمەن نۇح پايعامبار ۇلكەن كەمە جاساپ، سوعان ٴوزىنىڭ ايەلىن، ٴۇش ۇلى مەن كەلىندەرىن، جەر بەتىندەگى بارلىق حايۋانداردىڭ ٴبىر-ٴبىر جۇپتارىن جانە ٴاربىر مال ٴتۇرىنىڭ جەتى جۇبىن ەرتىپ الىپ كىردى. جەر بەتىن تۇگەلدەي توپان سۋ باسقاندا تەك كەمەدەگىلەر عانا قۇتقارىلىپ، امان قالدى.

نۇح پايعامباردان سوڭ ىرىنەشە ۇرپاقتان كەيىن ادامدار تىم تاكاپپارلانىپ، وزدەرىنىڭ اتاقتارىن الەمگە شىعارۋ ٴۇشىن بابىل قالاسىن سالدى. قالانىڭ ىشىندە كوكپەن تالاسقان ٴزاۋلىم مۇنارانى دا سالا باستادى. سوندا بۇلارىنا نارازى بولعان قۇداي تاعالا ولار سويلەسىپ كەلگەن ٴتىلدى شاتاستىرىپ، ادامداردى جەردىڭ تۇكپىر-تۇكپىرىنە بىتىراتىپ جىبەردى.

قۇداي جارىلقاعان ىبىرايىم مەن ونىڭ ۇرپاقتارى

سودان كەيىن، بۇدان شامامەن4000 جىل بۇرىن، قۇداي يە ٴوزىن ادامزاتقا پاش ەتەتىن ەرەكشە ٴبىر حالىقتىڭ ٴتۇپ اتاسى بولۋعا ىبىرايىم (ياكي يبىراقيم) پايعامباردى تاڭداپ الدى. ول پارسى شىعاناعىنىڭ ماڭىنداعى ۋر قالاسىندا دۇنيەگە كەلدى. ىبىرايىم العاشىندا ىبىرام، ال ايەلى سارا ساراي دەپ اتالاتىن. قۇدايدىڭ بۇيىرىعىمەن ىبىرامنىڭ اكەسى تاراح ىبىرامدى، كەلىنى

سارايدى جانه كىشى ۇلىنان تۋعان نەمەرەسى لۋتتى ەرتىپ الىپ، قۇداي كورسەتەتىن باسقا ٴبىر ەلگە بارۋ ماقساتىندا جولعا شىقتى. ولار وڭتۇستىك تۇركياداعى حاران ايماعىنا كەلگەندە سول جەردە قونىستانىپ قالدى. قارت تاراح وسى حاران جەرىندە قايتىس بولدى.

قۇدايدىڭ ىبىرامدى تاڭداپ الىپ،

سول ارقىلى بارلىق حالىقتاردى جارىلقاۋى

جاراتقان يە ىبىرامعا ٴسوزىن ارناپ بىلاي دەپ بۇيىرعان ەدى:

ـسەن ەلىڭدى، تۋعان ـتۋىسقاندارىڭدى جانە اكەڭنىڭ ٴۇيىن تاستاپ، مەن وزىڭە كورسەتەتىن ەلگە كوش!

مەن سەن ارقىلى ۇلى حالىق جاسايمىن،

سەنى جارىلقايمىن دا اتىڭدى شىعارامىن.

مەنىڭ اق باتام سەن ارقىلى باسقالارعا دا جەتەتىن بولادى.

ساعان اق باتاسىن بەرگەندەرگە مەن دە اق باتامدى بەرەمىن،

ال كىم سەنى قارعاسا، سونى مەن دە قارعايمىن.

سەن ارقىلى مەن جەر بەتىندەگى بارلىق ۇلتتاردى جارىلقايمىن.

سوندىقتان ىبىرام جاراتقان يەنىڭ ايتۋىمەن جولعا شىقتى. قاسىنا لۋت ىلەستى. حاراننان كوشىپ كەتكەن كەزدە ىبىرام جەتپىس بەس جاستا ەدى. وسىلايشا ىبىرام ايەلى سارايدى جانە تۋعان ٴىنىسىنىڭ بالاسى لۋتتى ەرتىپ، بار جيعان-تەرگەندەرى مەن حاراندا وزدەرى يەمدەنگەن قىزمەتشىلەرىن دە الىپ، ساپارعا شىعىپ، قاناحان ەلىنە باردى.

ىبىرام سول جەردى كەزىپ، سيحەم قالاسىنىڭ قاسىنداعى الىپ ەمەن اعاشى ٴوسىپ تۇرعان مورە دەگەن جەرگە دەيىن جەتتى. ول كەزدە بۇل ەلدى قاناحاندىقتار مەكەندەۋشى ەدى. ال جاراتقان يە ىبىرامعا ايان بەرىپ: «مەن سەنىڭ ۇرپاعىڭا وسى ەلدى سىيلايمىن»، ـ دەپ ۋادە ەتتى. ىبىرام سول جەردە وزىنە ايان بەرگەن ٴتاڭىر يەگە ارناپ قۇرباندىق ۇستاتىن ورىن تۇرعىزدى. (جاراتىلىس. باست. 12:1ـ7)

مالدارى ٴوسىپ-ونىپ، كوبەيگەنىنەن كەيىن ىبىرامنىڭ نەمەرە ٴىنىسى لۇت يوردان وزەنىنىڭ القابىنا كوشىپ كەتتى. سول جەردە ول اۋىر كۇناعا باتقان سودوم قالاسىنىڭ ماڭىنا قونىستاندى.

بىردە سول ايماققا جاۋ شاۋىپ، لۇت تا وتباسىمەن بىرگە ولاردىڭ قولىنا ٴتۇستى. ىبىرام قىزمەتشىلەرىمەن بىرگە اتتانىپ، ٴبارىن دە قۇتقارىپ ازات ەتتى. جورىقتان قايتا ورالعاندا ىبىرام اللا تاعالاعا باعىشتالعان مالىكسادىق ەسىمدى پاتشا ٴارى ٴدىني قىزمەتكەرگە كەزدەستى. ىبىرام جاراتقان يەگە ريزاشىلىعىن ٴبىلدىرىپ، ٴوز قولىندا بارىنىڭ وننان ٴبىر بولىگىن قۇدايى ساداقا ەتىپ سول ٴدىني قىزمەتكەرگە قالدىرىپ كەتتى.

قۇدايدىڭ ىبىرامدى ۇلدى ەتۋگە ۋادە بەرىپ،

ونىمەن كەلىسىم جاساۋى

وسى وقيعالاردان كەيىن جاراتقان يە ىبىرامعا ايان بەرىپ:

ـ ىبىرام، قورىقپا! مەن سەنىڭ قورعانىڭمىن، ساعان بەرىلەر سيلىق وتە جوعارى بولادى، ـ دەدى. ٴىبراق ىبىرام:

ـ ۋا، قۇدىرەتتى جاراتقان يەم، سەن ماعان قانداي سىيلىق بەرمەكسىڭ؟ مەن دۇنيەدەن بالاسىز وتەتىن بولارمىن، ۇيىمە داماسكىلىك قىزمەتشىم ەليەزەر يەلىك ەتپەك،ـ دەدى دە،ـ سەن ماعان بالا سيلامادىڭ، سوندىقتان مۇراگەرىم ۇيىمدەگى ٴبىر قىزمەتشىم بولادى، ـ دەپ مۇڭىن شاقتى. ال جاراتقان يە

وعان:

ـ مۇراگەرىڭ ول ەمەس، سەنەن تۋاتىن ۇل بولادى! ـ دەدى دە، ونى سىرتقا الىپ شىعىپ ـ اسپانعا قاراپ جۇلدىزداردى ساناشى! سەن ولاردى ساناي الار ما ەكەنسىڭ؟ سەنىڭ ۇرىم ـ بۇتاعىڭ دا وسىنداي سانسىز كوپ بولادى! ـ دەپ ۋادە بەردى.

ىبىرام ٴتاڭىر يەگە سەندى، سوندىقتان ٴتاڭىر ونى ٴوزىنىڭ الدىندا اقتادى.

جاراتقان يە وعان تاعى دا ٴتىل قاتىپ:

ـ مەن جاراتقان يەمىن. سەنى وسى ەلدى يەمدەنسىن دەپ حالدەيلىك ۋر قالاسىنان الىپ شىققان مەنمىن، ـ دەدى. ال ىبىرام:

ـ ۋا، قۇدىرەتتى جاراتقان يە، ونى يەمدەنەتىنىمدى مەن قالاي ناقتى بىلە الامىن؟ ـ دەپ سۇرادى. سوندا يەمىز وعان:

ـ ماعان ٴۇش جاسار ٴبىر سيىر، ٴبىر ەشكى، ٴبىر قوشقاردى جانە ورمان كەپتەرى مەن جاس كوگەرشىندى الىپ كەل، ـ دەپ بۇيىردى.

ىبىرام سونىڭ بارلىعىن اكەلىپ، ولاردى ورتاسىنان قاق ٴبولىپ، بولىكتەردى بىر ـ بىرىنە قارسى قويدى. ول تەك قۇستاردى عانا بولمەدى. جىرتقاش قۇستار سويىلعان مالداردىڭ ەتىنە قوندى، ٴبىراق ىبىرام ولاردى قۋىپ جىبەردى.

كۇن باتقاندا ىبىرامدى كەرەمەت ۇيقى باستى. سول ساتتە ول تۇسىندە قارا تۇنەك كورىپ، قاتتى قورقىپ كەتتى. ال ٴتاڭىر يە ىبىرامعا ٴتىل قاتىپ:

ٴـ بىلىپ ال: سەنىڭ ۇرپاقتارىڭ بوتەن ەلدە ٴومىر سۇرەتىن بولادى. سول جەردە ولار قۇل بولىپ ٴتورت ٴجۇز جىل

بويى قينالادى. ٴبىراق ولاردى قۇل قىلعان حالىقتى ٴوزىم جازالايمىن. مۇنان سوڭ سەنىڭ ۇرپاقتارىڭ سول ەلدەن مول دۇنيە ـ مۇلىكپەن كوشىپ شىعاتىن بولادى. ال سەن بولساڭ، جاسىڭ ۇلعايعان شاعىڭدا اق ولىمەن بابالارىڭنىڭ قاسىنا اتتانىپ، جەر قوينىنا كىرەسىڭ. سەنىڭ ٴۇرىم ـ بۇتاعىڭ وسى ەلگە ٴتورت ۇرپاقتان كەيىن عانا قايتىپ كەلەدى، سەبەبى امورلىقتاردىڭ كۇنالارى ٴالى شەگىنە جەتكەن جوق، ـ دەدى.

كۇن باتىپ، قاراڭعىلىق ورناعان كەزدە، مىنە، پەشتەن شىققان ىسپەتتى ٴتۇتىن مەن لاۋلاپ جالىنداعان وت ٴبىر ـ بىرىنە قارسى جاتقان مال بولىكتەرىنىڭ ورتاسىنان وتە شىقتى. (جاراتىلىس. باست. 1:15ـ17)

وسىمەن قۇداي يە ٴوزىنىڭ ىبىرامنىڭ ۇسىنعان قۇرباندىعىن قابىلداعانىن ٴبىلدىرىپ، ونىمەن جاساعان كەلىسىمىن بەكىتتى.

ال ەگەر تارتقان ەكەۋىنىڭ ٴالى دە بالالارى بولماعاندىقتان، ساراي سول كەزدەگى ٴداستۇر بويىنشا كۇڭىن كۇيەۋىنە توقالدىققا قوستى. سودان تۋعان بالانى ورىمدىكى دەپ ەسەپتەدى. الايدا بۇرىنىراق قۇداي ىبىرامعا ٴوزىنىڭ ساراي ارقىلى ٴبىر ۇل سيلاپ، ونى ەرەكشە جارىلقايتىنىن ۋادە ەتكەن بولاتىن.

كەلىسىمنىڭ بەكىتىلىپ، سۇندەتتەۋ ٴراسىمىنىڭ ەنگىزىلۋى

ىبىرام توقسان توعىز جاسقا كەلگەندە جاراتقان يە وعان ايان بەرىپ:

ـ مەن قۇدىرەتى شەكسىز قۇدايمىن. مەنىڭ كوز الدىمدا ٴمىنسىز ٴجۇر. مەن ەكەۋمىزدىڭ ارامىزداعى كەلىسىمدى بەكىتىپ، سەنىڭ ٴۇرىم ـ بۇتاعىڭدى سانسىز كوبەيتەمىن، ـ دەدى.سوندا ىبىرام وعان جەرگە باس ۇرىپ عيبادات ەتتى. قۇداي ٴسوزىن ٴارى قاراي بىلايشا جالعاستىردى:

ـ ايتقانىم ايتقان: مەنىڭ سەنىمەن جاساسقان كەلىسىمىم بويىنشا سەن كوپ ۇلتتىڭ ٴتۇپ اتاسى بولاسىڭ. بۇدان بىلاي سەن ىبىرام («ۇلىق اتا») ەمەس، ىبىرايىم («كوپتىڭ اتاسى») دەپ اتالاسىڭ، ويتكەنى مەن سەنى كوپتەگەن حالىقتاردىڭ ٴتۇپ اتاسى ەتىپ تاعايىندادىم. سەنىڭ تۇقىمىڭدى سانسىز كوبەيتىپ، كوپتەگەن حالىقتى وربىتەمىن، سەنەن پاتشالار دا شىعاتىن بولادى. مەن بۇل كەلىسىمدى مەنىمەن سەنىڭ اراڭداعى جانە كەيىنگى ٴۇرىم ـ بۇتاعىڭنىڭ اراسىنداعى ماڭگىلىك كەلىسىم رەتىندە بەكىتەمىن؛ ول ۇرپاقتان ۇرپاققا سوزىلاتىن بولادى. مەن سەنىڭ جانە ٴۇرىم ـ بۇتاعىڭنىڭ قۇدايى بولامىن. ٴقازىر ٴوزىڭ جات جەرلىك كىرمە رەتىندە تۇرىپ جاتقان بۇكىل قاناحان ەلىن ساعان جانە كەلەر ۇرپاقتارىڭا ماڭگى يەلەنۋگە بەرىپ، ولاردىڭ دا قۇدايى بولامىن. ٴبىراق سەن دە مەنىڭ كەلىسىمىمە ادال بول! ونى ٴوزىڭ دە، ٴۇرىم ـ بۇتاعىڭنىڭ بارلىق ۇرپاقتارى دا ساقتاۋعا ٴتيىسسىڭدەر! (جاراتىلىس. باست. 17:1ـ9)

قۇداي ىبىرايىمعا سۇندەتتەۋ ٴراسىمى تۋرالى دا نۇسقاۋ بەرىپ، ونىمەن جانە كەيىنگى ۇرپاقتارىمەن جاساعان كەلىسىمىن قايتادان بەكىتتى. مۇنان سوڭ وعان بىلاي دەدى:

ـ سەن ايەلىڭدى ەندى ساراي ەمەس، سارا دەپ اتا. مەن ونى جارىلقاپ، ساعان سارادان دا ٴبىر ۇل سىيلايمىن. وعان ۇلتتاردىڭ ٴتۇپ اناسى بولسىن دەپ اق باتامى بەرەمىن. سارادان حالىقتاردىڭ پاتشالارى دا تارايتىن بولادى.

سوندا ىبىرايىم قۇدايدىڭ الدىنا جەرگە باس ۇرا تاعزىم ەتىپ: «جۇزگە كەلگەن ادام ۇلدى بولىپ، توقسانعا كەلگەن سارا دا بالا تابا الار ما ەكەن؟» ـ دەپ ىشتەي كۇلدى. بۇدان كەيىن قۇدايدان:

ـ ىسماعۇل سەنىڭ كوز الدىڭدا ٴتىرى جۇرگەي، ـ دەپ ٴوتىندى. ال قۇداي:

ـ ايەلىك سارا ساعان ۇل تۋىپ بەرەدى، ونىڭ اتىن ىسقاق دەپ قويا سىڭ. مەن ىسقاقپەن كەلىسىم جاساپ، ونى ٴۇرىم ـ بۇتاعى ٴۇشىن ماڭگىلىككە بەكىتەمىن. ال سەنىڭ ىسماعۇل تۋرالى ايتقانىڭدى دا ورىندايمىن. ونى جارىلقاپ، ٴۇرىم ـ بۇتاعىن كوبەيتەمىن. ىسماعۇلدان ون ەكى رۋباسى شىعاتىن بولادى. مەن ودان ٴىبىر ۇلكەن حالىقتى ورىتەمىن. ٴبىراق مەن كەلىسىمىمدى سارا كەلەسى جىلى وسى ۋاقىتتا دۇنيەگە كەلتىرەتىن ىساقاپەن بەكىتەمىن، ـ دەپ جاۋاپ بەردى. (جاراتىلىس. باست.15:17ـ 21)

سونىمەن ىبىرايىم پايعامباردىڭ ٴوزى دە، ۇيىندەگى باسقا ەركەك كىندىكتىلەر دە سۇندەتتەلدى. كەيىنىرەك قۇداي ىبىرايىمعا تاعى دا ايان بەرىپ، قارتايعان ەرلى ـ زايىپتى ەكەۋىنە كەلەسى جىلى ۇل بالا سىيلايتىنىن قايتادان ۋادەسىمەن بەكىتتى. مۇنى ەستىپ قالعان سارا كۇلدى.

ال يەمىز ىبىرايىمعا:

ـ سارا نەلىكتەن كۇلىپ تۇر؟ ول نەگە «مەن ەندى قارتايعان شاعىمدا بالا تۋا الار ما ەكەنمىن» دەپ سۇرايدى؟ جاراتقان يە ورىنداي الماياتىنداي ٴىس بار ما؟ كەلەسى جىلى وسى ۋاقىتتا مەن ساعان تاعى دا كەلەمىن. سول كەزدە سارانىڭ ۇلى بولادى! ـ دەپ ۋادەسىن بەكىتتى. (جاراتىلىس. باست. 14ـ13:18)

جاراتقان يە ىبىرايىمعا كۇناعا باتقان سودوم مەن عومورا قالالارىن ٴوزىنىڭ جازالايتىنىن دا ايانىندا الدىن الا ٴبىلدىردى. ىبىرايىم سول جەر ٴۇشىن قۇدايعا جالبارىنىپ، راقىم ەتۋىن سۇرادى.

وعان جاقىنداپ، بىلاي دەپ ٴوتىندى:

ـ ۋا، يەم، سوندا جاۋىزبەن بىرگە ٴادىلدى دە قۇرتپاقسىڭ

با؟ مۇمكىن، قالادا ەلۋ ٴادىل ادام بار شىعار، سەن ولاردى شىنىمەن قۇرتپاقسىڭ با؟ سول جەرگە ونداعى ەلۋ ٴادىل ٴۇشىن راقىم ەتكىڭ كەلمەي مە؟ سەن وسىلاي ىستەپ، ٴادىل ادامدى جاۋىزبەن بىرگە ٴولتىرىپ، وعان ارام كىسىگە قاراعانداي قاراۋدان اۋلاقسىڭ عوي. بۇكىل الەمنىڭ قازىسى ادىلەتتى شەشىم قابىلداماۋشى ما ەدى؟ ـ سوندا ٴتاڭىر يە:

ـ ەگەر مەن سودوم قالاسىنان ەلۋ ٴادىل ادامدى تاپسام، سولار ٴۇشىن ول جەرگە راقىم ەتەمىن، ـ دەدى. ىبىرايىم:

ـ مەن كۇل مەن توپىراقتان جارالعان پەندە بولسام دا، يەمەمەن سويلەسىپ تۇرمىن. مۇمكىن، ٴادىل ادامدارىڭ سانى ەلۋ ەمەس، ودان بەسەۋى كەم شىعار، سوندا بەسەۋىنە بولا بۇكىل قالانى قۇرتپاقسىڭ با؟ ـ دەپ سۇرادى. ٴتاڭىر وعان:

ـ ەگەر مەن ودان قىرىق بەس ٴادىل كىسى تاپسام، ول قالانى قۇرتپايمىن، ـ دەدى. ىبىرايىم ٴسوزىن ٴارى قاراي جالعاستىردى:

ـ مۇمكىن، ول جەردە تەك قىرىق ٴادىل كىسى بولاتىن شىعار.

ـ مەن قىرىق ٴادىل ادام ٴۇشىن دە ولارعا تيىسپەيمىن، ـ دەپ ٴتاڭىر جاۋاپ بەردى. ىبىرايىم سوندا:

ـ يەم، مەن تاعى دا ايتامىن، اشۋلانا كورمە. مۇمكىن، ول جەردە وتىز عانا ٴادىل ادام بار بولسا شە؟ ـ دەپ سۇرادى. يەمىز وعان:

ـ ول جەردە وتىز ٴادىل ادام بولسا دا، مەن وعان تيىسپەيمىن، ـ دەپ جاۋاپ بەردى. ىبىرايىم ايتتى:

ـ مەن تاڭىرىمەن پەندەشىلىكپەن سويلەسىپ تۇرمىن. مۇمكىن، ول جەردە تەك جيىرما ٴادىل كىسى بولاتىن شىعار. ـ

يەمىز:

ـ جيىرما ٴادىل كىسى ٴۇشىن دە مەن قالانى قيراتپايمىن، ـ دەدى. ىبىرايىم ودان:

ـ ۋا، ٴتاڭىرىم، مەن تاعى ٴبىر رەت قانا ايتسام، اشۋلانا كورمە. ەگەر ول جەردەن نە بارى ون ـ اق تابىلسا شە؟ ـ دەپ سۇرادى. يەمىز:

ـ مەن ول جەردى ون ٴادىل كىسى ٴۇشىن دە قۇرتپايمىن، ـ دەپ جاۋاپ بەردى. (جاراتىلىس. باست. 18:23ـ32)

الايدا بۇكىل سودوم قالاسىنان تىپتەن ون ٴادىل كىسى تابىلماعاندىقتان، سول جەر جانە ماڭىنداعى ەلدى مەكەندەر تولىعىمەن قۇرىدى. تەك لۇت پەن ونىڭ وتباسى عانا قۇتقارىلدى. ال لۇتتىڭ ايەلى اپاتتان قۇتىلار ـ قۇتىلماس كەزدە ـ اق قۇدايدىڭ بۇيرىعانىنا قۇلاق اسپاي، تۇزدى باعاناعا اينالدى.

ىسقاقتىڭ دۇنيەگە كەلۋى

سودان كەيىن جاراتقان يە ٴوزى ايتقانداي، ساراعا راقىمىن ٴتۇسىرىپ، بەرگەن ۋادەسىن ورىندادى. سارا جۇكتى بولىپ، ىبىرايىمعا قارتايعان شاعىندا، قۇداي الدىن الا بەلگىلەگەن مەزگىلدە ۇل تۋىپ بەردى. ىبىرايىم سارا تاپقان ۇلدىڭ اتىن ىسقاق («كۇلەدى») دەپ قويدى. وزىنە قۇداي بۇيىرعانداي، ونى سەگىز كۇن وتكەن سوڭ سۇندەتتەدى. ىسقاق دۇنيەگە كەلگەندە ىبىرايىم جۇزگە تولعان ەدى. (جاراتىلىس. باست. 21:1ـ5)

قۇدايدىڭ ىبىرايىمنىڭ سەنىمىن سىناۋى

وسى وقيعالاردان سوڭ قۇداي ىبىرايىمدى سىناماق بولىپ، ونى:

ـ ىبىرايىم! ـ دەپ شاقىردى. ول :

ـ تىڭداپ تۇرمىن، ـ دەپ جاۋاپ بەردى. سوندا قۇداي وعان:

— سەن ٴوزىڭنىڭ جاقسى كورەتىن جالعىز ۇلىڭ ىسقاقتى ەرتىپ الىپ، مورىيا جەرىنە بار. ونى سول جەردە مەن ساعان كورسەتەتىن تاۋعا اپارىپ، قۇرباندىققا شالىپ، ورتەپ جىبەر! — دەپ بۇيىردى.

ىبىرايىم تاڭەرتەڭ ەرتە تۇرىپ، ەسەگىن ەرتتەپ، جاستاۋ ەكى قىزمەتشىسىن جانە ۇلى ىسقاقتى وزىمەن بىرگە ەرتىپ الدى. ول قۇرباندىق وتىنىنا جەتكىلىكتى ەتىپ وتىندىق اعاش جارىپ الىپ، قۇداي وزىنە ايتقان جەرگە قاراي جولعا شىقتى. ٴۇشىنشى كۇن دەگەندە، ىبىرايىم اينالاسىنا كوز جۇگىرتىپ، سول جەردى الىستان كوردى. سوندا قىزمەتشىلەرىنە «سەندەر ەسەكپەن وسى جەردە قالىڭدار. بالام ەكەۋىمىز سول جەرگە بارىپ، قۇدايعا عيبادات ەتىپ بولعان سوڭ، سەندەرگە قايتىپ كەلەمىز»، — دەدى.

ىبىرايىم قۇرباندىق وتىنىنا ارنالعان اعاشتى بالاسى ىسقاققا ارقالاتىپ، ٴوزى شوق سالىنعان ىدىس پەن پىشاقتى قولىنا ۇستاپ، ەكەۋى بىرگە ٴارى قاراي ٴجۇرىپ كەتتى. سوندا ىسقاق اكەسىنە:

— اكە! — دەپ ٴتىل قاتتى. ىبىرايىم:

— يا، ۇلىم، نە ايتايىن دەپ ەدىڭ — دەدى. ىسقاق:

— بىزدە شوق پەن اعاش بار، ال قۇرباندىققا شالىنىپ، ورتەلەتىن قوي قايدا؟ — دەپ سۇرادى. ىبىرايىم:

— ۇلىم، قۇداي قۇرباندىققا شالىناتىن قويدى ٴوزى بەرەدى، — دەدى. وسىلاي ەكەۋى بىرگە ٴارى قاراي جۇرە بەردى.

ولار قۇداي بەلگىلەپ بەرگەن جەرگە كەلگەندە، ىبىرايىم قۇرباندىق ورتەيتىن ورىن جاساپ، ونىڭ ۇستىنە وتىندىق اعاشتاردى قالاستىردى. مۇنان سوڭ ىسقاقتى بايلاپ، وسى اعاشتاردىڭ ۇستىنە جاتقىزدى. ىبىرايىم ۇلىن باۋىزداۋ ٴۇشىن

قولىن سوزىپ، پىشاعىن العان كەزدە جاراتقان يەنىڭ پەرىشتەسى وعان كوكتەن داۋىستاپ:

ـ ىبىرايىم! ىبىرايىم! ـ دەپ ٴتىل قاتتى. ول:

ـ تىڭداپ تۇرمىن، ـ دەپ جاۋاپ بەردى.

ـ بالاڭا قول كوتەرمە، وعان تيىسپە! (قۇداي بىلاي دەيدى:) ەندى سەنىڭ ٴوزىمدى قۇرمەتتەيتىنىڭە كوزىم جەتتى، مەنەن ٴوزىڭنىڭ جالعىز ۇلىڭدى دا ايامادىڭ، ـ دەدى وعان پەرىشتە.

ىبىرايىم توڭىرەگىنە كوز تاستاعاندا قالىڭ بۇرانىڭ ىشىندە مۇيىزىنەن شىرمالىپ قالعان قوشقاردى كوردى. ول بارىپ، قوشقاردى اكەلدى دە، ۇلىنىڭ ورنىنا قۇرباندىققا شالىپ، ورتەپ جىبەردى. وسى جەرگە ىبىرايىم «جاراتقان يە قاجەتتىڭدى بەرەدى» دەگەن ات قويدى. سوندىقتان دا كۇنى بۇگىنگە دەيىن جۇرت: «جاراتقان يە قاجەتتىڭدى ٴوز تاۋىندا بەرەدى»، ـ دەيدى.

ٴتاڭىر يەنىڭ پەرىشتەسى ىبىرايىمعا ەكىنشى رەت كوكتەن داۋىستاپ: «يەمىز بىلاي دەيدى: سەن وسىلايشا ىستەپ، جالعىز ۇلىڭدى مەنەن اياماعانىڭ ٴۇشىن ٴوز اتىممەن انت ەتەمىن: ساعان اق باتامدى ٴشۇباسىز ۇيىپ-توگىپ بەرە وتىرىپ، اسپانداعى جۇلدىزدار مەن تەڭىز جاعاسىنداعى قۇم قيىرشىقتاردى قانشالىقتى كوپ بولسا، مەن سەنىڭ ۇرپاقتارىڭدى دا سونشالىقتى سانسىز ەتىپ كوبەيتەمىن. ولار جاۋلارىن جەڭىپ، قالالارىن باسىپ الاتىن بولادى. سەنىڭ ۇرپاعىڭ ارقىلى جەر بەتىندەگى بارلىق ۇلتتارعا اق باتام قوناتىن بولادى. سەبەبى سەن مەنىڭ ٴتىلىمدى الىپ ٴجۇردىڭ»، ـ دەدى.

سودان كەيىن ىبىرايىم قىزمەتشىلەرىنىڭ قاسىنا قايتا ورالىپ، ٴبارى بەرشەباعا قاراي جول تارتىپ، سول ماڭايدا قونىستانىپ تۇرىپ قالدى. (جاراتىلىس. باست. 22:1ـ19)

وسىلايشا قۇداي ادام جانىنىڭ قۇنىن وتەۋ ٴۇشىن ونى ٴبىر قۇرباندىقپەن الماستىراتىنىن الدىن الا كورسەتتى. (قۇربان ايت مەيرامى وسى وقيعاعا مەڭزەيدى.)

ىسقاق ەسەيىپ، سارا دۇنيەدەن قايتتى. ىبىرايىم ۇلى ىسقاقتى ۇيلەندىرمەك بولىپ، وعان قالىڭدىق تاۋىپ الىپ كەلۋ ٴۇشىن ٴوز تۋىسقاندارى تۇراتىن حارانعا باس قىزمەتشىسىن جىبەردى. سەبەبى ٴوزى تۇرىپ جاتقان جەردىڭ حالقى قۇداي تاعالاعا ەمەس، جالعان تاڭىرلەرگە تابىناتىن.

جولشىباي باس قىزمەتشى قۇدايدان ىسقاققا لايىق قالىڭدىقتى ٴوزى كورسەتۋىن سۇراپ سيىندى. وزىنە جانە سەرىكتەرىنە سۋ بەرىپ، تۇيەلەرىن سۋارۋعا دا ٴوز ەركىمەن ىقىلاس بىلدىرەتىن بويجەتكەن سول قالىڭدىق بولسىن دەپ ٴمىناجات ەتتى.

كەرۋەن بەت العان قالاعا جەتكەندە، رابيعا الدارىنان كەزدەسىپ، ولارعا دال قىزمەتشى تىلەگەندەي قىزمەت كەرس ەتتى. رابيعانىڭ اعاسى ولاردى ۇيىنە شاقىرىپ، قوناق ەتتى. باس قىزمەتشى كەلۋ ماقساتىن جانە باسىنان وتكەن جايتتاردى بىلدىرگەندە وتباسىنداعىلار مۇنىڭ ٴبارىنىڭ قۇدايدىڭ ەركى ەكەنىن ۇقتى. ولار رابيعانىڭ ويىن سۇراعاندا قىز بىردەن كەلىستى. سودان وتباسى ونى ىسقاققا ۇزاتۋعا ٴبىراۋىزدان شەشىم قابىلدادى.

كوپ ۇزاماي كەرۋەن رابيعامەن بىرگە وزدەرى شىققان ەلدەرىنە قايتتى. ىسقاق رابيعانى كورگەندە ونى قاتتى ۇناتتى.

ىسقاقتىڭ ۇلدارى ەساۋ مەن جاقىپ

ىبىرايىمنىڭ ۇلى ىسقاقتىڭ ٴۇرىم-بۇتاعىنىڭ تاريحى مىناۋ: ىبىرايىمنان ىسقاق تۋدى. ىسقاق قىرىق جاسىندا سولتۇستىك مەسوپوتاميادا تۇراتىن ارامەيلىك بەتۋەلدىڭ قىزى،

لابانىنىڭ قارىنداسى رابيعاعا ۇيلەندى.

ايەلى بالا كوتەرمەگەندىكتەن، ىسقاق ول ٴۇشىن جاراتقان يەگە جالىنا سيىندى. ونىڭ تىلەگىن يەمىز قابىل الىپ، كۇندەردىڭ كۇنىندە رابيعا جۇكتى بولدى. ونىڭ قۇرساعىنداعى ەكى نارەستە بىر-بىرىمەن تەبىسەتىن. سوندا ول «مەندە نە ٴۇشىن بۇلاي؟» - دەپ ويلاپ، ونى بىلمەك ٴۇشىن بولىپ جاراتقان يەگە جۇگىندى.

ول: «سەنىڭ ىشىڭدە ەكى تايپا جاتىر،

قۇرساعىڭنان ەكى ۇلت تاراماق.

بىرەۋى ەكىنشىسىنەن كۇشتىرەك بولىپ،

اعاسى ٴىنىسىنىڭ قىزمەتشىسى بولماق»، - دەدى.

بوساناتىن ۋاقتى كەلىپ، رابيعا ەگىز ۇل تاپتى. ٴبىرىنشى تۋعان بالانىڭ دەنەسىن قىزىل تۇك باسىپ كەتكەندىكتەن، وعان ەساۋ (ياعني «تۇكتى») دەپ ات قويدى. ودان سوڭ ونىڭ سىڭارى كورىندى، ول ٴبىر قولىمەن ەساۋدى وكشەسىنەن ۇستاپ الىپتى. ونى جاقىپ (ياعني وكشەدەن ۇستاۋشى، الدامشى») دەپ اتادى. ەگىز ۇلدى بولعاندا، ىسقاق الپىستا ەدى.

بالالار ەر جەتتى. ەساۋ دالا كەزىپ جۇرەتىن بىلىكتى اڭشى بولسا، جاقىپ وتباسىنان الىستاماي شاتىردىڭ ماڭايىندا ٴومىر ٴسۇرۋدى ۇناتتى. ىسقاق ەساۋدى ەرەكشە جاقسى كورەتىن، سەبەبى ول بالاسى اۋلاعان جابايى اڭنىڭ ەتىن سۇيسىنە جەيتىن. ال جاقىپ رابيعانىڭ سۇيىكتى بالاسى بولدى.

ٴبىر كۇنى جاقىپ تاماق ٴپىسىرىپ جاتقاندا ەساۋ شارشاپ، قارنى اشىپ دالادان كەلدى. ول جاقىپقا:

- ماعان تەزىرەك مىنا ٴبىر قىزعىلت ٴتۇستى كوجەڭنەن بەرشى، مەن اشىپىن، - دەدى. سوندىقتان ول كەيىن ەدوم (ياعني

«قىزىل») دەپ اتالدى. جاقىپ:

ـ وندا ٴقازىر ماعان ٴوزىڭنىڭ تۇڭعىشتىق جولىڭدى سات، ـ دەپ قولقا سالدى. ەساۋ:

ـ اشتىقتان ولەيىن دەپ تۇرعانىمدا ماعان تۇڭعىش بوپ تۋعاندىعىمنىڭ كەرەگى قانشا؟ ـ دەدى. جاقىپ:

ـ ٴبىرىنشى ماعان انت بەر، ـ دەپ تالاپ ەتتى. ەساۋ انت بەرىپ، ٴوزىنىڭ تۇڭعىشتىق جولىن جاقىپقا ساتىپ جىبەردى. سوندا جاقىپ وعان نان جانە قىزىل جاسىمىقتان پىسىرگەن كوجەنى ۇسىندى. ەساۋ ىشىپ ـ جەپ بولعان سوڭ جونىنە كەتتى. وسىلايشا ول تۇڭعىشتىق جولىنا نەمقۇرايدى قاراپ، ودان باس تارتتى. (جاراتىلىس. باست.25:19 ـ 34)

وسىدان باستاپ بىرگە تۋعان ەساۋ مەن جاقىپ اراسىندا ۇلكەن قايشىلىق تۋىندادى. ٴبىر كۇنى ەرەكشە قاتتى رەنىشتەن كەيىن ٴوز باسىنىڭ اماندىعىن ويلاعان جاقىپ وڭتۇستىك تۇركيادايعى حاراندى مەكەندەگەن ناعاشىلارىنا قاشىپ كەتتى. جولشىباي قۇداي جاقىپقا ايان بەرىپ، ونىڭ ٴوزى مەن ۇرپاعى ارقىلى بارلىق ۇلتتاردى جارىلقاۋعا ۋادە بەردى.

جاقىپ ون ٴتورت جىل ناعاشىلارىمەن بىرگە تۇرىپ، ليا جانە راحيلا ەسىمدى ەكى ايەل الدى. كەيىن وتباسىمەن بىرگە ٴوز ەلىنە ورالماق بولىپ جولعا شىقتى. ٴبىراق تا باياعىدا ٴوزى قاتتى رەنجىتكەن اعاسى ەساۋدان قايمىعىپ، ۋايىمدادى.

سوندا ٴتاڭىر يە وعان ادام كەيپىندە كەزدەسىپ ايان بەردى. قۇداي جاقىپ شىن جۇرەكتەن ٴوزىمىنىڭ جارىلقاۋىمدى تىلەپ، سول ٴۇشىن ٴوز ەركىنەن باس تارتتا ما، جوق پا دەپ، سونى سىناپ ٴبىلىپ الدى. سوڭىندا قۇداي يە جاقىپقا يسرايل دەگەن قوسىمشا ات بەردى.

سول كەزدە جاقىپتىڭ ون ٴبىر ۇلى جانە ٴبىر قىزى

بولدى. جاقسى ۇلدارىنىڭ ىشىنەن كەنجە ۇلى ٴجۇسىپتى ەرەكشە جاقسى ٴقورىپ، ەركەلەتەتىن. سول كۇندەرى ٴجۇسىپ ەكى رەت ٴتۇس كوردى. بۇل تۇسىندە ول كەلەشەكتە اعا-ىنىلەرىنىڭ وزىنە باعىنىشتى بولاتىنى تۋرالى قۇدايدان حابار الدى. مۇنى ەستىگەن اعالارى جۇسىپكە قاتتى رەنجىپ، ونى جەك كورىپ كەتتى.

اعالارىنىڭ ٴجۇسىپتى قۇلدىققا ساتىپ جىبەرۋى

بىردە اعايىندىلار اكەلەرىنىڭ ۇساق مالدارىن جايۋعا سيحەمنىڭ توڭىرەگىنە كەتكەن بولاتىن. سوندا يسرايل جۇسىپكە:

ـ اعالارىڭنىڭ مالدى سيحەمنىڭ ماڭايىندا باعىپ جۇرگەنىن بىلەسىڭ عوي. بار، مەن سەنى سولارعا جىبەرەيىن، ـ دەدى. ٴجۇسىپ وعان:

ـ جارايدى، مەن دايىنمىن، ـ دەپ جاۋاپ بەردى. اكەسى:

ـ بارىپ، اعالارىڭنىڭ حال-جاعدايىن، مالدىڭ كۇيىن كورىپ قايت، ـ دەپ، بالاسىن حەبرون اڭعارىنان سيحەمگە جىبەردى.

ٴجۇسىپ دالا كەزىپ جۇرگەندە ونى ٴبىر ادام كورىپ:

ـ نە ىزدەپ ٴجۇرسىڭ؟ ـ دەپ سۇرادى. ٴجۇسىپ:

ـ مەن باۋىرلارىمدى ىزدەپ ٴجۇرمىن. ولاردىڭ قاي جەردە مال باعىپ جۇرگەنىن بىلمەيسىز بە؟ ـ دەدى. سول كىسى وعان:

ـ ولار بۇل جەردەن كەتىپ قالدى. دوتانعا بارايىق دەگەنىن قۇلاعىم شالدى، ـ دەپ جاۋاپ قايتاردى.

باۋىرلارىنىڭ ارتىنان ٴجۇرىپ وتىرىپ، ٴجۇسىپ ولارعا دوتاننىڭ ماڭىندا جولىقتى. ول اعالارىنا جاقىنداماي جاتىپ-اق، ٴجۇسىپتى الىستان كورگەن بەتتە ولار ونى ولتىرمەكشى بولىپ، ٴبىر-بىرىنە: «قاراڭدار، ٴتۇس كورگىش كەلە جاتىر! جۇرىڭدەر، ونى

ٴولتىرىپ، قۇدىققا سالىپ جىبەرەيىك. ونى جىرتقىشقا جەم بولىپتى دەيىك. سوندا ونىڭ تۇستەرىنىڭ نە بولىپ شىققانىن كورەرمىز»، ـ دەستى.

رۋبەن وسىنى ەستىگەندە ٴجۇسىپتى باۋىرلارىنان قۇتقارماقشى بولىپ: «ونى ولتىرمەيىك! قان توكپەڭدەر! ونى ايدالاداعى قۇدىققا تاستاڭدار، ٴبىراق قول جۇمساماڭدار!» ـ دەدى. وسىلاي رۋبەن ونى باۋىرلارىنان قۇتقارىپ، اكەسىنە قايتارماقشى بولدى.

ٴجۇسىپ اعالارىنىڭ قاسىنا كەلگەندە ولار ونىڭ كيىپ جۇرگەن ۇزىن، ادەمى شاپانىن شەشىپ الىپ، ٴوزىن قۇدىققا لاقتىرىپ جىبەردى. قۇدىق بوس، سۋى جوق بولاتىن.

سودان اعالارى تاماقتانۋ ٴۇشىن جەرگە جايعاستى. سول كەزدە توڭىرەكتەرىنە كوز تاستاپ، عالاقاد ماڭىنان كەلە جاتقان ىسماعۇلدىق ساۋداگەرلەر كەرۋەنىن كوردى. مىسىرعا بەت الىپ بارا جاتقان ولاردىڭ تۇيەلەرىنە ٴيىسماي جاسايتىن قۇندى شايىر، بالۆزام جانە حوش ٴيىستى ٴمۇر دەگەن زاتتار تيەلگەن ەدى.

سوندا ياھۋدا اعاـ ىنىلەرىنە: «باۋىرىمىزدىڭ قانىن توگىپ، ونىڭ ولگەنىن جاسىرعاننان بىزگە نە تۇسەدى؟ جۇرىڭدەر، انا ساۋداگەرلەرگە ساتىپ جىبەرەيىك. قانداس باۋىرىمىز عوي، وعان قول جۇمساماي ـ اق قويايىق!» ـ دەپ ۇسىنىس جاسادى. اعاـ ىنىلەرى بۇعان كەلىستى.

مادياندىق ساۋداگەرلەر قاستارىنان وتە بەرگەندە اعالارى ٴجۇسىپتى قۇدىقتان شىعارىپ الىپ، جيىرما مىسقال كۇمىسكە ساتىپ جىبەردى. ولار ٴجۇسىپتى مىسىرعا الىپ كەتتى.

(سول كەزدە ولارمەن بىرگە بولماعان) رۋبەن قۇدىققا قايتا ورالعاندا ٴجۇسىپ ىشىندە بولماي شىقتى. قاتتى كۇيزەلگەن رۋبەن كويلەگىنىڭ ٴوڭىرىن ايىرا جىرتىپ، باۋىرلارىنا قايتىپ

كەلدى دە: «بالا جوق، ەندى مەن قايدا كەتسەم ەكەن؟!» ـ دەپ نالىدى.

ال اعايىندىلار ٴجۇسىپتىڭ شاپانىن الىپ، ٴبىر تەكەنى سويدى دا، شاپاندى سونىڭ قانىنا بويادى. الا شاپاندى اكەسىنە جىبەرىپ:

ـ ٴبىز مۇنى دالادان تاۋىپ الدىق. انىقتاپ قاراڭىز بۇل ۇلىڭىزدىڭ شاپانى ەمەس پە ەكەن؟ ـ دەدى. اكەسى شاپاندى تانىپ تۇرىپ:

ـ بۇل ـ ۇلىمنىڭ شاپانى! ول جىرتقىشقا جەم بولىپتى ـ اۋ! يا، شىنىمەن ـ اق ٴجۇسىپتى جىرتقىش اڭ جارىپ تاستاپتى! ـ دەپ ەڭىرەپ جىبەردى.

جاقىپ كويلەگىنىڭ ٴوڭىرىن ايىرا جىرتىپ، ازالى كيىم كيىپ الدى. سودان ۇزاق ۋاقىت بويى ۇلىن جوقتاپ ازا تۇتتى. قاسىنا ۇل ـ قىزدارى كەلىپ، اكەلەرىن جۇباتپاقشى بولدى. ٴبىراق ول: «مەن و دۇنيەگە ۇلىمنىڭ قاسىنا اتتانعانشا قايعىرىپ وتەمىن»، ـ دەپ جۇبانبادى. اكەسى ۇلىن وسىلايشا زار جىلاپ جوقتاي بەردى.

وسى ەكى ارادا مادياندىق ساۋداگەرلەر ٴجۇسىپتى مىسىرعا الىپ بارىپ، پەرعاۋىننىڭ سارايىنداعى پوتيفار ەسىمدى ۋازىرىنە ساتىپ جىبەردى. ول پاتشانىڭ باس قورعاۋشىسى بولاتىن. (جاراتىلىس. باست. 37:12ـ36)

مىسىر ەلىنە قۇلدىققا ساتىلعان جۇسىپكە قۇداي جار بولىپ، وعان ەرەكشە ىسكەرلىك بارىتتى. قوجايىنى ٴجۇسىپتى ۇناتىپ، ونى بۇكىل شارۋاسىن باسقارۋشى ەتىپ تاعايىندادى.

كەيىن قوجاسىنىڭ ايەلى جاس جىگىتتى كۇنا جاساۋعا ەلىكتىردى. ٴبىراق ٴجۇسىپ ودان باس تارتىپ، قۇداي الدىندا قوجاسىنا ادال بولىپ قالدى. قاتتى اشۋلانعان ايەل سۇمدىقپەن

جالا جاۋىپ، ٴجۇسىپ تۇرمەگە ٴتۇستى.

الايدا قۇداي وعان سول جەردە دە جار بولىپ، ٴتۇس جورىتىن بارىن سىيلادى. اقىرىندا مىسىر پاتشاسى پەرعاۋىن ٴجۇسىپ تۋرالى ەستىپ، ونى ٴتۇسىن جورىتۋعا شاقىرتتى. ٴجۇسىپ پاتشاعا كورگەن ٴتۇسىنىڭ ماعىناسىن ٴتۇسىندىرىپ ەلدە بولاتىن جەتى جىلدىق جۇت تۋرالى قۇدايدىڭ حابارىن جەتكىزدى. بۇعان سەنىم ارتقان پەرعاۋىن ٴجۇسىپتى بۇكىل مىسىر ەلىنىڭ وزىنەن كەيىنگە ەكىنشى بيلەۋشىسى ەتىپ تاعايىندادى. وعان اشارشىلىققا بايىندىق جۇمىستارىن ۇيىمداستىرۋدى دا تاپسىردى.

سول جۇت كەزىندە ٴجۇسىپتىڭ مۋعان اعالارى دا مىسىرعا ازاقتۇلىك ساتىپ الىماق بولىپ كەلدى. ٴجۇسىپ ولاردى الدىمەن تانى ماعانسىپ، قانداي ادام بولعاندارىن سىناپ، ٴار ٴتۇرلى قيىن جاعدايلارعا دۋشار ەتتى. اقىرىندا اعالارىنىڭ ٴبىر كەزدە وزىنە جاساعان قياناتتارىن وكىنگەندەرىنە ٴجۇسىپتىڭ كوزى جەتتى.

ٴجۇستىپتىڭ باۋىرلارىنا ٴوزىنىڭ قۇپياسىن اشۋىسوندا ٴجۇسىپ ينالاسىندا تۇرعان قىزمەتشىلەرىنىڭ الدىندا ٴوزىن ۇستاي الماي، ولارعا «ٴبارىڭ دە كەتىڭدەر قاسىمنان!» ـ دەپ ايقايلاپ جىبەردى. ٴجۇسىپ باۋىرلارىنا ٴوزىنىڭ كىم ەكەنىن ايتقاندا قاسىندا بوتەن ەشكىم دە قالمادى. ونىڭ داۋىستاپ جىلاعانى سونشالىقتى، سونى سىرتتاعى مىسىرلىقتار دا ەستىپ، بۇل تۋرالى حابار پەرعاۋىننىڭ سارايىنا دا جەتتى. ٴجۇسىپ باۋىرلارىنا قاراپ:

ـمەن ٴجۇسىپپىن عوي! اكەم شىنىندا دا ٴالى كۇنگە دەيىن ٴتىرى مە؟ ـ دەپ سۇرادى. ٴبىراق ولار ونىڭ الدىندا قاتتى ابىرجىپ قالعاندىقتان جاۋاپ بەرە المادى. ولارعا ـ ماعان جاقىنداڭدار! ـ دەپ، ولار قاسىنا كەلگەندە مىنانى ايتتىـ مەن سەندەر مىسىرعا ساتىپ جىبەرگەن ٴجۇسىپپىن! ال ەندى ەشتەڭەنى ۋايىمداماڭدار، مەنى وسىندا ساتىپ جىبەردىڭ دەپ

وزدەرىڭدى كىنالاماڭدار! ويتكەنى قۇدايدىڭ ٴوزى مەنى وسى جەرگە ومىرلەرىڭدى ساقتاپ قالۋ ٴۇشىن سەندەردەن بۇرىن جىبەردى. ەلدى اشتىق جايلاعالى ەكى جىل ٴوتتى، ەندى كەلەسى بەس جىل بويى دا جەر وڭدەلىپ، استىق ەگىلمەيدى. ۇرپاقتارىڭنىڭ جەر بەتىندەگى ٴومىرىن جالعاستىرۋ ٴۇشىن سەندەردى ۇلى ىسپەن قۇتقارىپ، امانەسەن قالدىرۋ ٴۇشىن قۇداي مەنى سەندەردەن بۇرىن جىبەردى.

وسىلايشا سەندەر ەمەس، قۇداي مەنى بۇل جەرگە جىبەردى. ول مەنى پەرعاۋىنعا باس ٴۋازىر قىلىپ تاعايىنداپ، سارايىنا قوجايىن، بۇكىل مىسىر ەلىنە بيلەۋشى ەتتى. ەندى سەندەر تەزىرەك اكەمە جەتىپ، وعان مىنا سوزدەرىمدى جەتكىزىڭدەر: «ۇلىڭىز ٴجۇسىپ سىزگە بىلاي دەپ سالەم جولدايدى: قۇداي مەنى بۇكىل مىسىر ەلىنىڭ ٴامىرشىسى ەتىپ قويدى. كوپ كەشىكپەي كوشىپ كەلىپ، گوشەن ايماعىنا قونىستانىڭىز. سوندا بالالارىڭىز، نەمەرەلەرىڭىز، ٴىرىلى-ۇساقتى مالدارىڭىز جانە بار دۇنيە-مۇلكىڭىزبەن بىرگە مەنىڭ قاسىمدا تۇرىڭىز. سىزگە سول جەردە قارايلاسپاقپىن، ويتكەنى اشتىق ٴالى دە بەس جىلعا سوزىلادى. ەگەر ولاي ەتپەسەڭىز ٴوزىڭىز، ٴۇي ٴىشىڭىز جانە بارلىق ادامدارىڭىز جوقشىلىققا ۇشىرايسىزدار».

مىنە، وزدەرىڭ دە، ٴىنىم بۋنيامين دە ٴوز كوزدەرىڭمەن كورىپ تۇرسىڭدار: سەندەرمەن سويلەسىپ تۇرعان مەن ٴجۇسىپپىن! اكەمە مەنى مۇندا قالاي قادىرلەيتىنى جانە وزدەرىڭ كورىپ، بىلگەن باسقا نارسەلەر تۋرالى دا ايتىپ بەرىڭدەر! تەزىرەك بارىپ، اكەمدى وسىندا جەتكىزىڭدەر! - دەدى دە، بىرگە تۋعان ٴىنىسى بۋنياميندى موينىنان قۇشاقتاپ ەگىلە جىلادى، ول دا قۇشاقتاپ جىلاي بەردى. (جاراتىلىس. باست.45:1-14) سەبەبى بۋنيامين ەكەۋىنىڭ شەشەسى راحيلا بولاتىن.

پەرعاۋىننىڭ قولداۋىمەن ٴجۇسىپ ٴوز اكەسى مەن اعا-ىنىلەرىن ٴۇي ىشتەرىمەن بىرگە مىسىرعا كوشىپ كەلۋگە

شاقىردى. جاقىپتىڭ ۇلدارىنىڭ ەسىمدەرى:رۋبەن، شيمون، لەۆي، ياقۋدا، يساشار، زابۋلون، عاد، اشير، دان، نافتاليم، ءجۇسىپ، بۋنيامين. ال قىزىنىڭ اتى دينا بولدى.

جاقىپتىڭ ۇرىم-بۇتاعىمەن مىسىرعا كوشىپ بارۋى

يسرايل قاسىنداعى بارلىق جۇرتىن مال-مۇلىكتەرىمەن ەرتىپ الىپ، جولعا شىقتى. ول بەر-شەباعا كەلگەندە اكەسى ىسقاق سيىنعان قۇدايعا ارناپ قۇرباندىق جاسادى. سوندا قۇداي وعان تۇندە ايان بەرىپ:

- جاقىپ! جاقىپ! - دەپ شاقىردى. ول:

- تىنداپ تۇرمىن، - دەپ جاۋاپ قاتتى.

- مەن قۇدايمىن، اكەڭ موينىسۇنعان ءتاڭىرمىن. مىسىرعا كوشىپ بارۋدان قورىقپا، سەنى سول جەردە ۇلكەن حالىققا اينالدىرامىن. مەن ساعان مىسىردا دا جار بولىپ، سەنى قايتادان قاناعان ەلىڭە ءوزىم الىپ كەلەمىن. قايتىس بولعاندا كوزىڭدى جۇمعىزاتىن ءجۇسىپ بولادى، - دەدى.

وسىلاي جاقىپ بەر-شەبادان جولعا شىقتى. ۇلدارى ونىڭ ءوزىن دە، ولاردىڭ بالالارى مەن ايەلدەرىن دە پەرعاۋىن جىبەرگەن كۇيمەلەرگە وتىرعىزدى. قاناعان ەلىندە جيناپ العان مالدارىن، دۇنيە-مۇلىكتەرىن الىپ، جاقىپ پەن ونىڭ ءۇرىم-بۇتاعى - ۇلدارى مەن نەمەرە ۇلدارى، قىزدارى مەن نەمەرە قىزدارى بارلىعى دا مىسىرعا كوشىپ باردى. (جاراتىلىس. باست. 46:1-7)

قارت جاقىپ ولەرىنىڭ الدىندا ۇلدارىنا باتاسىن بەرىپ، كەلەشەكتەگى ۇرپاقتارىنىڭ تاعدىرلارىن الدىن الا ايتىپ كەتتى. ولارعا ءوزىنىڭ سۇيەگىن قاناعانعا اپارىپ قويۋدى دا اماناتتادى. ۋاقىتى جەتكەندە ۇلدارى اكەلەرىنىڭ وسيەتىن بۇلجىتپاي ورىندادى. ولار اكەلەرىن جەتپىس كۇن بويى ازالاپ، بالزامدالعان ءمايىتىن سالتاناتتى كوشپەن ۋادەلى ەلدەگى مەنشىكتى زيراتقا

اپارىپ قايدى.

ٴجۇسىپتىڭ اعالارىنا كەك ساقتاماي، بۇ دۇنيەدەن ٴومۋى

اكەلەرى ولگەن سوڭ ٴجۇسىپتىڭ اعالارى بىر-بىرىنە «ەگەر ٴجۇسىپ وزىنە ىستەگەن جامان قىلىقتارىمىز ٴۇشىن بىزدەن كەك الاتىن بولسا قايتەمىز؟» - دەستى. سول سەبەپتى ولار جۇسىپكە بىلاي دەپ سالەم ايتتى:

- سەنىڭ اكەڭ ولەر الدىندا بىزگە مىنانى تاپسىرىپ كەتتى: «سەندەر جۇسىپتەن اعالارىڭنىڭ وزىڭە جاساعان كۇنالارى مەن جاۋىزدىق ارەكەتتەرىن كەشىرە كور دەپ سۇراڭدار!» ەندى سەن اكەڭ سيىناتىن قۇدايدىڭ بىزدەي قۇلدارىنىڭ كۇنالارىن كەشىرە گور! - ٴجۇسىپ بۇل ٴسوزدى ەستىگەندە جىلاپ قويا بەردى.

سودان كەيىن اعالارى جۇسىپكە وزدەرى كەلىپ:

ٴ-سىزدىڭ قۇلدارىڭىزبىز، - دەپ، ونىڭ الدىنا جەرگە باس ۇرا جىعىلدى. ال ٴجۇسىپ ولارعا:

- قورىقپاڭدار! مەن قۇدايدىڭ ورنىندا ەمەسپىن عوي. سەندەر ماعان جاماندىق ويلادىڭدار، ٴبىراق قۇداي مۇنىڭ ٴبارىن جاقسىلىققا سوقسىن دەپ، وسى ارقىلى كوپ ادامداردى اشتان ولۋدەن امان ساقتاپ قالۋعا نيەت ەتتى. ول سولاي بولدى دا. سوندىقتان قورىقپاڭدار، مەن سەندەرگە دە، بالالارىڭا دا قامقور بولامىن، - دەدى. وسىلاي جىلى سويلەسىپ، اعالارىنىڭ كوڭىلدەرىن ورنىقتىردى.

ٴجۇسىپ مىسىردا اكەسىنىڭ ٴۇي ىشىمەن بىرگە تۇرىپ، ٴجۇز ون جاسقا كەلدى. ول ەفرەمنىڭ ٴۇشىنشى ۇرپاعىنان شوبەرەلەرىن كورىپ، ماناسادان تۋعان ماحىردىڭ ۇلدارىن باۋىرىنا باستى.

ٴجۇسىپ باۋىرلارىنا «مەن جۇرىدا دۇنيەدەن قايتامىن. الايدا قۇداي راقىمشىلىق جاساپ، سەندەردى وسى ەلدەن ٴسوزسىز الىپ شىعىپ، ٴوزى ىبىرايىمعا، ىسقاققا جانە جاقىپقا انت بەرىپ، ۋادە ەتكەن ەلىنە باستاپ اپاراتىن بولادى»، ـ دەدى. سول سەبەپتى ٴجۇسىپ ٴيسرايلدىڭ ۇرپاقتارىنان انت الىپ:«قۇداي راقىمىن ٴتۇسىرىپ، سەندەردى ەشبىر ٴشۇباسىز وسى جەردەن الىپ شىعاتىن بولادى. سول كەزدە مەنىڭ سۇيەگىمدى دە وزدەرىڭمەن بىرگە وسى جەردەن الا كەتىڭدەر!» ـ دەپ وسيەتتەدى.

ٴجۇسىپ ٴجۇز ونعا جەتىپ، قايتىس بولدى. ونىڭ بالۋزامدالعان دەنەسى تابىتقا سالىنىپ، مىسىر ەلىندە ساقتالىپ قويىلدى. (جاراتىلىس. باست.50:15ـ26)

مىسىرداعى ەزگىدەن قۇتقارىلىپ، كوشىپ شىعۋ

قۇداي ىبىرايىم پايعامبارعا الدىن الا ايتقانداي، ٴيسرايلدىڭ ۇرىم-بۇتاعى مىسىردا شامامەن ٴتورت ٴجۇز جىل تۇردى. ولار ٴجۇسىپتى بىلمەيتىن ٴبىر پەرعاۋىننىڭ تۇسىندا سول ەلدە قانالىپ، قۇلدىققا ٴتۇستى. ٴبىراق قۇداي ولارعا مۇسا پايعامباردى جىبەرىپ، ول ارقىلى ٴيسرايلدىڭ ۇرىم-بۇتاعىن قۇلدىقتان ازات ەتپەكشى بولدى.

ۋاقىت جەتىپ، ٴجۇسىپ پەن باۋىرلارى جانە ولاردىڭ تۇسىندا ٴومىر سۇرگەندەردىڭ بارلىعى دا بۇ دۇنيەدەن اتتاندى. ال ٴيسرايلدىڭ ۇرىم-بۇتاعى ٴوسىپ-ونىپ، سانسىز كوبەيىپ، كۇشەيىپ العانداری سونشالىق، جەر سولارمەن تولىپ كەتتى.

سول كەزدە مىسىردا جاڭا ٴبىر پاتشا تاققا يە بولدى. ول (وسى ەل ٴۇشىن زور جاقسىلىق جاساعان) ٴجۇسىپ تۋرالى ەشتەڭە بىلمەيتىن. پاتشا ٴوز حالقىنا:

-قاراڭدارشى، ٴيسرايلدىڭ ٴۇرىم-بۇتاعى تىم كوبەيىپ، كۇشەيىپ كەتتى. ەندەشە اقىلدى شارا ويلاستىرىپ، ولاردىڭ بۇدان ٴارى كوبەيۋلەرىنە جول بەرمەيىك. ايتپەسە سوعىس بولا قالعان كۇندە دۇشپاندارىمىزعا قوسىلىپ، ٴتيپتى ٴوز ەلىمىزدە بىزگە قارسى كوتەرىلىپ سوعىسىپ جۇرەر، - دەپ ويىنداعىسىن ايتتى.

سوندا ولار يسرايل حالقىن اۋىر جۇمىسپەن ىدىڭكەلەتىپ، قىسىم كورسەتۋ ٴۇشىن ۇستەرىنەن باقىلاۋشىلار تاعايىندادى. يسرايلدىكتەر مىسىر پاتشاسى پەرعاۋىن ٴۇشىن قويمالار رەتىندە پيتوم، رامسەس قالالارىن سالدى. ٴبىراق يسرايل حالقى نەعۇرلىم كوپ قىسىم كورگەن سايىن، سوعۇرلىم ٴونىپ-وسىپ، جايىلدى. مىسىرلىقتار ولاردان قاتتى قاۋىپتەنىپ، حالىقتى اياۋسىز قۇلدىققا سالدى. ولاردى ساز-بالشىقتان ىلەپ كىرپىش قۇيىپ، ٴۇي سالۋدىڭ جانە ەگىندىكتىڭ كەز كەلگەن اۋىر جۇمىستارىنا جەكتى دە، قاتالدىقپەن ار ٴتۇرلى قارا جۇمىستارعا ٴماجبۇر ەتىپ، ومىرلەرىن اسا قيىنداتتى.

بۇلارعا قوسا مىسىر پاتشاسى ايەلدەر بوساندىراتىن يسرايلدىك شيپرا مەن پۋانى شاقىرىپ الىپ، ولارعا:

- يسرايلدىك ايەلدەردى بوساندىرعان كەزدە نارەستەنىڭ جىنىسىنا نازار اۋدارىڭدار؛ دۇنيەگە ۇل كەلسە، ولتىرىڭدەر، ال قىز تۋسا، ٴتىرى قالدىرىڭدار! - دەپ بۇيىردى. ٴبىراق ايەل بوساندىرۋشىلار قۇدايدى قاستەرلەگەندىكتەن مىسىر پاتشاسىنىڭ ايتقانىن ورىنداماي، تۋعان ەر بالالاردى ٴتىرى قالدىرا بەردى. مىسىر پاتشاسى ولاردى شاقىرىپ الىپ:

-سەندەر نەگە بۇلاي ىستەپ جۇرسىڭدەر؟ نەگە ەر بالالاردى ولتىرمەيسىڭدەر؟ - دەپ ۇرىستى. ولار:

- مىسىرلىق ايەلدەرگە قاراعاندا يسرايلدىكتەر كۇشتىرەك بوساندىرۋسى كەلمەي تۇرىپ-اق بوسانىپ الادى، - دەگەن جاۋاپ قايتاردى. بوساندىرۋشىلار قۇدايدى قاستەرلەپ، وسىلاي

ىستەگەندەرى ٴۇشىن، ول سولارعا مەيىرىمىن توگىپ، ۇيلەرىن مولىنان جارىلقادى. سوندا پەرعاۋىن ٴوزىنىڭ بۇكىل حالقىنا «يسرايلدىكتەردىڭ دۇنيەگە كەلگەن ٴاربىر ەر بالاسىن ٴنىل وزەنىنە لاقتىرىپ، ال قىزدارىن ٴتىرى قالدىرىڭدار!» ـ دەگەن جارلىق بەردى

جاڭا تۋعان مۇسا پايعامباردىڭ ولىمنەن قۇتقارىلۋى

سول كەزدە لەۆي رۋىنان شىققان ٴبىر ادام ٴوز رۋىنان ايەل الادى. كۇندەردىڭ كۇنىندە سول ايەل ۇل تۋادى. بالانىڭ ەرەكشە ادەمى ەكەنىن كورگەن شەشەسى ونى ٴۇش اي بويى جاسىرىپ باعادى. الايدا بۇدان ٴارى جاسىرا الماعاندىقتان قامىستان سەبەت توقىپ، ونى قارا شايىرمەن بىتەپ، نارەستەنى ىشىنە جاتقىزادى. سونان سوڭ سەبەتتى ٴنىل وزەنىنىڭ جاعاسىندا ٴوسىپ تۇرعان قۇراقتىڭ اراسىنا اپارىپ، سۋعا قويا بەرەدى. بالانىڭ اپكەسى جاقىن جەرگە تىعىلىپ قالىپ، ونىمەن نە بولار ەكەن دەپ اڭدىپ تۇرادى.

سول مەزگىلدە پەرعاۋىنىڭ قىزى شومىلۋ ٴۇشىن وزەنگە كەلەدى. كۇتۋشى قىزدارى سۋ جاعاسىندا ارى-بەرى جۇرۋمەن بولادى. قامىس اراسىنان سەبەتتى بايقاپ قالعان حانشا ونى اكەلۋگە كۇتۋشى قىزىن جىبەرەدى. سەبەتتى اشىپ، ىشىندە جاتقان بالانى كورەدى. نارەستە جىلاپ جاتىر ەكەن. حانشا ونى اياپ كەتىپ:

ـ بۇل يسرايلدىك بالا عوي، ـ دەيدى. سوندا ٴسابيدىڭ اپكەسى تىعىلىپ وتىرعان جەرىنەن شىعىپ:

— مەن بارىپ، بالانى ەمىزۋ ٴۇشىن سىزگە ٴبىر يسرايلدىك ايەلدى الىپ كەلەيىن بە؟ — دەپ سۇرايدى. حانشا:

— يا، بارا عوي، — دەيدى. قىز بارىپ، نارەستەنىڭ شەشەسىن شاقىرىپ كەلەدى. حانشا وعان:

ـــ ٴسابيدى السپ، ماعان ەمىزىپ بەر. ساعان سول ٴۇشىن اقى تولەيمىن، ـــ دەپ بۇيىرادى. ايەل نارەستەنى ەمىزىپ اسىراۋ ٴۇشىن ۇينە السپ كەتەدى. سابي ٴبىراز وسكەنەن كەيىن شەشەسى ونى پەرعاۋىننىڭ قىزىنا اپارىپ بەرەدى. حانشا بالانى باۋىرىنا باسىپ، «ونى سۋدان شىعارىپ الدىم عوي»، ـــ دەپ، وعان مۇسا («شىعارىپ العان») دەگەن ات قويادى.

(مىسىر. شىعۋ 1:6ـ10:2)

وسىلاي قۇدايدىڭ ەركىمەن قاتىگەز مىسىر پاتشاسىنىڭ ٴوز قىزى نارەستە مۇسانى وزەنەن قۇتقارىپ، اسىراپ الدى. ال مۇسا وسكەندە تۋعان حالقىن ۇمىتقان جوق. بىردە ول ٴبىر قۇل ايداۋشىدان ٴجابىر كورىپ جاتقان يسرايلدىكتى قورعاپ، ابايسىزدا مىسىرلىقتى ٴولتىرىپ الدى. پەرعاۋىننىڭ قاھارىنان قورىققان مۇسا سيناي تۇبەگىندەگى شولگە باس ساۋعالاپ قاشىپ كەتتى. سول جەردە تۇرىپ جاتقان مادياندىق ٴدىني قىزمەتكەردىڭ قويىن باعۋعا جالدانىپ، كەيىن سونىڭ قىزىنا ۇيلەندى.

قۇدايدىڭ جانىپ جاتقان تىكەندى بۇتادان مۇساعا ايان بەرۋى

مۇسا قايىن اتاسى، مادياندىق ٴدىني قىزمەتكەر، ەتوردىڭ ۇساق مالدارىن باعىپ ٴجۇردى. ٴبىر كۇنى ول وتارىن ايدالانىڭ الىس تۇكپىرىنە، قۇداي تاۋى دەپ تە اتالاتىن حورىب تاۋىنا ايداپ باردى. سول جەردە وعان جاراتقان يەنىڭ پەرىشتەسى ٴبىر تىكەندى بۇتانىڭ ورتاسىنان جالىنداپ جانعان وت ىشىنەن ايان بەردى. مۇسا بۇتانىڭ وت بوپ جالىنداپ تۇرعانىمەن ورتەنىپ كەتپەگەنىن بايقاعان ەدى. سوندا ول ىشتەي«مىناۋ قىزىق كورىنىس ەكەن، سول جەرگە جاقىنىراق بارىپ، بۇتانىڭ نەلىكتەن ورتەنىپ كەتپەي جاتقانىن قارايىن»، ـــ دەپ ويلادى. ونىڭ قاراۋ ٴۇشىن جاقىنداپ كەلگەنىن كورگەن جاراتقان يە بۇتا اراسىنان وعان:

ـــ مۇسا! مۇسا! ـــ دەپ داۋىستادى.

— تىڭداپ تۇرمىن، — دەپ جاۋاپ بەردى ول. قۇداي:

— مۇندا جاقىنداما، اياق كيىمىڭدى شەش! باسىپ تۇرعان جەرىڭ قاسيەتتى، — دەپ بۇيىرىپ، — مەن اكەڭنىڭ قۇدايىمىن، ٴارى ىبىرايىم، ىسقاق جانە جاقىپتىڭ قۇدايىمىن، — دەدى.

مۇسا وعان قاراۋعا ٴداتى بارماي، بەتىن جاۋىپ الدى. جاراتقان يە:

— مەن حالقىمنىڭ مىسىرداعى مۇشكىل حالىنە نازار اۋدارىپ، ولاردىڭ ايداۋشىلارىنان ٴجابىر كورىپ، قينالا ايقايلاعاندارىنا قۇلاق سالىپ، شەككەن ازاپتارىن تۇگەل بىلەمىن. ەندى مەن حالقىمدى مىسىرلىقتاردىڭ قول استىنان ازات ەتۋ ٴۇشىن كوكتەن ٴتۇستىم. ولاردى سول ەلدەن الىپ شىعىپ، قاناحاندىقتار، حەتتىكتەر، امورلىقتار، پەرىزدىكتەر، حەۋىتتىكتەر مەن ەبۋسىتىكتەر مەكەندەگەن، جەرى شۇرايلى، كەڭ-بايتاق، اعى مەن بالى مول ەلگە باستاپ الىپ بارامىن. مىنانى ٴبىلىپ ال: يسرايلدىكتەردىڭ قينالا ايقايلاعان داۋىستارى قۇلاعىما جەتىپ، مىسىرلىقتاردىڭ ولاردى اياۋسىز قاناعاندارىن كورىپ تۇرمىن. سوندىقتان سەنى پەرعاۋىنعا جىبەرەمىن. بارىپ، حالقىم ٴيسرايلدى مىسىردان باستاپ الىپ شىق! — دەپ بۇيىردى. ال مۇسا قۇدايعا:

— پەرعاۋىنعا بارىپ، يسرايلدىكتەردى مىسىردان الىپ شىعاتىنداي سونشاما مەن كىممىن؟ — دەپ جاۋاپ قايىردى. قۇداي وعان:

— مەن ساعان جار بولامىن. سەن حالىقتى مىسىردان الىپ شىققان سوڭ، سەندەر ماعان وسى تاۋدا عيبادات ەتەتىن بولاسىڭدار. سەنى ٴوزىم جىبەرگەندىگىمنىڭ دالەلى وسى بولماق، — دەدى. مۇسا:

— ەندى مەن يسرايلدىكتەرگە بارىپ، «مەنى اتا-بابالارىڭنىڭ قۇدايى سەندەرگە جىبەردى» دەسەم، ولار مەنەن «ونىڭ ەسىمى

كـم؟» دەپ سـۇرايدى عـوي. سوندا نە دەپ جـاۋاپ بەرۋـم كـەرەك؟
ـــ دەدى. قۇداي:

ـــ مەن جـاراتقان يەمـن. يسرايـلـدىكتەرگە بىلاي دە «جـاراتـقـان يەمـن» دەگەن مـەنى سەنـدەرگە جـبـەردى، ـــ دەپ جـاۋاپ قاتتـى. ٴسوزىن جالـعاپ: ـــ يسرايـلـدىكتەرگە مـنانى دا ايت: اتاـ بابالارىڭنىڭ قۇدايى، ىبـرايـم، ىسقاق، جاقـىپتىڭ سيـنعان قۇدايى ـــ جـاراتقـان يە مـەنى سەندەرگە جـبـەرىپ وتىر. ماڭگى ـ باقي مـەنىڭ اتىم وسـىلاي بولـماق. بـارلـىق كەلـەر ۇرپاقتـار دا مـەنى وسى ەسىمـمـەن ەستەرىـنە ساقتاسـىن. بار دا، ٴيسرايلدىڭ رۋباسـىلارىن جيناپ الىپ، ولارعا بىلاي دە «اتاـ بابالارىڭـىڭ قـۇدايى، ىبـرايـم، ىسقـاق، جاقـىپتـىڭ سيـنعان قۇدايى ـــ جـاراتقان يە ماعان ايان بەرىپ، منـانى ايتتى: مـەن سـەندەردى نازارىمـدا ۇستـاپ كـەلـەمىن، مـىسـىر ەلـىندە كورگەن جـابىرلـەرىڭدى تۇگەل بىلـەمـىن. سەندەردى مـىسـىردىڭ ەزگىـسـىنەن قـۇتقـارىپ، قـاناحـاندىقـتـار، حـەتتـىكتـەر، امورلـىقـتار، پەرەزدىكتەر، حەۆتىكتـەر مەن ەبۋستىكتەر مـەكەندەگەن، اعى مەن بالى مول ەلـگە الـىپ بارۋعا ۋادە بەردىم».

سـوندا ٴيسرايلدىڭ رۋباسـىلارى ايـتـقـاندارىڭا دەن قـوياتـىن بولادى. مـۇنـان كـەيـىن ولاردى ەرتـىپ، مـىسـىـر پاتشـاسـىنىڭ الدىـنا بارىپ، وعان: «ٴبىز، يسرايـلـدىكتـەر، سيـنـاتىـن قـۇداي يـەمـىز بـىزگـە ايان بەردى. ەندى ٴۇش كـۇندىك جـەردەگى شـولـگە بارىپ، قـۇدايـمـىز جـاراتقـان يەگە ارناپ قـۇرباندىق شـالۋعا بـىزگە رۇقسـات ەتـىڭـىز»، ـــ دەپ ايـتـىڭدار. الايدا قـۇدىرەتتى كـۇش كـوندىرمـەسـە، مـىسـىر پاتشاسىنىڭ سەندەردى جـىبەرمەيتىنىن بىلـەمىن. سوندىقتان مەن مـىسىرعا قۇدىرەتتى قـولـمدى سوزىپ، ونى كەرەمەت ىستەرىمـمەن ويراندايمىن. سودان كـەيـىن عانا پەرعاۋىن سەندەردى قويا بەرمەك.

(مىسىر. شىعۋ 3:1ـ20)

مۇسا پايعامبار پەرعاۋىنىڭ الدىـنا بارىپ، وعان جـاراتقـان يەنىڭ حـابارىن جـەتكىزدى. ٴىبـراق پەرعاۋىن يـسرايلدىكتـەردىڭ قـۇدايعا عـيـبادات ەتۋ ٴۇشـىن شـولگە بارىپ كـەلۋىنە رۇقسـات بەرۋدەن باس

تارتتى. سول سەبەپتى قۇداي اقىر سوڭىندا بۇكىل مىسىردى ۆيرانداعان ون اپات جىبەرىپ، ٴوزىنىڭ شەكسىز قۇدىرەتىن بارشاعا ايان ەتتى.

ٴبىرىنشى اپات: سۋدىڭ قانعا اينالۋى

سوندا جاراتقان يە مۇساعا مىنانى بۇيىردى:

— پەرعاۋىننىڭ جۇرەگى قايتپاستان قاسارىپ، حالىقتى جىبەرۋدەن باس تارتىپ تۇر. ەرتەڭگىسىن پەرعاۋىن نىلگە قاراي بەتتەگەن كەزدە وزەن جاعاسىندا جولىن توسىپ تۇر! قولىڭا جىلانعا اينالعان تاياعىڭدى ۇستا. پەرعاۋىنعا بىلاي دە: «يسرايلدىكتەردىڭ قۇدايى جاراتقان يە سىزگە مىنانى ايتۋدى تاپسىردى: ايدالادا ماعان عيبادات ەتۋ ٴۇشىن حالقىمدى جىبەر! سەن وسى ۋاقىتقا دەيىن مەنى تىڭداماي كەلدىڭ. سول ٴۇشىن دە جاراتقان يە بىلاي دەيدى: مەنىڭ جاراتقان يە ەكەنىمدى ٴقازىر جاسايتىنىمنان بىلەتىن بولاسىڭ! قاراڭىز، مەن قولىمداعى تاياقپەن ٴنىلدىڭ سۋىن ساباعاندا، ول قانعا اينالادى. بالىقتار قىرىلىپ، سۋى ساسيدى، مىسىرلىقتارعا ٴنىلدىڭ سۋىن ٴىشۋ جيرەنىشتى بولادى». — ٴتاڭىر يە مۇساعا ارناعان ٴسوزىن جالعاستىرىپ: — سەن هارونعا ايت: «تاياعىڭدى الىپ، قولىڭدى مىسىردىڭ سۋلارىنا قاراي كوتەر! سوندا وزەندەر مەن ارىقتاردىڭ، توعاندار مەن سۋ قويمالارىنىڭ ٴبارى قانعا اينالادى. بۇكىل مىسىردى قان جايلاپ كەتىپەك، ٴتىپتى اعاش نە تاس ىدىستاردىڭ ىشىندەگى سۋ دا قانعا اينالماق»، — دەدى.

مۇسا مەن هارون جاراتقان يەنىڭ بۇيىرعانىنداي ىستەدى. هارون پەرعاۋىن مەن ونىڭ نوكەرلەرىنىڭ كوز الدىندا تاياعىن جوعارى كوتەرىپ، سونىمەن نىلدەگى سۋدى سالىپ قالدى. سوندا وزەندەگى بۇكىل سۋ قانعا اينالدى دا، بالىقتار قىرىلىپ، سۋ ساسىپ كەتتى. مىسىرلىقتار وزەننەن سۋ ىشە المايتىن بولدى. بۇكىل مىسىر جەرىن قان جايلاپ كەتتى.

ٴبىراق مىسىردىڭ باقسى-بالگەرلەرى دە ٴوز سيقىرلىق ونەرلەرىمەن دال سولاي ىستەدى. سوندا جاراتقان يە الدىن الا ايتقانداي، پەرعاۋىننىڭ جۇرەگى قاسارىسىپ، مۇسا مەن هاروننىڭ ايتقاندارىنا مويىنسۇنباي قويدى. كەرى بۇرىلىپ، سارايىنا كەتىپ قالدى. بۇل اپات تا ونىڭ جۇرەگىن جىبىتپەگەن ەدى. بۇكىل مىسىرلىقتار ٴنىلدىڭ جاعالاۋىنان ىشەتىن سۋ تابۋ ٴۇشىن قۇدىق قازا باستادى، ويتكەنى وزەن سۋى ىشۋگە جارامسىز بولىپ قالعان ەدى. (مىسىر. شىعۋ 7:14-24)

پەرعاۋىن مەن ونىڭ نوكەرلەرى ٴالى دە قاسارىسىپ جۇرگەندىكتەن، قۇداي تاعى باسقا قورقىنىشتى اپاتتاردى ەلگە بىرىنەن سوڭ ٴبىرىن جىبەردى. قۇجىناعان باقالار، ماسالار، شىبىن-شىركەي، مال ىندەتى، شيقاندى جارالار، بۇرشاق جانە جالماۋىز شەگىرتكەلەر ەلدى قاپتادى.

بۇل اپاتتار مىسىرلىقتاردىڭ مال-مۇلكى مەن دەنساۋلىعىنا زيان تيگىزىپ قانا قويعان جوق، ولاردىڭ سەنىمدەرىنىڭ جالعاندىعىن اشكەرەلەدى دە. مىسىرلىقتار تابيعاتتاعى ٴتۇرلى نارسەلەردى ٴتاڭىر دەپ قاستەرلەپ، ولارعا تابىناتىن. ال قۇداي تاعالا جىبەرگەن اپاتتارى ارقىلى سول جالعان تاڭىرلەردىڭ مۇلدەم دارمەنسىز ەكەنىن اشكەرەلەپ كورسەتتى. توعىزىنشى اپات ەلگە قارا تۇنەكتىڭ جايىلۋى بولدى. بۇل جايت مىسىرلىقتار «ەڭ باستى ٴتاڭىر» دەپ تابىنعان اسپانداعى كۇننىڭ ەشقانداي دا قۇداي ەمەس ەكەندىگىنە ولاردىڭ كوزدەرىن جەتكىزدى.

توعىزىنشى اپات: قارا تۇنەك

بۇدان كەيىن جاراتقان يە مۇساعا مىنانى بۇيىردى:

-قولىڭدى اسپانعا قاراي كوتەر، سوندا مىسىردى كوزگە تۇرتسە كورىنبەيتىن قاراڭعىلىق باسادى.

مۇسا قولىن اسپانعا قاراي كوتەرگەن سوڭ بارلىق مىسىر

ەلىن ٴۇش كۇن بويى قارا تۇنەك باستى. ادامدار ٴبىر-بىرىن كورە الماي، ٴۇش تاۋلىك ەشكىم وتىرعان ورنىنان تۇرمادى. ال يسرايلدىكتەردىڭ مەكەندەرىندە جارىق بولدى.

پەرعاۋىن مۇسانى شاقىرىپ الىپ:

-بارىڭىزدار، قۇدايلارىڭىز جاراتقان يەگە ارناپ عيبادات ەتىڭىزدەر. بالالارىڭىز دا بىرگە بارا بەرسىن، تەك ٴىرىلى-ۇساقتى مالدارىڭىز عانا قالسىن، - دەدى. ال مۇسا:

- قۇدايىمىز جاراتقان يەگە ارناپ قۇرباندىققا شالاتىن جانە شالىپ ورتەپ جىبەرەتىن مالدى دا قولىمىزعا تاپسىرىڭىز، - دەپ جاۋاپ قايىردى. - مالىمىز وزىمىزبەن بىرگە ٴجۇرسىن، ٴبىر تۇياقتى دا قالدىرمايمىز. ٴبىز شالاتىن قۇرباندىقتى سولاردىڭ ىشىنەن الامىز. قۇدايىمىز جاراتقان يەگە ارناپ قانداي مالدى قۇرباندىققا شالاتىنىمىزدى باراتىن جەرىمىزگە جەتكەندە عانا بىلەمىز.

الايدا جاراتقان يە پەرعاۋىننىڭ جۇرەگىن قاساريستىرىپ قويدى. ول يسرايلدىكتەردى جىبەرگىسى كەلمەي، مۇساعا:

- كەت قاسىمنان! ەندى قايتىپ مەنىڭ الدىما كەلۋشى بولما. كوزىمە تۇسكەن كۇنى-اق ولەتىن بولاسىڭ، - دەدى.

- ەندى قايتىپ (وتىنىشپەن) الدىڭىزعا كەلمەيمىن، ايتقانىڭىزداي بولسىن، - دەپ جاۋاپ قاتتى مۇسا. (مىسىر. شىعۋ 10:21-29)

ونىنشى اپات: تۇڭعىشتاردىڭ ٴولتىرىلۋى

سودان كەيىن جاراتقان يە مۇساعا مىنانى بۇيىردى:

- مەن پەرعاۋىندى جانە مىسىر ەلىن تاعى ٴبىر اپاتقا دۋشار ەتەمىن. ودان كەيىن ول بۇل جەردەن كەتۋلەرىڭە رۇقسات بەرىپ قانا قويماي، ٴتىپتى ٴبىرىڭدى قالدىرماي ەلىنەن شىعۋعا

ماجبۇرلەيتىن بولادى.

جاراتقان يە مۇسا مەن هارونعا مىسىر جەرىندە مىنانى بۇيىردى:

بۇدان بىلاي وسى اي سەندەر ٴۇشىن ايلاردىڭ باسى، جىلدىڭ العاشقى ايى بولسىن. ٴيسرايلدىڭ بارلىق قاۋىمىنا ايتىڭدار: ٴاربىر وتاعاسى وسى ايدىڭ ونى كۇنى جانۇياسى ٴۇشىن ٴبىر توقتىدان ارناپ بولەك قويسىن. ەگەر ٴۇي ىشىندەگى ادامدار سانى بۇل مالدىڭ ەتىن تولىق جەي المايتىنداي از بولسا، وندا ونى ىرگەلەس كورشىسىمەن ٴبولىسسىن. توقتىنىڭ ۇلكەن-كىشىلىگىن ونى قانشا ادامنىڭ جەي الاتىندىعىنا قاراپ انىقتاۋلارىڭ كەرەك. تاڭداپ العان مالدارىڭ قويدىڭ نە ەشكىنىڭ، ەش كىناراتى جوق ٴبىر جىلدىق ەركەك ٴتولى بولسىن. وسى مالدى ايدىڭ ون تورتىنە دەيىن باعىپ كۇتىپ، قاستارىڭدا ۇستاڭدار. سول كۇنى كەشكە قاراي يسرايل حالقىنىڭ بۇكىل قاۋىمى توقتىلارىن قۇرباندىققا شالسىن. ولار توقتىنىڭ قانىنان ٴبىرازىن الىپ، قۇرباندىق اسىن ىشەيىن دەپ وتىرعان ۇيلەرىنىڭ ەسىك جاقتاۋلارى مەن ماڭدايشالارىنا جاقسىن. سول ٴتۇنى ولار توقتىنىڭ ەتىن وتقا قاقتاپ، اشىتقىسىز پىسىرىلگەن نان مەن اشى شوپتەرگە قوسىپ جەۋلەرى كەرەك. ونى نە شيكىلەي، نە سۋعا ٴپىسىرىپ جەۋشى بولماڭدار، تۇتاستاي باس-اياقتارىمەن، ىشكى اعزالارىمەن قوسا قاقتاڭدار. تاڭ اتقانشا توقتىدان ەشتەڭە دە ارتىلىپ قالماسىن. ەگەر قالىپ قويسا، ونى ورتەپ جىبەرۋ قاجەت. سەندەر تاماقتانىپ جاتقاندا بەلدەرىڭ بۋۋلى، اياق-كيىمدەرىڭ كيۋلى، تاياقتارىڭ قولدارىڭدا بولسىن، تاماقتى تەزدەتىپ جەڭدەر! بۇل - جاراتقان يەگە ارنالعان قۇتقارىلۋ اسى.

مەن دال سول ٴتۇنى مىسىر ەلىن ارالاپ، ونداعى ادامنىڭ دا، مالدىڭ دا تۇڭعىشتارىن قۇرتىپ، مىسىردىڭ بارلىق تاڭىرلەرىن اشكەرەلەپ سوتتايمىن. مەن جاراتقان يەمىن. ەسىككە جاعىلعان قان سەندەردىڭ وتىرعان ۇيلەرىڭدى كورسەتەتىن

بەلگى بولادى، سوندا قاندى كورىپ، سوقپاي وتە شىعامىن. مەن مىسىر ەلىن قىرعىنعا ۇشىراتىپ جاتقان كەزدە سەندەر بۇل كۇيرەتىپ جاتقان سوققىدان تۇگەلدەي امان قالاسىڭدار.

وسى كۇن ەستەرىڭدە قالسىن. بۇكىل ۇرىم-بۇتاقتارىڭمەن ونى جاراتقان يەگە ارناپ مەيرامداڭدار. بۇل مەرەكە تۋرالى ەرەجەنى ۇرپاقتارىڭ ماڭگى بەرىك ۇستانسىن.

جەتى كۇن بويى اشىتقىسىز پىسىرىلگەن نان جەڭدەر. العاشقى كۇنى-اق ۇيلەرىڭنەن اشىتقى اتاۋلىنى شىعارىپ تاستاڭدار. وسى اپتا ىشىندە اشىتقىمەن دايىندالعان تاماق ىشكەن اركىم يسرايل حالقىنىڭ اراسىنان الاستاتىلۋعا ٴتيىس. ٴبىرىنشى جانە جەتىنشى كۇندەرى ماعان ارنالعان جينالىستارىڭ بولسىن. سول ەكى كۇندە ەشقانداي جۇمىس ىستەمەڭدەر، تەك جەيتىن تاماقتارىڭدى دايىنداۋلارىڭا عانا بولادى.

وسىلاي «اشىماعان نان مەيرامىن» بەرىك ساقتاڭدار! بۇل كۇنى مەنىڭ سەندەردى مىسىردان لەك-لەكتەرىڭمەن الىپ شىققانىمدى جىل سايىن ەسكە الىپ تۇرىڭدار. كەلەشەك ۇرپاقتارىڭ دا بۇل ەرەجەنى ماڭگى بەرىك ۇستانسىن. ٴبىرىنشى ايدىڭ ون ٴتورتىنشى كۇنىنىڭ كەشىنەن باستاپ، جيىرما ٴبىرىنشىسىنىڭ كەشىنە دەيىن اشىماعان نان جەڭدەر. سول جەتى كۇن بويى ۇيلەرىڭدە اشىتقى بولماسىن. كىمدە-كىم، مەيلى جەرگىلىكتى، مەيلى بوتەن ادام بولسىن، وسى ارالىقتا اشىتقىمەن دايىندالعان تاماق ىشسە، سول يسرايل حالقىنىڭ ىشىنەن الاستاتىلۋعا ٴتيىس. قايدا تۇرىپ جاتساڭدار دا، سول كۇندەرى ەشقانداي اشىعان تاعام جەۋلەرىڭە بولمايدى، ناندى اشىتقىسىز ٴپىسىرىپ جەڭدەر!

مۇسا ٴيسرايلدىڭ بارلىق رۋباسىلارىن شاقىرىپ الىپ، ولارعا بىلاي دەدى:

- ارالارىڭداعى ار وتباسى ٴۇشىن ٴبىر-بىر توقتىدان تاڭداپ

الىپ، قۇتقارىلۋ مەيرامىنا ارناپ سويىڭدار! ٴبىر بايلام ٴۇسوپ بۇتاقشاسىن قۇرباندىقتىڭ قانى جينالعان ىدىسقا مالىپ الىپ، قانىن ەسىك جاقتاۋلارى مەن ماڭدايشاسىنا جاعىڭدار. مۇنان كەيىن تاڭ اتقانشا ەشقايسىڭ دا سىرتقا شىقپاڭدار! سول كەزدە جاراتقان يە مىسىردى قىرعىنعا ۇشىراتۋ ٴۇشىن بۇكىل ەلدى ارالاپ جۇرمەك. سوندا جاقتاۋلارى مەن ماڭدايشالارىنا جاعىلعان قاندى كورىپ، ەسىكتەرىڭنىڭ قاسىنان وتە شىعادى دا، قۇرتۋشىنىڭ ۇيلەرىڭە كىرىپ، ولتىرۋىنە جول بەرمەيدى.

بۇل نۇسقاۋدى وزدەرىڭە جانە كەلەشەك ۇرپاقتارىڭا ارنالعان ەرەجە رەتىندە ماڭگىلىك ساقتاڭدار! جاراتقان يە بەرەمىن دەپ ۋادە ەتكەن ەلگە كىرگەننەن كەيىن دە وسى ٴراسىمدى ۇستانۋلارىڭ كەرەك. بالالارىڭ «بۇل نە قىلعان ٴراسىم؟» دەپ سۇراسا، ولارعا بىلاي دەڭدەر: «بۇل – جاراتقان يەگە ارناعان قۇتقارىلۋ مەيرامىنىڭ قۇرباندىعى. ٴتاڭىر مىسىرلىقتاردى قىرعىنعا ۇشىراتقان كەزدە يسرايلدىكتەردىڭ ۇيلەرىنىڭ قاسىنان وتە شىعىپ، ٴبىزدى ولىمنەن امان الىپ قالدى».

مۇنى ەستىگەن حالىق جاراتقان يەگە باستارىن ٴيىن عيبادات ەتتى. ٴتاڭىر مۇسا مەن هارونعا قالاي بۇيىرعان بولسا، يسرايلدىكتەر دال سولاي ىستەدى.

ٴتۇن ورتاسىندا جاراتقان يە مىسىرداعى بارلىق تۇڭعىشتاردى – تاقتا وتىرعان پەرعاۋىننىڭ تۇڭعىشىنان باستاپ، تۇرمەدە جاتقان تۇتقىننىڭ تۇڭعىش ۇلىنا دەيىن جانە مال اتاۋلىنىڭ تۇڭعىش تولدەرىن دە ٴولتىردى. سول ٴتۇنى پەرعاۋىن، ونىڭ بارلىق نوكەرلەرى مەن بارلىق مىسىرلىقتار دا ۇيكىلارىنان تۇردى. بۇكىل مىسىر زارلى جوقتاۋ جامىلدى، سەبەبى ٴولىم شىقپاعان بىردە-بىر ٴۇي بولمادى.

يسرايلدىكتەردىڭ مىسىردان كوشىپ شىعۋى

پەرعاۋىن سول ٴتۇنى مۇسا مەن ھارونىدى شاقىرىپ الىپ:

ـ جولعا جينالىڭدار! ٴيسرايلدىڭ ۇرىم ـ بۇتاعىن ەرتىپ الىپ، حالقىمنىڭ اراسىنان اۋلاق كەتىڭدەر! بارىپ، ٴوز سوزدەرىڭە ساي جاراتقان يەگە عيبادات ەتىڭدەر! ٴىرىلى ـ ۇساقتى مالدارىڭدى دا ودەرىڭ ايتقانداي الا كەتىڭدەر. ال ماعان باتالارىڭدى بەرە كورىڭدەر، ـ دەپ ٴوتىندى.

مىسىر حالقى دا يسرايلدىكتەرگە:

ـ وسى ەلدەن تەزىرەك كەتە كورىڭدەر، ايتپەسە ٴبارىمىز دە ٴولىپ قالارمىز! ـ دەپ جالىنىپ اسىقتىردى.

سوندا يسرايلدىكتەر قامىرلارىن اشىتپاستان كۇبىسىمەن كيىمدەرىڭە وراپ، يىقتارىنا سالىپ كوتەرىپ ٴجۇردى. ولار جولعا شىعىپ بۇرىن مۇسا مەن ھارونىڭ ايتقانىدارى بويىنشا مىسىرلىقتاردان كۇمىس، التىن بۇيىمدار مەن اسەم كيىمدەردى سۇراپ العان بولاتىن. جاراتقان يە مىسىرلىقتاردى ٴوزىنىڭ حالقىنا مەيىرىمەن قاراتقاندىقتان، ولار يسرايلدىكتەردىڭ سۇراعاندارىن تۇگەل بەردى. وسىلايشا بۇلار مىسىردىڭ بايلىعىن ولجالادى. (مىسىر. شىعاۋ 12:1ـ36)

سونىمەن ٴيسرايلدىڭ ۇرىم ـ بۇتاعى ازات بولىپ، مىسىردان كوشىپ شىقتى. قۇداي ولارعا جول كورسەتۋ ٴۇشىن باعانالى بۇلتتى الدارىنان جۇرگىزىپ وتىردى. تۇندە بۇلت شىنەن وت جانىپ، بارىنە دە جاراتقان يەنىڭ وزدەرىمەن بىرگە ەكەنىن بىلدىرەتىن.

حالىق ٴجۇسىپتىڭ شامامەن ٴتورت عاسىر بۇرىن تاپسىرىپ كەتكەن اماناتىن ورىنداپ، ونىڭ سۇيەگىن مىسىردان بىرگە الا شىقتى. ايدالادا كوشىپ ـ قونىپ جۇرگەن سونشاما كوپ حالىققا جەتەتىن ازىق ـ تۇلىك بولماسا دا، قۇداي ولاردى اسپاننان

جاۋدىرىپ وتىرعان «مانىا» دەگەن ٴتاتتى نانمەن، بودەنەلەردىڭ ەتىمەن جانە جارتاستان اعىزعان سۋمەن قامتاماسىز ەتتى.

كوپ كۇن جول ٴجۇرىپ، ولار كەيىن «قۇدايدىڭ تاۋى» دەپ تە اتالاتىن سيناي تاۋىنا جەتتى. جاراتقان يە سول جەردە حالىقپەن قاسيەتتى كەلىسىم جاساپ، ولاردى وزىنە ەرەكشە باعىشتالعان حالقى ەتىپ تاعايىندادى. حالىققا ٴوزىنىڭ باستى ون وسيەتىن جانە وزگە دە يگىلىكتى ەرەجەلەرىن ماپىسىردى.

قۇدايدىڭ ون وسيەتى

سول كەزدە قۇداي (حالىققا ارناپ) مىنا سوزدەردىڭ ٴبارىن ايتتى:

«مەن سەنى مىسىر ەلىنەن، قۇلدىقتان الىپ شىققان قۇدايىڭ ـ جاراتقان يەمىن.

سەنىڭ مەنەن باسقا اشقانداي تاڭىرلەرىڭ بولماسىن!

اسپاندا، جەردە نە سۋدا بار نارسەلەردىڭ ەشقايىسىنىنان وزىڭە ٴتاڭىر بەينەلەرىن جاساما!

سوندايلارعا باس ٴيىپ تابىنىپ، قۇلشىلىق ەتپە! مەن ـ سەنىڭ قۇداي يەڭمىن، وزىمنەن باسقا تاڭىرلەرىڭنىڭ بولۋىنا توزبەيمىن. مەنى مەنسىنبەيتىندەردى نەمەرەلەرى مەن شوبەرەلەرىنە دەيىن جازالايمىن، ال ٴوزىمدى ٴسۇيىپ، وسيەتتەرىمدى ۇستانعاندارعا مىڭنىشى ۇرپاعىنا دەيىن راقىمىمدى توگەمىن.

قۇداي يەڭنىڭ اتىن ورىنسىز اۋزىڭا الما!

ٴوز اتىن ورىنسىز قولدانعاندى جاراتقان يە جازاسىز قالدىرمايدى.

دەمالىس كۇنىن تاڭىرگە باعىشتاۋدى ۇمىتپا!

التى كۇن ەڭبەكتەنىپ، بارلىق جۇمىستارىڭدى ىستەي بەر، ال جەتىنشى كۇن ـ قۇداي يەگە باعىشتالعان دەمالىس كۇنى. سول كۇنى نە ٴوزىڭ، نە ۇل ـ قىزىڭ، نە قىزمەتشىلەرىڭ، نە مالدارىڭ، نە قالالارىڭدا تۇرعان جات جەرلىك كىرمەلەر ەشقانداي جۇمىس جاساماڭدار! سەبەبى التى كۇن ىشىندە جاراتقان يە اسپان، جەر، تەڭىزدى جانە ولارداعى بارلىق نارسەلەردى جاراتىپ، جەتىنشى كۇنى دەمالدى. سوندىقتان ول دەمالىس كۇنىنە وڭ باتاسىن بەرىپ، ونى قاسيەتتى دەپ بەلگىلەدى.

اتا ـ اناڭدى سيلا!

جاراتقان يە وزىڭە بەرەتىن ەلدە ۇزاق ٴومىر ٴسۇرۋىڭ ٴۇشىن وسىلاي ىستە.

كىسى ولتىرمە!

نەكە ادالدىعىن بۇزبا!

ۇرلىق جاساما!

ەشكىمدى بەكەرگە ايىپتاما!

باسقانىڭ ۇيىنە يە بولۋعا سۇقتاندا!

ونىڭ ايەلىنە، قۇل ـ كۇڭىنە، وگىز ـ ەسەگىنە، نە باسقا دا ەشقانداي نارسەسىنە سۇقتانبا!»

بۇكىل حالىق نايزاعايدىڭ جارقىلداپ ٴتۇتىنىنىڭ تاۋدى قاپتاعانىن كورىپ، كۇنىنىڭ كۇركىرەپ، كەرنەيدىڭ قاتتى داۋىستاعانىن ەستىگەندە زارەلەرى ۇشا دىرىلدەپ كەتتى. ولار الىستان تۇرىپ، مۇسادان:

ـ ىزبەن ٴوزىڭىز سويلەسىڭىز، ٴبىز تىڭدايتىن بولامىز. ٴولىپ قالماۋىمىز ٴۇشىن قۇدايدىڭ ٴوزى ىزبەن تىلدەسە كورمەسىن! ـ دەپ ٴوتىندى. مۇسا حالىققا:

ـ قورىقپاڭدار! قۇداي سەندەردى (ٴوزىنىڭ ارالارىڭدا بولۋىنا) ۇيرەتۋ ٴۇشىن وسىندا كەلدى. بۇدان بىلاي ونى شىن جۇرەكتەن قاستەرلەۋلەرىڭ سەندەردى كۇنا جاساۋدان ساقتايتىن بولسىن، ـ دەدى. (مىسىر. شىعۋ 1:20ـ20)

جاراتقان يە ٴوزىنىڭ حالقىنىڭ اراسىندا ۇدايى بولماقشى ەكەنىن ٴبىلدىرۋ ٴۇشىن ولارعا ٴبىر قاسيەتتى شاتىردى دايىنداپ، تىگۋدى تاپسىردى. ول قاسيەتتى شاتىردىڭ جوباسىن مۇسا پايعامبارعا سيناي تاۋىنىڭ باسىندا كورسەتتى. شاتىردىڭ اۋلاسىندا حالىق قاسيەتتى قۇداي تاعالانىڭ الدىنا بارا الۋلارى ٴۇشىن كۇنالارىن مويىنداپ، قۇرباندىقتار شالىپ، ۇسىنۋعا ٴتيىس بولاتىن.

جاراتقان يە مۇسانىڭ اعاسى هاروندى باس ٴدىني قىزمەتكەر جانە ونىڭ ۇلدارىن ٴدىني قىزمەتكەرلەر ەتىپ تاعايىندادى. ولار حالىقتا قۇدايدىڭ ەرەجەلەرىن ۇيرەتىپ، سولاردى بەرىك ۇستانۋعا مىندەتتەدى. ٴدىني قىزمەتكەرلەر، سونداي ـ اق حالىق ٴۇشىن قۇدايعا ٴمىناجات ەتىپ، ونىڭ راقىمشىلىق كورسەتۋىن سۇرايتىن.

قاسيەتتى شاتىردىڭ ٴىشى ەكىگە بولىنگەن ەدى. ارتقى «ەڭ قاسيەتتى بولمەگە» التىن جالاتقان كەلىسىم ساندىعى ورناتىلدى. سونىڭ ىشىندە قۇدايدىڭ حالىقپەن جاساعان قاسيەتتى كەلىسىمىنىڭ كۋالىكتەرى ساقتالاتىن. ساندىقتىڭ التىن قاقپاعى «قۇدايدىڭ جەر بەتىندەگى تاعى» دەپ تە اتالاتىن. ەڭ قاسيەتتى بولمەگە تەك باس ٴدىني قىزمەتكەردىڭ عانا جىلىنا ٴبىر ـ اق رەت كىرۋىنە رۇقساتى بولدى. سول كەزدە ول ارنايى شالىنعان قۇرباندىقتاڭ قانىن الىپ كىرىپ، حالىقتىڭ كۇنالارى ٴۇشىن قۇدايدان كەشىرىم سۇراپ، سول قاندى ساندىقتىڭ قاقپاعىنا بۇركىپ سەبەتىن.

قاسيەتتى شاتىر دايىندالىپ، تىگىلگەننەن كەيىن بۇكىل حالىق ۇلكەن قۋانىشپەن جينالىپ، جاراتقان يەنى ماداقتادى

سوندا كەزدەسۋ شاتىرىن (باعانالى) بۇلت باسىپ، جاراتقان يەنىڭ جەر بەتىندەگى تۇراعى ونىڭ نۇرلى سالتاناتىنا كەنەلدى. مۇسا شاتىرعا كىرە المادى. سەبەبى ونى بۇلت جاۋىپ، جاراتقان يەنىڭ تۇراعى ونىڭ نۇرلى سالتاناتىنا بولەندى.

بۇلت تۇراقتان جوعارى قاراي كوتەرىلگەن كەزدە عانا يسرايلدىكتەر جولعا جينالىپ، كوشتەرىن جالعاستىراتىن. ولار بۇلت جوعارى كوتەرىلمەيىنشە جولعا شىقپاي، بۇلتتىڭ كوتەرىلۋىن كۇتەتىن. وسىلايشا جاراتقان يەنىڭ باعانالى بۇلتى قاسيەتتى شاتىر ۇستىندە كۇندىز تۇرىپ، تۇندە بۇلت ىشىنەن وت جانىپ، بارىنە دە كورىنەتىن. يسرايل حالقى مۇنى كوشىپ-قونىپ جۇرگەن ۋاقىتىنىڭ بارىندە كورىپ وتىردى. (مىسىر. شىعۋ 34:40-38)

الايدا كەيىنىرەك ٴيسرايلدىڭ ٴۇرىم-بۇتاعى قۇداي تاعالاعا مويىنسۇنباي، ونىڭ ەجەلدە اتا-بابالارىنا ۋادە ەتكەن قاناحان ەلىنە بارماي قويدى. سوندىقتان قۇداي ولاردى جازالاپ، قىرىق جىل ايدالانى كەزدىرىپ قاڭعىرتتى.

حالىق تاعى دا باس كوتەرگەن ٴبىر كەزدە قۇداي ولاردى جازالاپ ۋلى جىلاندار جىبەردى. مۇسا پايعامبار حالىق ٴۇشىن جالبارىنا ٴمىناجات ەتكەندە، قۇداي وعان قولادان جىلان بەينەسىن جاساتىپ، ونى ٴبىر باعاناعا جوعارىعا بەكىتىپ قويۋدى تاپسىردى. سوعان سەنىممەن قاراعان اركىمدى جاراتقان يە ولىمنەن قۇتقارىپ، ساۋىقتىردى.

اقىر سوڭىندا حالىق ەشۋا پايعامباردىڭ جەتەكشىلىگىمەن ۋادەلى ەلگە كىرىپ، سوعان قونىس تەپتى. بۇدان كەيىنگى عاسىرلاردا بىرىنەن سوڭ ٴبىرىن قۇداي تاعايىنداعان بيلەر حالىقتى قورشاعان جاۋلارىنىڭ باسقىنشىلىعىنان قۇتقارىپ الىپ، ولارعا تورەلىك ەتىپ وتىردى.

ادال كەلىن رۋتتىڭ اڭگىمەسى

ادال كەلىن رۋتتىڭ وقيعاسى دا سول تۇستا بولعان جايت. وندا قۇداي تاعالانىڭ زور سۇيىسپەنشىلىگى ايقىن كورىنەدى. قۇداي يسرايل حالقىنا ٴومىر جولىندا باسشىلىققا الاتىن جاقسى ەرەجەلەر بەردى. مىسالى، ەگەر بىرەۋ باقىتسىزدىققا ۇشىراپ، مۇرا ەتكەن جەر ۇلەسى مەن مال-مۇلكىن، ٴتىپتى ايەلى، بالالارى جانە ٴوز باسىن قۇلدىققا ساتۋعا ٴماجبۇر بولسا، وندا ٴبىر تۋىسقانى سول بەيشارا جانۇياعا قامقورشى بولىپ، قۇنىن تولەپ ولاردىڭ باس بوستاندىعى مەن مەنشىگىن قايتارۋعا مىندەتتى ەدى. قۇداي وزىنە سەنىپ، ەركىنە باعىنعانداردى جارىلقايتىن.

ال رۋت ـ جاراتقان يەگە بەت بۇرىپ، ونىڭ تاڭداپ العان حالقىنا قوسىلعان باسقا ۇلت ادامدارىنىڭ جارقىن ۇلگىسى.

وسىندا ٴبىر ماڭىزدى جايت كورسەتىلەدى: قۇداي ادامداردى ولاردىڭ ۇلتىنا قاراي ەمەس، وزىنە دەگەن سەنىمدەرىنە قاراي قابىلدايدى. رۋت بوتەن ۇلتتان بولسا دا، قۇدايدىڭ حالقىنىڭ قاتارىنا ەنىپ، بوعوز ەكەۋىنىڭ نەمەرەسى ەسەيدەن ۇلى پاتشا ٴارى پايعامبار ٴداۋىت تۋدى. بۇكىل ادامزاتتىڭ قۇتقارۋشىسى ـ ٴماسىح بىرنەشە عاسىردان كەيىن وسى اۋلەتتەن دۇنيەگە كەلدى.

جەسىر ايەلدىڭ ادال كەلىنى

ٴيسرايلدى بيلەر باسقارىپ تۇرعان زاماندا بىردە ەلدى اشتىق جايلادى. سوندا ياھۋدا رۋىنىڭ بەتلەحەم قالاسىنان ەلىمالىك ەسىمدى بىرەۋ ايەلى مەن ەكى ۇلىن ەرتىپ، مواب ەلىنە ۋاقىتشا كوشىپ باردى. ەلىمالىكتىڭ ايەلىنىڭ اتى ناعيما، ال ەكى ۇلىنىڭ اتتارى ماحلون جانە كيليون بولاتىن. ولار

ەفراتالقتار، ياھۋدا جەرىندەگى بەتلەحەم قالاسىنىڭ تۇرعىندارى ەدى. وسلاي وتباسى مواب ەلىنە جەتىپ، سوندا تۇرىپ قالدى.

الايدا كۇيەۋى ەلىمالىك قايتىس بولىپ، ناعيما ەكى بالاسىمەن جەسىر قالادى. ۇلدارى موابتىق قىزدارعا ۇيلەنەدى، ءبىر كەلىنىنىڭ اتى ورپا، ەكىنشىسىنىكى رۇت بولدى. وتباسى مواب ەلىندە ون جىلداي تۇرعانىنان كەيىن ناعيمانىڭ ۇلدارى ماحلون مەن كيليون دا قايتىس بولادى. سونىمەن ايەل كۇيەۋى مەن ۇلدارىنان ايرىلىپ، جالعىز قالادى.

مواب ەلىندە جۇرگەن ناعيما قۇداي ءوزىنىڭ تاڭداپ العان حالقى ءيسرايلدى جارىلقاپ، ەلدى استىقتىڭ بىتىك شىققانىن ەستيدى. سوندا ول مواب جەرىنەن ەكى كەلىنىن ەرتىپ ءوز ەلىنە كەرى قايتۋعا جينالادى. سونىمەن ولار ۋاقىتشا تۇرعان مەكەنجايىن تاستاپ، ياھۋدانىڭ جەرىنە قاراي ساپارعا شىعادى.

جولشىباي ناعيما كەلىندەرىنە:

ـ ال ەندى، سەندەر اكە-شەشەلەرىڭنىڭ ۇيلەرىنە قايتىڭدار. مەنىڭ وزىمە، مارقۇم ۇلدارىما ادال دا مەيىرىمدى بولىپ كەلدىڭدەر. لايىم سەندەرگە سول ءۇشىن جاراتقان يە راقىمىن ءتۇسىرىپ، جاقسى كۇيەۋمەن جايلى باسپانا سيلاي كورسىن! ـ دەپ باتاسىن بەرىپ، بەتتەرىنەن ءسۇيدى.

ءبىراق ولار زار ەڭىرەپ جىلاپ:

ـ سىزبەن بىرگە ەل-جۇرتىڭىزعا بارايىقشى، ـ دەپ ءوتىندى. الايدا ناعيما:

ـ قىزدارىم، ۇيلەرىڭە قايتساڭدارشى! ماعان نەسىنە ەرەسىڭدەر؟ سەندەرگە ۇيلەنە الاتىن باسقا ۇلدارىم جوق قوي. كەرى قايتىڭدار، قاراقتارىم! ءوزىم ەندى كۇيەۋگە شىعۋعا كارىمىن. تىپتەن بۇگىن كۇيەۋگە شىعىپ،ۇلدى بولارمىن دەگەن ءۇمىتىم بولعان كۇندە دە، ولار ەر جەتكەنشە كۇتە الار ما ەدىڭدەر؟ سولارعا

بولا كۇيەۋگە شىقپاي جۇرە بەرەر مە ەدىڭدەر؟ جوق، قىزدارىم، جاراتقان يەنىڭ ماعان جىبەرگەن قايعىسىن بىرگە بولىسىڭدەر دەپ سەندەردى ۇستاۋىم دۇرىس بولماس، ـ دەپ جاۋاپ بەردى.

ەكەۋى بۇرىنعىدان بەتەر زار ەڭىرەپ جىلادى. سوڭىندا ورپا ەنەسىنىڭ بەتىنەن ٴسۇيىپ قوشتاستى، ال رۋت ودان ايىرىلماي قالىپ قويدى.

ناعيما رۋتقا:

كوردىڭ عوي، ابىسىنىڭ ەل ـ جۇرتىنا جانە سيىناتىن تاڭىرلەرىنە قايتا ورالدى. سەن دە ونىڭ ىزىمەن كەرى قايت، ـ دەدى. الايدا رۋت:

ـ ٴسىزدى تاستاپ، قايتا ورالۋعا مەنى قيناي كورمەڭىز. ٴسىز قايدا بارساڭىز، مەن دە سوندا بارامىن. قايدا تۇرساڭىز، مەن دە سوندا تۇرامىن. ٴسىزدىڭ حالقىڭىز مەنىڭ حالقىم، ٴسىزدىڭ قۇدايىڭىز مەنىڭ قۇدايىم بولادى! قايدا ولسەڭىز، مەن دە سوندا ٴولىپ، جەرلەنەمىن. ەگەر مەن بۇ دۇنيەدەن كەتكەنشە سىزدەن اجىراسام، مەنى جاراتقان يە جازالاعان ۇستىنە جازالاي ٴتۇسسىن! ـ دەپ تۇرىپ الدى.

رۋتتىڭ وزىمەن بىرگە جۇرۋگە بەلدى بەكەم بۋعانىنا كوزى جەتكەن ناعيما ونى ٴارى قاراي ۇگىتتەۋىن دوعاردى.

سونىمەن ەكەۋى بەتلەحەمدى بەتكە الىپ، ٴجۇرىپ كەتتى. وعان جەتكەندە قالا حالقى تولقىپ:

ـ ويباي ـ اۋ، مىناۋ ناعيما عوي؟! ـ دەستى.

سوندا ول:

ـ مەنى ناعيما ەمەس، مارا دەپ اتاڭدار، ـ دەدى. (ناعيما «باقىتتى»، ال مارا «قايعىلى» دەگەندى بىلدىرەدى.) ـ سەبەبى قۇدىرەتتى قۇداي ماعان قايعىلى ٴومىر بۇيىردى. بۇل جەردەن ٴۇي

ٴىشــمــز تۇگـەل اتتـانعـان ەدىك، ال ەنـدى ٴتاڭـر ۋە مـەنـىڭ كۋ باسـمـدى قايتارىپ وتىر. قۇدىرەتتى قـۇداي باسما قايعى ـ قـاسرەت تۇسىرگەن سوڭ، سەندەر مەنى نەسىنە باقىتتى دەپ اتايسڭدار؟

وسـىـلاي ناعـيـمـا مـوابـتـىق كـەلـىنى رۋتپـەن مـواب ەلـىنەن قـايتا ورالـعـان ەدى. ولار بەتلـەحـەم قالاسـىنا كـەلگەندە ارپانى جاڭا جيناي باستاعان كەز بولاتىن.

رۋتتىڭ بوعوزبەن كەزدەسۋى

ناعـيـمـانىڭ مـارقـۇم كۇيـەۋى ەلـىمـالـىكتـىڭ بوعـوز ەسـىمـدى اتالاس تۋىسى بار ەدى. بوعوز ابىرويلى دا اۋقاتتى كىسى بولاتىن.

ٴبىر كۇنى موابتىق رۋت ناعيماعا:

ـ مـەن ەگـىنـدىككە بارايـىن. قـايـىرىمـدى بـىرەۋ كـەزدەسـىپ قالار، سونىڭ ارتىنان ٴجۇرىپ، ماساق تەرەيىن، ـ دەدى.

ـ جاقسى، قـىزىم، بارا عوي، ـ دەپ كەلـىستى ەنەسى.

رۋت ەگـىسـتـىككە بارىپ، وراقـشـىلاردىڭ سوڭـىنان ٴجـۇرىپ، جـيناعـاندا قـالـىپ قـويعـان مـاساقـتـاردى تەرە باسـتـادى. بۇل تاناپ ەلـىمالـىكتىڭ تۋىسى بوعوزدىڭ مەنشىگى بولىپ شىقتى.

سول كەزدە بەتلـەحەمنەن بوعوز دا كەلىپ، وراقشىلارىمەن:

ـ اسسالاۋماعالايكۇم! ـ دەپ اماندادىپ، ولار:

ـ ۋاعالايكۇماسسالام! ـ دەپ جاۋاپ قايىردى.

بوعوز ولاردىڭ باسقارۋشىسىنان:

ـمىناۋ كـىمنىڭ قـىزى؟ ـ دەپ سۇراعاندا، ول:

ـ بۇل مواب ەلـىنەن ناعـيماعـا ەرىپ كەلگەن موابـتـىق جاس كـەلـىنشـەك. وراقـشـىلاردىڭ ارتىنان ٴجـۇرىپ، باۋلاردىڭ اراسـىندا

ٴتۇسسپ قالعان ماساقتاردى تەرۋگە رۇقسات سۇرادى. تاڭ اتقانىنان بەرى ەڭبەكتەنىپ ٴجۇر، كۇركەدە ازـاق دەمالدى، ـ دەپ جاۋاپ بەردى.

سوندا بوعوز رۋتقا قاراپ:

ـ قىزىم، سوزىمە قۇلاق سال. باسقانىڭ ەگىستىگىنە ماساق تەرۋگە بارماي-اق قوي. وسىندا مەنىڭ قىزمەتشى قىزدارىمنىڭ قاسىندا ٴجۇرىپ، تەرە بەر. قاي جاقتا ورىپ جاتقاندارىن بايقاپ ٴجۇرىپ، قىزداردىڭ سوڭىنان ەر. مەن قىزمەتشى جىگىتتەرىمە ساعان تيىسپەۋگە بۇيىردىم. شولدەگەندە بارىپ، ولار تولتىرىپ قويعان قۇمىرالاردان سۋ ٸشە بەر، ـ دەدى. تاڭعالعان رۋت:

ـ قالايشا ٴسىز جات جەرلىك ماعان سونداي قايىرىمدىلىقپەن قارايسىز؟ ـ دەپ، بوعوزعا ٴيىلىپ تاعزىم ەتتى.

ـ سەنىڭ كۇيەۋىڭ ولگەنەن كەيىن ەنەڭە قالاي كومەكتەسكەنىڭدى، اكە-شەشەڭدى. ەلىڭدى تاستاپ، بۇرىن بىلمەگەن حالىق اراسىنا كوشىپ كەلىپ، بىرگە تۇرىپ جاتقانىڭدى مەن تۇگەلدەي ەستىپ ٴبىلدىم. وسى ىستەگەن جاقسىلىقتارىڭ قۇدايدان قايتسىن! سەن يسرايل سيناتىن قۇداي يەنىڭ قاناتى استىنان پانا ىزدەپ كەلدىڭ. ول سەنى مولىنان جارىلقاسىن!

سوندا رۋت:

مىرزام، ماعان ارداىم وڭ كوزىڭىزبەن قاراسىڭىز ەكەن. ٴسىز جىلى سوزىڭىزبەن جۇرەگىمە جىگەر قۇيدىڭىز. ال مەن ەڭ بولماعاندا كۇندەرىڭىزدىڭ بىرەۋى دە ەمەسپىن، ـ دەدى.

تۇسكى تاماق كەزىندە بوعوز:

ـ مۇندا كەل. نانىمىزدان اۋىز ٴتيىپ، سۋسىنىمىزعا باتىرىپ جە، ـ دەپ رۋتتى شاقىردى. ول وراقشىلاردىڭ قاسىنا وتىرعاندا،

بوعـوز وعان قۋـربلـعان ارپادان بەردى. رۋت تويعـانشا جـەپ، ارتىلـىپ تا قالدى. سودان كەيىن تۇرىپ، جۇمىسىنا ورالدى.

ال بوعوز قىزمەتشىلەرىنە بىلاي دەپ بۇيىردى:

ـ رۋت جـاڭـا وربلـعـان مـاسـاقـتـاردىڭ اراسىنان دا تەرە بەرسىن، ونى رەنجىتپەڭدەر. قايتا، جيناپ السىن دەپ، بايلايتىن ماساقتارىڭنان ادەيى تاستاپ تا كەتىڭدەر. قالاي بولعاندا دا وعان ۇرىسپاڭدار.

رۋت وسىلاي كەشكە دەيىن ماساق تەردى. جيناعانىن سوگىنان باستىرىپ، جەلگە ۇشىرىپ قاۋىزىنان تازارتقاندا، ٴبىر ۇلكەن سەبەتكە سيارداي ارپا شىقتى. ارپانى قالاعا الىپ بارىپ، ەنەسىنە كورسەتتى. وعان تۇسكى استان ارتىلىپ قالعان تاماعىن دا الىپ كەلدى.

ـ وي، بۇگىل قايدان ماساق تەردىڭ؟ قايدا جۇمىس ىستەدىڭ؟ ساعان وڭ كوزىمەن قاراعان ادامدى قۇداي جارىلقاسىن! ـ دەپ ەنەسى تاڭعالدى.

رۋت وعان:

ـ بۇگىن بوعوز دەگەن ادامنىڭ ەگىستىگىندە جۇمىس ىستەدىم، ـ دەپ بىلدىرگەندە، ەنەسى:

ـ تىرىلەر مەن ولگەندەرگە قايىرىمىن اياماعان سول ادامدى جاراتقان يە جارىلقاسىن! ـ دەدى. سودان سوڭ ـ بوعوز جاقىن تۋىستارىمىزدىڭ ٴبىرى. ول بىزگە تاۋرات زاڭىنا سايكەس قامقورشى بولا الادى، ـ دەپ قوستى. (رۋت 1:1ـ2:20)

رۋت ەنەسى ناعيمانىڭ كەڭەسىمەن حالىقتىڭ ادەت-عۇرپىنا ساي وسى بوعوزدان ٴوزىنىڭ تۋىسقان قامقورشىسى بولۋىن سۇرادى. سەبەبى رۋتتىڭ مارقۇم قايىن اتاسى بوعوزدىڭ جاقىن تۋىسقانى بولاتىن. بوعوز كەلىسىمىن بەردەن بەردى، ٴبىراق وزىنەن

ده جاقىنىراق باسقا ٴبىر تۋىسقانىنىڭ بار ەكەندىگىن، الدىمەن سونىڭ الدىنان ٴوتۋ كەرەكتىگىن ايتتى.

بوعوزدىڭ رۋتقا قامقورلىق جاساۋى

بوعوز قالا قاقپاسىنىڭ قاسىنداعى الاڭعا بارىپ وتىردى. قاراسا، ٴوزى رۋتقا ايتقان قانداس تۋىسقانى قاسىنان ٴوتىپ بارا جاتىر ەكەن. بوعوز وعان «تۋىسقان، مۇندا كەلىپ، وتىرا تۇر»، ـ دەدى. ول قاسىنا كەلىپ جايعاسقانان كەيىن بوعوز قالانىڭ ون اقساقالىن شاقىرىپ الىپ: «قاسىمىزعا وتىرساڭىزدار ەكەن»، ـ دەپ ٴوتىندى. سوندان اقساقالدار دا جايعاسىپ وتىردى.

بوعوز جاڭاعى تۋىسقانىنا قاراپ بىلاي دەپ ٴسوز باستادى:

ـ مواب ەلىنەن قايتىپ كەلگەن ناعيما اعايىنىمىز ەلىمالىككە ٴتيىستى جەر ۇلەسىن ساتپاقشى. سونى سەنىڭ قۇلاعىڭا سالعىم كەلەدى. حالقىمنىڭ اقساقالدارىنىڭ جانە مىنا وتىرعان جۇرتتىڭ الدىندا ساعان ۇسىنىس جاسايمىن، سونى سەن ساتىپ ال. ەگەر سول وتباسىنىڭ قامقورشىسى بولعىڭ كەلسە، بولا بەر. ال باس تارتساڭ، اشىعىن ايت، مەن بىلەيىن. سەبەبى قامقورشى بولا الاتىن ەڭ جاقىن تۋىسقان سەنسىڭ، سەنەن كەيىنگى كەزەك مەنىكى.

تۋىسى:

ـ جارايدى، قۇنىن تولەپ، ساتىپ الايىن، ـ دەدى.

سوندا بوعوز

ـ ەگەر سەن ناعيمادان جەردى ساتىپ الساڭ، وندا مارقۇمنىڭ موزبىتىق جەسىر كەلىنى رۋتتىڭ امەڭگەرى بولىپ وعان ۇيلەنەسىڭ. رۋت ۇلدى بولعاندا تۇڭعىش ۇلى مارقۇمنىڭ ۇرپاعى دەپ ەسەپتەلىنىپ، جەر ۇلەسىن سول يەمدەنبەك، ـ دەدى.

بۇعان تۋسى:

ـ ولاي بولسا، جەردى ساتىپ الا المايمىن. بۇل ٴوزىمنىڭ مۇرالىق ۇلەسىمە نۇقسان كەلتىرمەك. ودان دا سەنىڭ قامقورشى بولىپ، جەردى ساتىپ العانىڭ ٴجون. ال مەنىڭ قولىمنان كەلمەيدى، ـ دەپ جاۋاپ بەردى.

ەجەلگى زاماندا يسرايلدە مىناداي ٴداستۇر بولاتىن ەگەر بىرەۋ تۋىسقان قامقورشى رەتىندەگى بورىشىن باسقا بىرەۋگە اۋدارسا، وندا ول بۇل ٴىستى راستاۋ ٴۇشىن ٴبىر اياق كيىمىن شەشىپ الىپ، سول ادامعا بەرۋگە ٴتيىستى ەدى. سوندىقتان تۋىسقانى «جەردى ٴوزىڭ ساتىپ ال» دەگەنىنەن كەيىن بوعوزعا اياق كيىمىن شەشىپ بەردى.

سونىمەن بوعوز ينالاسىنداعى اقساقالدار مەن بارلىق جۇرتقا قاراپ بىلاي دەدى:

ـ بۇگىن سىزدەر مەنىڭ ناعيمادان ەليمالەكتىڭ، كيليوننىڭ جانە ماحلوننىڭ بۇكىل مەنشىگىن ساتىپ العاندىعىما كۋاسىزدار. سونىمەن بىرگە مەن مارقۇمنىڭ ۇرپاعىن جالعاستىرىپ، وعان بارلىق مۇراسىن قالدىرۋ ٴۇشىن ماحلوننىڭ جەسىرى مواپتىق رۋتتى ايەلدىككە الامىن. وسىلاي مارقۇمنىڭ اتى ٴوز اۋلەتى مەن قالا شەجىرەسىنەن وشۋدەن امان ساقتالماق. سىزدەر بۇگىن سوعان كۋاسىزدار.

اقساقالدار جانە قاقپا الدىنداعى الاڭدا جينالعان بارلىق ادامدار:

ـ يا، كۋامىز، ـ دەپ راستادى. ولار بوعوزدى قۇتتىقتاپ ـ قۇداي سەنىڭ ۇيىڭە كىرەتىن بۇل ايەلدى ٴيسرايلدىڭ ٴۇرىم-بۇتاعىن تاراتقان راحيلا مەن لياداي ۇرپاقتى ەتە كورسىن! سەن ەفراتا ايماعىندا كۇشتى بولىپ، اتىڭ بەتلەحەمدە جاسالسىن! اتا-تەگىمىز ياھۋداعا تامار پارەستى تۋىپ بەرىپ، ۇلكەن اۋلەتتى

تاراتقانداي، جاراتقان يە وسى جاس ايەلدەن سيلايتن ۇرپاقتارىڭ ارقىلى سەنى دە ٴۇبىرلى-شۇبىرلى قىلا كورسىن! - دەپ باتالارىن بەردى.

ٴداۋىت پايعامباردىڭ اتا-تەگى

وسىلاي بوعوز توي جاساپ رۋتقا ۇيلەندى. قۇداي بەرىپ رۋتتىڭ اياعى اۋىرلاپ، ۇل تۋدى. ايەلدەر ناعيمانى قۇتتىقتاپ: «سەنى قامقورلايتىن مۇراگەرسىز قالدىرماعان جاراتقان يەگە شۇكىرلىك! بالانىڭ اتى يسرايلگە جايىلسىن! ول ٴومىرىندى قۋانىشقا كەنەلتىپ، قارتايعان شاعىڭدا سۇيەنىشىڭ بولادى. سەبەبى ونى تۋعان - ٴوزىڭدى جاقسى كورىپ، سونشاما ادال بولىپ كەلگەن كەلىنىڭ. وسى كەلىنىڭ ساعان جەتى ۇلدان دا ارتىق!» - دەدى.

ناعيما نارەستەنى قولىنا الىپ، باۋىرىنا باسىپ، باعىپ-قاقتى. كورشى ايەلدەر: «بۇل ناعيما ٴۇشىن تۋىلعان ۇل»، - دەپ، وعان ابيت دەگەن ەسىم بەردى. ابيت ەسسەيدىڭ اكەسى، ٴداۋىتتىڭ اتاسى بولدى.

پارەس اۋلەتىنىڭ تاراۋ تەگى مىناۋ: پارەستەن حەزرون، حەزروننان رام، رامنان اميناداپ، اميناداپتان ناعاسون، ناعاسوننان سالمون، سالموننان بوعوز، بوعوزدان ابيت، ابيتتەن ەسسەي، ال ەسسەيدەن ٴداۋىت تۋدى. (رۋت 4:13-22)

قۇدايعا نىق سەنگەن
ٴداۋىت پاتشا

ارادا بىرنەشە جىل وتكەن سوڭ حالىق باسقا ەلدەردەگىدەي وزدەرىنىڭ دە پاتشاسى بولۋىن تالاپ ەتە باستادى.يسرايلگە تورەلىك ايتقان بيلەردىڭ ەڭ سوڭعىسى سامۋيل پايعامبار بولدى.

سامۋيلدىڭ شەشەسى حاننا بالالى بولا المايتىندىقتان كۇندەسىنەن كوپ ٴجابىر كورگەن ەدى.حاننا بالا سۇراپ سيىنىپ، بالالى بولعان كۇندە تۇڭعىش ۇلىن قۇدايعا باعىشتاۋعا ۋادە ەتتى. قۇداي تاعالا قۇلاق سالىپ، ۇل سىيلاعاندا، حاننا دا ۋادەسىندە تۇردى. ۇلى ٴسامۋيلدى ەمشەكتەن ايىرعاننان كەيىن قاسيەتتى شاتىرعا الىپ بارىپ، باس ٴدىني قىزمەتكەردىڭ قاراماعىنا بەردى.

كەيىنىرەك قۇداي سامۋيل پايعامبار ارقىلى حالىقتىڭ قالاۋىن ورىنداپ، ولارعا ساۋل اتتى باتىل دا بويشاڭ جىگىتتى پاتشا ەتىپ تاعايىندادى. ٴبىراق ساۋل بارا-بارا تاكاپپارلانىپ، ٴوز بەتىمەن كەتتى. سول سەبەپتى قۇداي ونى پاتشالىق بيلىكتەن ايىرۋدى ۇيعاردى.

قۇدايدىڭ ٴداۋىتتى باسشىلىققا تاڭداپ الۋى

جاراتقان يە سامۋيلگە:

ـ سەن ساۋل ٴۇشىن قاشانعى قايعىرا بەرمەكسىڭ؟ مەن ونىڭ يسرايل پاتشاسى بولۋىنان باس تارتتىم. ٴبىر قۇتىنى حوش ٴيىستى مايعا تولتىرىپ الىپ، بەتلەحەمدىك ەسەيگە بار. ونىڭ ۇلدارىنىڭ ىشىنەن بىرەۋىن پاتشا ەتۋگە تاڭداپ الدىم، ـ دەپ بۇيىردى.

ـ قالاي بارسام ەكەن؟ ساۋل ەستسە، مەنى ولترەدى عوي! ـ دەپ سۇرادى سامۋيل. جاراتقان يەنىڭ جاۋابى مىناۋ بولدى:

ـ تابىنىڭنان ٴبىر قاشاردى الىپ بارىپ، «ٴتاڭىر يەگە ارناپ قۇرباندىق شالۋعا كەلدىم» دەرسىڭ. قۇرباندىق اسقا ەسەيدى شاقىر. نە ىستەۋىڭ كەرەك ەكەنىن ساعان بىلدىرەمىن. ٴوزىم ايتقان ادامعا ماي جاعۋ ٴراسىمىن جاسايسىڭ.

سامۋيل جاراتقان يەنىڭ بۇيرىعىن ورىنداپ، بەتلەحەمگە باردى. قاتتى ابىرجىعان قالا اقساقالدارى ونىڭ الدىنان شىعىپ:

ـ تىنىشتىق پا؟ ـ دەپ اماندامستى. ول:

ـ تىنىشتىق. مەن جاراتقان يەگە ارناپ قۇرباندىق شالۋ ٴۇشىن كەلدىم. سەندەر تاڭىرگە باعىشتالىپ، تازارىپ، مەنىمەن بىرگە قۇرباندىق اسىنا جۇرىڭدەر، ـ دەپ جاۋاپ بەردى. سامۋيل ەسەي مەن ونىڭ ۇلدارىن دا تازارۋ راسىمىنەن وتكىزىپ، قۇرباندىققا شاقىردى. بۇلار كەلگەندە سامۋيلدىڭ كوزى (ەسەيدىڭ تۇڭعىشى) ەلياپقا ٴتۇسىپ، «ٴسىرا، جاراتقان يە تاعايىندايتىن پاتشا وسى شىعار!» ـ دەپ ويلادى. ٴبىراق ٴتاڭىر وعان بىلاي دەدى:

ـ سەن ونىڭ بەت ـ جۇزىنە، بويشاندعىنا قاراماي ـ اق قوي. ونى ماقۇل كورمەيمىن. مەن پەندەنىڭ قوزىمەن قارامايمىن عوي.

پەندە ادامنىڭ تەك بەت ـ الپەتىنە قاراسا،

جاراتقان يە جان دۇنيەسىنە قارايدى.

سوندا ەسەي (ەكىنشى بالاسى) ٴابىناداپتى شاقىرىپ، سامۋيلدىڭ الدىنا الىپ كەلدى. ٴبىراق سامۋيل «مۇنى دا جاراتقان يە تاڭداعان جوق»، ـ دەدى. ەسەي شاممانى الىعا شىعارعاندا، سامۋيل: «جاراتقان يە مۇنى دا تاڭداپ العان جوق»،

ـ دەپ قايتالادى. وسلاي ەسەي ٴوزىنىڭ جەتى ۇلىن دا سامۋيلدىڭ الدىنان وتكىزدى، ٴبىراق ول «جاراتقان يە بۇلاردىڭ ەشقايسىسىن تاڭداعان جوق»، ـ دەي بەردى. اقىرىندا ەسەيدەن:

ـ بارلىق ۇلدارىڭ وسىلار ما؟ ـ دەپ سۇرادى.

ـ تاعى ٴبىر كەنجە ۇلىم بار. ول قوي باعىپ ٴجۇر.

ـ كىسى جىبەرىپ، ونى الدىرت! سول كەلمەيىنشە قۇرباندىق اسىنا وتىرمايمىز، ـ دەپ تاپسىردى سامۋيل.

ەسەي كىسى جىبەرىپ، ۇلىن الدىرتتى. ول قارا تورى، كوزدەرى جايناپ تۇرعان، كەلبەتتى جىگىت ەكەن. جاراتقان يە سامۋيلگە: «تۇر، بۇل سول، وعان ماي جاعىۋ ٴراسىمىن جاسا»، ـ دەپ بۇيىردى. سامۋيل الىپ كەلگەن قۇتىسىن قولعا الىپ، داۋىتكە اعالارىنىڭ كوزىنشە ماي جاعىۋ ٴراسىمىن ورىندادى. سول كۇنى باستاپ جاراتقان يەنىڭ رۋحى داۋىتكە قوندى. مۇنان كەيىن سامۋيل راماققا قايتىپ كەتتى. (سامۋيل پايعامبار1ـ جازبا 1:16ـ13)

وسىلايشا قۇداي ٴداۋىت ەسىمدى جاس جىگىتتى بولاشاق پاتشا بولۋعا تاڭداپ الدى. ٴداۋىتتىڭ تاققا وتىرۋىنا ٴالى دە ٴبىرتالاي جىل قالسا دا، سامۋيل پايعامبار قۇدايدىڭ ەركىمەن داۋىتكە ماي جاعىۋ ٴراسىمىن الدىن الا جاساسى. بۇل ٴراسىم سول زاماندا پاتشا، ٴدىني قىزمەتكەر نەمەسە پايعامبار بولىپ تاعايىندالۋدىڭ بەلگىسى رەتىندە ورىندالاتىن. («ٴماسىح»، ياعني قۇداي تاعايىنداعان بيلەۋشى دەگەن اتاق وسى داستۇردەن شىققان. كەيىنىرەك بۇل اتاقتىڭ ٴداۋىتتىڭ اۋلەتىنەن شىققان، قۇداي تاعايىنداعان قۇتقارۋشى پاتشا ٴۇشىن قولدانىلاتىنىن كورەمىز.)

ٴداۋىت قۇدايعا نىق سەنىپ، اىۋ مەن ارىستاندى جەڭىپ شىققان باتىل جاس جىگىت بولدى. سول كەزدە يسرايلگە

زورلىق ـ زومبىلىق جاساعان باستى جاۋ فىلىستىرلەر ەدى. ولاردىڭ سوعىستى باستايتىن، عولييات (ياكي جالۋت) ەسىمدى الىپ جاۋىنگەرى بار بولاتىن. ٴداۋىت اكەسىنىڭ ۇساق مالدارىن باعىپ، قاجەت بولعاندا ساۋل پاتشانىڭ اسكەر قوسىنداعى اعالارىنا ازىق ـ تۇلىك اپارىپ، بارىپ ـ كەلىپ ٴجۇردى.

الىپ عولييات جانە قۇدايعا سەنەتىن جاس ٴداۋىت باتىر

ەسەي ٴداۋىتتى تاعى دا جۇمساپ: «بالام، تەز مىنا جارتى قاپ قۋىرىلعان بيداي مەن ون تابا ناندى ال دا، تەزدەتىپ اسكەر قوسىنداعى اعالارىڭا اپار. مىنا ون ىرىمشىكتى ولاردىڭ مىڭباسىنا بەر. اعالارىڭنىڭ حال ـ جاعدايلارى مەن مۇقتاجدارىن ٴبىلىپ قايت. ولار ٴقازىر ٴيسرايلدىڭ جاساعىمەن بىرگە ساۋلعا ەرىپ ەلەن اڭعارىندا فىلىستىرلەرگە قارسى سوعىسىپ جاتىر عوي!» ـ دەپ تاپسىردى.

ٴداۋىت تاڭەرتەڭ ەرتەمەن تۇرىپ، قويلارىن ٴبىر كۇزەتشىگە قالدىردى. سودان جۇگىن ارتىپ، اكەسىنىڭ تاپسىرۋىمەن جولعا شىقتى. ٴداۋىت اسكەر قوسىنا كەلگەندە ولار اتوي سالىپ، ۇرىس دالاسىنا شىعىپ بارا جاتىر ەكەن. يسرايلدىكتەر مەن فىلىستىرلەردىڭ اسكەرلەرى بىر ـ بىرىنە قارسى ساپ تۇزەدى. ٴداۋىت اكەلگەندەرىن اسكەر جاراعىن كۇزەتەتىن ادامنىڭ قاراۋىنا تاپسىرىپ، ساپتا تۇرعان اعالارىنا جۇگىرىپ بارىپ، اماندىق سۇراي باستادى. ولارمەن سويلەسىپ تۇرعان كەزدە جەكپە ـ جەك شايقاسۋشى عاتتىق ٴفىلىستىر جاۋىنگەرى عولييات جاۋ ساپىنان شىعىپ، بۇرىنعى سوزدەرىن قايتالاپ ايقايلاي باستادى. ٴداۋىت تە مۇنى ەستىپ تۇردى. ٴيسرايلدىڭ بارلىق جاساقشىلارى الىپتى كورە سالىسىمەن قاتتى قورقىپ، شەگىنە باستادى. ولار ٴوزارا «مىنا ادامدى كورىپ تۇرسىڭدار عوي. قاپ، اتتەگەن ـ اي، ول ٴيسرايلدى ماسقارالاۋ ٴۇشىن العا شىعىپ ٴجۇر! ال كىم ونى ولتىرسە، پاتشامىز سوعان زور بايلىق سىيلاپ، ٴوز قىزىن بەرىپ، بۇكىل اۋلەتىن دە الىم ـ سالىقتان بوساتار ەدى!» ـ دەستى.

ٴداۋت قاسىندا تۇرعاندارعا:

ـ مەنا ٴفيلمدەردى كوزىڭ قوزعالتۋى، ٴيسرايلدىڭ كورىپ وتىرعان ماسقاراسىن توقتاتقان ادامعا نە بەرىلمەك دەدىڭدەر؟ بۇ قۇدايسىز ٴفيلمدەر ماڭگى ٴتىرى قۇدايدىڭ اسكەرىن قورلايتىنداي كىم ەدى، سونشا؟! ـ دەدى. ولار:

ـ ونىڭ كوزىن قۇرتقانعا وسىنداي جولدا بەرىلەدى، ـ دەپ، ماناعى سوزدەرىن قايتالاپ ايتىپ بەردى.

ٴبىراق ۇلكەن اعاسى ەلياپ ٴداۋىتتىڭ ساربازدارمەن سويلەسىپ جاتقانىن كورىپ، اشۋى كەرنەپ:

ـ نەسىنە مۇندا جەتىپ كەلدىڭ؟ انا ازعانتاي قويدى ايدالادا كىممەن قالدىردىڭ؟ سەنىڭ وركوكرەكتىگىڭ مەن جامان ويىڭدى بىلەمىن! مۇندا تەك شايقاستى كورۋ ٴۇشىن كەلدىڭ عوي! ـ دەپ زەكىدى. ٴداۋىت:

ـ بىر ـ ەكى اۋىز ٴسوز ايتقانىنان باسقا مەن سونشاما نە ىستەپ قويدىم! ـ دەپ جاۋاپ بەردى. وسىلاي اعاسىنان بۇرىلىپ كەتىپ، باسقا ادامعا سول سۇراقتى قويعان ەدى، ونىڭ دا جاۋابى سونداي بولدى.

ەستىگەندەر ٴداۋىتتىڭ ايتقاندارىن ساۋلعا جەتكىزدى. پاتشا ونى وزىنە شاقىرتىپ العاندا ٴداۋىت:

ـ تاقسىر، ەشكىم سول فيلىستىردەن قورىقپاي ـ اق قويسىن. الدىڭىزداعى قىزمەتشىڭىز بارىپ،ونىمەن شايقاسۋعا دايىن، ـ دەدى. ٴبىراق ساۋل:

ـ سەن بۇل فيلىستىرگە قارسى جەكپە ـ جەككە شىعا المايسىڭ! ٴالى جاسسىڭ، ال ول بالا كەزىنەن ـ اق سوعىسقا ماشىقتانعان ناعىز جاۋىنگەر! ـ دەپ ەسكەرتتى. ال ٴداۋىت:

ـ تاقسىر، الدىڭىزداعى قىزمەتشىڭىز اكەسىنىڭ قويلارىن

باعىپ كەلەدى. كەيدە ارىستان نە ايۋ قويعا شاۋىپ، مالدىڭ بىرەۋىن الا قاشاتىن كەزدەرى بولدى. سوندا ونى قۋىپ جەتىپ، سوعىپ، مالدى ارانىنان تارتىپ الاتىنمىن. ەگەر وزىمە باس سالسا، ونىڭ سابالاق جۇنىنەن شاپ بەرىپ، ۇستاپ الىپ، ۇرىپ ولتىرەتىنمىن. قىزمەتشىڭىز ارىستان مەن ايۋدىڭ كوزىن قۇرتىپ كەلدى، ەندى مىنا قۇدايسىز ٴفىلىستىر دە سولاردىڭ كەبىنىن كيەتىن بولادى، سەبەبى ول ماڭگى ٴتىرى قۇدايدىڭ اسكەرىن قورلاپ تۇر! ـ دەدى. بۇعان ول: ـ مەنى ارىستان مەن ايۋدىڭ شەڭگەلىنەن قۇتقارىپ العان جاراتقان يە مىنا فىلىستىردەن دە قورعايتىن بولادى، ـ دەپ قوستى. ساۋل ماقۇلداپ:

ـ وندا بار، جاراتقان يە ساعان جار بولسىن! ـ دەدى.

داۋىتكە ٴوزىنىڭ سىرت كيىمىن، باسىنا قولا دۋلىعاسىن، ۇستىنە ساۋىتىن كيگىزدى. ٴداۋىت پاتشانىڭ سەمسەرىن دە تاعىپ الىپ، قارۋـجاراعىمەن ولايـبۇلاي ٴجۇرىپ كورۋگە تىرىسقان ەدى، ٴبىراق ۇيرەنبەگەندىكتەن ساۋلعا «مىنالاردى كيىپ جۇرە المايمىن. بۇعان ۇيرەنگەن ەمەسپىن» ـدەپ شەشىپ تاستادى. ول تاياعىن قولىنا الىپ، جىلعانىڭ تۇبىنەن بەس جۇمىر كەسەك تاس تەرىپ، دورباسىنىڭ سىرت قالتاسىنا سالىپ الدى. قولىنا ساقپانىن ۇستاپ، فىلىستىرگە قاراي بەت الدى.

ٴفىلىستىر دە داۋىتكە قاراي جاقىنداپ كەلە جاتتى، الدىندا نوكەرى ۇلكەن قالقانىن كوتەرىپ ٴجۇردى. ٴفىلىستىر داۋىتقە قاراپ، ونىڭ قارا تورى، سىمباتتى جاس جىگىت ەكەنىن كوردى. ونى مەنسىنبەي.

ـ ماعان تاياقپەن شىعاتىنداي يت پە ەدىم، سونشا؟! ـ دەپ ايقايلاپ، تابىناتىن تاڭىرلەرىنىڭ اتتارىمەن قارعاپـسىلەپ:

ـ جاقىندا ماعان، ەتىڭدى جىرتقىش قۇس پەن اڭعا جەمتىك قىلىپ بەرەيىن! ـ دەپ شاقىردى. ٴداۋىت وعان بىلاي دەپ جاۋاپ قايىردى:

ـ سەن ماعان قارسى سەمسەر، سۇڭگى، نايزامەن كەلەسىڭ. ال مەن ساعان الەم يەسىنىڭ اتىمەن ـ يا، ٴوزىڭ ماسقارا ەتىپ وتىرعان يسرايل اسكەرىنىڭ قۇداينىڭ اتىمەن كەلە جاتىرمىن! ونىڭ ٴوزى سەنى بۇگىن قولىما تۇسىرەدى. مەن سەنى ٴولتىرىپ، باسىڭدى شاۋىپ تاستايمىن، ٴفىلىستىر اسكەرىنىڭ ولىكتەرىن جىرتقىش قۇس پەن اڭعا جەمتىك قىلىپ بەرەمىن. سوندا بۇكىل الەم يسرايلدىڭ قۇدايىنىڭ بار ەكەنىن بىلەتىن بولادى! مىنا جينالعان اسكەر دە جاراتقان يەنىڭ قۇتقارۋ ٴۇشىن سەمسەر مەن سۇڭگىنى كەرەك قىلمايتىنىنا كوز جەتكىزەتىن بولادى! سەبەبى بۇل سوعىستى جاراتقان يەنىڭ ٴوزى جۇرگىزىپ سەندەردى ٴبىزدىڭ قولىمىزعا تاپسىرادى!

سوندا ٴفىلىستىر العا ٴجۇرىپ، داۋىتكە تامان جاقىنداپ كەلدى. ٴداۋىت وعان قارسى، ٴفىلىستىر ساپىنا قاراي جۇگىرىپ باردى دا، دورباسىنان ٴبىر تاستى سۋىرىپ الىپ، ساقپانىنا سالىپ، اتىپ جىبەردى. تاس ٴفىلىستىردىڭ ماڭدايىنا دال ٴتيىپ، ونى تەسىپ، كىرىپ كەتتى. وسىلاي ٴداۋىت ٴفىلىستىردى تەك ساقپان جانە كەسەك تاسپەن عانا جەڭىپ شىقتى. قولىندا ٴتىپتى سەمسەر دە بولماعانمەن ونى ۇرىپ ٴولتىردى.

ٴداۋىت قۇلاپ جاتقان عولياتتىڭ قاسىنا كەلىپ، ونىڭ سەمسەرىن قىنابىنان سۋىرىپ الىپ، باسىن شاۋىپ تاستادى. سوندا ٴفىلىستىر جاۋىنگەرلەرى وزدەرىنىڭ باتىرىنىڭ ولگەنىن كورىپ، قاشا جونەلدى. سامۋيل پايعامبار 1ـ جازبا 17:17ـ51)

ساۋل پاتشا قىزعانىشتان ٴداۋىتتىڭ ۇلكەن جەڭىسىن كورە الماي ونى ولتىرمەك بولىپ قۋعىندادى. ال ٴداۋىت قۇداي يەسىنە سەنىم ارتىپ، ساۋلدىڭ زۇلىمدىقتارىنا جاقسىلىقپەن جاۋاپ بەرىپ وتىردى. اللا تاعالا داۋىتكە جار بولىپ، ونى قاۋىپ-قاتەردەن قۇتقارىپ الىپ ٴجۇردى.

كوپ جىل وتكەن سوڭ ساۋل پاتشا ٴوزىنىڭ ۇلكەن ۇلدارىمەن بىرگە فىلىستىرلەرمەن بولعان تاعى ٴبىر شايقاستا قازا

تاپتی. وسدان كەيىن ٴداۋتتىڭ شىققان ياھۋدا رۋى ونى ۇزدەرىنە پاتشا ەتىپ تاعايىندادى. ال ٴيسرايلدىڭ باسقا رۋلارى ساۋلدىڭ ٴتىرى قالعان ٴبىر ۇلى ـ يشبوسەتتى پاتشا قىلدى. ول ٴبىر ساتقىنداردىڭ قولىنان قازا تاپقاندا، ٴداۋت سولاردىڭ وزدەرىن ولىمگە كەستى.

ٴداۋتتىڭ بۇكىل يسرايلگە پاتشالىق قۇرۋى

وسىدان كەيىن ٴيسرايلدىڭ بارلىق رۋلارىنىڭ وكىلدەرى حەبرونداعى داۋتكە كەلىپ، بىلاي دەدى.

ـ سوزىمىزگە قۇلاق سالا كورىڭىز!ٴسىزدىڭ ەت جاقىن تۋىستارىڭىزبىز. ٴبىراز ۋاقىت بۇرىن، ساۋل پاتشالىق قۇرعان كەزدە بۇكىل ٴيسرايلدى جورىققا باستاپ جۇرگەن ٴوزىڭىز بولاتىنسىز! جاراتقان يە دە سىزگە: «مەنىڭ حالقىم ٴيسرايلدى باعاتىڭ سەنسىڭ، ٴيسرايلدىڭ كوسەمى ٴوزىڭ بولاسىڭ» دەپ ايتقان.

وسىدان كەيىن ٴيسرايلدىڭ بارلىق رۋباسىلارى داۋتكە كەلىپ، پاتشا ولارمەن حەبروندا جاراتكان يەنىڭ الدىندا كەلىسىم جاسادى. ولار داۋتقە ماي جاعۋ ٴراسىمىن ورىنداپ، ٴيسرايلدىڭ پاتشاسى ەتىپ تاعايىندادى.

پاتشالىق قۇرا باستاعاندا ٴداۋتتىڭ جاسى وتىزدا ەدى، ول قىرىق جىل بويى تاقتا وتىردى. حەبروندا ياھۋدا رۋىن جەتى جىل التى اي، يەرۋساليمدە بۇكىل يسرايل مەن ياھۋدانى وتىز ٴۇش جىل باسقاردى.

جاڭا استانا يەرۋساليم

سول كەزدە پاتشا مەن ونىڭ جاۋىنگەرلەرى يەرۋساليمگە قاراي اتتانىپ، سوندا تۇرعان ەبۋستىكتەرگە شابۋىل جاساماقشى بولدى. ال ەبۋستىكتەر: « ٴداۋت بۇل قالاعا كىرە المايدى»، ـ دەپ ويلاپ، وعان: «مۇندا ەشقاشان كىرمەيسىڭ! كىرە قالساڭ، سوقىرلار مەن اقساقتاردىڭ وزدەرى-اق سەنى قۋىپ جىبەرەدى!»

ـ دەپ مازاقتاعان بولاتىن. الايدا ٴداۋىت سيون توبەسىندەگى قامالدى باسىپ الىپ ۇلگەردى. ول ٴقازىر «ٴداۋىتتىڭ شاھارى» دەپ اتالادى. سول كۇنى ٴداۋىت:

ـ كىمدە ـ كىم ەبۋستىكتەردى شابۋىلدايمىن دەسە، قۇدىق ارقىلى قالاعا كىرىپ، ٴداۋىتتىڭ جاۋلارى ـ «اقساقتار مەن سوقىرلارعا» باس سالسىن! ـ دەگەن ەدى. «سوقىر مەن اقساق سارايعا كىرمەس» دەگەن ماتەل وسىعان بايلانىستى پايدا بولدى. سونىمەن ٴداۋىتتىڭ ادامدارى سۋ قۇبىرىمەن ورمەلەپ، قامالعا كىرىپ، ونى جاۋلاپ الدى. ٴداۋىت قورعان ىشىنە ورنالاسىپ، ونى «ٴداۋىتتىڭ شاھارى» دەپ اتادى. ميللودان باستاپ ىشكە قاراي اينالا ۇيلەر دە سالدىردى.

الەمدى بيلەۋشى جاراتقاڭ يە وعان جار بولعاندىقتان، ٴداۋىت بارعان سايىن كۇشەيە ٴتۇستى. كەيىنىرەك تير پاتشاسى حيرام داۋىتكە ەلشىلەرىڭ ولارمەن قوسا سامىرسىڭ اعاشتارىڭ، اعاش ۇستالارى مەن تاس قالاۋشىلارىن جىبەردى. وسى ماماندار داۋىتكە ٴۇي سالىپ بەردى. سوندا ٴداۋىت ٴيسرايلدىڭ ۇستىنەن پاتشا بولۋعا ٴوزىن جاراتقان يەنىڭ بەكىتىپ، حالقى ٴيسرايلدىڭ ۇستىنەن پاتشا بولۋعا ٴوزىن جاراتقان يەنىڭ بەكىتىپ، حالقى ٴيسرايلدىڭ يگىلىگى ٴۇشىن پاتشالىق مارتەبەسىن كوتەرگەنىن ٴتۇسىندى. (سامۋيل 2ـ جازبا 1:5ـ 12)

قۇدايدىڭ ٴداۋىتتىڭ شاڭىراعى مەن پاتشالىعىن

بەكىتۋگە بەرگەن ۋادەسى

سونىمەن ٴداۋىت پاتشا سارايىنا ورنىعىپ الىپ، جاراتقان يە وعان اينالاسىنداعى بارلىق جاۋلارىنان تىنىشتىق بەردى. سول تۇستا پاتشا ناتان پايعامبارعا:

ـ مىنە، مەن بالقاراعايدان جاسالعان سارايدا تۇرىپ جاتىرمىن، ال جاراتقان يەنىڭ كەلىسىم ساندىعى تەك شاتىردا

عانا تۇر! ـ دەدى. ناتان:

ـ ويىڭىزداعىنى تۇگەلدەي جۇزەگە اسىرىڭىز، سەبەبى ٴتاڭىر سىزگە جار بولادى، ـ دەپ جاۋاپ بەردى.

ٴبىراق سول ٴتۇنى جاراتقان يە ناتانعا ٴسوزىن ارناپ بىلاي دەدى: «قىزمەتشىم داۋىتكە بارىپ، وعان مىنانى ايتسەن شىنىمەن جەر بەتىندەگى تۇراعىم بولۋ ٴۇشىن ماعان ارناپ ٴۇي سالايىن دەپ جاتىرسىڭ با؟ مەن يسرايل حالقىن مىسىردان باستاپ الىپ شىققان كەزدەن وسى كۇنگە دەيىن ۇيدە تۇرماي-اق كەلە جاتىرمىن عوي. يسرايلدىكتەرمەن بىرگە كوشىپ-قونىپ جۇرگەنىمدە اراLARىندا ٴبىر شاتىردا، كەيىنىرەك كيەلى شاتىرىندا تۇرىپ كەلەمىن. سوندا مەن حالقىم ٴيسرايلدى باسقارسىن دەپ تاعايىنداعان رۋباسىلارىنا ەشقاشان «ماعان ارناپ نەگە بالقاراعايدان كيەلى ٴۇي سالعىزبادىڭدار؟!» دەپ ايتقان ەمەسپىن.

ال ەندى، قىزمەتشىم داۋىتكە مىنانى ايت: الەمنىڭ يەسى بىلاي دەيدى: سەنى قوي باعىپ جۇرگەن وتارىڭنان تاڭداپ الىپ، حالقىم ٴيسرايلدى باسقارۋعا تاعايىنداعان مەنمىن! قايدا بارساڭ دا، ساعان جار بولىپ، وزىڭە قارسى شىققان جاۋلارىڭدى قۇرتىپ ٴجۇردىم. سەنىڭ اتىڭدى شىعارىپ، جار بەتىندەگى ەڭ ۇلى ادامدار سياقتى داڭقتى قىلامىن. مەن حالقىم يسرايل ٴۇشىن تۇراقتى ورىن دايىنداپ، ولاردى سول جەرگە قونىستاندىردىم. سول مەكەندەرىندە حالقىم تىنىش ٴومىر ٴسۇرىپ، بۇدان بىلاي ەشكىم ولاردى قورقىتىپ، مازالامايتىن بولادى. زۇلىمدار ولارعا بۇرىنعىداي زورلىق-زومبىلىق جاسامايدى. مەن حالقىمدى باسقاراتىن بيلەر تاعايىنداعان زامانان بەرى دە جاۋىزدار سولاي ىستەۋلەرىن جالعاستىرىپ كەلەدى. ال ەندى مەن ساعان بارلىق جاۋلارىڭنان تىنىشتىق سىيلايمىن.

جاراتقان يە ساعان تاعى دا بىلاي دەپ وتىرمەن شاڭىراعىڭدى بەكىتىپ، اۋلەتىڭە پاتشالىق بيلىك قۇرعىزباقپىن!

كۇندەرىڭ تاۋسىلىپ، اتا ـ بابالارىڭا اتتانعانىڭدا، مەن ارتىڭنان ٴبىر ۇلىڭدى تىعايىنداپ، پاتشا ەتىپ نىعايتامىن. ماعان ٴۇي سالىپ بەرەتىن سول بولادى. ونىڭ پاتشالىق تاعىن ماڭگىلىككە ورناتامىن. مەن وعان اكە بولامىن، ال ول مەنىڭ رۋحاني ۇلىم بولادى. ەگەر ول جاماندىق ىستەسە، ونى باسقا ادامدار ارقىلى، ولاردىڭ تاياقتارى ارقىلى جازالايمىن. مەن سەنەن بۇرىنعى ساۋلعا دەگەن راقىمىمدى ودان الىپ قويسام دا، سەنىڭ ۇلىڭنان راقىمىمدى ەشقاشان المايمىن. سەنىڭ ٴۇيىڭ مەن پاتشالىعىڭ مەنىڭ كوز الدىمدا ماڭگىلىككە نىعايادى، ۇرپاقتارىڭنىڭ پاتشالىق تاعى ماڭگى تۇراتىن بولادى».

جاراتقان يە ايان ەتكەن وسى سوزدەرىنىڭ ٴبارىن ناتان پايعامبار داۋىتكە ايتىپ بەردى.

ٴداۋىتتىڭ ٴمىناجاتى

سوندا ٴداۋىت كيەلى شاتىرعا كىرىپ، جاراتقان يەنىڭ الدىندا وتىرىپ، بىلاي دەدى: «ۋا، ٴتاڭىرىم، جاراتقان يە، مەنى وسىلاي دارىپتەيتىندەي مەنىڭ ٴوزىم، شىققان اۋلەتىم سونشاما كىممىز؟ ٴبىراق بۇل سەن ٴۇشىن ٴالى دە از بولىپ كورىندى، و جاراتقان يەم. سەن الدىڭداعى پەندەڭنىڭ كەلەشەك ۇرپاقتارى تۋرالى دا ايتىپ بەردىڭ. الدە سەن ادەتتە ادام بالاسىنا وسىلاي ارەكەت ەتەسىڭ بە؟ ۋا، ٴتاڭىرىم، ٴداۋىت ساعان تاعى نە ايتا الادى؟ سەن ٴوز پەندەڭدى جاقسى بىلەسىڭ عوي، جاراتقان يە. وز ۋادەڭ مەن ەركىڭە ساي، سەن وسى ۇلى ٴىستى ورىنداپ، ونى الدىڭداعى پەندەڭە ٴبىلدىردىڭ.

سەن قانداي ۇلىسىڭ، ۋا، قۇداي يەم! قۇلاقتارىمىزبەن ەستىگەن بارلىق حابارىمىز بويىنشا ساعان تەڭ كەلەتىن ەشكىم دە جوق، سەنەن باسقا قۇداي دا جوق. سەنىڭ حالقىڭ يسرايل سياقتى جەر بەتىندە باسقا حالىق جوق سەبەبى سەن ونى مەنشىكتى حالقىڭ بولۋ ٴۇشىن تاڭداپ، مىسىردان ازات ەتىپ، كوشىرىپ الدىڭ. ولاردىڭ الدارىندا ٴجۇرىپ، ۇلى كەرەمەتتەر،

عاجاپ ىستەر جاساي وتىرىپ، باسقا حالىقتار مەن ولاردىڭ تاڭىرلەرىن ەلدەن قۋىپ شىعاردىڭ. بۇل ىستەرىڭ بارلىعىمەن سەن ٴوز اتىڭدى شىعاردىڭ. وسىلاي ٴيسرايلدى ماڭگىلىككە مەنشىكتى حالقىڭ بولسىن دەپ ٴوزىڭ ٴۇشىن بەكىتىپ قويدىڭ، سونداي-اق ولاردىڭ سيىناتىن قۇدايى بولدىڭ، ۋا، جاراتقان يە.

ال ەندى، ٴوز قىزمەتشىڭ مەن ونىڭ اۋلەتى تۋرالى بەرگەن ۋادەڭدى ماڭگىلىككە بەكىتىپ، سوزىڭە ادال بولا گور. وسىلايشا ادامدار «الەمنىڭ يەسى - ٴيسرايلدىڭ ۇستىنەن قارايتىن قۇداي!» دەپ، سەنىڭ اتىڭنىڭ داڭقى ماڭگىلىككە شىعادى جانە پەندەڭ ٴداۋىتتىڭ اۋلەتى سەنىڭ الدىڭدا نىق تۇراتىن بولادى.

ۋا، الەمنىڭ يەسى، ٴيسرايلدىڭ سيىناتىن قۇدايى، سەن «شاڭىراعىڭدى بەكىتەمىن» دەپ ماعان اشىق ٴبىلدىردىڭ. سول سەبەپتى قىزمەتشىڭ وسىلايشا ٴمىناجات ەتۋگە باتىلى باردى. ۋا، ٴتاڭىرىم، جاراتقان يە، سەن قۇدايسىڭ، سەنىڭ سوزدەرىڭ اقيقات، الدىڭداعى قىزمەتشىڭە وسى يگىلىكتەردى ۋادە ەتتىڭ. ال ەندى، سەنىڭ الدىڭدا ماڭگىلىككە ۇزىلمەسىن دەپ پەندەڭنىڭ اۋلەتىن جارىلقاي گور، ٴتاڭىرىم. وسىنى ٴوزىڭ ايتتىڭ، سول سەبەپتەن سەنىڭ اق باتاڭمەن پەندەڭنىڭ ۇرپاقتارى ماڭگىلىككە جارىلقاناتىن بولادى». (سامۋيل پايعامبار 2-جازبا 1:7-29)

وسىلايشا قۇداي ٴداۋىتتىڭ اۋلەتىنە جاتاتىن بىرەۋ بولاشاقتا دا پاتشالىق قۇراتىن بولادى دەپ ۋادە بەردى. قۇداي ٴوزىنىڭ جەر بەتىندەگى وكىلى بولۋعا تاعايىنداعان پاتشانى «رۋحاني ۇلىم» دەپ تە اتادى. وسى اتاقتا كەيىنىرەك كەلگەن ٴماسىح شىن مانىندە يە بولدى.

باتىر جاۋىنگەر، جەڭىمپاز پاتشا بولۋمەن قاتار، ٴداۋىت پايعامبار دارىندى، قۇدايشىل اقىن دا بولىپ، زابۋرداعى ٴبىرسىپىرا رۋحاني اندەر مەن جىرلاردى جانە ٴمىناجاتتاردى جازىپ قالدىردى. تومەندە سولاردىڭ تاڭداپ الىنعان بەسەۋى بەرىلدى.

زابۋرداعى بەس جىر

جاراتقان يەنى ماداقتاۋ جىرى

(ان ـ كۇيدى باسقارۋشىعا ارنالعان، عاتتىق جەتىگەنىنىڭ
سۇيەمەلدەۋىمەن ايتىلاتىن، ٴداۋىت پايعامبار ٴسوزىن
جازعان جىر.)

ۋا، جاراتقان ٴتاڭىر، يەمىز ٴبىزدىڭ،
بۇكىل دۇنيەدە ەسىمىڭ سەنىڭ
بارىنەن دە داڭقتى، نەتكەن ايبىندى!
كوكتەن بيىك مەرەيىڭدى ٴوسىردىڭ!
بالالاردىڭ، ٴتىپتى بۇلدىرشىندەردىڭ
اۋزىمەن ٴوزىڭدى دارىپتەتەسىڭ
دۇشپاندارىڭا بولا سولاي ىستەپ،
قاس جاۋىڭدى، كەكشىلدى ۇندەتپەيسىڭ.
سەنىڭ قولىڭنان شىققان اسپانىڭا،
ٴوزىڭ ورناتقان اي مەن جۇلدىزدارعا
نازار اۋدارعان ٴاربىر ۋاقىتىمدا
مىناداي سۇراقتار تۋادى ويىمدا:
ٴوزىڭ ەسكەرەتىندەي ادام سونشا كىم،

سەن قامقورلايتىنداي ادام بالاسى كىم؟
ونى كوكتەگىلەردەن سال تومەن قويدىڭ،
داڭق پەن قۇرمەتتى وعان تاجدەي سيلادىڭ.
قولىڭنان شىققان بار جاراتىلىسقا
سەن ادام بالاسىن بيلەۋشى ەتتىڭ،
ٴبارىن دە وعان باعىندىرىپ بەردىڭ:
بارلىق ٴۇساقتى ـ ىرىلى مالدى دا،
دالاداعى جابايى اڭداردى دا،
سامعاعان قۇس پەن سۋداعى بالىقتى،
تەڭىز اعىستارىمەن جۇزگەندەردى
تابىستادىڭ سەن ونىڭ قول استىنا.
ۋا، جاراتقان ٴتاڭىر، يەمىز ٴبىزدىڭ،
بۇكىل دۇنيەدە ەسىمىڭ سەنىڭ
بارىنەن دە داڭقتى، نەتكەن ايبىندى!
اۋمين. (زابۋر جىر. 8)

يگىلىك اتاۋلىنىڭ باستاۋى ـ قۇدايعا دەگەن سەنىم

(ٴداۋىت پايعامباردىڭ ايتقان ٴمىناجاتى.)

ۋا، قۇدايىم، ساقتاي گور ٴوزىڭ مەنى،

باسپانام ەتەمىن مەن جالعىز سەنى!
تاڭىرگە بىلاي دەيمىن: «سەن يەمسىڭ،
سەنەن بولەك جوق ەشبىر يگىلىگىم!»
ۇلى جاندار ـ ساعان باعىشتالعاندار،
ماعان وتە ۇنايدى ەلدە ولار.
ال بوتەن تاڭىرلەر جولىن قۋعاندار ـ
قاسىرەتكە كوپ ۇشىراماق ولار.
قۇرباندىقتارىنا مەن قاتىسپايمىن!
ٴتاڭىر اتتارىن اۋزىما دا المايمىن!
ۋا، يەم، ماعان جار بولىپ كەلەسىڭ،
جارىلقاپ مەنى، اماندىق بەرەسىڭ ـ
تاعدىرىم ٴقاۋىپسىز قولىڭدا سەنىڭ.
تاماشا ـ ماعان تيگەن ۇلەسىم،
سونداي ۇناتام عاجايىپ مۇرامدى.
داڭقتايمىن اقىل سيلاعان ٴتاڭىردى،
ار ـ ۇجدانىم دا تۇندە ەسكەرتەدى.
ىقىلاس ـ نيەتىم اردايىم يەمدە،
ول جاعىمدا ماعان جار بوپ كەلەدى:
جاعدايىم شايقالمايدى ەشبىر كەزدە.
سودان جۇرەگىم شاتتىققا تولادى،

مازـمەيرام بوپ تىلـمنەن بال تامادى،
ساعان سەنگەنـمنەن ٴتانـم تـنشيدى.
و دۇنيەگە قيمايسىڭ جانىمدى،
«قاسيەتتـﯕنىڭ* ٴتانىن دە شىرتپەيسىڭ.
شىن ٴومىر جولىن ماعان كورسەتەسىڭ.
كوز الدىڭدا قۋانىشقا بولەيسىڭ،
وڭ جاعىڭدا ماڭگى يگىلىك بەرەسىڭ.
اۋمين. (زابۋر جىر.16)

جاقسى باعۋشى

(ٴداۋىت پايعامبار ٴسوزىن جازعان جىر)
جاراتقان يەم ـ ـ ـ مەنىڭ باعۋشىم،
مەن ەش نارسەدەن دە تارىقپايمىن.
ول مەنى جاسىل جايلاۋعا جايادى،
تۇنىق سۋعا جەتەلەپ اپارادى،

ٴتاڭىرىم جانىما كۇش دارىتادى.
ەسىمى «قاسيەتتى» بولعاندىقتان،
مەن سەنىمدى ارتامىن دا وعان:
ول مەنى تۋرا جولمەن جەتەلەيدى.

قاپ-قاراڭعى شاتقالدا جۇرسەم دە مەن،
قورىقپايمىن ەشبىر قاۋىپ-قاتەردەن
سەبەبى ٴوزىڭ مەنىڭ قاسىمداسىڭ،
جىگەر بەرەد تاياعىڭ مەن سويىلىڭ.

سەن ماعان داستارقان جاياسىڭ
كوز الدىندا دۇشپاندارىمنىڭ
مەنى كۇرمەتپەن قارسى الىپ،
توستاعاندى تولتىرا قۇياسىن.

جاقسىلىق پەن مەيىرىمدىلىك
ۇلەسىم بولادى ومىرلىك،
جاراتقان يەنىڭ ۇيىندە
مەن قالا بەرەمىن ماڭگىلىك.
اۋمين. (زابۋر جىر.23)

كۇناسى كەشىرىلگەن باقىتتى

(ٴداۋىت پايعامبار ٴسوزىن جازعان ناسيحات جىرى)
«ادىلەتسىز ىستەرى كەشىرىلگەن،
بارلىق كۇنالارىنان اقتالعان

اركىم قانداي باقىتتى!
يەمىز موينىنا كىنا ارتپاعان،
ونى الداعىسى دا كەلمەگەن
ٴاربىر كىسى باقىتتى!

كۇنامدى ايتقىم كەلمەپ ەدى،
سوندا اياق-قولىم سىرقىراپ،
كۇنى بويى ٴجۇردىم ىڭقىلداپ.
سەبەبى كۇنى-تۇنى سەنىڭ قولىڭ
زىلدەي بولىپ ۇستىمدە جاتتى مەنىڭ،
سول كەزدە جازدىڭ اپتابى قۋىرعان
كوك شوپتەي ۇقساپ سولىپ قالدىم مەن.

سوندا ساعان كۇنامدى اشىق ايتتىم،
يەگە كۇنامدى مويىندايمىن دەپ،
ادىلەتسىزدىگىمدى جاسىرمادىم.
سوندا سەن بار كۇنامدى كەشىردىڭ.
سوندىقتان ساعان ادال بوپ جۇرگەندەر
باسىنا كۇن تۋعاندا، ٴمىناجات ەتسىن.
توپان سۋ سىپەتتى اپات كەلسە دە،

اجالدان قۇتىلادى امان ـ ەسەن.

سەن باسپانامسىڭ پالەدەن ساقتايتىن،
قۇتقارىلعانىما قۋانا ان سالامىن».

«مەن ساعان اقىل ـ كەڭەس بەرەمىن،
جۇرەتىن جولىڭدى كورسەتەمىن؛
سەنى كوزىمنەن تاسا قىلماي،
اردايىم جەتەلەپ جۇرەمىن.
اقىلسىز ات پەن ەسەكتەي قاسارما،
اۋىزدىق، جۇگەن سالاسىڭ ولارعا
ايتپەسە باعىنباي جۇرەر ولار دا».

«قۇدايسىزدىڭ قايعى ـ قاسىرەتى كوپ،
كىم جاراتقانعا سەنىمىن جۇكتەسە،
ٴتاڭىردىڭ راقىمى ونى قورشاماق.

تاڭىرگە قۋانىڭدار،
ادىلدەر شاتتانىڭدار!
شىن جۇرەكتەن ادالدار،

قۋانىپ ٴان سالىڭدار!»
اۋمين (زابۋر جىر.32)

قۇدايدىڭ راقىمى تۋرالى جىر

(ٴداۋت پايعامبار ٴسوزىن جازعان.)

جان-تانىممەن جاراتقان يەنى ماداقتايمىن،
شىن جۇرەكتەن قاسيەتتى اتىن ارداقتايمىن.
جان-تانىممەن جاراتقان يەنى ماداقتايمىن،
ماعان كوپ جاقسىلىق جاساعانىن ۇمىتپايمىن.
ول بار كۇنالارىمدى كەشىرىپ،
دەرتتەرىمنىڭ ٴبارىن ساۋىقتىرادى،
ولىمنەن جانىمدى امان قالدىرىپ،
راقىمى مەن مەيىرىمىن سىيلايدى،
تىلەگىمدى جاقسىلىقپەن قاناعات قىپ،
قىرانداي مەنى قايتا تۇلەتەدى.
ٴتاڭىر ٴجابىر كورگەندەردىڭ بارلىعىنا
ادىلدىك جەتكىزىپ، مۇددەسىن قورعايدى.
اقيقات جولدارىن تانىتىپ مۇساعا،
كەرەمەت جاسادى يسرايل حالقىنا.
جاراتقان - مەيىرىمدى دە راقىمدى،

اسقان شىدامدى ٴارى قايىرىمدى.
ول ٴبىزدى ۇدايى ايپتامايدى،
ماڭگى ـ باقي كەك تە ساقتامايدى،
ٴبىزدى كۇنامىزعا قاراپ جازالامايدى،
جامان ٴىسىمىزدىڭ ەسەسىن قايتارمايدى.
اسپان جەردەن قانشا جوعارى بولسا،
جاراتقانىنىڭ ٴوزىن سىيلاعاندارعا
جاۋدىراتىن راقىمى دا سونشا مول!
شىعىس باتىستان قاشىق بولعانى سياقتى،
كۇنامىزدى بىزدەن شەكسىز قاشىقتاتتى.
اكەنىڭ سابيىنە جانى اشىعانىنداي
يەمىز دە ٴوزىن قاستەرلەگەندەرگە
دال سونداي جاناشىرلىق تانىتادى.
نەدەن جاراتىلدىق، سونى بىلەدى،
توپىراقتان ەكەنىمىز ونىڭ ەسىندە.
ادامنىڭ ٴومىرى كوك ٴشوپ سەكىلدى،
دالاداعى گۇل ٴتارىزدى گۇلدەيدى:
سوعىپ وتسە ىستىق جەل،
جوق بولادى سول گۇلىڭ،
تۇرعان جەرىنەن ونىڭ

تابا الـمايسـلڭ ٴىزـىن دە.
ال ٴوزـىن تـەرەڭ قاستەرلـەگەندەرگە
جاراتقاننـىڭ راقـمى ماڭگى جاۋماق،
وزـمەن كەلـسـمـىن بۇزبايتـىن،
بۇيرـىقتارـىن ەسـندە ساقتايتـىن،
سولار بويـنشا ٴجۇرـىپ-تۇراتـىن
ادامنـىڭ كەلەر ۇرپاقتارـىنا دا
قۇدايدـىڭ ادـلدـىگى جەتـىپ تۇرادى.
جاراتقان كوكتە ورناتتـى ٴوز تاعـىن،
ونـىڭ پاتشالـىعى بيلـەيدى بارلـىعـىن.
يەنـىڭ سوزـىنە قۇلاق سالاتـىن،
ونـىڭ ايتقانـىن ىسكە اسـراتـىن
قۇدىرەتتـى كۇشتى پەرـىشتەلەرى،
جاراتقان يەگە ماقتاۋ ايتـىڭدار!
ٴتاڭىر يەنـىڭ ەركـىن ورـىندايتـىن
قـىزمەتشلـەرى، كوكتەگى توپتارى،
جاراتقان يەگە ماقتاۋ ايتـىڭدار!
ٴتاڭىر يەنـىڭ بيلـىگى استـىندا
جۇرەتـىن بارلـىق جاراتقاندارى،
جاراتقان يەگە ماقتاۋ ايتـىڭدار!

جان ـ تانىممەن جاراتقان يەنى ماداقتايمىن!

اۋمين. (زابۋر جىر.103)

دانا سۇلەيمەن پاتشا

ٴداۋىت پايعامباردان كەيىن ونىڭ ۇلى سۇلەيمەن تاققا وتىردى. اتى الەمگە كەڭ تاراعان سۇلەيمەن پاتشا جاراتقان يەگە ارناپ وتە ۇلكەن دە ساۋلەتتى عيباداتحانا سالدى. ەجەلگى قاسيەتتى شاتىردا بولعانداي، بۇل عيباداتحاناداعى قاسيەتتى ٴۇيدىڭ ٴىشى دە ەكىگە ٴبولىندى. ارتقى جاعىنداعى ەڭ قاسيەتتى بولمەگە التىن جالاتقان كەلىسىم ساندىعى ورنالاستىرىلدى. سونىڭ قاقپاعى جاراتقان يەنىڭ «جەر بەتىندەگى تاعى» دەپ اتالاتىن.

عيباداتحانانى قۇدايعا باعىشتاعان ۇلى تويعا بۇكىل حالىق جينالىپ، ونى ماداقتاپ،كوپتەگەن مالدى قۇرباندىققا شالدى.

سۇلەيمەنىنىڭ قۇدايعا سيىنۋى

سودان سوڭ سۇلەيمەن جاراتقان يەگە ارنالعان قۇرباندىق ۇستەلىنىڭ الدىندا تۇرىپ، جينالعان بارلىق يسرايلدىكتەرگە قاراپ، قولدارىن جايىپ ٴتاڭىر يەگە سيىندى. پاتشا قولا ٴمىنبە جاساتىپ، اۋلانىڭ ورتاسىنا ورناتقىزعان ەدى. مىنبەنىڭ ۇزىندىعى مەن ەنى بەس، بيىكتىگى ٴۇش شىنتاق بولدى. سونىڭ ۇستىندە تۇرعان پاتشا بارلىق يسرايلدىكتەردىڭ كوز الدىندا تىزەسىن بۇگىل، قول دارىن اسپانعا قاراي جايىپ بىلاي دەدى:

ـ ۋا، يسرايلدىڭ قۇدايى ـ جاراتقان يە! كوك پەن جەردە سەن سياقتى ەشبىر قۇداي جوق! جاساعان كەلىسىمىڭە ادالسىڭ، شىن جۇرەكتەن تۋرا جولىڭمەن جۇرگەن

قىزمەتشىلەرىڭە راقىمىڭ مول. سەن اكەم مارقۇمعا ۋادە ەتكەنىڭدەي، وعان سەنىمدى بولىپ، راقىمىڭدى كورسەتىپ كەلدىڭ. بۇرىن ٴوزىڭ ٴسوز بەرىپ، ۋادە ەتكەنىڭدى بۇگىن ٴىس جۇزىندە ورىنداپ وتىرسىڭ.

ال ەندى، ۋا جاراتقان يە، يسرايلدىڭ سيناتىن قۇدايى، ٴوزىڭنىڭ قىزمەتشىڭ داۋىتكە: «ەگەر ۇرپاقتارىڭ سەن سياقتى ومىرلەرىن تازا ۇستاپ، مەنىڭ نۇسقاۋلارىما باعىنىپ جۇرەتىن بولسا، وندا مەن اردايىم سول ۇرپاقتارىڭنىڭ بىرەۋىن پاتشا ەتىپ وتىرامىن!» ـ دەپ بەرگەن ۋادەڭدى ىسكە اسىرا گور. سونىمەن، ۋا، يسرايلدىڭ قۇدايى، وزىڭە قىزمەت ەتكەن اكەم مارقۇمعا ايتقان سوزدەرىڭدى ورىنداي گور.

الايدا قۇداي شىنىمەن ـ اق جەر بەتىندە پەندەلەر اراسىندا تۇراتىن با ەدى؟! ٴتىپتى ۇلان ـ عايىر كوكتىڭ ٴوزى سەنى سيعىزا الماعاندا، مەن سالعان مىنا ٴۇي قايدان سيعىزسىن؟! سولاي بولسا دا، ۋا، قۇداي يەم، سەنىڭ الدىڭدا بوي ۇرىپ سيىنىپ جاساعان وتىنىشىمە نازار اۋدارىپ، جالبارىنا ەتكەن ٴمىناجاتىما مەيىرىمەن قۇلاق سالا گور: سەن «مىنا قاسيەتتى ٴۇيدى ٴوز اتىمەن اتايمىن» دەپ ٴسوز بەرگەندىكتەن، وعان كۇنى ـ تۇنى قامقور بولا گور. ۋا، يەم، بۇل جەرگە قاراي وزىڭە باعىشتاعان ٴمىناجاتىما قۇلاق اسا گور. وسى پەندەڭ جانە مەنشىكتى يسرايل حالقىڭ بۇل جەرگە قاراي ساعان سيىنىپ ٴمىناجات ەتكەن كەزدە كوكتەگى مەكەنىڭنەن وتىنىشتەرىمىزگە قۇلاق سالىپ، كۇنالارىمىزدى كەشىرە گور.

ەگەردە حالقىڭ يسرايل سەنىڭ الدىڭدا كۇناعا باتقاندىقتان جاۋلارىنان جەڭىلىپ قالسا، ال كەيىن ساعان قايتىپ، قۇدايلىق بيلىگىڭە مويىنسۇنسا، ٴارى وسى قاسيەتتى ۇيىڭە قاراي سيىنىپ، راقىم كورسەتۋىڭدى سۇراپ جالىنسا، وندا سەن كوكتەن ولارعا قۇلاق سالا گور. حالقىڭ يسرايلدىڭ كۇنالارىن كەشىرىپ، ولاردى وزدەرىنە جانە اتا ـ بابالارىنا سىيلاعان وسى ەلگە

قايتارا گور.

ٴتىپتى حالقىڭ يسرايلگە جاتپايتىن، جات جەرلىك ادام السى ەلدەن ۇلى ەسىمىڭ مەن زور قۇدىرەتىڭ تۋرالى ەستىپ كەلىپ، ساعان وسى قاسيەتتى ۇيگە قاراي سيىنسا، وندا سەن كوكتەگى مەكەنىڭنەن قۇلاق سالىپ، وتىنىشتەرىن ورىنداي گور. وسىلايشا جەر ٴجۇزىنىڭ بارلىق حالىقتارى سەنىڭ قۇداي ەكەنىڭدى مويىنداسىن. حالقىڭ يسرايل سياقتى ولار دا سەنى تەرەڭ قاستەرلەپ، مەن سالعىزعان بۇل عيباداتحانانىڭ وزىڭە باعىشتالىپ، ەسىمىڭمەن اتالعانىن ٴبىلسىن. (شەجىرە2-جازبا 12:6-21،24-25،32-33)

جاراتقان يەنىڭ سۇلەيمەنگە بەرگەن جاۋابى

جاراتقان يە وعان تۇندە ايان بەرىپ بىلاي دەدى:

- سەنىڭ ٴمىناجاتىڭدى قابىلداپ، وسى جەردى وزىمە ارناپ قۇرباندىق شالىناتىن قاسيەتتى ٴۇي بولسىن دەپ تاڭداپ الدىم!

ەگەردە مەن بولاشاقتا نە اسپاندى جاۋىن جاۋعىزبايتىنداي ەتىپ جاۋىپ تاستاسام، نە شەگىرتكەلەرگە ەلدەگى ەگىستىكتەردى جالماۋدى بۇيىرسام، نە حالقىمنىڭ اراسىنا ىندەت جىبەرەتىن بولسام، ال مەنىڭ اتىممەن اتالىپ جۇرگەن حالقىم ماعان بوي ۇسىنا سيىنىپ، ەركىمدى بىلگىسى كەلسە، ٴارى تەرىس جولدارىنان قايتسا، وندا مەن ولارعا كوكتەن قۇلاق سالامىن. مەن كۇنالارىن كەشىرىپ، ولار تۇرعان ەلدى ساۋىقتىرىپ، قايتادان تىنىشتىق سيلايمىن.

بۇدان بىلاي وسى جەردى ايتىلاتىن ٴمىناجاتتارعا كوزىم اشىق، قۇلاعىم ٴتۇرۋلى بولادى. مەن بۇل ورىندى تاڭداپ الىپ، ەسىمىم ماڭگىلىك ورنىقسىن دەپ وزىمە باعىشتادىم. ونى اردايىم جۇرەگىمدە ۇستاپ، كوزىمنەن تاسا قىلمايمىن.

ەگەر سەن وزىڭە بەرگەن وسيەتتەرىمدى اكەڭ ٴداۋىت سياقتى كوز الدىڭدا ورىنداپ، ەرەجەلەرىم مەن نۇسقاۋلارىما باعىنىپ جۇرەتىن بولساڭ، وندا مەن پاتشالىق تاعىڭدى بەرىك ەتەمىن. ويتكەنى كوزى تىرىسىندە اكەڭ داۋىتكە «سەنىڭ ۇرپاقتارىڭ ٴيسرايلدى باسقارۋدان ەشقاشان شەت قالمايدى» دەپ ۋادە ەتكەن ەدىم.

الايدا ەگەر سەندەر جولىمنان تايىپ، ەرەجەلەرىم مەن وسيەتتەرىمدى ورىنداماي، باسقا تاڭىرلەرگە قۇلشىلىق ەتىپ، باس يەتىن بولساڭدار، وندا مەن يسرايلدى ٴوزىم سىيلاعان وسى ەلىنەن قۋىپ شىعامىن. ٴوز قۇرمەتىمە باعىشتاعان بۇل قاسيەتتى ۇيدەن دە باس تارتىپ، ونى بارلىق باسقا حالىقتار تابالاپ، مازاق ەتەتىندەي ماسقاراعا ۇشىراتامىن. ٴقازىر سالتاناتتى بولىپ تۇرعان وسى قاسيەتتى ٴۇيدىڭ قاسىنان ٴوتىپ بارا جاتقان ٴاربىر ادام اڭ-تاڭ بولىپ: «جاراتقان يە بۇل ەل مەن قاسيەتتى ۇيگە نەلىكتەن عانا وسىنداي نارسەنى ىستەدى ەكەن؟» دەپ سۇرايتىن بولادى. سوندا جۇرت «سەبەبى ولار اتا-بابالارى سىيىنعان، سولاردى مىسىردان قۇتقارىپ، باستاپ الىپ شىققان قۇداي يەسىن ەلەمەي كەتىپ، بوتەن تاڭىرلەرگە بۇلدى دا، سولارعا تابىنىپ، قۇلشىلىق ەتەتىن بولدى. سوندىقتان جاراتقان يە بۇلاردىڭ باستارىنا وسى باقىتسىزدىقتىڭ بارلىعىن ۇيىپ-توكتى!» دەيتىن بولادى.

(شەجىرە. 2 ـ جازبا 7:12ـ22)

زابۋرداعى ناقىل سوزدەردەن مىسالدار

جاراتقان يە سۇلەيمەنگە ەرەكشە اقىل-پاراسام دارىتقان بولاتىن. ونىڭ ٴوزى شىعارعان ٴارى جيناقتان مىناداي ناقىل سوزدەرى بار:

جازبانىڭ ماقساتى ـ دانالىقا ۇيرەتۋ

بۇل جازبادا يسرايل پاتشاسى، ٴداۋىت ۇلى
سۇلەيمەننىڭ ناقىل سوزدەرى بەرىلگەن.
ناقىل سوزدەردىڭ ماقساتى مىناۋ:
دانالىق پەن تاعىلىمدى ٴبىلدىرىپ،
پاراساتتى سوزدەردى ۇعىندىرۋ،
ادىلدىك، دۇرىس ٴىس، اق نيەتكە باعىتتاپ،
تاربيەلى، سانالى ٴومىردى يەلەنتۋ،
اقىلى تولماعانعا اقىل بەرىپ،
جاستارعا ٴبىلىم، سانالىلىق سىيلاۋ.

سانالى تىڭداپ، اقىل-كەڭەس تابادى،
دانىشپان بىلىمىنە ٴبىلىم قوسادى،
وسىلاي ناقىل دا استارلى سوزدەردى،
دانىشپان جاندار ايتىپ كەتكەندەردى
جانە جۇمباقتارىن دا تۇسىنەدى.

ٴبىلىمنىڭ باستاۋى

ٴبىلىمنىڭ باستاۋى ـ ٴتاڭىر يەنى
تەرەڭ قاستەرلەپ، وعان مويىنسۇنۋ.
ال قۇدايدان بەزگەن ناداندار بولسا،
دانالىق پەن تاربيەنى ەلەمەيدى.

بالام، اكەڭنىڭ تاربيەسىن تىڭدا،
شەشەڭ بەرگەن تالىمنەن دە باس تارتپا!
ولار باسىڭداعى تاجدەي تاماشا،
موينىڭداعى مونشاقتاي ۇنامدى دا.

ارام تابىستان ساقتاندىرۋ
بالام، كۇناكارلار ەلىكتىرگەندە
ايتقاندارىنا سەن ەشقاشان كونبە!
(ناقىل سوزدەر 1:1ـ10)

دانالىقتىڭ ۋادە ەتكەن سىي-تارتۋلارى

دانالىق شاقىرىپ جاتىر ەمەس پە،

اقىل ـ پاراسات داۋستاپ تۇر ەمەس پە؟
جول جيەگىندە، بيىك ورىندااردا
تۇر هام جول توراپتارىندا.
قالا قاقپالارىنىڭ توڭىرەگىندە،
حالىق وتەتىن كىرە بەرستەردە،
داناليق بىلاي دەپ مالىمدەۋدە:
«ۋا، حالايىق، سەندەردى شاقىرامىن،
بار ادامزاتقا داۋستاپ ايتامىن:
اڭقاۋلار، ەندى ۇيرەنىڭدەر،
اڭعالدار، تۇسىنىك يەلەنىڭدەر،
تىڭداڭدار مەنى، اسىل ٴسوز ايتپاقپىن،
اقيقات ـ بارلىعى دا ايتارىمنىڭ،
شىندىق ـ اۋزىمنان شىققان ٴسوزدىڭ ٴبارى،
وتىرىك ايتۋ ماعان اسا جيرەنىشتى.
مەنىڭ سوزدەرىمنىڭ ٴبارى دە دۇرىس،
ەشقايسىسى ەمەس ارام نە بۇرىس.
سانالىعا بارلىعى تۇسىنىكتى،
بىلىمدىگە ٴمىنسىز دە ادىلەتتى.
كۇمىستەن گورى ال مەنەن ٴتالىمدى،
ساف التىننان گورى قابىل ال ٴبىلىمدى،

دانالىق اسىل تاستاردان دا قىممات،
اكساعان ەش نارسەڭ وعان تەڭ كەلمەيدى».

دانالىقتىڭ اقىل-كەڭەسى مەن جەمىسى

«مەن دانالىقپىن، پاراسات بار قاسىمدا،
سانالى ٴبىلىم تاۋىپ الامىن دا.

جاراتقاندى قاستەرلەپ، مويىنسۇنۋ،
بۇل-جاماندىق اتاۋلىنى جەك كورۋ.

جەك كورەمىن پاڭدىق پەن مەنمەندىكتى،
جامان ىس-ارەكەت پەن بۇرما ٴسوزدى.
مەندە اقىل-كەڭەس بار، ادال سانا،
يەمىن پاراسات، كۇش-قۋاتقا دا.
مەن ارقىلى پاتشالار بيلىك قۇرادى،
اكىمدەر ٴادىل زاڭدار شىعارادى.
امىرشىلەر مەن ارقىلى باسقارادى،
تورەلەر ٴادىل ۇكىم شىعارادى.
مەن دە سۇيەمىن ٴوزىمدى سۇيگەندى،
ىزدەپ جۇرگەن تاۋىپ الادى مەنى.

ابروي ـ بايلىق سيلايتىن بار مەندە،
جوعالماس قازىنا مەن ادىلدىك تە.
بەرەتىن جەمىسىم التىنىنان قۇندى،
ول ٴتىپتى ساف التىنىنان دا باعالى،
شىعاراتىن ٴونىمىم مەنىڭ تاڭداۋلى،
كۇمىستەن دە الدەقايدا جوعارى.
ادىلەتتى جولمەن جۇرە بەرەمىن،
اقيقات جولىنان ەشبىر تايمايمىن.
مەنى سۇيگەندەرگە يگىلىك سىيلايمىن،
قازىنالارىن تولتىرا بەرەمىن».
(ناقىل سوزدەر 8:1ـ21)

ٴتۇرلى تاقىرىشقا ارنالعان ناقىل سوزدەر

اشۋلى جان داۋ ـ جانجال تۋعىزار،
قىزبا جان كوپتەگەن كۇنا جاسار.

مەنمەندىك ادامنىڭ مەرەيىن تۇسىرەر،
كىشىپەيىلدىك ونى قۇرمەتكە جەتكىزەر.

قاراقشىمەن سىبايلاس ٴوز جانىنا قاس،

ول قارعانىپ انت بەرۋگە بولار ٴتيىس،
ال شىن كۋالىك بەرۋگە باتىلى جەتپەس.

پەندەدەن قورقۋ تۇزاق قۇرار،
جاراتقانعا سەنگەن ٴقاۋىپسىز بولار.

كوپ ادام ٴامىرشىنىڭ ىقىلاسىن ىزدەر،
ال ادىلەت ادامعا تاڭىردەن كەلەر.

ادىلدەرگە ازعىن ادام جەكسۇرىن،
زۇلىمدارعا ادال جۇرگەن جەكسۇرىن.
(ناقىل سوزدەر 29:22ـ27)

الايدا سۇلەيمەننىڭ پاتشا ٴومىرىنىڭ سوڭعى جىلدارى قۇدايعا شىن جۇرەكتەن مويىنسۇنباي، كۇناعا باتتى. ونىڭ ٴۇلى روحابوعام دا وركوكىرەكتەنىپ، البىرتتىق جاسادى. حانزادا جىبەرگەن قاتەلىكتەردىڭ كەسىرىنەن يسرايلدىڭ ون رۋى ەلدەن ٴبولىنىپ شىعىپ، ٴوز الدىنا سولتۇستىك يسرايل پاتشالىعىن قۇردى. تەك ياھۋدا مەن بۋنيامين رۋلارى عانا ٴداۋىتتىڭ اۋلەتىنەن شىققان پاتشالدىق بيلىگىندە، ياھۋدا (ياكي وڭتۇستىك يسرايل) دەپ اتالعان پاتشالىقتا قالا بەردى.

يشايا پايعامباردىڭ قۇتقارۋشى تۋرالى الدىن الا ٴبىلدىرۋى

كەيىنگى عاسىرلاردا قۇداي سول ەكى پاتشالىقتىڭ حالقىنا جانە اينالالارىنداعى ەلدەرگە ٴوزىنىڭ پايعامبارلارى ارقىلى «كۇنا جاساۋدى قويىڭدار، ايتپەسە جازاجالارىڭدى تارتاسىڭدار!» دەگەن حابارىن جىبەرىپ وتىردى. ولاردىڭ ىشىندە اتتارى كەڭ جايىلعان ٴىلياس، ەلىشا (ياكي ال-ياسا)، ٴجۇنىس جانە يشايا ەسىمدى پايعامبارلار بولدى. سونداي-اق، قۇداي ٴوزىنىڭ حالقىنا قامقورشى بولۋ ٴۇشىن دانا دا ىزگىلىكتى بيلەۋشىنى، ياعني ٴماسىحتى جىبەرەمىن دەپ تە پايعامبارلارى ارقىلى الدىن الا ٴبىلدىردى. مىسالى، اللا تاعالا بۇدان شامامەن 2700 جىل بۇرىن يشايا پايعامبار ارقىلى مىنا سوزدەردى جەتكىزگەن بولاتىن:

ٴداۋىت ۇرپاعىنىڭ يگىلىكتى پاتشالىعى تۋرالى ۋادە
زابۋلون مەن نافتاليمنىڭ مەكەنىن
يەمىز بۇرىننان ماسقارا ەتكەن.
ال بولاشاقتا وسى بىر ايماقتى-
تەڭىزگە باراتىن جول بويىنداعى
ٴارى يوردانىنىڭ ارعى جاعىنداعى
بوتەن ۇلتتار تۇرعان عاليلەيانى
زور ابىرويعا بولەيتىن بولادى!
عۇمىر كەشكەن بۇل حالىق قاراڭعىدا

ەندى بىر عالامات نۇردى كورەدى،
تۇنەك باسقان ەلدە تۇراتىندارعا
تاڭنىڭ شاپاعى ساۋلەسىن توگەدى
ٴتاڭىرىم، سەن سانىن كوبەيتىپ حالقىڭنىڭ،
وعان ۇلكەن قۋانىش تا سىيلايسىڭ.
ادامدار ٴونىم جيناۋ ماۋسىمىندا،
نە جاۋ ولجاسىن ٴبولىسىپ العاندا
قاتتى قۋاناتىندارى سياقتى،
حالقىڭ شاتتانادى سەنىڭ الدىڭدا.
سەبەبى سەن ٴوز اتا-بابالارىن
ەجەلدە ماديانىڭ زورلىعىنان
شەكسىز قۇدىرەتىڭمەن قۇتقارعانسىڭ!
ەندى تاعى دا مەنشىكتى حالقىڭنىڭ
ەڭسەسىن باسقان ەزگىنى قۇرتاسىڭ،
ارقاسىن ۇرىپ-سوققان جاۋ سويىلىن،
قاتال قاناۋشىنىڭ اسا تاياعىن
بىرجولا سىندىرىپ، جويىپ تاستايسىڭ!
اسكەردىڭ جەر تاپتاعان ەتىكتەرى
ٴارى قانعا مالىنعان كيىمدەرى
ەندى ورتەلۋگە بەلگىلەنەدى،

ٴبارى دە وتقا جەم بولىپ كەتەدى.
سەبەبى سابي دۇنيەگە كەلدى،
ٴبىز ٴۇشىن وسى ۇل سيعا بەرىلدى!
بيلىك بولادى ونىڭ قولىندا ماڭگى:
ونى «كەرەمەت اقىلدى كەڭەسشى،
قۇدىرەتتى قۇداي، ماڭگىلىك اكە،
تىنىشتىق پەن اماندىقتى سيلايتىن
ٴامىرشى» دەپ تە اتايتىن بولادى.
ونىڭ قۇرعان بيلىگى ارتا ٴتۇسىپ،
ورناتقان تىنىشتىعى شەكسىز بولادى،
ٴوزى ٴداۋىتتىڭ تاعىنا وتىرىپ،
ماڭگى پاتشالىعىن سول كەزدەن باستايدى،
ادىلدىكپەن نىعايتىپ، جالعاستىرىپ،
اقيقاتتى دا ۇستاناتىن بولادى.
بارلىق قايرات-جىگەرىمەن بۇلاردى
الەمنىڭ يەسى ىسكە اسىرادى!
(يشايا 9:1-7)

كەلەتىن قۇتقارۋشى ٴماسىحتىڭ ٴبىزدىڭ كۇنالارىمىزدىڭ جازاسىن ٴوز موينىنا الىپ، قاتتى ازاپ شەگەتىنى تۋرالى دا يشايا پايعامبار

قۇدايدىڭ بەرگەن ايانى ارقىلى استارلاپ ايتىپ كەتتى. (كەيدە پايعامبارلار بولاشاقتاعى ٴىستى ەشبىر ٴشۇباسىز سولاي بولاتىنىن كورسەتۋ ٴۇشىن وتكەن شاقتا باياندايتىن.)

قۇدايدىڭ قىزمەتشىسىنىڭ كۇنالارىمىزدى ٴوز موينىنا الۋدى

بىزدىڭ حابارىمىزعا ازعانا كىسىلەر سەندى. جاراتقان يەنىڭ قۇدىرەتتى ىستەرى كىمگە اشىق كورسەتىلەدى؟ قىزمەتشىسى قۇداي الدىندا جاس كوشەتتەي، قۇرعاق جەردەن شىققان جاس وسكىندەي ٴوسىپ شىقتى. ونىڭ ٴبىز تاڭىرقاپ قارايتىنداي اجارى مەن كەلبەتى نەمەسە بىزگە ۇنايتىنداي ٴتۇرى جوق ەدى. ونى ادامدار مەنسىنبەي، جالعىز قالدىردى. ول اۋىر ازاپ كورىپ، كوپ قاسىرەت شەگىپ، جۇرت بەتىن بۇرىپ اكەتەتىندەي جيرەنىشتى بولدى. ونى بىز دە باعالاعان جوقپىز.

شىنىندا قۇدايدىڭ قىزمەتشىسى ٴبىزدىڭ قاسىرەتىمىزدى وزىنە الدى، ٴبىزدىڭ اۋرۋلارىمىزدى ٴوز موينىمەن كوتەردى. ونىڭ ۇرىلىپ، ازاپ شەگۋىن قۇداي بۇيىرعان جازا دەپ ويلادىق! الايدا قۇدايدىڭ قىزمەتشىسى ٴبىزدىڭ كۇنالارىمىز ٴۇشىن تۇيرەلىپ، ٴبىزدىڭ ادىلەتسىز ىستەرىمىز ٴۇشىن قۇرتىلدى. ونىڭ تارتقان جازاسى بىزگە اماندىق پەن تىنىشتىق اكەلدى. ونىڭ جارالارىنىڭ ارقاسىندا ٴبىز ساۋىقتىق. بارلىعىمىز اداسقان قويلارداي تەنتىرەپ، ٴوز بەتىمىزبەن جۇردىك. ال جاراتقان يە ٴبارىمىزدىڭ كۇنالارىمىزدى قىزمەتشىسىنىڭ موينىنا ارتتى.

ول زورلىق-زومبىلىق كورىپ قينالدى، الايدا اۋزىن اشپادى. ونى توقتى سياقتى سويىلاتىن جەرگە الىپ باردى. ول قىرقىلىپ جاتقاندا ٴۇنى شىقپايتىن قوي سەكىلدى ٴتىس جارمادى. ونى جابىرلەپ، ادىلەتسىز ۇكىممەن ولىمگە كەسىپ، الىپ كەتتى. ونىڭ زامانداستارىنان كىم مىنانى ويلادئ قۇدايدىڭ قىزمەتشىسى حالقىمنىڭ ادىلەتسىز ىستەرىنە بولا ازاپتالىپ، بۇ دۇنيەدەن الاستاتىلدى. ونىڭ مولاسى قىلمىسكەرلەر قورىمىندا بەلگىلەنگەنمەن، ٴمايىتى باي ادامنىڭ قابىرىنە قويىلدى.

ويتكەنى قۇدايدىڭ قىزمەتشىسى ەشقانداي قىلمىس جاساماعان بولاتىن، اۋزىنان بىردە ـ بىر وتىرىك تە شىقپاعان ەدى.

الايدا جاراتقان يەنىڭ قىزمەتشىسى ونىڭ ەركىمەن ازاپ شەگىپ قۇرتىلدى. ول جانىن كۇنانىڭ قۇنىن وتەيتىن قۇربان ەتكەن سوڭ ٴوز ٴۇرىم ـ بۇتاعىن كورىپ، عۇمىرى ۇزاق بولادى. قىزمەتشىسىنىڭ ارقاسىندا جاراتقان يەنىڭ ەركى جۇزەگە اسادى.

«جان ازابىنىڭ ناتيجەسىنە قاراپ ٴادىل قىزمەتشىم قاناعاتتاناتىن بولادى. ونى كوپ ادامدار تانىپ مويىنداپ، اقتالادى. ول سولاردىڭ كۇنالارىن ٴوز موينىنا الادى. وعان سول سەبەپتەن كوپتەگەن ادامداردى تابىس ەتەمىن. ونىڭ ولجاسى بيلىك يەلەرى دە بولادى. سەبەبى قىزمەتشىم جانىن ولىمگە قيىپ، قىلمىسكەرلەردىڭ قاتارىندا سانالدى. ول بىراق كوپتەگەن كۇناكارلاردىڭ كەشىرىلۋى ٴۇشىن ٴوتىنىش جاساپ، ولاردىڭ كۇنالارىن ٴوز موينىنا الدى».

(يشايا پايعامباردىڭ 53:1 ـ 12)

يشايا پايعامبار ياھۋدا ەلىنىڭ قالاي اپات بولاتىنىن دا اشىپ ايتتى: حالىق يەن بيلەۋشىلەرى كۇنا جاساي بەرىپ، قۇدايعا مويىنسۇنۋدان باس تارتقاندارى ٴۇشىن بابىل ەلىنەن جەڭىلىپ، ولاردىڭ قول استىنداعى وتارى مەن قۇلدارى بولىپ قالادى! وسى ايتىلعان ٴسوز ايتىمداي ورىندالدى. ٴبىزدىڭ زامانىمىزعا دەيىنگى 605 جىلى بابىل ەلىنىڭ اسكەرى ياھۋدا ەلىنە شابۋىل جاساپ، ونى باسىپ الدى.

دانيال پايعامباردىڭ ٴومىرى جانە كورگەن اياندارى

سول كەزدە جاس ىرىم، پايعامبار بولعان دانيال ٴۇش سەرىگىمەن

بـرگـه تۇتقـنعا ٴتۇسىپ، بابىلعا جـەر اۋدارىلدى. سونـدا بابىل پاتشـاسىنىڭ ۇيعارىمـىمـەن وعان قـىزمـەت ەتۋ ٴۇشـىن ارنايى دايىندىقتـان وتە باستادى. دانيـال مەن ٴۇش سەرىگى قـيىن ـ قـستاۋ كەزدەردە دە قـۇدايعا سەنـىمدى بولىپ، ونىڭ جارىلقاۋىنا كەنەلدى. بابىل پاتشالىعىن ميديالىقتار مەن پارسىلار جەڭگەنەن كەيىن، سولاردىڭ تۇسىندا، ياعني پارسى احەمەنيد پاتشالىعىندا دا دانيال لاۋازىمدى قىزمەتتەر اتقارۋىن جالعاستىرا بەردى.

بابىلعا جەر اۋدارىلعان جاس وسپىرىمدەردىڭ بەرىك سەنىمدىلىگى

ياھۋدا ەلىنده جواكيمنىڭ پاتشالىق قۇرعان ٴۇشىنشى جىلى بابىل پاتشاسى نابۋحودونوسور يەرۋساليم قالاسىنا شابۋىل جاساپ، ونى قورشاپ الدى. سوندا ياھۋدانىڭ پاتشاسى دا، قۇدايدىڭ قاسيەتتى ۇيىنەن الىنعان بىرنەشە ىدىستار دا ٴتاڭىر يەنىڭ ەركىمەن بابىل پاتشاسىنىڭ قولىنا ٴتۇستى. سول قاسيەتتى ىدىستاردى پاتشا شينار ايماعىنا اكەتىپ، ٴوزى تابىناتىن جالعان تاڭىرلەردىڭ عيباداتحاناسىنىڭ قازىنا قويماسىنا ساقتاپ قويدى.
بابىل پاتشاسى سونداي ـ اق ٴوزىنىڭ ساراي قىزمەتكەرلەرىن باسقاراتىن ٴۋازىرى اشپەنازعا يسرايلدىك پاتشا اۋلەتىنەن جانە اقسۇيەكتەر تۇقىمىنان شىققان بىرنەشە جاس ٴوسپىرىم بالالاردى يەرۋساليمنەن الىپ كەلۋگە بۇيىردى. بۇلار ەشبىر كەمشىلىگى جوق، كەلبەتتى، عىلىمنىڭ بار جاعىنان دا حاباردار، پاراساتتى دا زەردەلى ٴارى پاتشا سارايىندا قىزمەت اتقارۋعا قابىلەتتى بولۋعا جانە حالدەيلەردىڭ ٴتىلى مەن ادەبيەتىن ۇيرەنۋگە ٴتيىستى ەدى. پاتشا ولارعا ٴوز داستارقانىنداعى تاماعى مەن شارابىنان كۇندەلىكتى ۇلەس تاعايىندادى. سول جاس وسپىرىمدەر ٴۇش جىل بويى ٴتالىم العانان كەيىن پاتشا ولاردى سارايىنداعى قىزمەتكە كىرىستىرمەك بولدى.
ياھۋدا رۋىنان تاڭداپ الىنعان جاس وسپىرىمدەر اراسىندا دانيال، حانانياح، ميشاەل، ازارياح دەگەن بالالار بار ەدى. ٴۋازىر ولاردىڭ اتتارىن وزگەرتىپ، دانيالعا بالتاشازار، حانانياحقا سادىراق،

ميشالگه ميساق، ازارياحقا ابدنەگو دەپ جاڭادان ات قويدى.

الايدا دانيال پاتشانىڭ تاماعى مەن شارابىن ىشىپ-جەپ ٴوزىمدى ارامدامايمىن دەگەن بەرىك شەشىم قابىلداعان بولاتىن. سوندىقتان ول ساراي قىزمەتكەرلەرىن باسقاراتىن جاڭاعى اشپەناز ۋازىرگە وسى تۋرالى ٴوتىنىش جاسادى. قۇداي بۇل ٴۋازىردىڭ جۇرەگىن ٴجىبىتىپ، ونى دانيالعا وڭ كوزىمەن قارايتىن ەتتى. سونىمەن ٴۋازىردىڭ دانيالعا بەرگەن جاۋابى بىلاي بولدى: «مەن پاتشا يەمنەن قاۋىپتەنەمىن. ىشىپ-جەيتىن تاعامدارىڭدى تاعايىنداعان ونىڭ ٴوزى ەدى عوي. ەگەر سەندەردىڭ باسقا بالالارعا قاراعاندا جۇدەپ بارا جاتقاندارىڭدى بايقاپ قالسا، سەندەردىڭ كەسىرلەرىڭنەن مەنىڭ باسىم كەتەدى!»

سوندا دانيال تورتەۋىنىڭ ۇستىنەن قاراۋعا ٴۋازىر بەكىتكەن قىزمەتكەردەن بىلاي دەپ ٴوتىندى: «تاقسىر، بىزگە ون كۇن بويى جەۋگە تەك ادال تاعامدار، ىشۋگە سۋ عانا بەرىپ سىناپ كورسەڭىز ەكەن. سودان كەيىن ٴبىزدىڭ ٴتۇرىمىز بەن پاتشا داستارقانىنان ىشىپ-جەگەن باسقا بالالاردىڭ ٴتۇرىن سالىستىرىپ كورىڭىز. ٴارى قاراي ٴبىزبەن ٴوز كوزىڭىزبەن كورگەنىڭىزگە ساي ارەكەت ەتەرسىز، تاقسىر».

قىزمەتكەر وسىعان كەلىسىپ، ولاردى ون كۇن سىنايتىن بولدى. سول ون كۇن وتكەن سوڭ بايقاپ قاراسا، بۇل بالالاردىڭ تۇرلەرى پاتشا داستارقانىنان تاماقتانعان جاستاردىڭ بارىنەن وڭدىرەك تە تولىعىراق بولىپ كورىندى. ولاردى باسقاراتىن قىزمەتكەر سودان باستاپ پاتشانىڭ بەرگەن تاماعى مەن شارابىن بىلاي قويىپ، ولارعا تەك ادال تاعامدار بەرۋىن جالعاستىرا بەردى.

جاڭاعى ٴتورت جاسوسپىرىمگە قۇداي ٴبىلىم جانە ادەبيەت پەن دانالىقتىڭ بارلىق جاعىن دا ۇيرەنۋگە زەرەكتىك سىيلادى. ال دانيال ونىڭ ۇستىنە ار ٴتۇرلى اياندار مەن تۇستەردىڭ ماعىناسىن تۇسىنەتىن ەرەكشە دارىنعا دا يە بولدى.

وسىلايشا نابۋحودونوسور پاتشانىڭ بەلگىلەگەن مەرزىمى اياقتالىپ، ٴۋازىر يسرايلدىك جاس جىگىتتەردى پاتشانىڭ الدىنا الىپ باردى. پاتشا ولارمەن سويلەسكەندە دانيال، حانانياح،

ميشاەل، ازارياح تورتەۋىنىڭ بارلىق جاعىنان دا باسقالاردان باسىم ەكەندىگىن بايقادى. سول سەبەپتى بۇل تورتەۋى پاتشاعا قىزمەت ەتۋگە كىرىستى. پاتشا ولاردان قانداي ماسەلە تۋرالى اقىل-كەڭەس سۇراماسىن، ٴوزىنىڭ بۇكىل پاتشالىعىنداعى ابىزدارى مەن بالگەرلەرىنەن گورى ولاردىڭ ون ەسە بىلىمدىرەك ەكەندىگىن انىقتادى. بۇدان بىلاي دانيال كير پاتشانىڭ بابىلعا بيلىك قۇرعان ٴبىرىنشى جىلىنا دەيىن سول جەردە قالا بەردى. (دانيال 1:1-21)

دانيالدىڭ كۇندەس دۇشپاندارى دا بولدى. ميديالىقتار مەن پارسىلار بابىل پاتشالىعىن باسىپ العانان كەيىن مىنا وقيعا ورىن الدى:

پايعامباردىڭ ارىستاننىڭ شۇڭقىرىنا تاستالۋى

دارىي بيلىك قۇرعان بۇكىل پاتشالىعىنا ٴجۇز جيىرما ايماق ٴامىرشىسىن تاعايىنداۋدى ٴجون كورىپ، ونىسىن جۇزەگە اسىردى دا. بۇعان قوسا پاتشانىڭ مۇددەسىن كوزدەپ، ايماق امىرشىلەرىنىڭ ۇستىنەن قاراپ، ەسەپ الىپ وتىراتىن ٴۇش ٴۋازىردى دە بەكىتتى. سول ٴۇش ٴۋازىردىڭ بىرەۋى دانيال بولدى.
ال دانيال (قۇدايدىڭ رۋحى دارىتقان) اسقان قابىلەتتىڭ ارقاسىندا وزگە ەكى ٴۋازىر مەن ايماق امىرشىلەرىنەن وزىق شىعىپ، پاتشا ونى بۇكىل پاتشالىقتى باسقارۋشى ەتىپ قويۋدى ويلادى. سول سەبەپتى باسقا ۋازىرلەر ٴارى ايماق امىرشىلەرى دانيالدى ايىپتاۋعا سىلتاۋ ىزدەي باستادى. ٴبىراق دانيال سەنىمدى بولىپ، جۇمىسىن ۇقىپتى اتقارعاندىقتان، ولار ونى كىنالايتىنداي بىردە-بىر قاتە نە زاڭسىزدىق تابا المادى. سوندىقتان ولار«ونىڭ سيىناتىن قۇدايى بۇيىرعان تاۋرات زاڭىنا قاتىستى بولماسا، باسقا جاعىنان ەشقانداي ايىپ تابا المايمىز»، — دەپ قورىتتى.
سودان ۋازىرلەر مەن ايماق اكىمدەرى ٴبىر ايلا تاۋىپ، پاتشانىڭ الدىنا جينالىپ، بىلاي دەدى:
— «ۋا، دارىي پاتشا، ماڭگى جاساڭىز! ٴبىز، پاتشالىقتىڭ ۋازىرلەرى، قولباسشىلارى، ايماق امىرشىلەرى، كەڭەسشىلەرى

جانە اكىمدەرى ٴبارىمىز اقىلداسا كەلىپ، پاتشا اعزام مىناداي زاڭدى قابىلداپ، جارلىق شىعارسا، ٴتيىمدى بولار ەدى دەگەن قورىتىندىعا كەلدىك: كىمدە-كىم وتىز كۇندىك مەرزىم ىشىندە وزىڭىزگە ەمەس، ۋا، پاتشا يەمىز، ٴبىر تاڭىرگە نە پەندەگە باس ۇرىپ، ٴوتىنىش جاساسا، سول ادام ارىستانىڭ شۇڭقىرىنا تاستالسىن! وسىلايشا، ۋا، پاتشا اعزام، بۇل جارلىقتى قۇپتاپ، ونى ميديالىقتار مەن پارسىلاردىڭ زاڭىنا سايكەس ەشكىم وزگەرتە الماستاي ەتىپ جازباشا شىعارتا كورىڭىز.
سونىمەن داريي پاتشا جارلىقتى جازباشا شىعارتىپ، بەكىتتى.
دانيال مۇنى بىلسە دە، بۇرىنعىداي كۇنىنە ٴۇش مارتە ٴۇيىنىڭ جوعارعى بولمەسىنە كوتەرىلىپ، يەرۋساليمگە قاراي اشىق تۇرعان تەرەزەنىڭ الدىنا باردى. سول جەردە ول تىزەرلەپ وتىرىپ، سيىناتىن قۇدايىنا ٴمىناجات ەتىپ، ونى ماداقتاۋىن جالعاستىرا بەردى.
سوندا ونى كورە المايتىندار جينالىپ، دانيالدىڭ قۇدايعا سيىنىپ، راقىم كورسەتۋىن سۇراپ تۇرعانىنىڭ ۇستىنەن ٴتۇستى. سودان ولار پاتشانىڭ الدىنا بارىپ، ونىڭ شىعارعان جارلىعى تۋرالى ايتا كەلىپ:
— ۋا، پاتشا! «كىمدە-كىم وتىز كۇندىك مەرزىم ىشىندە وزىڭىزگە ەمەس، ٴبىر تاڭىرگە نە پەندەگە باس ۇرىپ، ٴوتىنىش جاساسا، سول ادام ارىستانىڭ شۇڭقىرىنا تاستالسىن!» دەگەن جارلىق شىعارماپ پا ەدىڭىز؟ — دەگەن ساۋال قويدى. پاتشا:
— دۇرىس، بۇل جارلىق ميديالىقتار مەن پارسىلاردىڭ زاڭىنا سايكەس بەكىتىلدى، ونى ەشكىم دە وزگەرتە المايدى! — دەپ جاۋاپ بەردى. سوندا الگىلەر:
— ياھۋدادان جەر اۋدارىلىپ كەلگەندەردىڭ ٴبىرى — دانيال نە ٴسىزدىڭ وزىڭىزگە، نە شىعارعان جارلىعىڭىزعا پىسقىرىپ تا قارامايدى! ول ٴالى دە كۇنىنە ٴۇش مارتە ٴوزىنىڭ قۇدايىنا باس ۇرىپ ٴمىناجات ەتىپ كەلەدى! — دەپ شاعىم ايتتى.
مۇنى ەستىگەندە پاتشا وزىنە-وزى قاتتى نارازى بولدى. ول دانيالدى قۇتقارۋعا نيەتتەنىپ، كۇن باتقانعا دەيىن ونى قالاي دا

امان قالدىرۋعا ۇمتىلدى. سول كەزدە ماناعى قىزمەتكەرلەر قايتادان پاتشانىڭ الدىنا جينالىپ:
—— ۋا، پاتشا، ەسكىزدەن شىعارا كورمەڭىز، ميدىالىقتار مەن پارسىلاردىڭ زاڭىنا سايكەس، پاتشا شىعارعان ەشقانداي جارلىق پەن ەرەجەنى وزگەرتۋگە بولمايدى! —— دەپ ەسكەرتتى.
سودان پاتشانىڭ امىرىمەن دانيال اكەلىنىپ، ارىستاندار قامالعان شۇڭقىرعا تاستالدى. پاتشا سونىڭ الدىندا دانيالعا «سەن ٴوز قۇدايىڭا سەنىممەن قىزمەت ەتتىڭ. ەندى ول سەنى قۇتقارسىن!» —— دەگەن تىلەگىن بىلدىرگەن ەدى.
ەشكىمنىڭ دە دانيالدى قۇتقارا الماسى ٴۇشىن، شۇڭقىردىڭ اۋزى داۋ تاسپەن جابىلىپ، پاتشا تاسقا ٴوزىنىڭ جانە امىرشىلەرىنىڭ مورلەرىن باسىپ، بەكىتتى.
بۇدان سوڭ پاتشا سارايىنا كەتىپ، كوڭىل كوتەرۋگە زاۋقى سوقپاي، تاماقتان دا اۋىز تيمەدى. تۇنىمەن كوز شىرىمىن دا العان جوق. تاڭ اتار-اتپاستان پاتشا ورنىنان تۇرىپ، ارىستاننىڭ اپانىنا قاراي تارتتى. اپانعا جاقىنداپ قالعاندا مۇڭدى داۋىسپەن:
—— ەي، دانيال، ٴتىرى قۇدايدىڭ قۇلى! ٴوزىڭ ۇزدىكسىز قىزمەت ەتكەن قۇدايىڭ سەنى ارىستانداردان قۇتقارا الدى ما؟ —— دەپ سۇرادى. سوندا دانيال جاۋاپ بەرىپ:
—— ۋا، پاتشا اعزام، ماڭگىلىك جاساڭىز! سىيىناتىن قۇدايىم ٴوز پەرىشتەسىن جىبەرىپ، سول ارىستانداردىڭ اۋزىن جاۋىپ تاستادى. قۇدايدىڭ الدىندا ايىبىم جوق دەپ تابىلعاندىقتان، حايۋاندار مەنى ەشقانداي جاراقاتتاعان جوق. مەن وزىڭىزگە دە ەشبىر زيان كەلتىرگەن ەمەسپىن عوي، ۋا، پاتشام! —— دەدى.
پاتشا بۇعان قاتتى قۋانىپ، دانيالدى ارىستاننىڭ شۇڭقىرىنان شىعارىپ الۋعا بۇيىردى. اپانان شىققان دانيالدىڭ دەنەسىنەن بىردە-بىر جاراقات تابىلمادى، سەبەبى ول سىيىناتىن قۇدايىنا تولىق سەنىم ارتقان ەدى.
پاتشانىڭ امىرىمەن، دانيالعا ٴتىسىن قايراپ، جازىقسىز كىنا تاققان ادامداردىڭ وزدەرى ايەلدەرى، بالا-شاعالارىمەن قوسا تۇگەلدەي ارىستاننىڭ شۇڭقىرىنا تاستالدى. اپاننىڭ تۇبىنە

جەتپەي جاتىپ-اق، ارىستاندار ولارعا باس سالىپ، دەنەلەرىنىڭ مىلجا-مىلجاسىن شىعاردى.
سودان سوڭ داريي جەر بەتىندەگى ٴاربىر حالىق، ۇلت پەن ٴتىلدىڭ ادامدارىنا مىناداي حات جازدىردى:
«بارلىعىڭا دا اماندىق پەن تىنىشتىق تىلەيمىن! بىلاي دەپ جارلىق شىعارامىن: پاتشالىعىمنىڭ بارلىق جەرلەرىندە حالىق دانيالدىڭ سيىناتىن قۇدايىنان قالتىراپ قورقىپ، ونى تەرەڭ قاستەرلەيتىن بولسىن!

سەبەبى ول ـــ ٴتىرى قۇداي، ول ماڭگىلىك جاسايدى،
ونىڭ پاتشالىعىن ەشكىم دە جەڭە المايدى،
قۇدايدىڭ بيلىگى ماڭگىلىككە سوزىلادى!
قۇداي قۇتقارىپ، امان-ەسەن قالدىرادى،
كوك پەن جەردە كەرەمەت، عاجاپ ىستەر جاسايدى.
ول ارىستانداردىڭ ارانىنان دانيالدى
قۇتقارىپ الىپ، امان-ەسەن ساقتاپ قالدى!»

سونىمەن دانيالدىڭ جاعدايى دارييدىڭ، ياعني پارسى پاتشاسى كيردىڭ بيلىك قۇرعان زامانىندا وركەندەي بەردى. (دانيال 6:1-28)

وسى وقيعادا اتى اتالعان داريي پارسى پاتشاسى كيردىڭ وزگە ەسىمى بولۋى ىقتيمال. نەمەسە داريي كير پاتشانىڭ بابىل ايماعىنا تاعايىنداعان ٴامىرشىسى بولسا كەرەك.
دانيال پايعامبار قازاقستاندا ساۋتى تابىلعان «التىن ادامىمەن» شامامەن ٴبىر مەزگىلدە ٴومىر سۇرگەن. تاريحي دەرەكتەرگە ساي، سول زامانداعى ساقتاردىڭ ٴبىراز بولىگى پارسى پاتشالىعىنىڭ اسكەرىندە قىزمەت ەتكەن. دەمەك، ولار دا پاتشانىڭ جاراتقان يەنى ماداقتاۋ تۋرالى شىعارعان جارلىعىن ەستىگەن بولسا كەرەك. ال ساقتاردىڭ قازاق حالقىنىڭ ٴتۇپ اتالارى بولىپ تابىلاتىنى كوپشىلىككە ٴمالىم.

دانيال پايعامبار ٴومىرىنىڭ ٴتۇرلى كەزەڭدەرىندە كورگەن تۇستەرى مەن اياندارى ارقىلى بولاشاق تۋرالى ماڭىزدى مالىمەت الدى. بابىل پاتشالىعىن جەڭگەن پارسىلار مەن ميدياليقتاردىڭ بىرىككەن پاتشالىعىن گرەك پاتشاسى ەسكەندىر زۇلقارنايىن باسىپ الاتىن بولدى. ونىڭ پاتشالىعىنان تاراعان ٴتورت باستى گرەك (ەللين) پاتشالىعى «وتە قورقىنىشتى، ۇرەي تۋعىزاتىن جانە اسقان قۋاتتى حايۋاننىڭ»، ياعني ريم پاتشالىعىنىڭ الدىندا تىزە بۇگۋگە ٴماجبۇر بولدى.

دانيال پايعامبار تۇسىندە كورگەن ٴتورت ايۋان

بەلشازاردىڭ بابىل ەلىنە بيلىك قۇرعان ٴبىرىنشى جىلى دانيال توسەگىندە جاتقاندا تۇسىندە ٴتۇرلى ايان كوردى. سودان ول ٴتۇسىنىڭ مازمۇنىن جازىپ قالدىردى. وندا دانيال بىلاي دەپ باياندادى:

— تۇندە كورگەن تۇسىمدە اسپاننىڭ ٴتورت باعىتىنان قاتار سوققان جەلدىڭ ۇلان-عايىر تەڭىزدىڭ استان-كەستەنىن شىعارىپ، ساپىرىپ جاتقانىن كوردىم. سول كەزدە تەڭىزدەن بىر-بىرىنە ۇقسامايتىن ۇلكەن-ۇلكەن ٴتورت ايۋان شىعا كەلدى. ٴبىرىنشىسىنىڭ سىرت كورىنىسى ارىستانعا ۇقسادى، ٴبىراق ونىڭ بۇركىتتىڭ قاناتىنداي قاناتتارى بولدى. مەن قاراپ تۇرعاندا قاناتتارى جۇلىنىپ تاستالدى. ايۋان جەردەن كوتەرىلىپ، ادام سياقتى ارتقى ەكى اياعىمەن تۇرعىزىلدى. بۇعان قوسا وعان ادامدىكىندەي اقىل-سانا دا بەرىلدى.

تاعى قاراعانىمدا ەكىنشى ايۋاننىڭ كورىنىسىنىڭ ايۋعا ۇقسايتىنىن بايقادىم. ول ٴبىر جاعىمەن كوتەرىلە باستاعان ەدى. اۋزىندا تىستەگەن ٴۇش قابىرعا بار ەكەن. وسى ايۋانعا«ورنىڭنان تۇر دا، باس سالىپ، ەتتى مولىنان جالماي بەر!» — دەلىندى.

سودان كەيىن قاراسام، قابىلانعا ۇقساعان تاعى ٴبىر ايۋان تۇردى. ونىڭ ارقاسىندا قۇستىكى سياقتى ٴتورت قاناتى بار ەكەن، ٴارى ٴتورت باسى دا بولدى. وسى ايۋانعا بيلىك جۇرگىزۋ تاپسىرىلدى.

سودان سوڭ تۇنگى تۇسىمدە ٴتورتىنشى ايۋاندى دا كوردىم. ول وتە

قـورقـنـنـشتـى، ۋرەي تۋعـزاتـن جـانە اسـقـان قـۋاتتى ەكـەن. ونـىڭ ۆلكەن ـ ۆلكەن تەمـر تـسـتـەرى بولـدى. ايۋان الـدـنا كـەلـگەنـنـڭ ٴبارـن جالـماپ، پارشا ـ پارشاسـن شعارـپ، قـالـعانـن اياقـتـارـمەن تاپـتـاپ جـــۆرەدى ەكـــەن. ول بۇعـــان دەيـنـگى بارلـق ايـۋانداردان وزگەشە بولـدى. ونـڭ ون ٴمۇيـزى دە بار ەدى.
سـول مۇيـزدەرگە نازار سـالـعانـمدا، ارالارـنان تاعى ٴبىر كـشكـەنتـاي ٴمـۇيـــز شـــقـتـى. سـوندا وعـان ورـن بـوسـاتۋ ٴۇشـــن جـاڭـاعى مـۇيـزدەردـڭ ۋشەۋى تۇبـمـەن جۇلـنـپ قالـدى. وسى ٴمـۇيـزدـڭ ادامدـقـنداي كوزدەرى جانە ٴبوسـپ ماقـتانـعان اۋزى بولـدى.
(دانيال 7:1 ـ 8)

بۇدان كـەيـن پايعـامـبـار قـۇداي تاعـايـنداعـان بـيلەۋشـنـڭ ادام بالاسـنـڭ كـەيپـنـدە كـورـنـپ، بارلـق حـالـقـتـاردـڭ بيلـگـن جاراتقان يەدەن قابـلـدايـتـنـى تۋرالى ايان كوردى.

قۇداي تاعايـنداعان بيلەۋشـنـڭ ايان بەرۋى

مـەن قاراپ تـۇرا بەردـم. سوڭـنـدا تاقـتـار ورناتـلـپ، «ماڭگى ٴتـرى ٴتاڭـر يە» ٴوز تاعـنـنا وتـردى. ونـڭ كـيـمى، شاشى قـارداي اپپـاق، تازا، ال وتـرعـان تـاعى لاپـلداپ جـانـعـان وتـتـان، ٴارى تاقـتـنـڭ دوڭگەلـەكـتـەرى لاۋلاعـان جالـنـنان تـۇراتـن ەدى. تاقـتا وتـرعـانـنـڭ الـدـنان وتتى وزەن اعـپ جـاتـتـى. سان مـڭـداعـان نوكـەرلـەر وعـان قـزمـەت ەتـپ، ون مـڭـداعـان تۇمـەندەر ونـڭ ەركـن ورـنداۋعـا دايـن تـۇردى. بۇكـل سوت تـاقـتـارـنـا وتـرـپ، ارنـايى كـتـاپـتـار اشـلـدى.
سـودان كـەيـن مـەن ٴبوسـپ مـاقـتـانـعان سوزدەرـن ايتقـان جاڭـاعى مـۇيـزبەن نە بولاتـنـنـا نازار اۋداردـم. كـەنـەتتـەن كـوز الـدـمـدا سـول ٴتورتـنشى ايۋان ٴولـتـرـلـپ، دەنەسى لاپـلـداپ جانـپ تۇرعـان وتقا تاستـالـپ قـۇرتـلـدى. قـالـعـان ايۋاندار بيلـگـنـەن ايـرـلـعـانـمـەن، بەلگـلـى ٴبىر ۋاقـتقا دەيـن ٴتـرى قالدـرـلـدى.
سـول ٴتۇنى كـورـپ جـاتـقـان ايانـدارـمـدا كـەنـەتتـەن ادام بالاسـنا ۇقـسـايـتـن بـرەۋدـڭ اسـپـانداعى بۇلـتـتـارمـەن كـەلـە جـاتـقـانـن

بايقادىم. ول ماڭگى ٴتىرى ٴتاڭىر يەگە جاقىنداپ كەلىپ، ونىڭ الدىنا اكەلىندى. وعان قۇدىرەت، سالتاناتتى ۇلىلىق جانە پاتشالىق بيلىك تاپسىرىلدى. بارلىق حالىقتار، ۇلتتار مەن تىلدەردىڭ ادامدارى وعان بوي ۇسىنىپ قۇرمەت كورسەتۋگە ٴتيىس بولدى. ول ماڭگىلىك بيلىك قۇرادى، ونىڭ پاتشالىعى ەشقاشان قۇلامايدى!
(دانيال 7:9ـ14)

قۇتقارۋشى ٴماسىحتىڭ كەرەمەتپەن دۇنيەگە كەلۋى

يسرايل ەلى سول داۋىردە قورشاعان ۇلان-عايىر پاتشالىقتاردىڭ تاۋەلدى، بودان ايماعى بولىپ قالا بەردى. حالىق جاۋدىڭ ەزگىسىنەن ازات بولۋدى اڭسادى. ولار قۇدايدىڭ پايعامبارلارى ارقىلى بەرگەن ۋادەلەرىنەن جۇبانىش پەن ٴۇمىت تاپتى.
بۇدان 2000 جىل بۇرىن ۋادەلى قۇتقارۋشى ٴماسىح قۇدايدىڭ رۋحىنىڭ قۇدىرەتىمەن دۇنيەگە كەلدى. ال مۇنىڭ الدىندا ٴداۋىتتىڭ اۋلەتىنەن شىققان پاك قىز مارياماعا تاڭعالارلىق حابار جەتكەن ەدى.
قۇتقارۋشىمىز يسانىڭ دۇنيەگە كەلەتىنى
تۋرالى الدىن الا ٴبىلدىرۋ
التىنشى ايدا قۇداي جابىرەيىل پەرىشتەنى عاليلەيا ايماعىنىڭ نازارەت قالاسىنداعى ٴبىر قىزعا جىبەردى. قىزدىڭ ەسىمى ماريام بولاتىن، ول ٴداۋىتتىڭ اۋلەتىنەن شىققان ٴجۇسىپ ەسىمدى جىگىتكە ايتتىرىلعان ەدى. پەرىشتە ۇيگە كىرىپ، وعان:
ـــ سالەم ساعان، قۇداي جارىلقاعان جان، جاراتقان يە ساعان جار! ـــ دەپ ٴتىل قاتتى. ماريام پەرىشتەنى كورىپ، ونىڭ ايتقان سوزدەرىنە قاتتى ابىرجىپ، بۇل قانداي سالەمدەسۋ دەپ ويلانىپ تۇرىپ قالدى. ال پەرىشتە وعان:

ـــ قـورىقـپـا، مـاريام، سـاعـان قـۇداي راقـمـىن ٴتۇسـىردى. ەندى قـۇرساق كـوتەرىپ، ۇل تاباسـىڭ، ونىڭ اتـىن يسـا دەپ قوياسـىڭ. ول وتە مـارتەبەلـى بولىپ، قـۇداي تاعـالانـىڭ رۋحـاني ۇلـى دەپ اتالادى. قـۇداي يە وعـان ارعـى اتاسى ٴداۋىتـتـىڭ تـاعـىن سـيـلايدى. يسـا جاقـىپـتـىڭ ٴۇرىم ـ بۇتـاعىنا ماڭگى ـ باقي پاتشالـىق قـۇراتـىن بولادى. ونىڭ پاتشالـىعىنىڭ شەگى بولمايدى، ـــ دەدى.
سوندا ماريام:
ـــ بۇل قـالاي بولادى؟ مەن ەركـەكپـەن جاقـىنداسـقان ەمـەسپـىن عوي، ـــ دەپ سۇرادى. پەرىشتە وعان بىلاي دەپ جاۋاپ بەردى:
ـــ سـاعان قـۇداي ٴوز رۋحـىن قـودىرىپ، قـۇداي تاعالانىڭ قـۇدىرەتى سـاعـان كـولـەڭكەسـىن تۇسـىرەدى. سـونـدىقـتـان دا سـەن تـاباتـىن قاسيەتتى بالا «قۇداي ۇلـى» دەپ اتالماق.
بۇرىن قـۇرساق كـوتەرمەيدى دەپ سانالعان جـاقـىن اپاڭ ەلـيزابەت تە قـارتـايـعـان شـاعـىـندا ۇل بالا تاباتـىن بولادى. الـتـى ايدان بەرى ونىڭ ايـاعى اۋىر. سـەبەبى قـۇدايدىڭ ەشـبـىـر ٴسـوزى دە جـۇزەگـە اسپاي قالماس!
سوندا ماريام:
ـــ مەن جـاراتقان يـەنىڭ كۇڭـمـىن؛ ايتـقـانىڭـىز بولسـىن! ـــ دەدى. بۇدان كەيىن پەرىشتە ونىڭ قاسىنان عايىپ بولدى.

ەلـيزابەت پەن ماريامنىڭ جاراتقان يەنى ماداقتاۋى

سـول كـۇندەرى مـاريام جـولـعـا جـينالـىپ، ياھۋدا رۋنـىـڭ تاۋلـى وڭـىرىندەگى ٴبـىر قـالاعا جـەدەل ٴجـۇرىپ كـەتتى. سـول جـەردە ول زاكـاريانىڭ ۇيـىنە ٴتۇسـىپ، ەلـيـزابەتپـەن امـانداسـتى. ەلـيـزابەت مـاريامنىڭ بەرگـەن سـالـەمـىن ەسـتـىگـەندە، ىشـىنـدەگى نارەستـەسى تـىپـىـرلاپ كـەتتى. ەلـيزابەت قـۇدايدىڭ رۋحـىنا كـەنەلـىپ، بـىلاي دەپ داۋىستادى:
ـــ قـۇداي ايەلـدەردىڭ اراسـىندا سەنـى جـارىلـقـاپ، قۇرساعـىڭداعى نارەستـەنى دە جارىلـقاعان! يەمـىـنـىڭ شەشەسى مـاعان كـەلـەتىندەي مەن سـونشا كـىمـمـىن؟ كوردىڭ بە، سالـەم بەرگـەن داۋىسـىڭ قۇلاعـىما جـەتكەندە، ىشـىـمـدەگى بالام قـۋانىپ، تـىپـىـرلاپ قـويا بەردى!

جاراتقان يەگە سەنگەن سەن باقىتتىسىڭ، ونىڭ ساعان ايتقانى جۇزەگە اسپاق!
سوندا ماريام بىلاي دەدى:

— جان دۇنيەم يەمدى ماداقتايدى،
قۇتقارۋشىم قۇدايعا قۋانادى:
كۇڭىنىڭ قاراپايىم دارەجەسىنە
قۇداي راقىمەن نازار اۋدارادى.
بۇدان بىلاي مەنى بارلىق ۇرپاقتار
«قۇداي جارىلقاعان جان» دەپ اتايدى:
ەسىمى قاسيەتتى قۇدىرەتتى قۇداي
ماعان كەرەمەت ۇلى ىستەر جاسايدى!
راقىمى ٴوزىن قاستەرلەۋشىلەردىڭ
ۇرپاعىنان ۇرپاعىنا جالعاسادى؛
ٴوز قولىنىڭ قۇدىرەتىن تانىتىپ،
پاڭداردىڭ ويلارىن شاشىراتادى.
بيلىك يەلەرىن تاقتان قۇلاتىپ،
اتاقسىزداردى جوعارىلاتادى.
اشىققانداردى يگىلىككە كەنەلتىپ،
بايلاردى قۇر قول قۋىپ جىبەرەدى.
ٴتاڭىر ٴوز قايىرىمىن ەسكەرىپ،
قىزمەتشىسى ٴيسرايلدى قامقورلايدى:
ەجەلگى اتا-بابالارىمىزعا،
ىبىرايىم مەن ونىڭ ۇرپاقتارىنا،
قۇداي وسىلاي ايتقان بولاتىن دا.

مارىيام ٴۇش ايداي ەلىزابەتپەن بىرگە تۇرعاننان كەيىن ۇيىنە ورالدى.(لۇقا 1:26-56)

ەگدە تارتقان ەرلى-زايىپتى زاكاريا مەن ەلىزابەتتىڭ ۇلى تۋعاندا وعان قۇدايدىڭ ەركىنە ساي جاقيا (ياعني جاراتقان يە راقىمدى)

دەگەن ات قويدى. جاقيانىڭ مىندەتى ــــ قۇتقارۋشى ماسىحكە جول دايىنداۋ بولدى.

قۇتقارۋشى يسانىڭ دۇنيەگە كەلۋى

سول كۇندەرى ٴرىمنىڭ اۆگۋست پاتشاسى جەر ٴجۇزىنىڭ بارلىق تۇرعىندارىنا سالىق تولەۋ ٴۇشىن تىزىمگە تىركەلۋگە بۇيرىق بەردى. بۇل سيريانى كيريني باسقارعان زامانداعى العاشقى حالىق ساناعى بولاتىن. سوندا اركىم تىزىمگە تىركەلۋ ٴۇشىن ٴوز قالاسىنا باردى.
ٴجۇسىپ تە عاليلەياداعى نازارەت قالاسىنان جولعا شىعىپ، ٴداۋىت پاتشانىڭ تۋعان قالاسىنا، ياھۋدەيا ايماعىنداعى بەتلەحەمگە، تىزىمگە تىركەلۋگە باردى. سەبەبى ٴجۇسىپ ٴداۋىتتىڭ اۋلەتى مەن رۋىنان شىققان ەدى. اياعى اۋىر ايەلى ماريام دا وعان ەرىپ ٴجۇردى. ولار بەتلەحەمدە بولعان كەزدە مارييامنىڭ بوساناتىن ۋاقىتى جەتىپ، تۇڭعىش ۇلىن تاپتى. ونى قۇنداقتاپ، قوراداعى ٴشوپ سالاتىن اقىرعا جاتقىزدى. سەبەبى قوناق ۇيدە ولارعا ورىن بولمادى.

مالشىلارعا جەتكىزىلگەن ىزگى حابار

سول وڭىردە مالشىلار جۇرەتىن. ولار دالادا تۇنەپ، مالدارىن كۇزەتىپ جاتتى. كەنەتتەن قاستارىنا جاراتقان يەنىڭ پەرىشتەسى كەلىپ، يەمىزدىڭ ساۋلەلى سالتاناتى توڭىرەكتەرىنە نۇرىن توگىپ جىبەردى. مالشىلار زارەلەرى ۇشا قورىقتى. ال پەرىشتە ولارعا ٴتىل قاتىپ: «قورىقپاڭدار! مەن سەندەرگە ۇلكەن قۋانىش جارىيالايمىن، ول قۋانىش بارلىق حالىققا دا ورتاق بۇگىن ٴداۋىتتىڭ قالاسىندا سەندەردىڭ قۇتقارۋشىلارىڭ دۇنيەگە كەلدى، ول ــــ يەمىز ٴماسىح! مۇنىڭ سەندەر ٴۇشىن بەلگىسى مىناۋ: سەندەر اقىردا قۇنداقتاۋلى جاتقان نارەستەنى كورەسىڭدەر»، ــــ دەدى.
كەنەتتەن پەرىشتەنىڭ قاسىنا كوكتەگى پەرىشتەلەردىڭ ۇلكەن ٴبىر توبى قوسىلىپ، قۇدايدى بىلاي دەپ دارىپتەدى:

«زاڭعار كوكتە قۇداي ماداقتالسىن!
جەر جۇزىندە ٴوزى ريزا بولعان ادامدارعا اماندىق بولسىن!»

بۇدان كەيىن پەرىشتەلەر كوككە كوتەرىلىپ، مالشىلاردىڭ قاسىنان الىستاپ كەتتى. ال مالشىلار ٴوزارا سويلەسىپ «كانە، بەتلەحەمگە بارايىق! سول جەردە نە بولعانىن، جاراتقان يەنىڭ بىزگە بىلدىرگەنىن كورەيىك»، — دەدى. ولار تەزدەتىپ بارىپ، ماريام مەن ٴجۇسىپتى جانە اقىردا جاتقان نارەستەنى تاپتى. ونى كورگەن سوڭ، مالشىلار وسى نارەستە تۋرالى العان حاباردى سول جەردەگىلەرگە ايتىپ بەردى. مۇنى ەستىگەندەردىڭ ٴبارى مالشىلاردىڭ اڭگىمەسىنە قايران قالىستى. ال ماريام وسى سوزدەردىڭ بارلىعىن كوڭىلىنە ٴتۇيىپ، ەسىنە ساقتادى. مالشىلاردىڭ كورىپ-ەستىگەندەرى تۇگەلدەي پەرىشتەنىڭ ايتقانىنداي بولعان سوڭ، ولار قۇدايدى قۇرمەتتەپ، ماداقتاپ، قايتىپ كەتتى.
سەگىز كۇن وتكەننەن كەيىن نارەستەنى سۇندەتتەيتىن مەزگىل جەتكەندە، ونىڭ اتىن يسا دەپ قويدى. شەشەسى قۇرساق كوتەرمەس بۇرىن پەرىشتە وعان وسى ەسىمدى ايتقان ەدى.
مۇسا ارقىلى بەرىلگەن تاۋرات زاڭىنا سايكەس ٴدىني تازارۋ كەزەڭى بىتكەندە، اكە-شەشەسى يسانى جاراتقان يەنىڭ الدىنا اپارۋ ٴراسىمىن ورىنداۋ ٴۇشىن يەرۋساليمگە الىپ كەلدى. سەبەبى يەمىز بەرگەن تاۋرات زاڭىندا: «ٴاربىر تۇڭعىش ەر بالا جاراتقان يەگە ارنالسىن!» دەپ جازىلعان.
ماريام مەن ٴجۇسىپ جاراتقان يە بۇيىرعان تاۋرات زاڭىنا ساي ٴبارىن ورىنداپ بولعاننان كەيىن عاليلەياداعى ٴوز قالالارى نازارەتكە قايتىپ باردى.
بالا ٴوسىپ، كۇش جيناپ، دانالىققا كەنەلە بەردى. قۇدايدىڭ شاپاعاتى ونىڭ ۇستىندە بولدى. (لۇقا 2:1-23،39-40)

قۇداي قۇتقارۋشى يسانى حالىققا پاش ەتۋ ٴۇشىن الدىمەن جاقيا پايعامباردى جىبەردى. ول بىلاي دەپ ۋاعىز ايتتى:

ــــ تەرىس جولدان قايتىپ، قۇداي جولىنا تۇسكەدەر! قۇداي پاتشالىعىنىڭ جەر بەتىنە ورنايتىن كەزى تاياپ قالدى!
(ماتاي 2:3)
كوپتەگەن ادامدار جاقيا پايعامبارعا كەلىپ، كۇنالارىن موينىدادى. تەرىس جولدان قايتقاندارىنىڭ سىرتقى بەلگىسى رەتىندە ولار سۋعا شومىلدىرۋ راسىمنەن ٴوتتى.

ٴماسىحتىڭ ۋاعىزى مەن كەرەمەت ىستەرى

قۇدايدىڭ ماسىحكە رىزاشىلىعىن ٴبىلدىرۋى

سول كۇندەرى بۇل جەرگە عاليلەيا ايماعىنداعى نازارەت قالاسىنان يسا كەلدى. جاقيا ونى يوردان وزەنىندە شومىلدىرۋ راسىمنەن وتكىزدى. يسا سۋدان شىققان بويدا كوكتىڭ اشىلىپ، قۇدايدىڭ رۋحىنىڭ كوگەرشىن سياقتى ٴوزىنىڭ ۇستىنە قونعانىن كوردى. كوكتەن: «سەن مەنىڭ سۇيىكتى رۋحاني ۇلىمسىڭ، ساعان تولىقتاي رىزامىن!» ــــ دەگەن داۋىس شىقتى.
مۇنان كەيىن كوپ ۇزاماي قۇداي رۋحى يسانى شولگە الىپ باردى. جابايى اڭدار مەكەندەيتىن سول جەردە يسا قىرىق كۇن بولىپ، ٴازازىل شايتان ونى سىناقتان وتكىزدى. سودان كەيىن پەرىشتەلەر يساعا قىزمەت كورسەتتى. (مارقا 1:9ـ13)

وسىلايشا قۇداي تاعالا ٴوزىنىڭ يساعا شەكسىز رىزا ەكەندىگىن ٴبىلدىرىپ، ونىڭ ماڭگىلىك رۋحاني ۇلى ەكەنىن پاش ەتكەن ەدى.
سول كۇندەرى جاقيا پايعامبار يسانى كورگەندە ونى قاسىنداعى حالىققا بىلاي دەپ تانىستىردى: «قاراڭدار، مىناۋ قۇدايدىڭ قۇرباندىققا جىبەرگەن «توقتىسى»! ول ادامزاتتىڭ كۇناسىن ٴوز موينىنا ارتىپ، سول ٴۇشىن جانىن قيادى».

وسدان ٴبراز ۋاقت وتكەنەن كەين عاليلەيا ايماعنىڭ زۇلم اكمى كۇناسن اشكەرەلەگەنى ٴۇشن جاقيا پايعامباردى تۇتقىندادى.

ٴماسحتىڭ قىزمەتىنە كىرىسىپ،
العاشقى شاكىرتتەرىن تاڭداپ الۋى

جاقيا پايعامبار تۇتقىندالعانان كەين يسا عاليلەيا ايماعىنا بارىپ، قۇداي پاتشالىعى تۋرالى ىزگى حاباردى جارىالاپ «ەندى ۋاقىت جەتىپ، قۇداي پاتشالىعىنىڭ جەر بەتىنە ورناۋىنىڭ كەزى تاياپ قالدى! تەرىس جولدان قايتىپ، قۇداي جولىنا ٴتۇسىپ، ىزگى حابارعا سەنىڭدەر!» — دەدى. (مارقا 1:14ـ15)

ياھۋديلەردىڭ كوبى «قۇداي پاتشالىعىن» ٴوز ەلدەرىندە قارا كۇشپەن ورناتۋ كەرەك دەپ ويلاسا، يسا ولارعا قۇداي پاتشالىعى اۋەلى ادامنىڭ جان دۇنيەسىندە ورنايتىنىن تۇسىندىرۋگە ەرەكشە ٴمان بەردى. ولارعا ەڭ ماڭىزدىسى كۇنانىڭ قۇلدىعىنان ازات بولۋ ەكەنىن ۋاعىزدادى. ٴوزى قۇداي تاعايىنداعان بيلەۋشى ٴارى ونىڭ رۋحاني ۇلى بولعاندىقتان، يسانىڭ كۇنالاردى كەشىرۋ بيلىگى دە بولدى.

بىردە يسا عاليلەيا كولىنىڭ جاعاسىمەن كەلە جاتىپ، شيمون مەن ونىڭ باۋىرى ٴاندىردى كوردى. بالىقشى بولىپ كۇنەلتىپ جۇرگەن ولار كولگە اۋ سالىپ جاتتى. يسا ولارعا:
— سوڭىمنان ەرىڭدەر! مەن سەندەردى بالىق اۋلاعاندارىڭ سياقتى بۇدان بىلاي ادامداردى جيناپ اكەلەتىن ەتەمىن، — دەدى. ەكەۋى دەرەۋ اۋلارىن تاستاپ، يساعا شاكىرت بولىپ ەردى.
يسا تاعى ٴبىرازىراق جۇرگەنەن كەين زەبەدەي ۇلدارى جاقىپ پەن جوحاندى كوردى. ەكەۋى قايىقتا اۋلارىن جاماپ وتىر ەكەن. يسا ولاردى دا بىردەن وزىنە شاقىردى. ەكەۋى اكەلەرى زەبەدەيدى جۇمىسشىلارىمەن بىرگە قايىقتا قالدىرىپ، يساعا شاكىرت بولىپ ەردى.

ٴماسحتىڭ ۋاعىز ايتىپ، قۇدىرەتتىن كورسەتە باستاۋى
يسا شاكىرتتەرىمەن بىرگە قاپارناۋم قالاسىنا باردى. دەمالىس كۇنى يسا ٴماجىلىسحاناعا بارىپ، جۇرتقا ٴتالىم بەرە باستادى. ولار ونىڭ تالىمىنە تاڭدانىپ، قاتتى قايران قالدى. سەبەبى يسا ولارعا ٴدىن مۇعالىمدەرى سياقتى ەمەس، قۇدايدان كەلگەن ەرەكشە بيلىكپەن تاعىلىم بەردى.
سول كەزدە ٴماجىلىسحانادا جىن سوققان ٴبىر كىسى دە بولدى. ول:
— نازارەتتىك يسا، بىزدە نەڭ بار؟ قۇرتۋعا كەلدىڭ عوي ٴبىزدى! كىم ەكەنىڭدى بىلەمىن: سەن قۇدايدىڭ قاسيەتتىسىسىڭ! — دەپ ايقايلادى. يسا جىنعا:
— ٴۇنىڭدى ٴوشىر، شىق ودان! — دەپ قاتاڭ بۇيىردى. سوندا جىن اۋرۋ ادامدى قالشىلداتىپ، قاتتى داۋسپەن ايقاي سالىپ، دەنەسىنەن شىعىپ كەتتى. بارلىق جۇرت ۇرەيلەرى ۇشىپ:
— بۇل نەمەنە؟ نە قىلعان جاڭا ٴىلىم؟ ول ٴتىپتى جىندارعا بيلىكپەن بۇيىرىق بەرىپ، ولار وعان باعىنادى عوي! — دەپ ٴوزارا سۇراسىپ، تاڭعالىستى. تەز ارادا يسا تۋرالى حابار سول توڭىرەكتەگى عاليلەيا ايماعىنىڭ بارلىق جەرىنە جايىلدى.
كوپ ۇزاماي يسا ٴماجىلىسحانادان شىعىپ، جاقىپ، جوحانمەن بىرگە شيمون مەن ٴاندىردىڭ ۇيىنە باردى. شيمونىنىڭ قايىن ەنەسى بەزگەكپەن اۋىرىپ، توسەك تارتىپ جاتىر ەكەن. ۇيدەگىلەر بىردەن بۇل تۋرالى يساعا ايتىپ بەردى. ول ايەلدىڭ قاسىنا بارىپ، ونى قولىنان ۇستاپ ورنىنان تۇرعىزدى. سول ساتتە قىزۋى باسىلىپ، ايەل ولاردى كۇتىپ قىزمەت ەتە باستادى.
كۇن باتىپ، كەش تۇسە جۇرت ناۋقاستار مەن جىن سوققانداردىڭ بارلىعىن يساعا الىپ كەلدى. بارلىق قالا حالقى سىرتتا، ەسىك الدىنا جينالدى. يسا الۋان ٴتۇرلى اۋرۋلارمەن ازاپ شەككەن تالاي ناۋقاستاردى ساۋىقتىرىپ، كوپتەگەن جىنداردى قۋىپ شىعاردى. ٴوزىنىڭ ٴماسىح ەكەنىن جىندار بىلگەندىكتەن، يسا ولاردى سويلەتپەي تاستادى.

ەرتەڭنە تاڭ اتپاي تۇرىپ، ۇيدەن شىققان يسا وڭاشا ٴبىر جەرگە بارىپ، ٴمىناجات ەتتى. ال شيمون مەن قاسىنداعىلار يسانى ىزدەپ شىقتى. ونى تاپقانىنان كەيىن وعان:

— ەلدىڭ ٴبارى ٴسىزدى ىزدەپ ٴجۇر، — دەدى. يسا ولارعا:

— جاقىن ماڭايداعى اۋىلدار مەن قالالارعا بارايىق! سول جەرلەردە دە ۋاعىز جۇرگىزەيىن. سەبەبى مەن سول ٴۇشىن دە وسى دۇنيەگە كەلدىم، — دەپ جاۋاپ بەردى. بۇدان كەيىن يسا بۇكىل عاليلەيا ايماعىن ارالاپ ٴجۇرىپ، ٴماجىلىسحانالارىندا ۋاعىز ايتىپ، ادامداردىڭ بويىنداعى جىندارды قۋىپ شىعاردى. (ماركا 16:1ـ39)

شاكىرتتەردىڭ كەرەمەت كوپ بالىق اۋلاۋى،
شيمون پەتىردىڭ يسانىڭ كىم ەكەنىن تۇسىنە باستاۋى

ٴبىر كۇنى يسا گەنەسارەت كولىنىڭ جاعاسىندا تۇرعاندا، حالىق قۇداي ٴسوزىن تىڭداۋ ٴۇشىن ونىڭ قاسىنا جينالىپ، ٴيىن تىرەسىپ تۇردى. يسا كول جيەگىندە تۇرعان ەكى قايىقتى كوردى، ودان تۇسكەن بالىقشىلار اۋلارىن جۋىپ جاتتى. ەكى قايىقتىڭ ٴبىرى شيموندىكى ەدى. يسا وعان ٴوتىنىپ، شيموننان جاعادان ىرىراق ٴجۇزىپ بارىپ تۇرۋىن سۇرادى دا، وتىرىپ، قايىق ۇستىنەن حالىققا ٴتالىم بەردى.

ٴسوزىن بىتىرگەننەن كەيىن شيمونعا:

— كولدىڭ تەرەڭ جەرىنە ٴجۇزىپ بارىپ، بالىققا اۋ سال، — دەدى. شيمون:

— ۇستاز، ٴبىز ٴتۇنى بويى ەڭبەكتەنىپ، تۇك ۇستاي الماعان جوقپىز! ٴبىراق ٴسىز ايتقان سوڭ اۋلاردى تاعى دا سالىپ كورەيىن، — دەپ جاۋاپ بەردى.

اۋلارىن سالعاندا وتە كوپ بالىق ۇستادى، بالىقتىڭ كوپتىگىنەن اۋلارى جىرتىلا باستادى. ەكىنشى قايىقتاعى جولداستارىن قول بۇلعاپ، كومەككە شاقىردى. ولار كەلىپ، ەكى قايىقتى دا بالىققا تولتىردى: ٴتىپتى قايىقتارى سۋعا باتا باستادى! مۇنى كورگەن شيمون پەتىر يسانىڭ اياعىنا جىعىلىپ:

— يەم، قاسىمنان كەتە كورىڭىز، مەن كۇناكار ادامىمىن! — دەدى. سەبەبى ٴوزى دە، قاسىنداعىلاردىڭ ٴبارى دە وسىنشا كوپ بالىق ۇستاعاندارىنان ۇرەيلەرى ۇشا اڭتارىلدى. شيموننىڭ سەرىكتەرى زەبەدەي ۇلدارى جاقىپ پەن جوحان دا سونداي كۇيدە ەدى. سوندا يسا شيمونعا:
— قورىقپا! بالىق اۋلاعانىڭ سياقتى بۇدان بىلاي ادامداردى جيناپ اكەلەتىن بولاسىڭ، — دەدى.
ەكى قايىقتى جاعاعا شىعارعانان كەيىن ولار ٴبارىن تاستاپ، يساعا شاكىرت بولىپ ەردى.

الاپەس ادامنىڭ ساۋىعۋى

يسا سول ماڭايداعى قالالاردىڭ بىرىندە بولعاندا ٴۇستى-باسىن الاپەس قاپتاعان ادام كەلە جاتتى. يسانى كورگەن ول اياعىنا جىعىلىپ:
— مىرزا! ەگەر قالاساڭىز، مەنى قۇلان-تازا ساۋىقتىرا الاسىز، — دەپ جالبارىندى. يسا قولىن سوزىپ، دەنەسىنە تيگىزدى دە:
— قالايمىن، قۇلان-تازا ساۋىعىپ كەت! — دەدى. سول ساتتە-اق اۋرۋ ادام الاپەسىنەن ارىلدى. يسا وعان مىناداي بۇيرىق بەردى:
— بۇل تۋرالى ەشكىمگە دە ٴتىس جارۋشى بولما! ٴبىراق ٴدىني قىزمەتكەرگە بارىپ، قارال. سودان كەيىن تازارۋىڭ ٴۇشىن مۇسا تاۋراتتا بۇيىرعان قۇرباندىقتى ۇسىن. بۇل جۇرتقا سەنىڭ ساۋىققانىڭنىڭ دالەلى بولادى، — دەدى.
الايدا يسا تۋرالى حابار بۇرىنعىدان دا بەتەر تاراپ كەتتى. كوپتەگەن حالىق ونى تىڭداپ، اۋرۋلارىنان جازىلۋ ٴۇشىن اعىلىپ كەلىپ جاتتى. ال يسا ەلسىز دالاعا كەتىپ، ٴمىناجات ەتەتىن.
(لۇقا 5:1ـ16)

جەسىر ايەلدىڭ ولگەن بالاسىنىڭ ٴتىرىلۋى

ٴبىرازدان كەيىن يسا نايىن اتتى قالاعا باردى. وعان شاكىرتتەرى جانە كوپ حالىق ەرىپ ٴجۇردى. يسا قالا قاقپاسىنا جاقىنداعان كەزدە جۇرت بىرەۋدىڭ سۇيەگىن جەرلەۋگە الىپ شىعىپ كەلە جاتتى. بۇل ٴبىر جەسىر ايەلدىڭ جالعىز ۇلى ەكەن. جەسىرگە

قالادان كوپ حالىق ىلەسىپ شىعىپ كەلە جاتتى.
يەمىز يسا ايەلدى كورگەندە وعان جانى اشىپ: «جىلاماڭىز!» — دەدى. جاقىنداپ كەلىپ، تابىتقا قولىن تيگىزدى. تابىت كوتەرگەندەر توقتاعاندا ول: «بالام، ساعان ايتامىن، تۇرەگەل!» — دەدى. سوندا ولگەن جىگىت تۇرەگەلىپ وتىرىپ، سويلەي باستادى! يسا ونى شەشەسىنە تابىس ەتتى.
جۇرتتىڭ ٴبارىن ۇرەي بيلەدى. ولار: «ارامىزدان ۇلى پايعامبار شىقتى!» «قۇداي ٴوز حالقىنا يگىلىك ىستەۋگە كەلدى!» — دەپ قۇدايدى ماداقتادى. يسا تۋرالى وسىنداي اڭگىمە بۇكىل ياھۋدەيا ايماعىنا جانە بارلىق توڭىرەككە تاراپ كەتتى.

قاتتى داۋىل

ٴبىر كۇنى يسا شاكىرتتەرىن ەرتىپ قايىققا ٴوتىرىپ: «كولدىڭ ارعى بەتىنە وتەيىك»، — دەدى. وسىلاي ولار جاعادان اتتاندى. ٴجۇزىپ بارا جاتقاندا، يسا ۇيىقتاپ قالدى. سول كەزدە تاۋ جاقتان قاتتى داۋىل كوتەرىلىپ، كولگە سوقتى. قايىق تولقىننىڭ استىندا قالىپ، سۋعا تولا باستادى. ولارعا زور ٴقاۋىپ ٴتوندى. شاكىرتتەرى يساعا جاقىنداپ، ونى وياتىپ:
— ۇستاز! ۇستاز! قۇريتىن بولدىق! — دەپ ايقايلادى. يسا ورنىنان تۇرىپ، جەل مەن سۋدىڭ دولدانۋىنا تيىم سالدى. ولار باسىلىپ، تىنىشتىق ورنادى. يسا شاكىرتتەرىنە:
— سەنىمدەرىڭ قايدا؟ — دەدى. ولار ۇرەيلەنىپ، اڭ-تاڭ بولىپ، بىرىنە-بىرى: «ٴتىپتى جەلگە دە، سۋعا دا بۇيرىق بەرەتىن بۇل كىم ٴوزى؟ ولار وعان باعىنادى عوي!» — دەستى.
(لۇقا 7:11ـ17؛ 8:22ـ25)

ٴدىني مەيرام كەزدەرىندە يسا يەرۋساليم قالاسىنا بارىپ، سوندا جينالعان حالىققا قۇداي جولى تۋرالى ٴتالىم بەرەتىن.
سول زاماندا ياھۋديلەردىڭ اراسىندا پارىزشىلدار دەپ اتالعان ەرەكشە ٴدىنشىل توپ بار بولاتىن. قۇدايدىڭ جارلىقاۋىنا لايىق بولۋ ٴۇشىن پارىزشىلدار ونىڭ بۇكىل وسيەتتەرىن، زاڭدارى مەن

ەرەجەلەرىن بۇلجىتپاي ورىنداۋعا تىرىساتىن. وسىلاي ەتسەك، قۇداي يسرايل ەلىنە قۇتقارۋشى ٴماسىحتى جىبەرىپ، مىقتى پاتشالىعىن قۇرۋعا مۇمكىندىك بەرەدى دەپ سەنەتىن. الايدا سونشاما كوپ زاڭدار مەن پارىزداردى مۇقيات ورىنداۋعا ۇمتىلعان پارىزشىلدار ەكى جۇزدىلىككە سالىنىپ، مىنا ەڭ باستى شىندىقتى تۇسىنبەيتىن: ٴاربىر ادام كۇناكار بولعاندىقتان، ونىڭ جان دۇنيەسى قۇداي رۋحىنىڭ ارقاسىندا تۇگەلدەي جاڭارۋعا ٴتيىس.

نىكودەمنىڭ سۇراعى:
قۇدايعا قالاي جاقىنداۋعا بولادى؟

پارىزشىلدار اراسىندا ياھۋدي حالقىنىڭ نىكودەم ەسىمدى باسشىسى بار ەدى. ول ياساعا تۇندە كەلىپ:
— ۇستاز، ٴسىزدىڭ قۇدايدان كەلگەن ٴمۇعالىم ەكەندىگىڭىزدى بىلەمىز، سەبەبى ٴسىزدىڭ كەرەمەتتەرىڭىزدى قۇدايدىڭ قولداۋىنسىز ەشكىم دە جاساي المايدى، — دەدى. ياسا:
— ساعان وتە ماڭىزدى شىندىقتى ايتىپ تۇرمىن: كىمدە-كىم قايتادان تۋىلماسا، قۇدايدىڭ پاتشالىعىنا كىرە المايدى، — دەدى. نىكودەم:
— ەسەيگەن ادام قالايشا قايتا تۋىلادى؟ شەشەسىنىڭ قۇرساعىنا ەنىپ، ەكىنشى رەت دۇنيەگە كەلۋى مۇمكىن بە؟ — دەپ سۇرادى. ياسا:
— ساعان وتە ماڭىزدى شىندىقتى ايتايىن: كىمدە-كىم سۋدان جانە قۇداي رۋحىنىڭ تۋىلماسا، قۇدايدىڭ پاتشالىعىنا كىرە المايدى. تاننەن — تان، رۋحتان — رۋح تۋادى. مەنىڭ «قايتادان تۋىلۋعا تيىسسىڭدەر» دەگەنىمە تاڭدانبا! جەل قالاعان جەرىندە سوعادى: ونىڭ گۋىلىن ەستيسىڭ، ٴبىراق قايدان كەلىپ، قايدا كەتكەنىن بىلمەيسىڭ. قۇداي رۋحىنان تۋىلعان ار ادامنىڭ باسىنان وتكەنى دە وسىعان ۇقساس، — دەدى. — نىكودەم:
— بۇل قالاي بولادى؟ — دەپ سۇراعاندا ياسانىڭ جاۋابى مىناۋ بولدى:
— ٴيسرايلدىڭ ٴدىن ٴمۇعالىمى بولا تۇرا، وسىنى بىلمەيسىڭ بە؟

ساعان وته ماگزدی شندىقتى ايتاين: ٴبز بلگەنمز تۋرالى سويلەپ، كورگەنمز تۋرالى كۋالك ەتەمز، الايدا سەندەر كۋالگمزدی قابل المايسڭدار. مەن سەندەرگە جەردە بولىپ جاتقانداردی ايتقاندا سەنبەيسڭدەر، ال ەگەر كوكتەگى رۋحاني نارسەلەر تۋرالى سويلەسەم، قالاي سەنبەكسڭدەر؟
كوكتەن كەلگەن بيلەۋشدەن باسقا ەشكم كوككە شقان جوق، (ول كوكتە تۇرۋشى). مۇسا پايعامبار ايدالادا مس جلاندی جوعارى كوتەرىپ قويعان. ٴدال سولاي كوكتەن كەلگەن بيلەۋشى دە كوتەرلىپ قويلۋعا ٴتيس. سوندا وعان سەنۋشى اركم ماڭگلك ومرگە يە بولادی.
ويتكەنى قۇداي ادامزاتتى سونداي قاتتى سۇيگەندكتەن، ٴوزنڭ جالعز رۋحاني ۇلن قۇرباندىققا بەردی. ەندی وعان سەنۋشى اركم جانى تۋزاقا تۇسپەي، ماڭگلك ومرگە يە بولادی.
قۇداي ٴوزنڭ رۋحاني ۇلن ادامزاتتى سوتتاۋعا ەمەس، قۇتقارۋعا جبەردی. وعان سەنۋشلەر قيامەتتە سوتتالمايدی، ال قۇدايدڭ جالعز رۋحاني ۇلنا سەنبەيتندەر الدەقاشان سوتتالعان. ال سوتتڭ ٴمانى منادای: «قۇدايدڭ نۇری» جەرگە كەلدی، ٴبراق ادامدار ودان گورى تۇنەكتى جاقسى كوردی، سەبەبى ولاردڭ ستەری جامان ەدی.
جاماندىق ستەگەن اركم نۇردی جەك كورپ، جاساعان ستەری اشكەرەلەنبەس ٴۇشن نۇرعا جولامايدی. ال شندىققا ساي ٴومر سۇرەتن اركم ٴوز ستەرنڭ قۇدايدڭ كومەگمەن جاسالعاندىعى كورنپ تۇرسن دەپ نۇرعا شعادی.(جوحان 1:3 ـ 21)

يسا كوبنەسە يسرايلدڭ سولتۇستگندەگى عاليلەيا ايماعندا حالىققا ٴتالم بەرەتن. سول جەردی ەجەلدە زابۋلون مەن نافتاليم رۋلاری مەكەندەگەن.

يشايا پايعامباردڭ الدن الا ايتىپ كەتكەن ٴسوزی وسلاي جۇزەگە استى:

«زابۋلون مەن نافتاليمنىڭ مەكەنى،
تەڭىزگە باراتىن جول بويىنداعى
ٴارى يوردانىنىڭ ارعى جاعىنداعى
بوتەن ۇلتتار تۇرعان عاليلەيا ـــــ
عۇمىر كەشكەن بۇل حالىق قاراڭعىدا
ەندى ٴبىر عالامات نۇردى كورۋدە.
تۇنەك باسقان ەلدە تۇراتىندارعا
تاڭنىڭ شاپاعى ساۋلەسىن توگەدى!»
(ماتاي 4:14ـ16)

ٴماسىحتىڭ كۇنالاردى كەشىرۋ بيلىگى

بىرنەشە كۇننەن كەيىن يسا قاپارناۋمعا قايتا ورالدى. جۇرت ونىڭ سول قالاداعى ٴبىر ۇيدە ەكەنىن ەستىپ-بىلگەندە، ادامدار سوندا كوپتەپ جينالىپ، ٴتىپتى ەسىك الدىندا تۇراتىن ورىن دا قالمادى. يسا ولارعا ىزگى حاباردى جاريالادى. سوندا وعان سال بولىپ اۋىرعان ٴبىر ادامدى ٴتورت كىسى كوتەرىپ الىپ كەلدى. ٴبىراق حالىقتىڭ كوپتىگىنەن ولار يساعا جاقىنداي الماي، سول ٴۇيدىڭ سىرتقى ساتىسىمەن جوعارى كوتەرىلىپ، جالپاق توبەسىن اشتى. جاتقان توسەنىشىن ارقانمەن بايلاپ، اۋرۋدى تومەنگە يسانىڭ الدىنا ٴتۇسىردى. يسا ولاردىڭ سەنىمدەرىن كورىپ، سال ادامعا«بالام، سەنىڭ كۇنالارىڭ كەشىرىلدى!» ـــــ دەدى. سول جەردە وتىرعان بىرنەشە ٴدىن مۇعالىمدەرى: «بۇل كىسى نەگە سولاي دەپ قۇدايدى قورلايدى؟ ادامنىڭ كۇنالارىن جالعىز قۇدايدان باسقا كىم كەشىرە الادى؟» ـــــ دەپ ويلانىپ قالدى. ولاردىڭ وسىلاي ويلاپ وتىرعاندارىن يسا بىردەن ۇعا قويىپ:

ـــــ نەگە بۇلاي ويلايسىزدار؟ سال ادامعا قايسىسىن ايتۋ وڭايىراق «سەنىڭ كۇنالارىڭ كەشىرىلدى!» دەۋ مە، الدە «ورنىڭنان تۇرىپ، توسەنىشىڭدى جيناپ الىپ، جۇرە بەر!» دەۋ مە؟ ال كوكتەن كەلگەن مەنىڭ جەر بەتىندە كۇنالاردى كەشىرۋ بيلىگىمنىڭ بار

ەكەندىگىن بىلۋلەرىڭىز ءۇشىن... — دەپ، سال ادامعا قاراپ بىلاي دەدى:

— ساعان ايتامىن: ورنىڭنان تۇر دا، توسەنىشىڭدى جيناپ الىپ، ۇيىڭە بار! اۋرۋ ادام سول ساتتە-اق ساۋىعىپ، ورنىنان تۇردى دا، توسەنىشىن جيناپ الىپ، ءبارىنىڭ كوزىنشە شىعىپ كەتتى! بار جۇرت تاڭعالىسىپ:

— ەشقاشان دا مۇندايدى كورگەن ەمەسپىز! — دەپ، قۇدايعا ماقتاۋ ايتتى. (مارقا 2:1-12)

بۇدان كەيىن يسا بۇكىل عاليلەيا ايماعىن ارالاپ ءجۇرىپ، ءماجىلىسحانالارىندا ءتالىم بەردى. قۇداي پاتشالىعى تۋرالى ىزگى حاباردى ۋاعىزداپ، ادامداردى بارلىق اۋرۋ-سىرقاۋلارىنان ساۋىقتىردى. يسا تۋرالى حابار بۇكىل سيريا ولكەسىنە دە تاراپ، جۇرت وعان ءتۇرلى دەرتتەرى بار قينالىپ ناۋقاستانعانداردىڭ ءبارىن دە، جىن سوققانداردى، ۇستامالى-قويانشىقتار مەن سال بولعانداردى الىپ كەلىپ جاتتى، ال يسا ولاردى ساۋىقتىردى. عاليلەيا، ونقالا جانە ياھۋدەيا ايماقتارىنان، يەرۋساليم قالاسىنان ءارى يوردانىنىڭ شىعىس بەتىنەن كوپتەگەن حالىق ونىڭ سوڭىنان ىلەستى.

تاۋداعى ۋاعىزدىڭ باسى:

يگى مىنەز-قۇلىق جانە شىنايى باقىت

جينالعان حالىقتى كورگەندە يسا تاۋعا كوتەرىلىپ، ءبىر جەرگە جايعاسىپ وتىردى. سول كەزدە شاكىرتتەرى قاسىنا كەلدى. يسا ولارعا بىلاي دەپ ءتالىم بەردى:

قۇداي الدىندا قۇر الاقان تۇرعاندار باقىتتى:
قۇدايدىڭ پاتشالىعى سولارعا ارنالعان!
كۇنالارىنا وكىنىپ قايعىرعاندار باقىتتى:
قۇداي ولاردى جۇباتاتىن بولادى!
كىشى پەيىلدىلەر باقىتتى:

ولار جەردى يەمدەنەتىن بولادى!
ادىلدىكتى اڭساپ زارىققاندار باقىتتى:
ولار قاناعات تاباتىن بولادى!
مەيىرىمدىلەر باقىتتى:
قۇدايدىڭ مەيىرىمى سولارعا تۇسەدى!
جۇرەكتەرى پاك تازالار باقىتتى:
ولار قۇدايدى كورەتىن بولادى!
تاتۋلاستىرۋشىلار باقىتتى:
ولار قۇدايدىڭ رۋحاني بالالارى دەپ اتالماق!
ادىلدىك ٴۇشىن قۋدالانعاندار باقىتتى:
قۇداي پاتشالىعى سوندايلارعا ارنالعان!

ادامدار سەندەردى ماعان بولا قورلاپ، قۋدالاپ،
ار ٴتۇرلى جالا جاۋىپ جامانداسا، باقىتتىسىڭدار!
قۋانا شاتتانىڭدار!
سەبەبى كوكتە سەندەردى زور سىيلارىڭ كۇتىپ تۇر!
جۇرت سەندەردەن بۇرىنعى پايعامبارلاردى دا سولاي قۋدالاعان.

«تۇز» جانە «نۇر»:
سەنۋشىنىڭ كۇناكار دۇنيەدەگى ىس-ارەكەتى

سەندەر جەر بەتىندە تۇز سياقتىسىڭدار. ال ەگەر تۇز ٴوز كۇشىنەن ايىرىلعان بولسا، ونىسىن قالاي قالپىنا كەلتىرۋگە بولادى؟ ەش نارسەگە جارامسىز بولىپ شىققاندىقتان، ونى لاقتىرىپ تاستاپ، اياق استى ەتۋ عانا قالادى.
سەندەر دۇنيەگە (قۇداي جولىن كورسەتەتىن) «نۇرسىڭدار». توبە باسىنا سالىنعان قالا جاسىرىنىپ قالا المايدى. ەشكىم شام جاعىپ، ونى ىدىسپەن بۇركەپ قويمايدى. قايتا، ونى شام قويعىشقا قويىپ، جارىعى ۇيدەگىلەردىڭ بارىنە تۇسەدى. سول سياقتى، سەندەردەگى «نۇر» ادامدارعا ساۋلەسىن توكسىن. وسىلايشا ولار يگى ىستەرىڭدى كورىپ، كوكتەگى اكەلەرىڭدى دارىپتەسىن.

قۇداي جازبالارىنىڭ تولىق ماعىناسى

مەنى تاۋرات زاڭى مەن پايعامبارلار جازبالارىنىڭ كۇشىن جويۋ ٴۇشىن كەلدى دەپ ويلاماڭدار; مەن ولاردى جويۋ ٴۇشىن ەمەس، تولىق ماعىناسىندا جۇزەگە اسىرۋ ٴۇشىن كەلدىم. سەندەرگە شىندىعىن ايتايىن: اسپان مەن جەر جويىلىپ كەتپەيىنشە تاۋرات زاڭىنىڭ بىردە-بىر ٴارپى، ٴتىپتى ٴبىر كىشكەنتاي سىزىعى دا كۇشىنەن ايىرىلمايدى، اۋەلى ٴبارى دە جۇزەگە اسادى. سوندىقتان كىمدە-كىم ونداعى وسيەتتەردىڭ ٴتىپتى ەڭ كىشكەنتايىن دا بۇزىپ، باسقالاردى مۇنىسىنا ۇيرەتسە، سونىڭ قۇداي پاتشالىعىنداعى ادامداردىڭ اراسىندا جولى ەڭ كىشكەنتاي بولادى. ال وسيەتتەردى ورىنداپ، جۇرتتى سوعان ۇيرەتكەندەردىڭ قۇداي پاتشالىعىنداعى جولى ۇلكەن بولادى.

سەندەرگە بىلاي دەيمىن: ەگەر ٴتاڭىردىڭ ٴادىل ەركىن ٴدىن مۇعالىمدەرى مەن پارىزشىلداردان بەتەر ورىنداماساڭدار، ونىڭ پاتشالىعىنا ەشقانداي كىرە المايسىڭدار!

جەك كورۋ جانە ٴولتىرۋ تۋرالى

ەجەلگى ادامدارعا: «كىسى ولتىرمە! كىسى ولتىرگەن اركىم سوتتالۋعا ٴتيىس» دەپ بۇيىرىلعانىن ەستىدىڭدەر.

ال مەن سەندەرگە بىلاي دەيمىن: كىمدە-كىم باۋىرلاسىنا كارىن توكسە، سونى قۇداي سوتتايدى. باۋىرلاسىنا «سەنەن ەش پايدا جوق!» دەپ بالاعاتتايتىن اركىم جوعارعى كەڭەس الدىندا جاۋاپ بەرمەك، ال «قۇدايسىز اقىماق!» دەپ جاماندايتىندار توزاق وتىنا تۇسەدى. سونىمەن سەن قۇدايعا ارناعان سىي-تارتۋىڭدى قۇرباندىق ۇستەلىنە الىپ بارعاندا، ەگەر باۋىرلاسىڭنىڭ وزىڭە وكپەلەپ جۇرگەنى سول جەردە ەسىڭە ٴتۇسىپ كەتسە، الىپ كەلگەنىڭدى سوندا قالدىر دا، باۋىرلاسىڭا بارىپ، ونىمەن تاتۋلاس! بۇدان كەيىن قايتىپ كەلىپ، سىي-تارتۋىڭدى قۇدايعا باعىشتا.

بىرەۋ ساعان قارسى داۋ كوتەرسە، وعان ەرىپ سوتقا بارا جاتقاندا ونىمەن تەزىرەك تاتۋلاسۋعا تىرىس! ولاي ەتپەسەڭ، قارسىلاسىڭ سەنى سوت الدىنا اپارادى، ال سوت كۇزەتشىگە ۇستاپ بەرىپ،

كۇزەتشى سەنى تۇرمەگە سالادى. ساعان شىندىعىن ايتامىن
بەرەشەگىڭدى سوڭعى تيىنىنا دەيىن تولەمەيىنشە سول جەردەن
شىعا المايسىڭ!

نەكە ادالدىعى جانە سوزىندە تۇرۋ جايىندا

«نەكە ادالدىعىن بۇزبا!» دەگەن وسيەتتى دە ەستىدىڭدەر.
ال مەن سەندەرگە بىلاي دەيمىن: كىم ٴبىر ايەلگە قۇمارتا قاراسا،
ونىڭ ٴوز جۇرەگىندە سول ايەلمەن نەكە ادالدىعىن بۇزعانى. (يسا
ٴسوزىن جالعاستىرىپ، استارلاپ بىلاي دەدى:) ەگەر «وڭ كوزىڭ»
(سەكىلدى وتە قۇندى نارسەڭ) سەنى كۇناعا ازعىرسا، ول سەن
ٴۇشىن «ويىپ الىپ، لاقتىرىپ تاستالعان» سياقتى جوق
بولسىن! بۇكىل دەنەڭنىڭ توزاققا تاستالعانىنان گورى ٴبىر
مۇشەسىنەن ايىرىلعانىڭ ارتىعىراق بولار ەدى. ياكي وڭ قولىڭ
(سياقتى وتە قاجەتتى نارسەڭ) سەنى كۇناعا ازعىرسا، ول سەن
ٴۇشىن «شاۋىپ الىپ، لاقتىرىپ تاستالعان» سياقتى جوق
بولسىن! بۇكىل دەنەڭنىڭ توزاققا تاستالعانىنان گورى ٴبىر
مۇشەسىنەن ايىرىلعانىڭ ارتىعىراق بولار ەدى.
«كىم ايەلىنەن اجىراسپاق بولسا، وعان ارنايى كۋالىك قاعازىن
بەرۋگە ٴتيىس» دەگەن بۇيرىق تا بەرىلگەن.
ال مەن سەندەرگە بىلاي دەيمىن: جەڭىل جۇرىسكە تۇسپەگەن
ايەلىنەن اجىراسقان اركىم سونىڭ نەكە ادالدىعىن بۇزۋىنا
سەبەپشى بولادى. كىم كۇيەۋىنەن اجىراسقان ايەلگە ۇيلەنسە،
سول دا نەكە ادالدىعىن بۇزادى.
ەجەلدە جۇرتقا: «انتتارىڭدى بۇزباڭدار، قۇداي الدىندا بەرگەن
ۋادەلەرىڭدى ورىنداڭدار!» دەپ بۇيىرىلعانىن ەستىدىڭدەر.
ال مەن سەندەرگە بىلاي دەيمىن: ٴۇستىرت انت ەتۋشى بولماڭدار!
نە كوكتى اتاپ انت ىشپەڭدەر، ول قۇدايدىڭ «تاعى»، نە جەرمەن
دە انت ىشپەڭدەر، ول ونىڭ «تابان تىرەرى»، نە يەرۋسالىممەن دە
انت ىشپەڭدەر، ول «ۇلى پاتشانىڭ قالاسى»! وز باسىڭمەن دە انت
بەرمە، سەبەبى شاشىڭنىڭ ٴبىر تالىن شىن مانىندە نە اعارتىپ، نە
قارايتۋ قولىڭنان كەلمەيدى. قايتا، سەندەردىڭ «يا» دەگەندەرىڭ

شنمەن «يا»، «جوق» دەگەندەرىڭ شنمەن «جوق» بولسن!
بۇعان قوسا ايتقانداردىڭ ٴبارى جاماندىقتاردىڭ كەلەدى.

تاسپەن اتقاندى اسپەن ات

سەندەر «كوزگە كوز، تسكە ٴتس» دەگەندى ەستىدىڭدەر.
ال مەن سەندەرگە بىلاي دەيمىن: زۇلىمدىق جاساعاننان كەك الما! ەگەر بىرەۋ بەتىڭنىڭ وڭ جاعىن ۇرسا، وعان سول جاعىڭدى دا توس. كەيبىرەۋ سوتتاسىپ، كويلەگىڭدى تارتىپ العىسى كەلسە، ونىڭ شاپانىڭدى دا الۋىنا قارسى بولما! نەمەسە بىرەۋ سەنى ٴبىر شاقىرىم جەرگە ەرىپ (جۇگىن كوتەرىپ) جۇرۋگە ٴماجبۇر ەتسە، ونىمەن ەكى شاقىرىم ٴجۇر. سۇراعانعا مۇقتاجىن بەر، قارىز العىسى كەلگەنگە دە تەرىس قاراما.
سەندەر «ماڭايىڭداعى كىسىنى جاقسى كورىپ، جاۋىڭدى جەك كور!» دەگەندى دە ەستىدىڭدەر.
ال مەن سەندەرگە ايتامىن: جاۋلارىڭدى جاقسى كورىڭدەر! وزدەرىڭدى قۋدالاعاندار ٴۇشىن ٴتاڭىر يەگە سىيىنىپ ٴمىناجات ەتىڭدەر! وسىلايشا كوكتەگى اكەلەرىڭنىڭ رۋحاني بالالارى بولاسىڭدار: ول جاماندارعا دا، جاقسىلارعا دا كۇن ساۋلەسىن بەرەدي ٴتۇسىرىپ، ادىلدەرگە دە، ادىلەتسىزدەرگە دە جاڭبىردى بەرەدي جاۋعىزادى. ال ەگەر وزدەرىڭدى جاقسى كورەتىندەردى عانا جاقسى كورسەڭدەر، وندا سەندەرگە قانداي سىي بەرىلمەك؟ ٴتىپتى كۇناكار سالىقشىلار دا سولاي ەتپەي مە؟ سونداي-اق، ٴوز باۋىرلاستارىڭمەن عانا جارقىن جۇزبەن اماندىساڭدار، وندا باسقالارعا قاراعاندا قانداي ەرەكشە ٴىس ىستەيسىڭدەر؟ ٴتىپتى قۇدايعا مويىنسۇنبايتىندار دا سولاي ەتپەي مە؟ سونىمەن كوكتەگى اكەلەرىڭ قانداي مۇلتىكسىز بولسا، سەندەر دە سونداي ٴمىنسىز بولىڭدار!

سەنۋشىنىڭ قۇداي الدىنداعى ٴومىرى: شىنايى مەيىرىمدىلىك كورسەتۋ جانە وعان سىيىنىپ، ورازا ۇستاۋ

بايقاڭدار، مەيىرىمدى ىستەرىڭدى جۇرت الدىندا كوزگە ٴتۇسۋ

ٴۇشىن ىستەمەگەدەر! ايتپەسە سەندەردىڭ كوكتەگى اكەدەن ەشقانداي سيلارىڭ بولمايدى.
سوندىقتان قايىر بەرگەندە ونى ەكى جۇزدىلەر سەكىلدى جۇرت ماقتاسىن دەپ ٴماجىلىسحانالار مەن كوشەلەردە جارىيالاتپاڭدار!
سەندەرگە شىندىعىن ايتامىن: ولار الماق سيلارىن وسىمەن-اق الىپ قويدى. ال سەندەر قايىر بەرگەندە، نە ىستەگەندەرىڭدى سىرلاس دوستارىڭ دا بىلمەسىن! وسىلايشا جاساعان قايىرىمدىلىقتارىڭ قۇپيا بولماق. سوندا قۇپيا ىستەردىڭ ٴبارىن كورەتىن اكەلەرىڭ سەندەرگە سيىن بەرمەك.
قۇدايعا سيىنعاندا دا ەكى جۇزدىلەردەي بولماڭدار! ولار جۇرت كوزىنە ٴتۇسۋ ٴۇشىن ٴماجىلىسحانالاردا، كوشە بۇرىشتارىندا تۇرا قالىپ ٴمىناجات ەتۋدى جاقسى كورەدى. سەندەرگە بىلاي دەيمىن: ولار الماق سيلارىن وسىمەن-اق الىپ قويدى. ال سەندەر ٴمىناجات ەتكەندە ٴوز بولمەلەرىڭە كىرىپ، ەسىگىن جاۋىپ الىپ، كوزگە كورىنبەيتىن اكەلەرىڭە سيىنىڭدار! سوندا قۇپيا ىستەردىڭ ٴبارىن كورەتىن اكەلەرىڭ سەندەرگە سيىن بەرمەك.
قۇدايعا سيىنعاندا جالعان تاڭىرلەرگە قۇلشىلىق ەتۋشىلەر سيياقتى قۇر ٴسوز سويلەي بەرمەڭدەر! ولار كوپ ٴسوز ايتساق ەستيتىن بولادى دەپ ەسەپتەيدى. سەندەر سولارعا ۇقساماڭدار! سەبەبى كوكتەگى اكەلەرىڭ وزدەرىڭ سۇراماي تۇرىپ-اق، سەندەرگە نە كەرەك ەكەنىن بىلەدى. سونىمەن قۇدايعا مىنا سيياقتى ٴمىناجات ەتىپ سيىنىڭدار:

كوكتەگى اكەمىز!
سەنىڭ ەسىمىڭ قاستەرلەنە بەرسىن،
پاتشالىعىڭ وسىندا ورناسىن!
سەنىڭ ەركىڭ كوكتە ورىندالعانداي،
جەر بەتىندە دە ورىندالا بەرسىن!
كۇندەلىكتى نانىمىزدى بۇگىن دە بەرە گور.
بىزگە كۇنا جاساعانداردى كەشىرگەنىمىزدەي،

سەن دە كۇنالارىمىزدى كەشىرە گور.
ازعىرىلۋىمىزعا جول بەرمەي،
جاماندىقتان ٴبىزدى ساقتاي گور.
(پاتشالىق، قۇدىرەت پەن ۇلىلىق
ماڭگى-باقي سەنىكى! اۋمين.)

ەگەر وزدەرىڭە كۇنا جاساعانداردى كەشىرسەڭدەر، وندا كوكتەگى اكەلەرىڭ سەندەردى دە كەشىرەدى. ال ەگەر باسقالاردىڭ كۇنالارىن كەشىرمەسەڭدەر، وندا كوكتەگى اكەلەرىڭ سەندەردىڭ دە كۇنالارىڭدى كەشىرمەيدى.
ورازا ۇستاعاندا ەكى جۇزدىلەردەي بەتتەرىڭدى تۇنجىراتىپ جۇرمەڭدەر! ولار ورازا تۇتقاندارىن مۇڭايعان تۇرلەرىمەن جۇرتقا ادەيى بىلدىرەدى. ال سەندەر ورازا ۇستاعاندا دا باستارىڭدى جۋىپ، شاشتارىڭدى رەتكە كەلتىرىڭدەر. وسىلايشا ورازا ۇستاعاندارىڭدى جۇرت ەمەس، كوزگە كورىنبەيتىن اكەلەرىڭ عانا بىلەتىن بولسىن. سوندا قۇپيا ىستەردىڭ ٴبارىن دە كورەتىن اكەلەرىڭ سەندەرگە سيىن بەرمەك. (ماتاي 4:23-18:6)

يسا ٴماسىح عاليلەيا كولىنىڭ جاعالاۋىنا دا كوپتەپ جينالعان حالىققا ۋاعىز ايتاتىن. ولاردى ٴۇستىرتىن ەمەس، جاقسىلاپ قۇلاق سالىپ، قۇدايدىڭ ەركىن شىن جۇرەكتەن ورىنداۋعا شاقىردى.

ٴجۇنىس پايعامباردىڭ كەرەمەتى
ينالاسىنا ەل كوپتەپ جينالعاندا يسا ٴسوزىن بىلاي دەپ باستادى: «وسى ۇرپاق جامان ۇرپاق! ول (بىلگىمدى دالەلدەيتىن) ٴبىر كەرەمەت كورسەتۋىمدى تالاپ ەتەدى. ٴبىراق وعان ٴجۇنىس پايعامباردىڭ كەرەمەتىنەن باسقاسى كورسەتىلمەيدى! سەبەبى (ەجەلگى زاماندا) ٴجۇنىس پايعامباردىڭ نينەۆي قالاسىنىڭ تۇرعىندارىنا كەرەمەت بەلگى بولىپ كورىنگەنىندەي، كوكتەن كەلگەن بيلەۋشى دە وسى ۇرپاققا كەرەمەت بەلگى بولىپ كورىنەتىن بولادى.

ەجەلگى وڭتۇستىك ارابيانىڭ پاتشايىمى قيامەت كۇنى وسى ۇرپاقتىڭ ادامدارىمەن بىرگە سوت الدىندا تۇرىپ، ولاردىڭ قيقارلىعىن اشكەرەلەيدى. سەبەبى پاتشايىم سۇلەيمەننىڭ دانالىق سوزدەرىن تىڭداۋ ٴۇشىن جەردىڭ قيىر شەتىنەن كەلدى. ال مۇندا سۇلەيمەن پاتشادان دا مارتەبەسى زور بىرەۋ بار! (الايدا سەندەر وعان قۇلاق اسپايسىڭدار!)

نىنەۆيدىڭ تۇرعىندارى دا قيامەت كەزىندە وسى ۇرپاقپەن بىرگە سوت الدىندا تۇرىپ، ونىڭ قيقارلىعىن اشكەرەلەيدى. ولار ٴجۇنىس ۋاعىزداعاندا تەرىس جولدارىنان قايتىپ، قۇدايدىڭ جولىنا ٴتۇستى. ال مۇندا ٴجۇنىس پايعامباردان دا مارتەبەسى زور بىرەۋ بار! (الايدا سەندەر تەرىس جولدارىڭنان قايتۋدان باس تارتاسىڭدار!)»
(لۇقا 11:29ـ32)

قۇدايدىڭ حابارىنا قۇلاق سالۋ ــــ

ٴتۇرلى توپىراققا سەبىلگەن تۇقىم تۋرالى استارلى اڭگىمە

سول كۇنى يسا ۇيدەن شىعىپ، كول جاعاسىنا بارىپ وتىردى. قاسىنا جينالعان حالىقتىڭ كوپ بولعانى سونشا، يسا قايىققا وتىرىپ، سوعان جايعاستى، ال بارشا حالىق جاعالاۋدا تۇردى. يسا ولارعا استارلى اڭگىمەلەرمەن كوپ ٴتالىم بەرىپ بىلاي دەدى:

ــــ ٴبىر ديقان تۇقىم سەبۋگە شىعىپتى. ول سەۋىپ جۇرگەندە داندەرىنىڭ كەيبىرەۋلەرى جول بويىنا ٴتۇسىپ قالادى. قۇستار ۇشىپ كەلىپ، شوقىپ جەپ قويادى. باسقا تۇقىمدار تاستاق جەرگە تۇسەدى. ولار توپىراعى جۇقا بولعاندىقتان تەز كوكتەپ شىعادى. الايدا كۇن شىققان سوڭ كۇيىپ، تامىر جايا الماعاندىقتان قۋراپ قالادى. تاعى باسقا داندەر تىكەن اراسىنا تۇسەدى. تىكەندەر قاۋلاپ، ولاردى تۇنشىقتىرىپ، وسىرمەي تاستايدى.

ال وزگە تۇقىمدار قۇنارلى توپىراققا تۇسەدى. بۇلاردىڭ ٴبىرازى ٴجۇز، باسقالارى الپىس، ٴبىرقاتارى وتىز ەسەدەن ٴونىم بەرەدى.

قۇلاعى بارلار جاقسىلاپ تىڭداپ السىن!
شاكىرتتەرى يسانىڭ قاسىنا كەلىپ:
—— جۇرتقا نەگە اڭگىمەنى استارلاپ ايتىپ تۇرسىز؟ —— دەپ سۇراعاندا ونىڭ جاۋابى مىناداي بولدى:
—— قۇداي ٴوز پاتشالىعى تۋرالى سىرلاردى ٴبىلۋدى ولارعا ەمەس، سەندەرگە عانا بۇيىرعان. ويتكەنى كىمدە (رۋحاني بايلىق) بار بولسا، سوعان تاعى دا بەرىلىپ، ونىكى اسىپ-تاسىپ كەتەدى. ال كىمدە جوق بولسا، ونىڭ وزىندە بار دەگەنى دە ودان الىنىپ قويىلادى.
مەن بۇلارعا استارلاپ ايتامىن، ويتكەنى ولار كورىپ تۇرسا دا، شىنىمەن كورمەيدى، ەستىپ تۇرسا دا، شىنىمەن ەستىمەيدى دە، تۇسىنبەيدى دە. وسىلايشا يشايا پايعامباردىڭ الدىن الا ايتقان مىنا ٴتارىزدى سوزدەرى ولاردىڭ ومىرىندە جۇزەگە اسادى:
ەستيسىڭدەر، ٴبارىبىر تۇسىنبەيسىڭدەر، كورەسىڭدەر، ٴبارىبىر اڭعارمايسىڭدار! ويتكەنى وسى حالىقتىڭ جۇرەكتەرى قاسارىسقان سەزىمسىز، قۇلاقتارى كەرەڭ، كوزدەرى جۇملعان. ايتپەسە ولار كوزدەرىمەن كورىپ، قۇلاقتارىمەن ەستىپ، جۇرەكتەرىمەن ٴتۇسىنىپ، تەرىس جولدارىنان قايتار ەدى. سوندا مەن ولاردى ساۋىقتىرار ەدىم!
ال سەندەر باقىتتىسىڭدار: كوزدەرىڭ كورىپ، قۇلاقتارىڭ ەستيدى. سەندەرگە شىندىعىن ايتايىن: كوپتەگەن پايعامبارلار مەن ٴادىل ادامدار سەندەر كورىپ جۇرگەن نارسەلەردى كورگىلەرى كەلدى، ٴبىراق كورە المادى، سەندەر ەستىپ جۇرگەن سوزدەردى ەستىگىلەرى كەلدى، ٴبىراق ەستي المادى.
ەندى تۇقىم سەپكەن ديقان تۋرالى اڭگىمەنىڭ ماعىناسىن تىڭداڭدار: بىرەۋ پاتشالىق تۋرالى حاباردى ەستىپ، تۇسىنبەسە، لەزدە ٴازازىل شايتان كەلىپ، سول ادامنىڭ جۇرەگىنە سەبىلگەن بۇل سوزدەردى ۇرلاپ الىپ كەتەدى. جول بويىنا تۇسكەن تۇقىم —— وسى.
ال تاستاق جەرگە سەبىلگەنى مىنانى كورسەتەدى: ادام ىزگى حاباردى ەستىگەن بويدا ونى قۋانىشپەن قابىلدايدى، ٴبىراق تامىر

جايماعاندىقتان بەرىك بولمايدى. ىزگى حابارعا بولا باسىنا ازاپ نە قۋعىن تۇسكەندە دەرەۋ سەنىمنەن بەزىپ كەتەدى.
تىكەن اراسىنا سەبىلگەن داندەر بولسا، مىنانى بىلدىرەدى: بىرەۋ ىزگى حاباردى ەستيدى. الايدا بۇ دۇنيەلىك تۇرمىس قامىن ويلاپ ابىرجىپ، بايلىققا الدانادى. وسىلايشا ىزگى حابار ەسكەرۋسىز قالىپ، ٴونىم بەرمەيدى.
ال قۇنارلى توپىراققا سەبىلگەن تۇقىم بولسا، مىنانى بەينەلەيدى: ادام ىزگى حاباردى تىڭداپ، ٴتۇسىنىپ، ٴونىمدى بولادى. ول ٴجۇز، الپىس نەمەسە وتىز ەسەدەن ٴونىم بەرەدى.

قۇداي پاتشالىعىنىڭ ٴوسىپ،
وركەندەۋى تۋرالى استارلى اڭگىمەلەر

يسا حالىققا تاعى باسقا ٴبىر استارلى اڭگىمەنى ايتىپ بەردى: «قۇداي پاتشالىعىنىڭ ورناۋى مىناعان ۇقسايدى. ٴبىر ادام ەگىندىگىنە جاقسى تۇقىم سەبەدى. جۇرت ۇيىقتاپ جاتقاندا دۇشپانى كەلىپ، بيداي اراسىنا بيدايىقتىڭ تۇقىمىن شاشىپ كەتەدى. بيداي كوكتەپ شىعىپ، دان جيناي باستاعاندا، الگى ارام ٴشوپ تە ٴوسىپ شىعادى. سوندا قىزمەتشىلەرى ەگىن يەسىنە كەلىپ:
— مىرزا، جەرىڭىزگە سەپكەنىڭىز جاقسى تۇقىم ەمەس پە ەدى؟ بيدايىق قايدان شىقتى؟ — دەپ سۇرايدى. ول:
— مۇنى ىستەگەن دۇشپان كىسى، — دەپ تۇسىندىرەدى.
— ەندەشە ٴبىزدىڭ سوندا بارىپ، وتاپ تاستاۋىمىزدى قالايسىز با؟
— جوق، — دەپ جاۋاپ بەرەدى قوجايىن، — سەندەر بيدايىقتى وتايمىز دەپ بيدايدى بىرگە جۇلىپ تاستارسىڭدار. ورىلعانشا بىرگە وسە بەرسىن. ال وراق كەزىندە ەگىن جيناۋشىلارعا: ورتەپ جىبەرۋ ٴۇشىن الدىمەن ارام شوپتەردى باۋلاپ، جيىپ الىڭدار، ال بيدايدى جيناپ، قامباما قۇيىڭدار! — دەپ بۇيىرامىن».
يسا حالىققا تاعى مىنا استارلى اڭگىمەنى دە ايتىپ بەردى: «قۇداي پاتشالىعى ٴبىر ادامنىڭ ەگىستىگىنە ەككەن قىشا دانىنە

ۇقساس: قىشا ٴدانى باسقا تۇقىمداردان گورى تيتتەي بولسا دا، وسكەندە بارلىق ٴداندى داقىلداردان بيىك بولىپ شىعىپ، اعاشقا اينالادى. سوندا بۇتاقتارىنا قۇستار ۇشىپ كەلىپ، پانالايدى».

يسا ولارعا استارلاپ كەلەسى ٴبىر اڭگىمەنى دە ايتىپ بەردى: «قۇداي پاتشالىعىن اشىقتىعىن دە سالىستىرۋعا بولادى: ايەلدەر ٴۇش استاۋ ۇنعا قوسىپ، ارالاستىرعاندا ازداعان اشىتقى بارلىق قامىردى اشىتىپ، كوتەرەدى».

مۇنىڭ ٴبارىن يسا حالىققا استارلى اڭگىمەلەرمەن ايتتى. ولارعا ەش نارسەنى دە استارسىز ۋاعىزدامادى. وسىلاي ٴتاڭىردىڭ پايعامبار ارقىلى مىنا ايتقانى جۇزەگە استى: «استارلى اڭگىمەلەردى ايتۋعا اۋزىمدى اشامىن. الەم جاراتىلعانىنان بەرى جاسىرىن بولىپ كەلگەندى پاش ەتەمىن».

بۇدان كەيىن يسا حالىقتى تاراتىپ، ۇيگە كىردى. قاسىنا كەلگەن شاكىرتتەرى: «ەگىندىكتەگى ارام ٴشوپ تۋرالى استارلى اڭگىمەنى ٴتۇسىندىرىڭىزشى»، — دەپ وتىنگەن سوڭ، يسا ولارعا بىلاي دەدى: «جاقسى تۇقىم سەپكەن — كوكتەن كەلگەن بيلەۋشى. ەگىندىك — وسى دۇنيە، جاقسى تۇقىم — قۇداي پاتشالىعىنىڭ ادامدارى، ال سۇلى — ٴازازىلدىڭ ادامدارى. سول ارام ٴشوپتىڭ تۇقىمىن شاشقان دۇشپان — شايتان، وراق كەزى — اقىر زامان، ال ورۋشىلار — پەرىشتەلەر. ارام شوپتەردى جيناپ، ورتەپ جىبەرەتىنى سياقتى، اقىر زاماندا دا سولاي بولادى: كوكتەن كەلگەن بيلەۋشى ٴوزىنىڭ پەرىشتەلەرىن جىبەرىپ، پاتشالىعىنداعى ازعىندىق پەن زاڭسىزدىق جاسايتىنداردىڭ ٴبارىن جيناتىپ، جانىپ تۇرعان وشاق ىسپەتتى توزاق وتىنا لاقتىرماق. سوندا ولار زار ەڭىرەپ جىلاپ، قينالا تىستەنەتىن بولادى-اۋ! ال ادىلدەر كوكتەگى اكەلەرىنىڭ پاتشالىعىندا كۇن ساۋلەسىندەي جارقىرايتىن بولادى. قۇلاعى بارلار جاقسىلاپ تىڭداپ السىن!»

قۇداي پاتشالىعىنان ۇلەس الۋدىڭ ماڭىزدىلىعى تۋرالى استارلى اڭگىمەلەر

«قۇداي پاتشالىعىن ەگىندىك جەرگە كومىلگەن قازىناعا دا

ۇقساتۋعا بولادى. سونى تاۋىپ العان ادام قازىنانى قايتادان كومىپ تاستاپ، قۋانعانىنان وزىندەگى باردى تۇگەل ساتىپ جىبەرىپ، سوعان الگى ەگىندىكتى ساتىپ الادى.
قۇداي پاتشالىعى مىناعان دا ۇقسايدى: ٴبىر ساۋداگەر اسىل ٴىنجۋ-مارجان ىزدەپ ٴجۇرىپ، اسا قۇندى بىرەۋىن تاۋىپ الادى. سوندا ول وزىندە باردىڭ ٴبارىن تۇگەل ساتىپ، سول اسىل ىنجۋگە يە بولادى.
قۇداي پاتشالىعىن كولگە تاستالعاندا ار ٴتۇرلى بالىقتار تۇسەتىن اۋمەن دە سالىستىرۋعا بولادى. اۋ تولعاندا ونى جاعاعا شىعارىپ، وتىرا قالىپ، جاقسىلارىن ىدىسقا جيناپ الىپ، ناشارلارىن لاقتىرىپ تاستايدى.
اقىر زاماندا دا وسىلاي بولماق: پەرىشتەلەر كەلىپ، جاماندارى ادىلدەردەن اجىراتىپ، جانىپ تۇرعان وشاق سىپەتتى توزاق وتىنا لاقتىرادى. سوندا ولار زار ەڭىرەپ جىلاپ، قينالا تىستەنەتىن بولادى»، — دەپ ٴسوزىن اياقتاعان يسا:
— مۇنىڭ ٴبارىن تۇسىندىڭدەر مە؟ — دەپ سۇرادى. شاكىرتتەرى:
— يا، تۇسىندىك، مىرزا، — دەپ جاۋاپ بەردى. يسا:
— سونىمەن قۇداي پاتشالىعى تۋرالى ٴتالىم الىپ، كيەلى جازبالاردى وقىتۋشى ٴاربىر عۇلاما ٴوز قازىناسىنان جاڭا-ەسكى دا، كونەسىن دە شىعارىپ وتىراتىن ٴۇي يەسىنە ۇقسايدى، — دەپ تۇجىرىمدادى. (ماتاي 13:1-52)

قايىرىمدى سامارىيالىق تۋرالى استارلى ٴسوز
سول كەزدە تاۋرات زاڭىن ۇيرەتۋشى ٴبىر عۇلاما يسانىڭ ۇستانعان ٴىلىمىن سىناماقشى بولدى. ول ورنىنان تۇرىپ:
— ۇستاز، ماڭگىلىك ومىرگە جەتۋىم ٴۇشىن نە ىستەۋىم كەرەك؟ — دەپ سۇراعاندا يسا وعان:
— تاۋرات زاڭىندا نە دەپ جازىلعان، نە وقىپ ٴجۇرسىڭ؟ — دەگەن ساۋال قويدى.
— «قۇداي يەڭدى شىن جۇرەكتەن، بۇكىل جان دۇنيەڭمەن، بار

كۇش ـ قۋاتىڭمەن، بارلىق اقىل ـ ويىڭمەن ٴسۇي!» جانە «ٴوزىڭدى قالاي سۇيسەڭ، ماڭايىڭداعى ادامدى دا سولاي ٴسۇي!» دەلىنگەن.
 يسا وعان:
ــــ دۇرىس جاۋاپ بەردىڭ. وسىلاي ىستە، سوندا ماڭگى ٴومىر سۇرەسىڭ، ــــ دەدى. ٴبىراق ٴوزىن اقتاعىسى كەلگەن عۇلاما يسادان:
ــــ سوندا «ماڭايىمداعى ادام» كىم بولعانى؟ ــــ دەپ سۇرادى.
 يسا وعان بىلاي جاۋاپ بەردى:
ــــ ٴبىر ادام يەرۋساليمنەن يەريحون قالاسىنا كەتىپ بارا جاتىپ، قاراقشىلاردىڭ قولىنا ٴتۇسىپتى. قاراقشىلار ونىڭ كيىمدەرىن سىپىرىپ الىپ، ٴوزىن جاراقاتتاپ، شالا ـ جانسار ەتىپ تاستاپ كەتىپتى. ٴبىر ٴدىني قىزمەتكەر سول جولمەن كەزدەيسوق كەلە جاتىپ، ونى كورە تۇرا قاسىنان ٴوتىپ كەتە بەرەدى. دال سولاي جاڭاعى جەرگە كەلگەن عيباداتحانا قىزمەتشىسى دە وعان قاراپ، قاسىنان ٴوتىپ كەتە بەرەدى.
سودان كەيىن بۇل جەرگە جولاۋشىلاپ بارا جاتقان ٴبىر سامارياليق كەلەدى. الگى ادامدى كورگەندە وعان جانى اشىپ، قاسىنا بارادى دا، جارالارىن مايمەن جانە شاراپپەن جۋىپ ـ شايىپ، تاڭادى. ونى ەسەگىنە مىنگىزىپ، قوناق ۇيگە اكەلىپ، كۇتەدى. ەرتەڭىندە جولعا شىعاردا قوناق ٴۇيدىڭ يەسىنە ەكى كۇمىس تەڭگە بەرىپ: «مىنا كىسىگە قامقورلىق جاساي گور. ەگەر ارتىق شىعىن شىعارساڭ، مەن قايتىپ ورالعان كەزدە تولەيمىن» دەيدى.
ال ەندى، قاراقشىلاردىڭ قولىنا تۇسكەن كىسىگە بۇل ۇشەۋىنىڭ قايسىسى «ماڭايىنداعى ادام» بولدى دەپ ويلايسىڭ؟ ــــ دەپ يسا سول عۇلاماعا سۇراق قويدى. ول ــــ ارينە، وعان قايىرىمدىلىق كورسەتكەنى، ــــ دەدى. سوندا يسا وعان:
ــــ سەن دە سولاي ىستەيتىن بول! ــــ دەپ تاپسىردى.
(لۇقا 10:25 ـ 37)
دۇنيەقور ديقان تۋرالى استارلى ٴسوز
جينالعان ەلدىڭ اراسىنان بىرەۋ يساعا:

— ۇستاز، مۇرامىزدى مەنىمەن ٴبىلسىن دەپ اعاما ايتىڭىزشى، — دەدى. ٴىبراق ىسا سول كەزدە:

— كىم مەنى سەندەرگە قازى نەمەسە مۇرالارىڭدى ٴبولۋشى تورە ەتىپ قويدى؟ — دەپ جاۋاپ بەردى دە، حالىققا قاراپ: — اعايىندار، دۇنيەقور بولۋدان ساقتانىڭدار! بايلىعى قانشا زور بولسا دا، ادام سول ارقىلى ٴوز ٴومىرىنىڭ يەسى بولا المايدى، — دەدى.

سودان كەيىن ىسا ولارعا استارلى اڭگىمە ايتىپ بەردى:

— ٴبىر باي كىسىنىڭ ەگىندىك جەرى مول ٴونىم بەرەدى. ول ىشىنەن: «نە ىستەسەم ەكەن؟ استىعىمدى جيناپ قوياتىن جەرىم جوق، — دەپ ويلانادى. — بىلاي ىستەيمىن: قامبالارىمدى بۇزىپ، ۇلكەيتىپ قايتادان سالامىن. سوندا بۇكىل استىعىم مەن مال-مۇلكىمدى جيناپ قويامىن. سوسىن وزىمە كوپ جىلعا جەتەتىن مول قورىڭ بار، ەندى دەمالىپ، ىشىپ-جەپ، كوڭىلىڭدى كوتەر دەيمىن». ٴبىراق قۇداي وعان «ەي، تۇيسىكسىز پەندە، بۇگىن تۇندە جانىڭ الىنادى! سوندا سەنىڭ جيىپ-تەرگەنىڭ كىمگە قالادى؟» — دەيدى.

ٴوزى ٴۇشىن بايلىق جيناپ، ٴبىراق قۇدايمەن قاتىناسىندا باي بولماعان ادامنىڭ اقىرى وسىلاي بولادى.

ٴور كوكىرەك پارىزشىل جانە
تەرىس جولدان قايتقان سالىقشى

وزدەرىنىڭ ادىلدىگىنە نىق سەنىپ، باسقالاردى مەنسىنبەيتىن جۇرگەن كەيبىر كىسىلەرگە يەمىز مىنا استارلى اڭگىمەنى ايتىپ بەردى:

— ەكى ادام قۇدايعا سيىنۋ ٴۇشىن عيباداتحاناعا ورلەپ بارىپتى. ٴبىرى پارىزشىل، ەكىنشىسى سالىق جيناۋشى ەكەن. پارىزشىل تۇرا قالىپ، ىشتەي بىلاي دەپ ٴمىناجات ەتەدى: «يا، قۇداي! مەن باسقا ادامدار سياقتى قاراقشى، جابىرلەۋشى، نەكە ادالدىعىن بۇزۋشى نەمەسە انا سالىقشىعا ۇقساپ كۇناكار بولماعانىم ٴۇشىن ساعان رىزاشىلىعىمدى بىلدىرەمىن. ويتكەنى مەن اپتاسىنا ەكى رەت ورازا ۇستايمىن، بارلىق

تاپقان تابىسمىنىڭ ۆنان ٴبىر بولەگىن قايىر-ساداقاعا بەرىپ تۇرامىن».

ال سالىق جيناۋشى الىستا تۇرىپ، ٴتىپتى نازارىن كوككە كوتەرۋگە دە باتىلى بارماي، قولىن كەۋدەسىنە قويىپ: «يا، قۇداي! مەن كۇناكارمىن، راقىم ەتە گور!» — دەپ جالبارىنادى. سەندەرگە شىن ايتامىن: ەكەۋى ۇيلەرىنە قايتقاندا پارىزشىل ەمەس، سالىق جيناۋشى قۇدايدان كەشىرىلىپ، اقتالعان ەدى. ۆيتكەنى ٴوزىن-ۆزى جوعارىلاتقان اركىم تومەندەتىلەدى، ال ٴوزىن تومەن ۇستاعان جوعارىلاتىلادى.

قولىن تيگىزىپ باتا بەرسىن دەپ، جۇرت يساعا نارەستەلەرىن دە الىپ كەلدى. ٴبىراق مۇنى كورگەن شاكىرتتەر ولاردى جىبەرمەدى. ال يسا بالالاردى قاسىنا شاقىرىپ الىپ:

— بالالاردىڭ ماعان كەلۋىنە جول بەرىڭدەر، ولارعا كەدەرگى جاساماڭدار! قۇداي پاتشالىعى سوندايلار ٴۇشىن. سەندەرگە شىندىعىن ايتايىن: كىم قۇداي پاتشالىعىن بالا سياقتى قابىلداماسا، وعان كىرە المايدى، — دەدى. (لۇقا13:12-21؛ 18:9-17)

قۇتقارۋشىنىڭ ۆز جانىن قيۋى

ۆسىلايشا يسا ٴماسىح قۇدايدىڭ تۋرا جولىن ۋاعىزداپ، اشىققان مىڭداعان حالىقتى تويدىرا تاماقتاندىرىپ، باسقا دا تاڭعاجايىپ كەرەمەتتەر جاساپ، مۇقتاجدارعا قامقورلىق كورسەتىپ ٴجۇردى. ال ادامزاتتىڭ ەڭ نەگىزگى ماسەلەسى، ۆنىڭ كۇناكارلىعى، ٴالى دە شەشىلمەگەن ەدى. قۇداي تاعالا ەجەلدەن-اق ٴوزىنىڭ جىبەرگەن پايعامبارلارى ارقىلى بىلدىرگەندەي، ٴماسىح ادامزاتتىڭ كۇنالارىن ٴوز موينىنا الىپ، قۇربان بولۋى كەرەك ەدى. بۇل تۋرالى يسا شاكىرتتەرىنە ٴۇش رەت الدىن الا ايتتى.

ٴوزىنىڭ ٴولىپ، قايتا تىرىلەتىنىن يسانىڭ ٴۇشىنشى رەت

ٴبىلدىرۋى

يسا ون ەكى شاكىرتىن قاسىنا شاقىرىپ الىپ، ولارعا ٴوزىنىڭ باسىنان وتكىزەتىندەرى تۋرالى ايتتى:

— ەندى يەرۋساليمگە ورلەپ بارا جاتىرمىز. پايعامبارلاردىڭ كوكتەن كەلگەن بيلەۋشى تۋرالى الدىن الا جازىپ كەتكەندەرىنىڭ ٴبارى سول جەردە ورىندالادى. ونى قۇدايعا موينسۇنبايتىن باسقا ۇلت ادامدارىنا ۇستاپ بەرەدى. سولار ونى مازاق ەتىپ قورلاپ، بەتىنە تۇكىرىپ، قامشىمەن سابايدى، اقىرىندا ولتىرەدى. الايدا ول ٴۇشىنشى كۇنى قايتا تىرىلەدى!

ٴبىراق شاكىرتتەرى يسانىڭ وسى ايتقانىنان ەشتەڭە ۇقپادى. بۇل سوزدەرىنىڭ ٴمانى ولار ٴۇشىن قۇپيا بولعاندىقتان تۇسىنىكسىز بولىپ قالا بەردى. (لۇقا 18:31ـ34)

يسا ەسەككە ٴوتىرىپ يەرۋساليمگە كىرگەندە حالىق ونى زور قوشەمەتپەن قارسى الدى.

ياھۋدي باسشىلارى يسانىڭ اتاعىنىڭ حالىق اراسىندا سونشاما وسكەنىنە قىزعانىشپەن قاراي باستاعان ەدى. ولار حالىق رىمدىك بيلەۋشىگە قارسى كوتەرىلىسكە شىعىپ، ٴوزىمىز دە بيلىكتەن ايىرىلىپ قالامىز با دەپ قاۋىپتەندى. يسانىڭ ٴبىر شاكىرتى، ياھۋدا يسقاريوت، ونى وتىز كۇمىس تەڭگە تولەم ٴۇشىن ۇستاپ بەرۋگە كەلىسكەندە، باسشىلاردىڭ قۋانىشىندا شەك بولمادى. تاۋرات زاڭى بويىنشا، ەگەر بىرەۋ باسقانىڭ قۇلىن ولتىرسە، سونىڭ قۇنى رەتىندە وتىز مىسقال كۇمىس تولەۋگە ٴتيىس بولاتىن. دەمەك، بۇل زۇلىمدار قۇدايدىڭ رۋحاني ۇلى ٴماسىحتى مۇلدەم مەنسىنبەي، تىم قورقىنىشتى كۇنا جاساۋعا دا دايىن بولدى.

سول كەزدە حالىق قۇتقارىلۋ مەيرامىنا دايىندالىپ جاتتى. اشىماعان نان مەيرامى دەپ تە اتالاتىن بۇل مەرەكەدە يسرايلدىكتەر ەجەلگى اتاـبابالارىنىڭ مىسىرداعى قۇلدىقتان قۇتقارىلىپ، كوشىپ شىققانىن ەسكە تۇسىرەتىن. بابالارى ونىنشى اپاتتىڭ كەزىندە قۇدايدىڭ بۇيىرعىمەن تۇڭعىش

بالالارىنىڭ ٴومىرىن ٴبىر توقتىنى قۋرباندىققا شالۋ ارقىلى قۇتقارىپ قالعان بولاتىن. وسى مەيرامدا حالىق سونى ەسكە الىپ، ٴاربىر ٴۇي ٴبىر-بىر توقتىدان قۋرباندىققا شالاتىن. ٴبىراق قالىڭ جۇرتشىلىق سول جىلى قۇداي تاعالا تاعايىنداعان شىنايى «توقتىنىڭ» قۋربان بولاتىنىن ٴالى دە بىلمەدى.

قۇتقارىلۋ مەيرامىنداعى اس

اشىماعان نان مەيرامىنىڭ ٴبىرىنشى كۇنى شاكىرتتەرى يسانىڭ قاسىنا كەلىپ:
ـــ مەيرام اسىڭىزدى قاي جەردە ازىرلەۋىمىزدى قالايسىز؟ ـــ دەپ سۇرادى. يسا ولارعا:
ـــ قالاداعى پالەنشەگە بارىپ، وعان بىلاي دەڭدەر «بۇيىرىلعان ۋاقىتىم جاقىنداپ قالدى. مەيرام سالتىن شاكىرتتەرىممەن بىرگە سەنىڭ ۇيىڭدە ورىنداماقپىن دەپ ۇستازىمىز سالەم ايتتى»، ـــ دەدى.
شاكىرتتەرى يسانىڭ تاپسىرعانىنداي ىستەپ، مەيرام اسىن دايارلادى.
كەش تۇسە يسا ون ەكى شاكىرتىمەن بىرگە داستارقان باسىندا جانتايدى. تاماق ٴىشىپ وتىرعاندا يسا ولارعا قاراپ:
ـــ سەندەرگە شىندىعىن ايتايىن: ارالارىڭداعى بىرەۋىڭ ماعان وپاسىزدىق جاسايدى، ـــ دەدى. ولار ەگىلە قايعىرىپ، قاتتى ابىرجىپ بىرىنەن سوڭ ٴبىرى:
ـــ مىرزا، سول ادام مەن ەمەس پە ەكەنمىن؟ ـــ دەپ سۇراي باستادى.
ـــ تاباقتاعى تۇزدىققا مەنىمەن بىرگە ٴبىر ٴۇزىم ناننىڭ باتىرىپ الىپ جاتقان بىرەۋىڭ مەنى ۇستاپ بەرەسىڭ. كوكتەن كەلگەن مەن قۇداي جازبالارىندا ٴوزىم تۋرالى الدىن الا ايتىلعان جولمەن جۇرەمىن. الايدا مەنى ۇستاپ بەرەتىن ادام قاسىرەتكە قالادى-اۋ! سول كىسى ٴۇشىن ەشقاشان دۇنيەگە كەلمەگەنى جاقسى بولار ەدى! ـــ دەدى يسا. وعان

وپاسىزدىق جاسايتىن ياھۋدا دا:
ـــ ۇستاز، سول ادام مەن ەمەس پە ەكەنمىن؟ ـــ دەپ سۇراعاندا يسا:
ـــ ٴوزىڭ ايتىپ تۇرسىڭ! ـــ دەپ جاۋاپ بەردى.

ٴماسىحتىڭ قۇربان بولۋى ـــ جاڭا كەلىسىمنىڭ نەگىزى
ولار تاماق ٴىشىپ وتىرعاندا يسا قولىنا نان الىپ، باتا بەردى. ناندى ٴۇزىپ، شاكىرتتەرىنە بەرىپ جاتىپ:
ـــ الىپ جەڭدەر، بۇل ـــ مەنىڭ دەنەم، ـــ دەدى.
يسا توستاعاندى دا الىپ، شۇكىرشىلىك ەتتى. ولارعا سونى بەرىپ جاتىپ، بىلاي دەدى:
ـــ مىنادان ٴبارىڭ دە ٴىشىڭدەر. ويتكەنى بۇل ـــ كۇنالارى كەشىرىلسىن دەپ كوپتەگەن ادامدار ٴۇشىن توگىلىپ، (جاڭا) كەلىسىمدى بەكىتەتىن مەنىڭ قانىم. سەندەرگە ايتامىن:مەن اكەمنىڭ پاتشالىعىندا سەندەرمەن بىرگە جاڭاسىن ىشەتىن كۇنىمە دەيىن ەندى قايتىپ مۇنداي ٴجۇزىم شىرىنىنان ىشپەيمىن.
قۇدايدى ماداقتاۋ ٴانىن ايتقانان كەيىن ولار سول جەردەن شىعىپ، ٴزايتۇن تاۋىنا قاراي كەتتى.

ٴماسىحتىڭ جالعىزدىعى جانە اكەسىنە سيىنىپ رۋحاني كۇرەسۋى
سوندا يسا شاكىرتتەرىنە بىلاي دەدى:
ـــ بۇگىن تۇندە ٴبارىڭ دە باسىما تۇسەتىن جايتتارعا بولا مەنەن بەزىپ كەتەسىڭدەر. سەبەبى (پايعامبار جازبالارىندا مىنا ٴتارىزدى سوزدەر) جازىلعان: «باقتاشىنى ۇرىپ ولتىرەمىن، سوندا وتارداعى قويلارى بىتىراپ كەتەدى». ٴبىراق مەن قايتا تىرىلگەنەن كەيىن سەندەردەن بۇرىن عاليلەياعا بارامىن. ال پەتىر جاۋاپ قايىرىپ:
ـــ باسقىزعا تۇسەتىن جايتتارعا بولا ٴبارى بەزىپ كەتسە دە،

مەن ەشقاشان بەزىپ كەتپەيمىن! ـــ دەدى. يسا وعان:
ـــ ساعان شىندىعىن ايتايىن، وسى ٴتۇنى ـ اق اتەش شاقىرعانشا سەن مەنەن ٴۇش رەت تاناسىڭ! ـــ دەگەندە، پەتىر:
ـــ ماعان سىزبەن بىرگە ٴتىپتى ولۋگە تۋرا كەلسە دە، سىزدەن ەش تانبايمىن! ـــ دەدى. بارلىق شاكىرتتەرى دە وسىنى ايتتى. (ماتاي 26:17 ـ 35)

تۇتقىندالۋ
مەيرام اسىنان كەيىن ياھۋدا ٴدىنباسىلارىنا باردى. سولارمەن بىرگە ٴبىر توپ جاساقشىنى دا يسانىڭ قالا سىرتىنداعى ٴبىر باقتا قۇداي اكەسىنە سيىنىپ وتىرعان جەرىنە ەرتىپ كەلدى.

وزىنە نە بولارىن تۇگەل بىلەتىن يسا باقتىڭ شىنەن شىعىپ، ولارعا:
ـــ كىمدى ىزدەپ جۇرسىڭدەر؟ ـــ دەگەن سۇراق قويدى. ولار:
ـــ نازارەتتىك يسانى! ـــ دەپ جاۋاپ بەردى. يسا:
ـــ ول مەنمىن! ـــ دەدى. وپاسىز ياھۋدا دا سولاردىڭ قاسىندا تۇرعان ەدى. يسا ولارعا «ول مەنمىن!» دەگەندە، ولار كەيىن شەگىنىپ، جەرگە جىعىلا كەتتى.
يسا ولارعا تاعى دا:
ـــ كىمدى ىزدەپ جۇرسىڭدەر؟ ـــ دەگەن سۇراق قويدى. ولار:
ـــ نازارەتتىك يسانى، ـــ دەپ جاۋاپ بەردى. يسا:
ـــ مەن سولمىن دەپ سەندەرگە ايتتىم عوي! ەگەر مەنى ىزدەپ جۇرسەڭدەر، وندا مىنالارعا تيمەڭدەر، كەتە بەرسىن! ـــ دەدى. ونىڭ «ٴوزىڭ ماعان بەرگەندەردىڭ بىردە ـ بىرەۋىن جوعالتقان جوقپىن» دەپ ايتقانى وسىلايشا ورىندالدى.
سوندا بەلىنە سەمسەر بايلاپ العان شيمون پەتىر ونى سۋىرىپ الىپ، باس ٴدىني قىزمەتكەردىڭ مالايىنا قاراي سىلتەپ

قالىپ، ونىڭ وڭ قولاعىن شاۋىپ ٴتۇسىردى. مالايدىڭ اتى مالىك ەدى. ال يسا پەتىرگە: «سەمسەرىڭدى قىنابىنا سال! اكەم ماعان بەلگىلەپ قويعان ازاپتى تارتۋىم كەرەك ەكەندىگىن بىلمەۋشى مە ەدىڭ؟» ــــ دەدى. (جوحان 18:4ـ11)

ادىلەتسىز ۇكىم

ٴدىنباسىلار يسانى تۇتقىنداپ، تەرگەۋگە الدى. الايدا كۋاگەرلەر ونى قارالاۋعا تىرىسقانىمەن، بەرگەن كۋالىكتەرى بىر-بىرىمەن ۇيلەسپەدى. اقىرىندا ٴدىنباسىلار يسانىڭ وزىنە«سەن قۇدايدىڭ رۋحاني ۇلى ــــ ٴماسىحسىڭ بە؟» ــــ دەپ تىكە سۇراق قويدى. يسا ٴماسىح «ٴوزىڭىز ايتىپ تۇرسىز!» ــــ دەپ جاۋاپ بەردى. ولار يسانىڭ اسقان دارەجەسىن كورە المايى، ونى ولىمگە كەستى.

ٴبىراق وزدەرى ٴرىمنىڭ قول استىندا بولعاندىقتان، ياھۋديلەردە ٴولىم جازاسىن ورىنداتىن بيلىك بولمادى. سول سەبەپتى ولار يسانى رىمدىك امىرشىگە الىپ باردى. يساعا ٴوزىن «ياھۋديلەردىڭ پاتشاسىمىن» دەپ ٴرىم پاتشاسىنا قارسى شىقتى دەگەن جالعان ايىپ تاقتى. ٴامىرشى يسانىڭ ەشبىر كىنالاتسىزدىعىنا كوز جەتكىزدى. ٴبىراق سوڭىندا ٴدىنباسىلارى ايداپ سالعان حالىقتان قاۋىپتەنىپ، ولاردىڭ تالاپتارىنا كونىپ، يسانى ايقىش اعاشتاعى ازاپتى ولىمگە كەستى.

ٴماسىحتىڭ قاتتى ازاپ شەگىپ جانىن قيۋى

جاساقشىلار يسانى ٴامىرشىنىڭ ورداسىنا الىپ بارىپ، قاسىنا بۇكىل اسكەر ٴبولىمىن جينادى. ونىڭ سىرت كيىمىن شەشىپ الىپ، ۇستىنە قىزىل شاپان جاپتى. تىكەندى بۇتاقشالاردان تاج ٴورىپ، ونى باسىنا كيگىزىپ، وڭ قولىنا اسا تاياق ۇستاتىپ قويدى. يسانىڭ الدىنا تىزە بۇگىپ تاعزىم ەتكەنسىپ «ياھۋديلەردىڭ پاتشاسى جاساسىن!» ــــ دەپ كەلەكەلەدى. بەتىنە تۇكىرىپ، قولىنداعى تاياعىن جۇلىپ الىپ، سونىمەن

باسىنا ۇرا بەردى. مازاقتاپ بولعانىنان كەيىن ونىڭ ۇستىندەگى شاپاندى شەشىپ الىپ، ٴوز كيىمىن قايتا كيگىزدى.
سودان كەيىن يسانى ايقىش اعاشقا شەگەلەپ قويۋ ٴۇشىن الىپ كەتتى.

قالادان شىعا جولشىباي شيمون دەسىمدى كۇرەنەلىككە تاپ بولىپ، ونى يسانىڭ ايقىش اعاشىن ارقالاپ جۇرۋگە ٴماجبۇر ەتتى. وسىلاي ولار عولعوتا، ياعني «ماڭدايتوبە» دەگەن جەرگە جەتتى. سوندا يساعا ىشۋگە ٴوت قوسىلعان سىركە سۋىن ۇسىندى، ٴبىراق ٴدامىن تاتقان سوڭ ول ونى ىشۋدەن باس تارتتى.
جاساقشىلار يسانى ايقىش اعاشقا كەرىپ شەگەلەپ، تىك كوتەرىپ قويعانىنان كەيىن ونىڭ كيىمدەرىن جەرەبە تاستاپ ٴبولىستى. مۇنان سوڭ سول جەردە وتىرىپ، ونى كۇزەتتى. وعان تاعىلعان «بۇل ـــ ياھۋديلەردىڭ پاتشاسى يسا» دەگەن ايىپ جازىلعان تاقتايشانى باسىنىڭ ۇستىڭگى جاعىنا ايقىشقا بەكىتىپ قويعان ەدى.
جاساقشىلار يسامەن بىرگە ەكى قاراقشىنى دا، بىرەۋىن وڭ، ەكىنشىسىن سول جاعىنا ايقىش اعاشتارعا كەرىپ شەگەلەپ، تىك كوتەرىپ قويدى.
قاسىنان ٴوتىپ بارا جاتقاندار باستارىن شايقاپ«اي، قۇدايدىڭ ٴۇيىن بۇزىپ، ٴۇش كۇندە قايتا تۇرعىزۋشى! ٴوزىڭدى قۇتقارىپ ال! ەگەردە قۇدايدىڭ رۋحاني ۇلى بولساڭ، ايقىشتان ٴتۇس!» ـــ دەپ، ونى كەلەكە ەتتى.
سول سەكىلدى باستى ٴدىني قىزمەتكەرلەر دە ٴدىن مۇعالىمدەرى جانە رۋباسىلارىمەن بىرگە ونى بىلاي دەپ مازاقتادى: «مىناۋ باسقالاردى قۇتقارىپتى، ٴبىراق ٴوزىن قۇتقارا المايدى ەكەن! ەگەر ول يسرايلدىڭ پاتشاسى بولسا، ٴوزىنىڭ قۇدىرەتىمەن ٴقازىر-اق ايقىشتان ٴتۇسسىن، سوندا وعان سەنەمىز. ول قۇدايعا ٴۇمىتىن ارتىپتى، ەندەشە قۇداي ونى ۇناتسا، ٴقازىر بوساتىپ السىن! ويتكەنى ول ٴوزىن قۇدايدىڭ

رۋحاني ۇلمىن دەدى عوي». (ماتاي 27:27ـ43)
ايقىشقا ىلىنگەن ەكى قىلمىسكەردىڭ بىرەۋى يساعا ٴتىل تيگىزىپ:
ـــ ٴماسىح بولساڭ، كانە ٴوزىڭدى دە، ٴبىزدى دە قۇتقارىپ ال! ـــ دەپ مىسقىلدادى. ەكىنشىسى كەرىسىنشە ونى توقتاتىپ:
ـــ قۇدايدان قورىقپايسىڭ با؟ ٴوزىڭ دە وسىعان كەسىلدىڭ عوي. ٴبىزدىڭ ۇكىمىمىز ٴادىل، ىستەرىمىزگە لايىق جازا تارتامىز. ال بۇل ەش جاماندىق ىستەگەن جوق، ـــ دەدى. سودان كەيىن:
ـــ يسا، پاتشالىعىڭىزعا كىرگەندە مەنى ەسىڭىزگە الا كورىڭىز، ـــ دەپ ٴوتىندى. يسا وعان:
ـــ ساعان شىندىعىن ايتامىن: بۇگىن ـ اق مەنىمەن بىرگە جۇماقتا بولاسىڭ! ـــ دەدى.

يسانىڭ قايتىس بولىپ، قابىرگە قويىلۋى

بۇل ۋاقىت تال ٴتۇستىڭ شاماسى ەدى. سول كەزدە كۇننىڭ جارىعى ٴسونىپ، بۇكىل جەردى قاراڭعىلىق باسىپ، ول ٴۇش ساعاتقا سوزىلدى. قۇدايدىڭ ۇيدەگى شىمىلدىق ورتاسىنان قاق ايرىلىپ، ەكىگە ٴبولىندى.
يسا قاتتى داۋسپەن ايقايلاپ: «اكە، سەنىڭ قولىڭا رۋحىمدى تاپسىرامىن!» ـــ دەدى. مۇنى ايتقاننان كەيىن جان ٴتاسىلىم ەتتى.
وسى وقيعالاردى كورىپ تۇرعان ٴجۇزباسى: «بۇل شىنىمەن ٴادىل ادام بولعان!» ـــ دەپ، قۇدايدى دارىپتەدى. قىزىق كورۋگە جينالعان بۇكىل حالىق بولعان جايتتاردى كورگەن سوڭ، وپىق جەپ قايعىرىپ قالاعا قايتتى.
يسانىڭ بارلىق تانىستارى جانە عاليلەيادان ەرىپ كەلگەن ايەلدەر بولسا، الىستىراق جەردەن وسىلاردىڭ بارىنە قاراپ تۇردى. (لۇقا 23:39ـ49)

كەش تۇسپەس بۇرىن ٴجۇسىپ ەسىمدى اريماتەيالىق ٴبىر باي

كسى كەلدى. ٴوزى دە يسادان ٴتالم العان شاكرتى ەدى. ٴجوُسپ پيلاتقا بارىپ، يسانىڭ ٴمايتىن قابىرگە قويۋعا رۇقسات سۇراپ الدى. پيلات ٴمايتتى وعان تابىس ەتۋگە بۇيىردى. ٴجوُسپ سۇيەكتى الىپ، كىرشىكسىز تازا باتەس كەبىنگە وراپ، اك جارتاستان ۇڭگىپ جاساعان ٴوزىنىڭ جاڭا قابىرىنە اپارىپ قويدى. سودان كەيىن داۋ قاقپاق تاستى دومالاتىپ اكەلىپ، سونىمەن ٴقابىردىڭ كىرەبەرىس اۋزىن جاۋىپ تاستاپ، كەتىپ قالدى. سول جەردە ماعدالالىق مارىيام مەن وزگە مارىيام دا ٴقابىردىڭ قارسى الدىندا وتىردى.
كەلەسى كۇنى، جۇمانىڭ ەرتەڭىنە باستى ٴدىني قىزمەتكەرلەر مەن پارىزشىلدار پيلاتتىڭ قاسىنا جينالىپ، بىلاي دەدى:
— تاقسىر، الگى الدامشى كىسىنىڭ ٴتىرى كەزىندە «ٴۇش كۇننەن كەيىن قايتا تىرىلەمىن» دەگەنى ەسىمىزگە ٴتۇستى. سوندىقتان دا ٴقابىردى ٴۇشىنشى كۇنگە دەيىن كۇزەتىپ، ٴقاۋىپسىز ەتۋگە بۇيىرا كورىڭىز. ايتپەسە ونىڭ شاكىرتتەرى (ٴتۇن ىشىندە) كەلىپ، سۇيەگىن ۇرلاپ الىپ كەتىپ، حالىققا «ولىمنەن قايتا ٴتىرىلدى» دەپ جۇرۋلەرى مۇمكىن. سوندا سوڭعى الداۋ العاشقىسىنان دا بەتەر بولار.
پيلات بۇعان:
— مەيلى، قاراۋىل توبىن الىڭدار. بارىپ، ٴقابىردى وزدەرىڭ بىلگەندەرىڭشە كۇزەتىپ، قاۋىپسىزدىگىن قامتاماسىز ەتىڭدەر،
— دەپ شەشتى.
ولار بارىپ، مازاردىڭ ينالاسىنا كۇزەت قويىپ، قاقپاق تاستى مورمەن بەكىتىپ تاستادى. (ماتاي 27:45ـ66)

وسىلايشا بىردە-بىر ادام بالاسىنا قابىرگە كىرۋگە ەش مۇمكىندىك قالمادى. ارينە، قۇدىرەتى شەكسىز قۇداي تاعالا ٴۇشىن بۇل جايت توسقاۋىل بولا المادى.

قۇتقارۋشىنىڭ ٴتىرىلىپ، كوككە ورالۋى

ٴماسىح قايتا ٴتىرىلدى!

ٴدىني دەمالىس وتكەنىنەن كەيىن جەكسەنبى كۇنى تاڭ اتا ماعدالالىق مارىيام مەن وزگە مارىيام ٴقابىردى كورۋگە باردى. كەنەت جەر قاتتى سىلكىندى. ويتكەنى جاراتقان يەنىڭ ٴبىر پەرىشتەسى اسپاننان ٴتۇسىپ، قابىرگە جاقىنداپ، قاقپاق تاستى دومالاتىپ الىپ تاستادى دا، ۇستىنە وتىردى! ونىڭ سىرت كورىنىسى نايزاعاي ىسپەتتى، ال كيىمى قارداي اپپاق ەدى. ودان زارەلەرى ۇشقان كۇزەتشىلەر دىرىلدەپ قالشىلداپ، ٴولىپ قالعانداي قۇلاپ ٴتۇستى.

پەرىشتە ايەلدەرگە قاراپ:

— قورىقپاڭدار! ايقىشقا شەگەلەنگەن يسانى ىزدەپ كەلگەندەرىڭدى بىلەمىن. ول مۇندا جوق، ٴوزى ايتقانداي قايتا ٴتىرىلىپ كەتتى! بەرى كەلىپ، يەنىڭ جاتقان ورنىن قاراڭدار! ال ەندى تەزىرەك بارىپ، شاكىرتتەرىنە مىنانى جەتكىزىڭدەر: «يەمىز ولىمنەن قايتا ٴتىرىلدى! ول سەندەردەن بۇرىن عاليلەياعا بارادى، سول جەردەن ونى كورەسىڭدەر». سەندەرگە ايتاتىنىم وسى، — دەدى.

ايەلدەر ٴارى قورقىپ، ٴارى قاتتى قۋانىپ، مازاردان شىعا سالا شاكىرتتەرىنە ايتۋ ٴۇشىن اسىعىپ جۇگىرە جونەلدى. كەنەتتەن يسا ولاردىڭ الدىنان كەزدەسىپ: «سالەم سەندەرگە!» — دەپ امانداستى. ايەلدەر ونىڭ قاسىنا جاقىنداپ، ٴيىلىپ تاعزىم ەتىپ، اياعىنا قولدارىن تيگىزدى.

يسا ولارعا:

— قورىقپاڭدار! باۋىرلاستارىما بارىپ، «عاليلەياعا جونەلسىن، سوندا مەنى كورەدى» دەگەن حاباردى جەتكىزىڭدەر، — دەپ تاپسىردى.

يسانىڭ سەنۋشىلەرگە بەرگەن ۇلى اماناتى

ون ٴبىر شاكىرتى عاليلەياعا بارىپ، يسا ايتقان تاۋعا كوتەرىلدى. ونى كورگەندە تاعزىم ەتىپ، بىزەت ٴبىلدىردى، ال ٴبىرقاتارى ٴالى دە كۇدىكتەندى. يسا قاستارىنا تاياۋ كەلىپ، بىلاي دەدى:

«ماعان كوك پەن جەردىڭ بارلىق بيلىگى بەرىلگەن! سوندىقتان بارلىق حالىقتارعا بارىڭدار! ولاردى مەنىڭ شاكىرتتەرىم ەتىپ، قۇداي اكەنىڭ، رۋحاني ۇلىنىڭ جانە قاسيەتتى رۋحىنىڭ اتىمەن شومىلدىرۋ راسىمىنەن وتكىزىڭدەر، ٴارى سەندەرگە وسيەت ەتكەندەرىمنىڭ ٴبارىن دە ۇستانۋعا ۇيرەتىڭدەر! ەستەرىڭدە بولسىن: مەن بۇل دۇنيەنىڭ اقىر سوڭىنا دەيىن ار كۇنى وزدەرىڭمەن بىرگە بولىپ، سەندەرگە جار بولامىن!» (اۋمين) (ماتاي 28:1ـ10،16ـ20)

يسا شاكىرتتەرىنە قۇداي رۋحىنىڭ كۇشىمەن وزىنە كۋا بولۋدى تاپسىرۋى.

سوندىقتان ولار يسانىڭ قاسىنا جينالعاندا ودان:

ـــ يەمىز، يسرايل ەلىنىڭ پاتشالىعىن وسى كەزدە قايتا ورناتاسىز با؟ ـــ دەپ سۇرادى. يسا ولارعا بىلاي دەدى:

ـــ اكەم ٴوز ەركىمەن بەلگىلەپ قويعان مەرزىمدەر مەن كەزدەردى ٴبىلۋ سەندەرگە بۇيىرماعان. ٴبىراق سەندەر قۇداي رۋحى وزدەرىڭە قونعاندا ونىڭ قۇدىرەتىن قابىلدايسىڭدار، ٴسويتىپ يەرۋساليمدە، بۇكىل ياھۋدەيا مەن ساماريا ايماقتارىندا جانە جەردىڭ شەتىنە دەيىن ماعان كۋا بولاسىڭدار.

يسانىڭ كوككە كوتەرىلۋى ٴارى ونىڭ قايتا ورالۋى جايلى ۋادە

يسا وسىلاي دەدى دە، ولاردىڭ كوزىنشە جوعارى كوتەرىلىپ كەتىپ، ٴبىر بۇلت ونى كوزدەن تاسا قىلدى. ولار اسپانعا قادالا قاراپ تۇرعان كەزدە كەنەتتەن اق كيىمدى ەكى جىگىت قاستارىندا پايدا بولدى. ولارعا:

ـــــ عالىلەيالىقتار، نەمەنەگە بۇل جەردە اسپانعا قاراپ تۇرسىڭدار؟ جاڭا قاستارىڭنان كوككە كوتەرىلىپ، قۇداي قابىلداعان ىسا كوز الدارىڭنان كوككە قالاي كەتسە، تۋرا سولاي قايتىپ كەلەدى، ـــــ دەدى. (ەلشىلەر. ىستەرى 1:6 ـ 11)

قۇداي رۋحىنىڭ كەرەمەت ىس ـ ارەكەتى

ەلشىلەر يەرۋساليمگە قايتىپ كەلگەننەن كەيىن، ساتقىن ياھۋدا ىسقاريوتتىڭ ورنىنا قۇدايدىڭ بىلدىرۋىمەن ماتيانى ون ەكىنشى ەلشى ەتىپ بەكىتتى.
ىسانىڭ كوككە قايتا ورالىپ كەتكەن كەزىنەن ون كۇن وتكەندە، ونىڭ شاكىرتتەرى يەرۋساليم قالاسىندا كوكتەگى اكەنىڭ ۋادە ەتكەن سىيىن، ياعني ونىڭ كيەلى رۋحىنىڭ كەلۋىن ٴمىناجات ەتىپ كۇتىپ وتىردى.

قۇدايدىڭ رۋحتىڭ قونۋى
العاشقى ٴونىم مەيرامى كەلگەندە، سەنۋشىلەردىڭ ٴبارى بىرگە بولدى. سوندا كەنەتتەن كوكتەن ٴبىر قاتتى داۋىل سوقانداي شۋ ەستىلىپ، ولار وتىرعان بۇكىل ٴۇيدى الىپ كەتتى. ولارعا جالىنداي جالاڭداعان تىلدەر كورىندى دە، ٴبولىنىپ ـ بولىنىپ ارقايسىسىنىڭ ۇستىنە بىر ـ بىردەن قوندى. ٴبارى قۇداي رۋحىنا كەنەلىپ، ونىڭ وزدەرىنە بەرگەن دارىنىنا قاراي بوتەن تىلدەردە سويلەي باستادى.
يەرۋساليمدە دۇنيەنىڭ ٴتورت بۇرىشىنداعى ار ەلدەن كەلگەن، قۇدايدى قاستەرلەيتىن ياھۋديلەر تۇراتىن. وسى شۋ ەستىلگەندە كوپتەگەن حالىق سول جەرگە جينالىپ، اڭتارىلىپ تۇرىپ قالدى. سەبەبى اربىرەۋى تىڭداعاندا

سەنۋشىلەردىڭ مۇنىڭ ٴوز تىلىندە سويلەپ تۇرعانىن ەستىدى. حالىق قاتتى تاڭعالىپ: «مىنا سويلەپ جاتقانداردىڭ ٴبارى عاليلەيالىقتار ەمەس پە؟ — دەستى. — بۇلار قالايشا ٴبىزدىڭ ٴوز تىلدەرىمىزدە سويلەپ جاتىر؟ ارامىزدا پارتتار، مەدتەر جانە ەلامدىقتار بار، مەسوپوتاميا، ياھۋدەيا جانە قاپادوقيادا، پونتۋس پەن ازيا، فرۇگيا مەن ٴپامفۇليا ايماقتارىندا، مىسىردا جانە ليبيانىڭ كۇرەنەگە جاقىن ولكەلەرىندە تۇراتىندار بار؛ ارامىزدا ريمنەن كەلگەن قوناقتار — ياھۋديلەر جانە ياھۋدي دىنىنە كىرگەندەر، سونداي-اق كريتتىكتەر مەن ارابتار دا بار. ٴبىراق ارقايسىمىز سول كىسىلەردىڭ ٴوز تىلدەرىمىزدە قۇدايدىڭ ۇلى ىستەرىن جاريالاپ جاتقانىن ەستىپ تۇرمىز!»
ٴبارى اڭ-تاڭ بولىپ نە ىستەرىن بىلمەي، بىر-بىرىنەن «بۇل نەنى بىلدىرەدى؟» — دەپ سۇرادى. ال كەيبىرەۋلەرى مىسقىلداپ: «سىرە، ولار ٴتاتتى شاراپقا تويىپ العان شىعار»، — دەستى.

پەتىردىڭ جينالعان كوپشىلىككە ۋاعىز ايتۋى

سوندا پەتىر وزگە ون ٴبىر ەلشىمەن بىرگە ورنىنان تۇرىپ، داۋسىن كوتەرىپ، سويلەپ كەتتى:
— ۋا، حالايىق، ياھۋديلەر مەن يەرۋساليمنىڭ بارلىق تۇرعىندارى! سەندەرگە مۇنىڭ ٴمانىسىن تۇسىندىرەيىن، سوزىمە قۇلاق تىگىڭدەر!
بۇلار سەندەر ويلاعانداي ٴىشىپ العان ەمەس، ٴقازىر ۋاقىت تاڭەرتەڭگى توعىز عوي. قايتا، ەجەلدە جوەل پايعامبار ايتقان مىنا ٴسوز ەندى ورىندالىپ جاتىر: «قۇداي بىلاي دەيدى: وسى زاماننىڭ اياعىندا مەن ٴوزىمنىڭ رۋحىمدى بۇكىل ادامزاتتىڭ ۇستىنە توگەمىن. ۇل-قىزدارىڭ پايعامبارلىق ٴسوز ايتادى، جاس جىگىتتەرىڭ ايان، قارتتارىڭ ٴتۇس كورەدى. سول كۇندەرى مەن قۇل-كۇڭدەرىمنىڭ ۇستىنە رۋحىمدى توگەمىن، ولار دا پايعامبارلىق ٴسوز ايتادى. مەن اسپان مەن جەردە قان،

وت جانە بۇرقىراعان ٴتۇتىن سىياقتى كەرەمەتتەر مەن عاجاپ ىستەردى كورسەتەمىن. يەنىڭ ۇلى دا سالتاناتتى كۇنى كەلمەي تۇرىپ، كۇن تۇنەككە، اي قانعا اينالادى. ال يەمىزگە سىينعان اركىم قۇتقارىلادى».
يسرايلدىكتەر، مىنا ٴسوزدى تىڭداعىڭداز قۇداي نازارەتتىك يساعا سەندەردىڭ الدارىڭدا قۇدىرەتپەن كەرەمەتتەر جاساتقان ەدى. ول سولار ارقىلى ٴوزىنىڭ يسانى جىبەرگەندىگىنە كۋالىك بەردى؛ قۇداي بۇلاردى يسا ارقىلى ارالارىڭدا ىستەدى، سونى وزدەرىڭ بىلەسىڭدەر. ول قۇدايدىڭ ەركىمەن جانە الدىن الا بىلۋىمەن قۇربان ەتىلدى: سەندەر ونى تاڭىرگە سەنبەيتىن شەتەلدىكتەردىڭ قولىمەن ايقىشقا شەگەلەتىپ ولتىرتتىڭدەر. ٴبىراق قۇداي يسانى ٴولىم تۇزاعىنان بوساتىپ، ٴتىرىلتىپ الدى. ويتكەنى ونىڭ ٴولىم قۇرساۋىندا قالۋى مۇمكىن ەمەس بولاتىن. ٴداۋىت پايعامبار ول تۋرالى بىلاي دەگەن:

ىقىلاس-نيەتىم ارداييم يەمدە،
ولۋ جاعىمدا ماعان جار بوپ كەلەدى:
جاعداييم شايقالمايدى ەشبىر كەزدە.
سودان جۇرەگىم شاتتىققا تولادى،
ماز-مەيرام بوپ تىلىمنەن بال تامادى،
ساعان سەنگەنىمنەن ٴتانىم تىنشيدى.
و دۇنيەگە قيمايسىڭ جانىمدى،
قاسيەتتىڭنىڭ ٴتانىن دە شىرىتپەيسىڭ.
شىن ٴومىر جولىن ماعان كورسەتەسىڭ،
كوز الدىڭدا قۋانىشقا بولەيسىڭ،

باۋىرلاستار، مەن سەندەرگە بابامىز ٴداۋىت تۋرالى ەش قايمىقپاي اشىق ايتا الامىن: ول ٴولىپ، جەرلەندى، ونىڭ ٴقابىرى ٴبىزدىڭ ەلىمىزدە كۇنى بۇگىنگە دەيىن ساقتالىپ كەلەدى. ال ٴداۋىت پايعامبار بولعاندىقتان جانە سەنىڭ تاعىڭا

ٴبىر ۇرپاعىنىڭدى وتىرعىزامىن دەپ قۇدايدىڭ وزىنە انت ەتكەنىن بىلگەندىكتەن، ول كەلەشەككە كوز جىبەرىپ، ٴماسىحتىڭ قايتا ٴتىرىلۋى تۋرالى الدىن الا بىلاي دەگەن بولاتىن: ونىڭ جانى و دۇنيەگە قيىلمادى، ٴتانى دە ٴشىرىپ كەتپەدى. وسى يسانى قۇداي قايتا ٴتىرىلتىپ الدى، ٴبىز ٴبارىمىز سوعان كۋامىز!

يسا قۇدايدىڭ قۇدىرەتىمەن كوككە كوتەرىلىپ، اكەدەن ۋادەلى قۇداي رۋحىن العان سوڭ، ونى ٴبىزدىڭ ۇستىمىزگە توكتى، مۇنى وزدەرىڭ ەستىپ جانە كورىپ جۇرسىڭدەر. سەبەبى ٴداۋىتتىڭ ٴوزى كوككە كوتەرىلىپ كەتكەن جوق، ول زابۇردا بىلاي دەگەن عوي:
جاراتقان يە مەنىڭ يەمە بىلاي دەپ ايتتى:

«مەن اياعىڭنىڭ استىنا دۇشپاندارىڭدى
جىعىپ بەرگەنىمشە وتىر وڭ جاعىمدا».
سوندىقتان بۇكىل يسرايل ەلى مىنانى انىق ٴبىلسىن: قۇداي سەندەر ايقىشقا شەگەلەتكەن وسى يسانى «يەمىز» جانە «ٴماسىح» ەتىپ تاعايىندادى!
حالىق مۇنى ەستىگەندە قاتتى وكىنىپ، پەتىر مەن باسقا ەلشىلەردەن:
— باۋىرلاستار، ٴبىز ەندى نە ىستەۋىمىز كەرەك؟ — دەپ سۇرادى. پەتىر ولارعا بىلاي دەپ جاۋاپ بەردى:
— ارقايسىڭ كۇناسىنىڭ كەشىرىلۋى ٴۇشىن تەرىس جولدان قايتىپ، شومىلدىرۋ راسىمىنەن ٴوتىڭدەر! سوندا سەندەر قۇدايدىڭ سىيىن — ونىڭ قاسيەتتى رۋحىن قابىلدايسىڭدار. سەبەبى بۇل ۋادە سەندەرگە، بالالارىڭا جانە قۇداي يەمىز شاقىراتىن الىستاعىلاردىڭ بارىنە ارنالعان.
— پەتىر تاعى كوپتەگەن سوزدەرمەن ولارعا — مىنا ازعىن ۇرپاق (تارتاتىن قۇدايدىڭ قاھارىنان) قۇتقارىلىڭدار! — دەپ ەسكەرتىپ جالىندى.

ونىڭ ٴسوزىن قابىلداعاندار شومىلدىرۋ راسىمىنەن ٴوتتى. وسلايشا بۇل كۇنى قاۋىمعا ٴۇش مىڭداي ادام قوسىلدى.

ماسىحكە سەنۋشىلەردىڭ قاۋىمدىق ٴومىرى

ولار ەلشىلەردىڭ بەرىپ جۇرگەن ٴتالىمىن، ارالارىنداعى قارىم-قاتىناستارىن، نان ٴۇزۋ ٴراسىمىن جانە قۇدايعا سيىنۋدى بەرىك ۇستانىپ، جالعاستىرا بەردى.

ەلدىڭ ٴبارىن ۇرەي بيلەدى، سەبەبى ەلشىلەر ارقىلى قۇدايدىڭ قۇدىرەتىن كورسەتكەن كوپتەگەن كەرەمەت بەلگىلەر بولىپ جاتتى. ماسىحكە سەنۋشىلەردىڭ ٴبارى ٴبىرتۇتاس قاۋىم بولىپ، زاتتارىن ورتاق ۇستادى؛ (قاجەت بولعاندا) مال-مۇلكىن ساتىپ، سودان ارتىمگە كەرەگىنشە بەرىپ وتىردى.
ولار كۇن سايىن عيباداتحانادا ٴبىر كىسىدەي بىرگە بولدى؛ سونىمەن قاتار ٴوز ۇيلەرىندە دە باس قوسىپ، نان ٴۇزۋ ٴراسىمىن ورىنداپ، اق كوڭىلمەن قۋانا وتىرىپ، بىرگە تاماق ٴىشىپ، قۇدايدى دارىپتەدى. ولاردى بۇكىل حالىق ۇناتتى. يەمىز كۇن سايىن تاعى باسقا ادامداردى قۇتقارىپ، قاۋىمىنا قوسىپ وتىردى. (ەلشىلەر. ىستەرى 2:1-47)

ەلشىلەردىڭ كوپ كەرەمەتتەر جاساۋى

ال يەمىز ەلشىلەرى ارقىلى ەل ىشىندە كوپ كەرەمەتتەر ىستەپ، قۇدىرەتىن كورسەتتى. سەنۋشىلەردىڭ بارلىعى نيەتتەس كوڭىلمەن عيباداتحاناداعى سۇلەيمەن زالىنا جينالىپ ٴجۇردى. بوتەندەردەن ەشكىمنىڭ دە ولاردى مازالاۋعا باتىلى بارمادى، ال حالىق بۇلاردى دارىپتەدى. بارعان سايىن كوپ كىسىلەر — ەيەلدەر مەن ەركەكتەر توپ-توبىمەن يەمىزدىڭ قاۋىمىنا قوسىلىپ جاتتى. جاندارىنان وتكەندە پەتىردىڭ، تىم بولماسا كولەڭكەسى ٴتۇسسىن دەپ، اۋرۋلاردى كوشەگە شىعارىپ، توسەنىشتەر مەن زەمبىلدەرگە جاتقىزىپ قويدى. يەرۋساليمنىڭ ماڭايىنداعى قالالاردان دا جۇرت اعىلىپ، اۋرۋلارى مەن جىن قيناعان كىسىلەرىن الىپ

كەلدى. سولاردىڭ ٴبارى ساۋىعىپ كەتتى.

ەلشىلەردىڭ قامالىپ، تاڭعاجايىپ بوساتىلۋى جانە جوعارعى كەڭەستە يسانى مويىنداۋى

سول كەزدە باس ٴدىني قىزمەتكەر مەن ونىڭ جاقتاستارىنىڭ ٴبارى، ياعني ساددۋكەيلەر توبىنىڭ مۇشەلەرى، ەلشىلەردى قىزعانىشتان كورە الماي، ىشتەرى كۇيدى. ولاردى ۇستاتىپ، مەملەكەتتىك تۇرمەگە قاماتتى. ال جاراتقان يەنىڭ ٴبىر پەرىشتەسى تۇندە تۇرمەنىڭ قاقپالارىن اشىپ، ولاردى شىعاردى دا: «عيباداتحاناعا بارىپ، حالىققا وسى جاڭا ٴومىر جايلى ىزگى حاباردى تۇگەل جاريالاڭدار!» — دەدى. ولار ايتقانىن ورىنداپ، تاڭ اتا عيباداتحاناعا بارىپ، حالىققا ٴتالىم بەردى.
وسى ەكى ارادا جاقتاستارىن ەرتىپ كەلگەن باس ٴدىني قىزمەتكەر جوعارعى كەڭەستى — يسرايل باسشىلارىنىڭ بۇكىل ٴماجىلىسىن جيناپ الدى. ەلشىلەردى الىپ كەلۋگە تۇرمەگە ادامدارىن جىبەردى. قىزمەتشىلەر ولاردى تۇرمەدەن تاپپاي، قايتا ورالدى. «ٴبىز تۇرمەنىڭ مۇقيات بەكىتىلگەنىن، كۇزەتشىلەردىڭ قاقپالاردىڭ الدىندا تۇرعانىن انىقتادىق. ٴبىراق اشقاندا ىشىنەن ەشكىمدى تاپپادىق»، — دەپ باياندادى. عيباداتحانا ساقشىلارىنىڭ باستىعى مەن باستى ٴدىني قىزمەتكەرلەر مۇنى ەستىگەندە ونىڭ نەمەن اياقتالارىن بىلمەي، اڭ-تاڭ بولدى.
ال بىرەۋ كەلىپ: «سىزدەر تۇرمەگە جاپقان كىسىلەر عيباداتحانادا حالىققا ٴتالىم بەرىپ تۇر!» — دەپ مالىمدەدى. ساقشىلار باستىعى قاسىنداعى ادامدارىمەن سول جەرگە بارىپ، ەلشىلەردى الىپ كەلدى. ٴبىراق زورلىق بولعان جوق، سەبەبى تاس لاقتىرىپ ولتىرەر دەپ حالىقتان قورىقتى. كەلگەن، جوعارعى كەڭەستىڭ الدىندا تۇرعان ەلشىلەردى باس ٴدىني قىزمەتكەر تەرگەۋگە الدى.
— ٴبىز سەندەرگە سول ادامنىڭ اتىنان ٴتالىم بەرۋگە قاتاڭ تىيىم سالعان جوقپىز با؟ الايدا سەندەر بىلمەدەرىڭدى بۇكىل

يەرۋسالىمگە تاراتىپسىڭدار. وسىلايشا سول ادامنىڭ قانىن بىزگە جاپپاقسىڭدار، — دەدى ول. پەتىر مەن وزگە ەلشىلەر بىلاي دەپ جاۋاپ بەردى:
— ادامداردى ەمەس، قۇدايدى كوبىرەك تىڭداۋ كەرەك! اتا-بابالارىمىزدىڭ سىيىنعان قۇدايى سىزدەر اعاشقا ءىلىپ ولتىرگەن يسانى قايتا ءتىرىلتىپ، كوسەم جانە قۇتقارۋشى رەتىندە ءوزىنىڭ وڭ جاعىنداعى ەڭ قۇرمەتتى ورىنعا كوتەرىپ، وتىرعىزدى. وسىلاي ول ءيسرايلدىڭ بەتىن تەرىس جولدان قايتارىپ، كۇنالارىن كەشىرمەك. ءبىز دە، قۇداي رۋحى دا بۇل وقيعالاردىڭ كۋاسىمىز؛ قۇداي وسى قاسيەتتى رۋحىن وزىنە بوي ۇسىنعاندارعا سىيعا بەرەدى.
جوعارعى كەڭەس وسىنى ەستىگەندە قاتتى اشۋلانىپ، ولاردى ولتىرەتىن ويلارى بولدى. الايدا ارالارىنداعى گامالىيەل ەسىمدى ءبىر پارىزشىل ورنىنان تۇردى؛ ول ەلدىڭ ءبارى قاتتى سىيلاعان زاڭ ءمۇعالىمى بولاتىن. گامالىيەل ەلشىلەردى ءبىراز ۋاقىتقا زالدان شىعارۋعا بۇيىرىپ، ءسوز سويلەي باستادى:
— ءقادىرلى يسرايلدىكتەر، ەلدەستەرىم، مىنا كىسىلەرگە نە ىستەگىلەرىڭ كەلەتىنىن جاقسىلاپ ويلانىڭىزدار! وزدەرىڭىز بىلەتىندەي، ءبىراز جىل بۇرىن تەۋدا ەل الدىنا شىعىپ، ءوزىن ۇلى كوسەممىن دەپ جارىيالاپ، وعان ءتورت جۇزگە جۋىق ادام قوسىلدى. ءبىراق ول ءولتىرىلىپ، ەرگەندەر شاشىراپ، جوق بولىپ كەتتى. ودان كەيىن حالىق ساناعى كەزىندە عالىلەيالىق ياھۋدا ەل الدىنا شىعىپ، سوڭىنان كوپ حالىق ەرتىپ، كوتەرىلىسكە شىعاردى. ونىڭ دا كوزى قۇرتىلىپ، وعان ەرگەندەر قۋىلىپ، تاراپ كەتتى. ال ەندى سىزدەرگە ايتاتىنىم مىناۋ: بۇل كىسىلەرگە تيمەڭىزدەر، بوساتىپ جىبەرىڭىزدەر. سەبەبى ەگەر بۇل ارەكەت ادام باستاعان ءىس بولسا، ول وزىنەن-وزى قۇرىيدى، ءبىراق قۇدايدان بولسا، ونى قۇرتا المايسىزدار، ءتىپتى قۇدايعا قارسى كۇرەسەتىن بولاسىزدار.
گامالىيەلدىڭ ءسوزى قوشتالدى. ەلشىلەردى شاقىرتىپ، دۇرە سوقتىرىپ، تاعى دا يسانىڭ اتىنان ۋاعىز ايتۋعا قاتتى تيىم

سالعان سوڭ بوساتىپ جىبەردى. جوعارعى كەڭەستەن شىققان ەلشىلەر يەمىزدىڭ اتى ٴۇشىن قورلىق كورۋگە لايىق دەپ سانالعاندارىنا قۋاندى.
ولار كۇن سايىن عيباداتحانادا جانە ۇيلەردە ٴتالىم بەرىپ، يسانىڭ ٴماسىح ەكەندىگىن ۋاعىزداۋلارىن توقتاتقان جوق. (ەلشىلەر. ىستەرى 5:12ـ42)
ون ەكى ەلشى ٴتالىم بەرۋ جانە قۇدايعا سيىنۋ قىزمەتتەرىن اتقارىپ ٴجۇردى. سونىمەن قاتار ولار بەيشارا جەسىر ايەلدەرگە كومەك ۇلەستىرۋمەن دە اينالىسىپ، مىندەتتەرى تىم كوبەيىپ كەتتى. سوندىقتان قاۋىم مۇشەلەرى جەتى قىزمەتشىنى تاڭداپ، ەلشىلەر سولار ٴۇشىن قۇدايعا سيىنىپ، كومەكتى ۇلەستىرۋ مىندەتىن ولارعا جۇكتەدى. وسى قاۋىم قىزمەتشىلەرىنىڭ ٴبىرى ستەپان بولاتىن. قۇدايدىڭ رۋحى وعان ەرەكشە رۋحاني دارىندار بەرگەن ەدى.

ستەپاننىڭ تۇتقىندالۋى

قۇدايدىڭ راقىمى مەن قۇدىرەتىنە كەنەلگەن ستەپان حالىق اراسىندا ۇلى كەرەمەتتەر جاساپ ٴجۇردى. ال «قۇلدىقتان بوساتىلعانداردىڭ» ٴماجىلىسحاناسى قاۋىمىنىڭ كەيبىر مۇشەلەرى كۇرەنە، ەسكەندىريا، كيليكيا جانە ازيا ولكەلەرىنەن كەلگەن ياھۋديلەرمەن بىرىگىپ الىپ، ستەپانعا قارسى شىعىپ، ايتىسا باستادى. ٴبىراق ونىڭ دانالىعىنا قارسى ەش نارسە ىستەي المادى، سەبەبى ول قۇدايدىڭ رۋحىنا سۇيەنىپ سويلەيتىن. سوندا ولار جاسىرىن كەلىسىم جاساپ: «ٴبىز ونىڭ مۇسا پايعامبارعا جانە قۇدايدىڭ وزىنە قارسى قورلىق ٴسوز ايتقانىن ەستىدىك»، ــــ دەپ وتىرىك جالا جاپقىزدى.
وسىلاي ولار حالىقتى، باسشىلار جانە ٴدىن مۇعالىمدەرىن ەلىرتىپ قويدى؛ ونى باس سالىپ، زورلىقپەن سۇيرەپ، جوعارعى كەڭەستىڭ الدىنا اپاردى. سول جەردە ستەپانعا جالا جاۋىپ، ونى جالعان كۋالەرگە قارالاتىپ:
ــــ مىنا كىسى ۇنەمى وسى قۇداي ٴۇيى مەن تاۋرات زاڭىنا

ٴتىل تيگىزىپ ٴجۇر! ٴبىز ونىڭ بىلاي دەپ جۇرگەنىن ەستىدىك: «نازارەتتىك يسا وسى قۇدايدىڭ ٴۇيىن تالقانداپ، مۇسا قالدىرعان قاسيەتتى داستۇرلەردى وزگەرتەدى»، — دەپ ايتقىزدى.
جوعارعى كەڭەستە وتىرعانداردىڭ ٴبارى وعان كوز تىگىپ قاراپ وتىرعاندا ستەپاننىڭ بەت-جۇزىنىڭ پەرىشتەنىكىنە ۇقساس ەكەنىن كوردى.

ستەپاننىڭ جوعارعى كەڭەس الدىنداعى ٴسوزى

باس ٴدىني قىزمەتكەر ستەپانىنان:
— وسى راس پا؟ — دەپ سۇرادى. ول بىلاي دەپ جاۋاپ بەردى:
— ٴقادىرلى اعايىندار مەن اقساقالدار، سوزىمە قۇلاق تۇرىڭىزدەر! ارعى اتامىز ىبىرايىم حاران دەگەن جەرگە ٴالى ورىن تەپپەي تۇرىپ، مەسوپوتاميادا جۇرگەن كەزىندە وعان سالتاناتتى ۇلىلىققا بولەنگەن قۇداي ايان بەرىپ:«سەن ەلىڭدى، تۋعان-تۋىسقانداردى تاستاپ، مەن ساعان كورسەتەتىن ەلگە كوش!» — دەگەن.
سوندا ىبىرايىم پايعامبار حالدەي ەلىن تاستاپ، حاراندى مەكەندەدى. اكەسى ولگەنىنەن كەيىن قۇداي ونى سول جاقتان سەندەر ٴقازىر تۇرىپ جاتقان وسى جەرگە كوشىردى. دەگەنمەن قۇداي وعان بۇل ەلدەن مۇرا بەرمەگەن، ٴتىپتى ٴبىر سۇيەم جەر دە بەرمەگەن. الايدا ول«وسى جەردى مەن ساعان جانە ۇرپاقتارىڭا سيلايمىن»، — دەپ ۋادە بەرگەن ەدى، ٴبىراق سول كەزدە ىبىرايىمنان بالا جوق بولاتىن. قۇداي «سەنىڭ ۇرپاقتارىڭ جات جەردە كەلىمسەكتەر رەتىندە ٴجۇرىپ، ٴتورت ٴجۇز جىل بويى قۇلدىقتا بولىپ، جابىرلەنەدى. ٴبىراق ولاردى قۇل ەتكەن حالىقتى مەن جازالايمىن. سودان كەيىن ولار كوشىپ كەلىپ، ماعان وسى جەردە قىزمەت ەتەتىن بولادى»، — دەدى. سول كەزدە قۇداي ىبىرايىممەن قاسيەتتى كەلىسىم جاساپ، سۇندەتتەۋ ٴراسىمىن

ونىڭ بەلگىسى قىلدى. وسىلايشا ىبىرايىم ىسقاققا اكە بولىپ، ونى سەگىزىنشى كۇنى سۇندەتتەدى. ىسقاقتان جاقىپ تۋىپ، جاقىپ (ٴىبىزدىڭ حالقىمىزدىڭ) ون ەكى رۋباسىنىڭ اكەسى بولدى.

رۋباسىلارى قىزعانىشتان (تۋعان باۋىرلارى) ٴجۇسىپتى مىسىرعا ساتىپ جىبەرەدى. ٴبىراق قۇداي جار بولىپ، ونى باسىنا تۇسكەن قيىنشىلىقتىڭ بارىنەن قۇتقارادى. جۇسىپكە دانالىق سيلاپ، مىسىردىڭ پاتشاسى پەرعاۋىننىڭ ىقىلاسىنا بولەپ، پەرعاۋىن ونى مىسىرعا جانە ٴوزىنىڭ بۇكىل سارايىنا ٴامىرشى ەتىپ قويادى.

ٴبىر كەزدە بۇكىل مىسىر مەن قاناحان ەلدەرى جۇتقا ۇشىراپ، قاتتى قيىنشىلىق كورىپ، اتا-بابالارىمىز ازىق-تۇلىكسىز قالادى. مىسىردان استىق تابۋعا بولادى دەگەندى ەستىگەن جاقىپ ۇلدارىن سول جاققا جىبەرەدى؛ بۇل ولاردىڭ العاشقى ساپارى بولاتىن. ولار ەكىنشى رەت ساپارلاپ بارعاندا، ٴجۇسىپ باۋىرلارىنا ٴوزىنىڭ كىم ەكەنىن اشادى، وسىلايشا پەرعاۋىن ونىڭ شىققان تەگىن ٴبىلىپ الادى. ٴجۇسىپ اكەسى جاقىپ پەن بارلىق قانداس تۋىسقاندارىن — جالپى سانى جەتپىس بەس جاندى وزىنە شاقىرتىپ الادى. وسىلاي جاقىپ مىسىرعا كوشىپ بارادى. ول دا، ونىڭ ۇلدارى دا سوندا ٴولىپ، سيحەم دەگەن جەرگە اپارىلىپ، قابىرگە قويىلادى. ٴقابىردى ىبىرايىم سيحەمدەگى حەموردىڭ بالالارىنان كۇمىس اقشاعا ساتىپ العان بولاتىن.

قۇدايدىڭ ىبىرايىمعا بەرگەن ۋادەسىنىڭ ورىندالاتىن مەرزىمى جاقىنداعان سايىن مىسىرداعى ۇرپاقتارى ٴوسىپ، كوبەيە بەرەدى. بۇل جاعداي ٴجۇسىپتى بىلمەيتىن ٴبىر بوتەن پاتشا مىسىرعا بيلىك قۇرعانعا دەيىن سوزىلادى. سول پاتشا حالقىمىزعا زۇلىم بولىپ، اتالارىمىزعا قىسىمشىلىق كورسەتىپ، ولاردى جاڭا تۋعان نارەستەلەرىن ٴتىرى قالماۋ ٴۇشىن تاستاپ كەتۋگە ٴماجبۇر ەتەدى.

وسى كەزدە مۇسا پايعامبار دۇنيەگە كەلەدى. قۇدايدىڭ كوز

الدىندا ەرەكشە بالا بولعان ول ٴوش اي بويى اتا ـ اناسىنىڭ ۇيىندە وسەدى. بۇلار ونى امالسىزدان تاستاپ كەتكەندە پەرعاۋىننىڭ قىزى باۋىرىنا باسىپ، ٴسايىدى تۋعان بالاسىنداي تاربيەلەيدى. وسىلاي مۇسا مىسىرلىقتاردىڭ بۇكىل دانالىعىن وقىپ ـ ۇيرەنىپ، ٴسوزى مەن ٴىسىنىڭ ارقاسىندا ىقپالدى ادام بولادى.
مۇسا قىرىق جاسقا كەلگەندە يسرايلدىك ۇلتتاستارىمدى كورسەم دەگەن ويعا كەلىپ، سولارعا بارعاندا بىرەۋىنە ٴبىر مىسىرلىقتىڭ قول جۇمساپ جاتقانىن كورەدى. سوعان بولىسىپ، ادىلەتسىزدىكتىڭ ەسەسىن قايتارىپ ٴجۇرىپ، مىسىرلىق جىگىتتى ٴولتىرىپ الادى. مۇسا قۇدايدىڭ مەنىڭ قولىم ارقىلى وزدەرىنە ازاتتىق الىپ بەرەتىنىن ۇلتتاس باۋىرلاستارىم تۇسىنەر دەپ ويلايدى. ٴبىراق ولار مۇنى تۇسىنگەن جوق.
كەلەسى كۇنى ەكى يسرايلدىكتىڭ توبەلەسىپ جاتقانىن كورگەندە مۇسا ولاردى تاتۋلاستىرعىسى كەلىپ: «جىگىتتەر، سەندەر باۋىرلاسسىڭدار عوي! قويىڭدار، ٴبىر ـ بىرىڭدى نەگە جابىرلەيسىڭدەر؟» ـــ دەيدى. ٴبىراق ەلدەسىن جابىرلەۋشى جىگىت مۇسانى يتەرىپ جىبەرىپ: «كىم سەنى بىزگە باسشى، ٴارى تورەشى ەتىپ تاعايىندادى؟ سەن نەمەنە، كەشەگى مىسىرلىقتى ولتىرگەندەي، مەنى دە ولتىرمەكسىڭ بە؟» ـــ دەيدى. مۇسا بۇل سوزدەن شوشىپ، قاشىپ كەتەدى. ماديان ەلىندە كىرمە رەتىندە تۇرىپ، ەكى بالاعا اكە بولادى.
قىرىق جىلدان كەيىن سيناي تاۋىنىڭ ماڭىنداعى ايدالادا جۇرگەندە، مۇساعا جانىپ جاتقان ٴبىر تىكەندى بۇتانىڭ جالىنىنان پەرىشتە كورىنەدى. مۇنى بايقاعان مۇسا كورىنىسكە قاتتى تاڭعالادى. انىقتاپ قاراۋعا جاقىنداعاندا جاراتقان يەنىڭ: «مەن اتا ـ بابالارىڭ ىبىرايىم، ىسقاق جانە جاقىپتىڭ قۇدايىمىن» دەگەن داۋىسىن ەستيدى. بۇدان قورقىپ، دىرىلدەپ كەتكەن مۇسانىڭ قاراۋعا ٴداتى بارمايدى. سوندا يەمىز وعان بىلاي دەيدى: «اياعىڭدى شەش! سەن تۇرعان

وسى جەر ماعان باعشتالعان. مەن حالقىمنىڭ مىسىردا شەككەن جابىرىنە نازار اۋدارىپ كەلەمىن، كوڭىرەنگەن كۇرسىنىستەرى قۇلاعىما جەتتى. سونىدىقتان ولاردى ازات ەتۋ ٴۇشىن كوكتەن ٴتۇستىم. كانە ٴجۇر، مەن سەنى مىسىرعا جىبەرەمىن!»

«كىم سەنى بىزگە باسشى، ٴارى تورەشى ەتىپ تاعايىندادى؟» دەپ، باۋىرلاستارى باس تارتقان كىسى وسى مۇسا ەدى. ٴبىراق تىكەندى بۇتادا ايان بەرگەن پەرىشتە ارقىلى قۇدايدىڭ ٴوزى ونى باسشى جانە قۇتقارۋشى رەتىندە جىبەردى. وسى مۇسا باۋىرلاستارىن الىپ شىعىپ، مىسىردا جانە قىزىل تەڭىزدە، ودان كەيىن قىرىق جىل بويى ايدالادا كوشىپ-قونىپ جۇرگەندە، ٴتاڭىردىڭ قۇدىرەتىن كورسەتەتىن كەرەمەتتەر جاسادى. ٴيسرايلدىڭ ٴۇرىم-بۇتاعىنا «قۇداي مەن سياقتى پايعامباردى باۋىرلاستارىڭنىڭ اراسىنان شىعارادى»، — دەگەن كىسى وسى مۇسا ەدى. سىناي تاۋىنىڭ باسىندا وزىنە سويلەگەن پەرىشتەنىڭ سوزدەرىن اتا-بابالارىمىزعا ايدالاداعى جينالىسىندا جەتكىزگەن كىسى دە وسى مۇسا بولاتىن. سوندا ول شىنايى ومىرگە ٴجون سىلتەيتىن سوزدەردى بىزگە تاپسىرۋ ٴۇشىن قابىلداپ العان ەدى.

ٴبىراق اتا-بابالارىمىز مۇسانى تىڭداعىسى كەلمەي، كەۋدەسىنەن يتەرىپ، ەسىل-دەرتتەرى مىسىرعا اۋىپ كەتتى. ولار ھارونىنان: «بىزگە الدىمىزدا ٴجۇرىپ وتىراتىن ٴتاڭىر مۇسىندەرىن جاساپ بەرىڭىز! ٴبىزدى مىسىر جەرىنەن باستاپ الىپ شىققان اناۋ مۇسا بولسا، وعان نە بولعانىن بىلمەيمىز»، — دەپ تالاپ ەتتى. ولار سول كۇندەرى جاس بۇقانىڭ ٴمۇسىنىن جاساپ، وعان قۇرباندىق شالىپ، ٴوز قولدارىنان شىققان «تاڭىرگە» قاتتى قۋانىپ، كوڭىلدەرىن كوتەردى.

ال قۇداي حالىقتان سىرت اينالىپ كەتتى دە، ولاردى اسپان دەنەلەرىنە قۇلشىلىق ەتۋگە قالدىردى. وسى تۋرالى پايعامبارلار جازبالارىندا بىلاي دەپ جازىلعان: «يسرايل ۇرپاقتارى، سەندەر قىرىق جىل بويى ايدالادا قۇرباندىققا مال

شالىپ، باسقا دا سىي-تارتۋلار ۇسىنعاندا سولاردى ماعان باعىشتادىڭدار ما؟ جوق، سەندەر مولوح ٴتاڭىرىنىڭ ٴمۇسىنى ورنالاسقان شاتىردى جانە رەمفان جۇلدىزىنىڭ بەينەسىن بىرگە الىپ جۇردىڭدەر؛ بۇلاردى باس ٴيىپ قۇلشىلىق ەتۋ ٴۇشىن جاساپ العان ەدىڭدەر. سوندىقتان مەن سەندەردى جەر اۋدارىپ جىبەرەمىن» بابىلدان ارى!

ايدالادا اتا-بابالارىمىزدىڭ قۇدايمەن جاساعان كەلىسىمىنىڭ كۋالىكتەرى ساقتالعان شاتىرى بولاتىن. بۇل شاتىر قۇدايدىڭ بەرگەن امىرىمەن تۋرا مۇسا كورگەن ۇلگىگە ساي جاسالعان ەدى. كەيىن قۇداي قاناحانداعى حالىقتاردى قۋىپ جىبەرىپ، اتالارىمىز ەشۋانىڭ جەتەكشىلىگىمەن سولاردىڭ جەرىن يەمدەنىپ العان كەزدە قۇدايدىڭ شاتىرىن وسىندا اكەلدى. بۇل ٴداۋىت پايعامباردىڭ زامانىنا دەيىن ۇلاستى. قۇدايدىڭ رىزاشىلىعىنا يە بولعان ٴداۋىت جاقىپتىڭ ۇرپاقتارى سيىنىپ جۇرگەن قۇدايىنىڭ جەر بەتىندەگى مەكەندەيتىن ٴۇيىن سالۋ ٴۇشىن ونىڭ ورنىن رۇقسات سۇرادى. ٴبىراق قۇدايدىڭ ٴۇيىن ٴداۋىت ەمەس، ونىڭ ۇلى سۇلەيمەن سالىپ كەتتى.

الايدا قۇداي تاعالا ادام سالعان ۇيدە تۇرمايدى. يشايا پايعامبار ونىڭ بىلاي دەپ ايتقانىن جازىپ قالدىردى:

«كوك ـــ مەنىڭ تاعىم، ال جەر ـــ تابان تىرەنىشىم.
سەندەر ماعان قانداي ٴۇي سالىپ بەرمەكسىڭدەر؟
نەمەسە دەمالاتىن ورنىم قاي جەر بولماق؟
مۇنىڭ ٴبارى وز قولىمنان شىققتى ەمەس پە؟»

ەي، قاسارىسقاندار! قۇدايعا شىن جۇرەكتەن باعىنباي، ونىڭ سوزىنە قۇلاق سالمايتىن سىزدەر بولىپ تۇرسىزدار. اتا-بابالارىڭىزعا ۇقساپ قۇدايدىڭ رۋحىنا ٴالى دە قارسى شىعىپ كەلە جاتىرسىزدار. اتا-بابالارىڭىز پايعامبارلاردىڭ قايسىسىن قۋدالاماپ ەدى! ولار قۇدايدىڭ ٴادىل قىزمەتشىسىنىڭ كەلۋىن الدىن الا جاريالاعان حابارشىلارىن ٴولتىردى. سىزدەر ەندى

سونىڭ ٴوزىن ۇستاپ بەرگەن ساتقىن، ولتىرگەن قانىشەر بولدىڭىزدار! پەرىشتەلەردىڭ قىزمەتى ارقىلى تاۋرات زاڭىن قابىلداعانمەن، ونى ۇستانباي كەلەسىزدەر!
ستەپاننىڭ ٴولتىرىلىپ، قاۋىمنىڭ قۋدالانۋى
مۇنى ەستىگەن كەڭەس مۇشەلەرىنىڭ اشۋ كەرنەپ، ستەپانعا تىستەرىن قايرادى. ال قۇدايدىڭ رۋحىنا كەنەلگەن ول كوككە قادالا قاراپ، قۇدايدىڭ نۇرلى سالتاناتىن جانە يسانىڭ ونىڭ وڭ جاعىندا تۇرعانىن كوردى. سوندا ول:
— مىنە، عاجاپ، كوكتىڭ اشىلعانىن جانە كوكتەن كەلىپ، كەتكەن بيلەۋشىنىڭ قۇدايدىڭ وڭ جاعىنداعى قۇرمەتتى ورنىندا تۇرعانىن كورىپ تۇرمىن! — دەپ داۋىستاپ جىبەردى.
ال ولار قۇلاقتارىن جاۋىپ الىپ، قاتتى شۋ شىعاردى. ٴبارى بىردەي وعان باس سالدى دا، قالادان سۇيرەپ شىعارىپ، تاس لاقتىرا باستادى. كۋاگەرلەر شاپاندارىن شەشىپ، ساۋل ەسىمدى جاس جىگىتكە بەرە سالدى. ولار تاس لاقتىرىپ ۇرىپ جاتقاندا، ستەپان: «يەم يسا، رۋحىمدى وزىڭە الا گور! — دەپ سيىندى. تىزەرلەپ وتىرا قالعان ول قاتتى داۋىستاپ — يەم، ولاردىڭ بۇل كۇناسىن موينىندارىنا ارتا كورمە!» — دەدى. وسىلاردى ايتىسىمەن جان تاپسىردى. (ەلشىلەر. ىستەرى8:6_7:60)

ستەپان ازاپتالىپ جاتقان كەزدە سول جەردە ساۋل ەسىمدى جاس ٴدىن ٴمۇعالىمى دە تۇردى. شىققان ۇلتى ياھۋدي ساۋلدىڭ ريمدىك ازاماتتىعى دا، پاۋل دەگەن ريمدىك قوسىمشا اتى دا بولدى. ياھۋدي دىنىنە ابدەن بەرىلگەن ساۋل ٴماسىحتىڭ ٴىزباسارلارىن قۋدالاپ، تۇرمەگە جاپقىزدى. سەبەبى كوپتەگەن باسقا ياھۋدي ٴدىنباسىلارى سياقتى، ساۋل دا يسانىڭ كوكتەن كەلگەن بيلەۋشى ٴماسىح ەكەندىگىن موينىدامادى. ول يەرۋساليمدەگى سەنۋشىلەردى قاتتى قۋدالاعاننان كەيىن، باسقا قالالارعا بارىپ، سونداعى سەنۋشىلەردى دە ۇستاماق بولدى.

سەنىمنىڭ قاس جاۋى ساۋلدىڭ ىساعا موينسۇنۋى
ال يەمىزدىڭ جولىن قۋۋشىلارعا قارسى ولتىرەم دەگەن قوقان ـ لوقىسى مەن قاسكويلىگىن ٴالى دە ۇدەتكەن ساۋل باس ٴدىني قىزمەتكەرگە جولىعىپ، (سيريانىڭ) داماسك قالاسىنداعى ٴماجىلىسحانالارىنا ارناپ حات جازۋىن سۇرادى؛ سول جەردەن ەركەك بولسىن، ايەل بولسىن ىسانىڭ جولىنا تۇسكەندەردى تاپسا بۇعاۋلاپ، يەرۋساليمگە الىپ كەلمەكشى ەدى. وسى نيەتپەن كەتىپ بارا جاتىپ، داماسكىگە جاقىنداپ قالعاندا، وعان كوكتەن تۇسكەن ٴبىر جارىق كەنەتتەن نۇرىن توگىپ جىبەردى. ساۋل جەرگە قۇلاپ ٴتۇسىپ، «ساۋل، ساۋل! نەگە مەنى قۋدالايسىڭ؟» — دەگەن داۋىستى ەستىدى. ساۋل:
— سەن كىمسىڭ، يەم؟ — دەپ سۇرادى. ول:
— مەن سەن قۋدالاپ جۇرگەن ىسامىن! تۇر دا، قالاعا بار! نە ىستەۋگە ٴتيىس ەكەنىڭ ساعان سول جەردە ايتىلادى! — دەدى.
ساۋلدىڭ ساپارلاس جىگىتتەرى ۇندەمەي تۇرىپ قالدى، سەبەبى ولار ٴبىر داۋىستى ەستىگەندەي بولعانىمەن ەشكىمدى كورمەدى. ساۋل تۇرەگەلىپ، كوزىن اشقاندا، ەش نارسە كورە المادى. سوندىقتان ونى داماسكىگە دەيىن قولىنان ۇستاپ، جەتەكتەپ باردى. ول ٴۇش كۇن بويى كوزى كورمەي قالىپ، تاماق تا ىشىپ ـ جەمەدى.
سول كەزدە داماسكىدە ىسانىڭ جولىن قۋۋشى انانيا ەسىمدى كىسى تۇراتىن. يەمىز سوعان ايان بەرىپ:
— انانيا! — دەدى. ول:
— تىڭداپ تۇرمىن، يەم! — دەدى.
— تۇر دا، ٴتۇزۋ داڭعىل دەپ اتالاتىن كوشەگە بار، سول جەردە ياھۋدانىڭ ۇيىنەن تارسىتىق ساۋل دەگەن كىسىنى سۇرا! ٴقازىر ول تاڭىرگە سيىنىپ جاتىر. مەن وعان انانيا ەسىمدى بىرەۋدىڭ كىرىپ كەلىپ، كوزىن اشۋ ٴۇشىن ۇستىنە قولىن قويعانىن كوز الدىنا ەلەستەتىپ، ايان بەردىم، — دەدى

يەمىز. ٴىبىراق انانيي:
ـــ يەم، تالايلاردان وسى كىسى يەرۋساليمدە سەنىڭ حالقىڭا قانشاما كوپ جاماندىق ىستەگەنى تۋرالى حابار الدىم. ول باستى ٴدىني قىزمەتكەرلەردەن سەنىڭ اتىڭا سيىنعانداردىڭ ٴبارىن وسى جەردە دە تۇتقىنداۋعا وكىلەتتىك الىپتى، ـــ دەپ جاۋاپ بەردى. ٴىبىراق يەمىز وعان:
ـــ بار! ول ـــ مەنىڭ اتىمدى باسقا ۇلتتارعا، پاتشالارعا جانە يسرايل حالقىنا جاريالاۋ ٴۇشىن تاڭداپ العان قىزمەتشىم. ال مەنىڭ اتىما بولا قانشاما ازاپ شەگۋگە ٴتيىس ەكەنىن مەن وعان بىلدىرەمىن، ـــ دەپ ايتتى.
انانيي جولعا شىعىپ، الگى ۇيگە كىردى. ساۋلدىڭ ۇستىنە قولىن قويىپ:
ـــ باۋىرلاسىم ساۋل، ساعان جولشىباي كەلە جاتقاندا ايان بەرگەن يەمىز يسانىڭ ٴوزى كوزىڭ قايتادان كورسىن، سەن كيەلى رۋحقا كەنەلسىن دەپ مەنى جىبەردى، ـــ دەدى. سول ساتتە ـ اق ول كوزىنەن پەردە السىنعانداي، كورە باستادى. ورنىنان تۇرىپ، شومىلدىرۋ راسىمىنەن ٴوتتى دە، تاماق ٴىشىپ، كۇشىنە قايتا ەندى. (ەلشىلەر. ىستەرى 9:1ـ19)

بۇدان كەيىن ساۋل، ياعني پاۋىل بىرنەشە جىل بويى تاۋرات، زابۋر جانە پايعامبارلار جازبالارىن باسقاشا كوزقاراسپەن وقىپ، تەرەڭ زەرتتەپ، ٴماسىح تۋرالى بىزگى حابارىڭ جالىندى ۋاعىزداۋشىسىنا اينالدى. كەيىن ول قازىرگى وڭتۇستىك تۇركيياعا، سول زاماندا سيريا يماعىنا قاراستى انتاقييا قالاسىنداعى قاۋىمدا قىزمەت كورسەتتى. وسى تۇستا قۇدايدىڭ كيەلى رۋحى ونى بارنابا ەسىمدى وزگە ۋاعىزداۋشىمەن بىرگە بىزگى حاباردى باسقا ەلدەردە پاش ەتۋگە جىبەردى. سونىڭ ناتيجەسىندە كوپتەگەن ادامدار قۇدايدىڭ تۋرا جولىنا ٴتۇستى. ال ەكى ەلشىنىڭ وزدەرى ٴبىرسىپىرا جەرلەردە قۋعىن ـ سۇرگىنگە ۇشىرادى.

قونيادا بزگى حاباردى تاراتۋ

قونيادا دا ەكى ەلشى ياھۋدي ٴماجىلىسحاناسىنا بارعاندا، ۋاعىز ايتقانداری سونداي، ياھۋديلەر مەن باسقا ۇلتتىق كىسلەردىڭ كوبى يەمىزگە سەندى. ال سەنبەيتىن ياھۋديلەر باسقا ۇلت ادامدارىن قوزدىرىپ، باۋىرلاستارعا قارسى وشىكتىرىپ قويدى. دەگەنمەن ەكى ەلشى ەداۋىر ۋاقىت سول جەردە بولىپ، يەمىز تۋرالى باتىل سويلەپ ٴجۇردى. ول ەلشىلەرگە كەرەمەتتەر جاسايتىن قۇدىرەتتى كۇش بەرىپ، ٴوزىنىڭ راقىمدىلىعى تۋرالى بزگى حاباردى راستادى.

قالا تۇرعىندارى ەكى جاق بوپ ٴبولىنىپ، ٴبىر جاعى سەنبەيتىن ياھۋديلەردى، باسقالارى ەلشىلەردى قولدادى. باسقا ۇلت ادامدارى مەن ياھۋديلەردىڭ ٴبىرسىپىراسى باسشىلارىمەن بىرىگىپ، ەلشىلەرگە بىردەن تاپ بەرىپ، ازاپتاپ، تاس لاقتىرىپ ولتىرمەكشى بولعاندا، ەلشىلەر بۇل تۋرالى ٴبىلىپ قويىپ، ليقاونيا ايماعىنداعى ٴلۇسترا مەن دەربە قالالارىنىڭ ماڭايىنا قاشىپ كەتىپ، قۇتىلدى. سول جەردە بزگى حاباردى ۋاعىزدادى.

سال ادامنىڭ ساۋىعۋى، ال ەلدەستەرىنىڭ قۇبىلمالى ارەكەتى

ٴلۇسترادا ەكى اياعى دا بۇكىر ٴبىر ادام تۇراتىن، ول تۋعانىنان سال بولىپ، ەشقاشان ٴجۇرىپ كورمەگەن ەدى. سول پاۋىلدىڭ ايتقان ۋاعىزىن تىڭداپ وتىردى. وعان كوزى ٴتۇسىپ، ساۋىعامىن دەگەن سەنىمىن بايقاعان پاۋىل قاتتى داۋىستاپ «تىك تۇر اياعىڭا!» ـــ دەدى. سول ساتتە ول ۇشىپ تۇرىپ، ٴجۇرىپ كەتتى.

پاۋىلدىڭ ىستەگەنىن كورگەن حالىق قاتتى داۋىسپەن ليقاون تىلىندە ايقايلاپ: «تاڭىرلەر ادام كەيپىنە ەنىپ، بىزگە كوكتەن ٴتۇستى! ـــ دەدى. ولار بارنابانى زەۆس، پاۋىلدى گەرمەس دەپ اتادى، سەبەبى ٴسوز تىزگىنى پاۋىلدىڭ قولىندا ەدى. قالانىڭ

سىرتىندا زەۆسكە ارنالعان عيباداتحانا بار بولاتىن، سونداعى ٴدىني قىزمەتكەر گۇلدەستەلەرمەن اشەكەيلەنگەن بۇقالاردى قالا قاقپاسىنىڭ الدىنا الىپ كەلىپ، حالىقپەن بىرگە قۇرباندىققا شالماقشى بولدى.
بارنابا مەن پاۋىل وسىنى ەستىگەندە كيىمدەرىن جىرتىپ، نارازىلىقتارىن ٴبىلدىردى. كوپشىلىكتىڭ اراسىنا جۇگىرىپ بارىپ، قاتتى داۋىسپەن بىلاي دەدى: «ەي، ازاماتتار، نەگە بۇلاي ىستەيسىڭدەر؟ ٴبىز دە سەندەر سياقتى پەندەلەرمىز! ٴبىز سەندەرگە تۇككە تۇرمايتىن ٴتاڭىر بەينەلەرىن تاستاپ، اسپان مەن جەردى، تەڭىزدى جانە ولارداعى بار نارسەلەردى جاراتقان ٴتىرى قۇدايعا بەت بۇرسىن دەپ، ىزگى حاباردى اكەلدىك. قۇداي وتكەن ۇرپاقتاردىڭ كەزىندە بارلىق ۇلتتاردى ٴوز بەتتەرىمەن جىبەرسە دە، ٴوزىنىڭ بار ەكەنىدىگىنە ىگى ىستەرىمەن انىق كۋالىك كەلتىرۋىن توقتاتپادى: اسپاننان جاڭبىر جاۋدىرىپ، دەر كەزىندە ٴونىم بەرىپ، مول ازىق سيلاپ، جانىمىزدى قۋانىشقا تولتىرادى». وسى سوزدەرمەن ولار حالىقتى وزدەرىنە قۇرباندىق شالماي ۇيلەرىنە قايتۋعا ارەڭ دەگەندە كوندىردى.
ال انتاقيا مەن قونيادان ٴبىرقاتار ياھۋديلەر ٴلۇستراعا كەلدى. ولار حالىقتى كوندىرىپ، پاۋىلدى تاس لاقتىرىپ ۇرىپ كەتتى. ٴولىپ قالدى دەپ ويلاپ، ونى قالادان سۇيرەپ تاستادى. ٴبىراق قاسىنا سەنۋشىلەر جينالعاندا، پاۋىل ورنىنان تۇرىپ، قالاعا قايتتى. كەلەسى كۇنى ول بارنابامەن بىرگە دەربەگە ٴجۇرىپ كەتتى.

ەلشىلەردىڭ جاڭا قاۋىمداردى جىگەرلەندىرىپ،
سيرياداعى انتاقياعا قايتا ورالۋى

ەكى ەلشى دەربە قالاسىندا ىزگى حاباردى ۋاعىزداپ، كوپتەگەن ادامداردى ٴماسىح جولىنا ٴتۇسىردى. سودان كەيىن ٴلۇستراعا، قونياعا جانە انتاقياعا قايتىپ، بارلىق جەردە ٴماسىح جولىن قۋۋشىلاردىڭ جان دۇنيەلەرىن نىعايتىپ: «سەنىمدەرىڭە ادال

بولىڭدار! بولاشاقتاعى قۇداي پاتشالىعىنىڭ زامانىنا جەتكەنشە ٴالى تالاي ازاپ شەگەمىز»، — دەپ ەسكەرتتى. ار قاۋىمعا جەتەكشىلەر تاعايىنداپ، ۇستەرىنە قولدارىن قويعان سوڭ، ورازا تۇتىپ ٴمىناجات ەتىپ، قاۋىمداردى وزدەرى سەنگەن يەمىزدىڭ قامقورلىعىنا تاپسىردى. سودان كەيىن ەكى ەلشى ٴپىسيديانى ارالاپ ٴوتىپ، ٴپامفۇليا ايماعىنا كەلدى. پەرگەدە يەمىزدىڭ ىزگى حابارىن ۋاعىزداعان سوڭ، انتالياعا قاراي تومەندەدى. سول جەردەن كەمەگە وتىرىپ، انتاقياعا قايتىپ باردى؛ جەرگىلىكتى قاۋىم اتقارىپ كەلگەن جۇمىستارى ٴۇشىن ولاردى قۇدايدىڭ راقىمىنا تاپسىرعان بولاتىن. قايتىپ كەلگەن ەكى ەلشى قاۋىمدى جيناپ، وزدەرى ارقىلى قۇدايدىڭ نە ىستەگەنىن، اسىرەسە، باسقا ۇلتتاردىڭ ماسىحكە سەنۋىنە جول اشقانىن تۇگەل ايتىپ بەردى. وسىدان كەيىن ٴبىرتالاي ۋاقىت سول جەردەگى سەنۋشىلەرمەن بىرگە بولدى.
(ەلشىلەر. ىستەرى 14:1ـ28)

قۇتقارىلۋ جولى

پاۋىل ەلشى ىزگى حاباردى بۇكىل ريم يمپەرياسى بويىنشا جاريالاۋىن جالعاستىرا بەردى. قۇداي رۋحىنىڭ جەتەلەۋىمەن ول سەنۋشىلەردى جىگەرلەندىرگەن بىرنەشە حاتتار دا جازدى.
ريم قالاسىنداعى قاۋىمدارعا ارنالعان حاتىندا پاۋىل كۇنانىڭ قۇلدىعىنان قۇتقاراتىن قۇداي جولىنىڭ نەگىزىن تۇسىنىكتى ەتىپ بەينەلەدى. ەجەلدە ىبىرايىم اتا قۇدايدىڭ ۋادەسىنە دەگەن سەنىمى ارقىلى ونىڭ الدىندا اقتالعان ەدى. ٴقازىر دە ادامدار قۇدايدىڭ ٴماسىح ارقىلى كورسەتكەن راقىمىنا سەنىمدەرىن ارتسا عانا كۇنالارىنان قۇتقارىلادى.

قۇدايدىڭ ادامداردى اقتاۋ جولى

ال ەندى قۇدايدىڭ ادامداردى اقتاۋ جولى كورسەتىلدى. بۇل

جولعا زاڭدى ۇستانۋدىڭ قاتىسى جوق. ول تۋرالى تاۋرات پەن پايعامبارلار جازبالارى بىلدىرگەن ەدى. قۇداي ياھۋدي جانە باسقا ۇلت ادامدارىنىڭ ٴبارىن دە يسا ماسىحكە دەگەن سەنىمدەرى ارقىلى اقتايدى. سەبەبى بۇل جەردە ەشقانداي ايىرماشىلىق جوق: ٴبارى دە كۇنا جاساپ، قۇدايدىڭ وزدەرىنە بەلگىلەگەن ۇلىلىعىنان قۇر الاقان قالدى. ٴبىراق ونىڭ راقىمىمەن ٴماسىح تولەمدەرىن تولەپ، قۇتقارۋىنىڭ ارقاسىندا ولار تەگىن اقتالا الادى.

قۇداي ٴماسىحتى كۇنالاردىڭ قۇنىن وتەۋشى قۇرباندىق ەتىپ كورسەتتى: ونىڭ قانى توگىلىپ قۇربان بولعاندىعىنا سەنگەندەردى قۇداي كەشىرەدى. ونىڭ ادىلەتى وسى ارقىلى ايقىن كورىنەدى. سەبەبى ٴتاڭىر بۇرىننان بەرى شىدامدىلىق كورسەتىپ، ادامدارعا كۇنالارىنا بولا لايىقتى جازالارىن دەرەۋ تارتقىزباي جۇرگەن ەدى. ال قازىرگى زاماندا ول ٴوزىنىڭ ادىلدىگىن وسىلاي دالەلدەيدى: قۇداي ادىلەتتى، ول يساعا سەنۋشى اركىمدى اقتاپ الادى.

«ال ەندى، ماقتانۋىمىزعا بولا ما؟» ماقتاناتىن تۇگىمىز جوق. «نە سەبەپتەن بۇلاي؟ يگى ىستەر جاساۋ ارقىلى اقتالا الامىز با؟» جوق، سەنۋ ارقىلى عانا اقتالا الامىز. سونىمەن ٴبىز ادام زاڭ بويىنشا جاساعان يگى ىستەرى ارقىلى ەمەس، سەنىمى ارقىلى عانا اقتالادى دەگەن قورىتىندىعا كەلەمىز.

«الدە قۇداي تەك ياھۋديلەردىڭ قۇدايى بولىپ، باسقا ۇلتتاردى قابىلداماي ما؟» ارينە، قابىلدايدى، ول باسقا ۇلتتاردىڭ دا قۇدايى عوي! سەبەبى جالعىز ٴبىر-اق قۇداي بار. ول سۇندەتتەلگەن ياھۋديلەردى دە، سۇندەتتەلمەگەن حالىقتاردى دا سەنىمدەرى ارقىلى اقتاپ الادى. ٴبىز «ادامدار سەنىم ارقىلى اقتالادى» دەپ، قۇداي زاڭىن كۇشىنەن ايىرامىز با؟ جوق، مۇلدەم ولاي ەمەس! كەرىسىنشە، ٴبىز قۇداي

زاڭىنىڭ كۇشىن نىعايتامىز.

بىرايىمنىڭ سەنىمى ارقىلى اقتالۋى

ال ەندى ٴتۇپ اتامىز بىرايىم تۋرالى نە دەيمىز؟ ول وسى ماسەلەدە نە تاپتى؟ ەگەر بىرايىم ٴوز يگى ىستەرى ارقىلى اقتالعان بولسا، وندا ول ماقتانا الار ەدى؛ ٴبىراق قۇداي الدىندا ەمەس. قۇداي سوزىندە «بىرايىم ٴتاڭىر يەگە سەندى، سوندىقتان يەمىز ونى ٴوزىنىڭ الدىندا اقتادى» دەپ جازىلعان. (ريم. حات 3:21ـ31؛ 4:1ـ3)

اقتالۋعا ەشقانداي شارامىز بولماي تۇرعاندا، ٴماسىح قۇداي الدىن الا بەلگىلەپ قويعان ۋاقىتىندا كۇناكار بىزدەر ٴۇشىن جانىن قيدى! ٴتىپتى ٴادىل بىرەۋ ٴۇشىن ٴومىرىن قۇربان ەتەتىن ەشكىم جوق ىسپەتتى. تىم بولماعاندا شىنايى ىزگى ادام ٴۇشىن بىرەن-ساران كىسى ٴومىرىن قيۋعا دايار بولۋى مۇمكىن. دەگەنمەن، ٴالى دە كۇناكار بولىپ جۇرگەن كەزىمىزدە ٴبىز ٴۇشىن ٴماسىح ٴومىرىن قۇربان ەتتى! وسى ارقىلى قۇداي بىزگە ٴوزىنىڭ زور سۇيىسپەنشىلىگىن دالەلدەدى.

ەندى ٴبىز ٴماسىحتىڭ قانى توگىلىپ قۇربان بولعاندىعى ارقىلى اقتالعان سوڭ، ونىڭ ارقاسىندا قۇدايدىڭ قاھارىنان ماڭگىلىك قۇتقارىلاتىنىمىز دا ٴسوزسىز! سەبەبى بۇرىن ٴبىز تاڭىرگە ٴالى دە قاس بولعان كەزدە ونىڭ رۋحاني ۇلىنىڭ ٴولىمى ارقىلى قۇدايمەن تاتۋلاسساق، ەندى تاتۋلاسقاندار رەتىندە ٴماسىحتىڭ ٴومىرى ارقىلى تولىقتاي قۇتقارىلاتىنىمىز ٴسوزسىز! بۇل عانا ەمەس، ٴبىز يەمىز يسا ٴماسىح ارقىلى قۇدايدىڭ وزىنە قاتتى شاتتانىپ تا ٴجۇرمىز، ويتكەنى ٴماسىحتىڭ ارقاسىندا ونىمەن تاتۋلاستىق.

ٴولىم — ادام اتادان، ٴومىر — يەمىز يسا ماسىحتەن

بۇدان شىعاتىن قورىتىندى مىناۋ ٴبىر ادام ارقىلى دۇنيەگە

كۇنا، ال كۇنا ارقىلى ٴولىم كەلدى. ادامداردىڭ ٴبارى دە اجالدى بولدى، ويتكەنى بارلىعى كۇنا جاسادى.
كۇنا جاساعان ٴبىر كىسى — ادام اتا ارقىلى ٴولىم بۇكىل ادامزاتقا بيلىك جۇرگىزىپ كەلەدى. سول سياقتى، قۇدايدىڭ شەكسىز راقىمى مەن ادىلدىكتىڭ تەگىن سيىن قابىلداعاندار ٴبىر كىسىنىڭ — يسا ٴماسىحتىڭ ارقاسىندا ومىردە بيلىك قۇرادى.
سونىمەن، ٴبىر كىسىنىڭ كۇناسى بۇكىل ادامزاتقا ٴولىم جازاسىن الىپ كەلسە، وزگە ٴبىر كىسىنىڭ ادىلەتتى ٴىسى (وعان سەنۋشىلەردىڭ) ٴبارىن اقتاپ، ماڭگىلىك ٴومىر سىيلادى. ٴبىر كىسىنىڭ قۇدايعا مويىنسۇنباۋى كوپتەگەن ادامداردى كۇناكار ەتسە، دال سولاي باسقا ٴبىر كىسىنىڭ قۇدايعا مويىنسۇنۋى ارقىلى كوپتەگەن ادامدار اقتالادى. (رىمدىكتەرگە حات (5:6_12،17_19)

كۇنا سەندەرگە بيلىگىن جۇرگىزبەۋى كەرەك، سەبەبى سەندەر ەندى تاۋرات زاڭىنا ەمەس، قۇدايدىڭ راقىمىنا باعىناسىڭدار.

كۇنانىڭ قۇلدىعىنان بوساپ، ادىلدىككە قىزمەت ەتۋ
«بۇدان قانداي قورىتىندى شىعادى؟ ٴبىز تاۋرات زاڭىنا ەمەس، قۇدايدىڭ راقىمىنا باعىنعاندىقتان، كۇنا جاساي بەرەيىك پە؟» جوق، ولاي ىستەۋگە بولمايدى! سەندەر بىلەسىڭدەر عوي: ەگەر بىرەۋگە باعىنىپ، ونىڭ ەركىن ورىنداساڭدار، وندا سول قوجايىندارىڭنىڭ قۇلى بولاسىڭدار. سول سياقتى سەندەر نە ماڭگىلىك ولىمگە اپاراتىن كۇناعا قۇل بولاسىڭدار، نە قۇدايعا مويىنسۇنىپ، ادىلدىككە قىزمەت ەتەسىڭدەر. قۇدايعا شۇكىر، سەندەر بۇرىن كۇنانىڭ قۇلى بولعانمەن، ەندى العان تالىمنەن تاپقان اقيقاتقا بەت بۇرۋعا شىن جۇرەكتەن شەشىم قابىلدادىڭدار. كۇنانىڭ ۇستەمدىگىنەن بوساعاندا ادىلدىكتىڭ «قۇلى» بولدىڭدار.
تۇسىنىكتەرىڭنىڭ ٴالى دە از ەكەنىن ەسكەرىپ، وسى قاراپايىم

سوزدەردى قولدانىپ وترمىن. بۇرىن سەندەر دەنە مۇشەلەرىڭدى ادىلەتسىزدىكتىڭ قۇرالى قىلىپ لاس، زاڭسىز نارسەلەرگە قىزمەت ەتكىزگەندەرىڭ سياقتى، ەندى قۇدايدىڭ قاراماعىندا قاسيەتتى ٴومىر ٴسۇرۋ ٴۇشىن دەنە مۇشەلەرىڭدى ادىلدىككە قىزمەت ەتۋگە ارناڭدار!
كۇنانىڭ قۇلى بولىپ جۇرگەندە سەندەر ادىلدىكتىڭ بيلىگىندە بولمادىڭدار. سول كەزدەگى ٴومىر سالتتارىڭنان قانداي ناتيجەلەر كوردىڭدەر؟ ولار ٴقازىر وزدەرىڭ دە ۇيالاتىن نسەتەر ەدى. سولاردىڭ اقىرى — ماڭگىلىك ٴولىم! ەندى سەندەر كۇنانىڭ ۇستەمدىگىنەن بوساتىلىپ، قۇدايدىڭ قىزمەتىنە كىردىڭدەر. بۇنىڭ ٴونىمى — قۇدايدىڭ مەنشىگىندەگى قاسيەتتى ٴومىر، ال تۇپكى ناتيجەسى — ماڭگىلىك ٴومىر. كۇنانىڭ بەرەتىنى — (ماڭگىلىك) ٴولىم، ال قۇدايدىڭ بەرەتىن سيى — يەمىز يسا ماسيحپەن تىعىز بايلانىستاعى ماڭگىلىك ٴومىر.

سوندىقتان، باۋىرلاستار، ەسكى كۇناكار بولمىسىمىزدىڭ ەركىمەن ٴومىر سۇرۋگە مىندەتتى ەمەسپىز! ويتكەنى ەگەر ونىڭ ەركىنە ساي ٴومىر سۇرسەڭدەر، قۇدايدان اجىراپ، ماڭگىلىك ولىمگە ۇشىرايسىڭدار. ال ەگەر قۇدايدىڭ رۋحىنىڭ كۇشىمەن كۇناكار بولمىستارىڭنىڭ ىس-ارەكەتىنەن مۇلدەم باس تارتساڭدار، شىنايى ٴومىر سۇرەسىڭدەر. ويتكەنى قۇداي رۋحىنىڭ جەتەلەۋىمەن جۇرەتىندەر — قۇدايدىڭ رۋحاني بالالارى. (ريم. حات 14:6ـ23؛ 8:12ـ14)

ٴماسىحتىڭ اسقان ۇلىلىعى

پاۋىل ەلشى تۇركيانىڭ باتىس انادولۋ ولكەسىندە ورنالاسقان قولوس، ەفەس قالالارىنداعى قاۋىمدارعا ارناعان حاتىندا

ٴماسىحتىڭ ماڭگىلىك ٴومىرى، شەكسىز قۇدىرەتى جانە راقىمدىلىعى تۋرالى ٴتالىم بەرىپ، ولاردى ونىڭ تۋرا جولىمەن جۇرۋگە جىگەرلەندىردى.
ەلشى سول كەزدە قۇداي تاعالانىڭ ىزگى حابارىن ادامدارعا جەتكىزگەنى ٴۇشىن قۋدالاندى. ال ونىڭ ادال نيەتى مەن رۋحاني قايرات-جىگەرى حاتتارىنىڭ بۇكىل مازمۇنىنان انىق كورىنىپ تۇر.

ارناۋ جانە سالەم

قۇدايدىڭ ەركىمەن ٴماسىح يسانىڭ ەلشىسى بولعان پاۋىلدان جانە باۋىرلاسىمىز تىموتەدەن قۇدايدىڭ حالقى بولىپ ماسىحپەن تىعىز بايلانىستا جۇرگەن، قولوس قالاسىندا تۇراتىن سەنىمدى باۋىرلاستارىمىزعا دۇعاي سالەم. سەندەرگە قۇداي اكەمىز بەن يەمىز يسا ٴماسىح راقىمىن جاۋدىرىپ، تىنىشتىق سيلاي كورسىن!

قولوسىقتار ٴۇشىن شۇكىرلىك ەتىپ، تىلەك تىلەۋ

ٴبىز سەندەر ٴۇشىن يەمىز يسا ٴماسىحتىڭ رۋحاني اكەسى قۇدايعا سيىنعان سايىن شۇكىرلىك ەتەمىز. سەندەردىڭ ٴماسىح يساعا سەنىپ، قۇدايدىڭ بارلىق ادامدارىن سۇيەتىندەرىڭ تۋرالى ەستىدىك. ال وسى سەنىمدەرىڭ مەن سۇيىسپەنشىلىكتەرىڭ وزدەرىڭە كوكتە دايىندالعان يگىلىكتەردى يەمدەنەمىز دەگەن ۇمىتتەرىڭە نەگىزدەلگەن.
بۇل تۋرالى سەندەر الدىمەن قۇدايدىڭ شىنايى حابارى — ىزگى حابار وزدەرىڭە جەتكەندە ەستىدىڭدەر. وسى حابار دۇنيە جۇزىندە كەڭىنەن جايىلعانداي، سەندەرگە دە جەتتى. ول بارلىق جەردە ادامداردى جاقسىلىق جاساۋعا جەتەلەپ، كوپتەگەن كىسىلەر ونى قابىلداۋدا. سەندەر ىزگى حابار تۋرالى ەستىپ، قۇدايدىڭ راقىمىن شىنىمەن تانىعان كۇننەن باستاپ، وسىلاي رۋحاني ٴوسىپ-ونىپ كەلەسىڭدەر. قۇدايدىڭ راقىمى جونىندە ٴبىزدىڭ سۇيىكتى قىزمەتتەسىمىز ەپافراستان وسى

ٴتالــمدى الـدىڭدار. ول ـــ ســەندەر ٴۇشــن ەڭبــەكتــەنىپ جۇرگەن ٴماسـحتـىك سەنـمدى قـزمەتشىسى. ەپافراس بـزگە جـۇرەكتـەرىڭە قۇداي رۋحى دارىتـقان سـۇيـسپـەنشـلـىك تۋرالى ايتىپ بەردى.
سول سـەبەپتـەن دە ٴبـز مۇنـى ەستـگەن كـەزدەن باسـتـاپ، سەندەر ٴۇشـن ۇزبەي سيـىنىپ كەلـەمـز. سەندەردـىڭ قۇدايدىڭ ەركـن تولـقـتـاي ٴبلـىپ، وتە پاراساتـتى دا رۋحـاني كورەگـەن بولـۋلارىڭدى تاڭـردەن وتـنۋدەمـز. وسـلايشا قۇداي حـالـقـنا لايـىق، ونى ريزا قـىلاتـىنداي ٴومـر ٴسۇرىپ، ٴار ٴتۇرلى يگى ىستەر ىسـتـەپ، وسـىپ ـ ونە بەرىپ، قـۇدايـدى نەعۇرلـم جـاقـنـراق تانۋلارىڭدى تـلەپ كـەلـەمـز. سـەندەر ونـىڭ ۇلـى قـۇدىرەتـنەن مـول قـۋات الـىپ، ارداـيم توزىمـدىلـىك پەن ۇسـتـامـدىلـىق تانـتـا الـىپ، قـۋانـشـقـا كەنـەلـىپ، قـۇداي اكەگە شـۇكـرلـىك ەتـسـن دەپ ٴمـنـاجـات ەتۋدەمـــز. ويتكەنى ول ٴبـارىمـــزدى ٴوزىـنـىڭ حـــالقى يەمـــدەنەتـن نۇرلى پـاتشـالــعــنان ۇلـەس الۋعـا شاقىرىپ، لايىقتادى.

ٴماسحتىك تەڭدەسى جوق ۇلـىلـىعى

قـۇداي ٴبـزدى قارا تۇنەكـتـىڭ بيـلـگىنەن قـۇتقارىپ، سـۇيـكتى رۋحـاني ۇلـى يسـا ٴماسـحـتـىك پـاتشـالـعـنا ەنـگـزدى. ونـىڭ قـۇرباندـىق ٴولـــمى ارقـىلى كـۇنالارىمــزدىڭ قـۇنـىن وتەپ، كەشـرىم بەردى.

كـوزگە كـورىنبـەيتـن قـۇدايدىڭ قـانداي ەكـەنـىن رۋحـاني ۇلـى كـورسـەتەدى. ول ـــ جـاراتـلـىس اتـاۋلـىنىڭ بارىنەن جـوعـارى. ويتكـەنى كـوكـتـەگى، جـەردەگى، كـوزگـە كـورىنەتـن جـانە كـورىنبـەيتـن نارسـەلـەردىڭ ٴبـارىن قـۇداي ٴوزىنـىڭ رۋحـاني ۇلـى ارقـىلى جـاراتتى: تاقـتار مـەن ۇستـەمـدىك يەلـەرى، بيـلـەۋشـلـەر مـەن امــرشـلـەر ـــ ٴبارى دە ٴماسـح ارقـىلى جـانە ٴمـاسـح ٴۇشـن جـاراتـلـعان. بۇكـل الـەم جاراتـلـماي تۇرعاندا ـ اق ول بار بولاتـىن، ٴبـارىن امـان سـاقـتـايتـن دا ـــ سـول. ٴمـاسـح ـــ

سەنۋشىلەر قاۋمىنىڭ، ياعني ونىڭ رۋحاني دەنەسىنىڭ باسى جانە ٴومىرىنىڭ قاينار كوزى، ٴاری ولمەنەن قايتا تىرىلگەندەردىڭ دە باستىسى. سوندىقتان بارلىق جاعىنان دا ونىڭ جولى ۇلكەن.
قۇداي ٴوزىنىڭ بۇكىل بولمىسىنىڭ رۋحاني ۇلىندا تۇرۋىن ۇناتتى. ول ارقىلى جەر مەن كوكتەگى بارلىق نارسەنى وزىمەن تاتۋلاستىرۋدى، ياعني ونىڭ ايقىشتا قانىن توگىپ، قۇربان بولعاندىعىنىڭ ارقاسىندا تاتۋلىق ورناتۋدى قالادى.
ال سەندەر بۇرىن جامان وي-پيكىرلەرگە سالىنىپ، زۇلىم ىس-ارەكەت جاساپ، قۇدايعا جات، ٴاری قاس بولدىڭدار. الايدا ول سەندەردى ٴماسىحتىڭ تانىڭ ٴولىمى ارقىلى وزىمەن تاتۋلاستىردى. بۇنى سەندەردى الدىنا اكەلگەن كەزدە وزىنە باعىشتالعان كىناراتسىز، ايىپ تاقپايتىنداي تازا بولۋلارىڭ ٴۇشىن جاسادى. ەگەر سىزگى حابار تۋرالى دەستىگەندەرىڭە كۇماندانباي، بەرىك سەنىپ، وعان دەگەن ۇمىتتەرىڭنەن تايماساڭدار، بۇل سولاي بولادى. وسى سىزگى حابار اسپان استىنداعى بارلىق ادامزاتقا دەرلىك جاريالانىپ كەلەدى. مەن — پاۋىل دا ونىڭ تاراتۋشىسىنا اينالدىم. (قولوس. حات 1:1 ـ 23)

قۇتقارىلعان ادامنىڭ جاڭا ٴومىرى

يسا ٴماسىح پەن ونىڭ ەلشىلەرى قۇدايدىڭ تۋرا جولىنا تۇسكەندەردى تازا ٴومىر سۇرۋگە شاقىردى. سەنۋشىلەردىڭ ۇستانعان ىلىمدەرى مەن ىستەگەن ىستەرىنىڭ بىر-بىرىمەن ۇيلەسىپ، ادال دا ىزگى بولۋلارى قاجەت.

ماسحپەن تىعىز بايلانىسىپ، رۋحاني كەمەلدەنۋ

سەندەر يەمىز ءماسىح يسانى قالاي قابىلداعان بولساڭدار، سولاي ونىمەن تىعىز بايلانىستا جۇرىڭدەر! نەگىزدەرىڭ ماسىحتە بولىپ، تەرەڭ تامىر جايىپ، وسە بەرىڭدەر؛ وزدەرىڭە ۇيرەتكەن سەنىمدى مىقتاپ ۇستانىپ، قۇدايعا شەكسىز العىس ايتاتىن بولىڭدار!

قايداعى بىرەۋ پالساپاسىمەن، پايداسىز بىلىمىمەن سەندەردى باۋراپ الماسىن، بايقاڭدار! ادامدار ويلاپ شىعارعان اڭىزعا نەگىزدەلگەن ونداي ءبىلىم ءماسىح تۋرالى ەمەس، الەمدەگى تۇرپايى رۋحاني كۇشتەر تۋرالى ۇيرەتەدى. ال قۇدايدىڭ بۇكىل بولمىسى ءماسىحتىڭ بويىندا تۇرادى. سەندەر ماسىحپەن تىعىز بايلانىسىپ، رۋحاني يگىلىكتەرگە تولىقتاي يە بولدىڭدار. ول بارلىق بيلىك پەن وكتەمدىككە باسشىلىق ەتەدى. ماسىحپەن تىعىز بايلانىسقاندىقتان سەندەر «رۋحاني سۇندەتتەلدىڭدەر» دە. ءبىراق بۇل — قولمەن ىستەلگەن ءتانىڭ سۇندەتتەلۋى ەمەس، ءماسىحتىڭ «رۋحاني سۇندەتتەۋى»، ياعني ونىڭ ەسكى كۇناكار بولمىستارىڭدى تۇگەلدەي الىپ تاستاۋى: سەندەر ماسىحپەن بىرگە رۋحاني تۇرعىدان «جەرلەندىڭدەر»، ءارى ماسىحپەن بىرگە «قايتا تىرىلدىڭدەر». بۇل قۇدايدىڭ ءماسىحتى ءولىنىڭ قۇدىرەتىمەن ولىمنەن قايتا تىرىلتكەنىنە دەگەن سەنىمدەرىڭ ارقىلى بولدى. شومىلدىرۋ راسىمىنەن وتكەندە سونى بىلدىردىڭدەر.(قولوس. حات 2:6ـ12)

قاسيەتتى ءومىر ءسۇرۋ جونىندەگى نۇسقاۋلار

سونىمەن، ءماسىح ولىمنەن قايتا تىرىلگەندە سەندەر ونىمەن بىرگە رۋحاني تىرىلگەندىكتەن، كوككە لايىقتى قاسيەتتەردى يەمدەنۋگە ۇمتىلىڭدار! ويتكەنى ءماسىح كوكتە، قۇدايدىڭ وڭ جاعىندا وتىر. ويلارىڭدى كۇناكار دۇنيەدەگىگە ەمەس، كوكتەگىگە اۋدارىڭدار! سەبەبى سەندەر رۋحاني ولدىڭدەر، ەندى ولگەن كىسىدەي بۇرىنعى كۇناكار ىس-ارەكەتتەرىڭە جوقسىڭدار، ال ماسىحپەن بىرلەسىپ سۇرگەن جاڭا

ومىرلەرىڭ ەل كوزىنەن تاسا، قۇدايدىڭ الدىندا. ومىرلەرىڭنىڭ بىردەن-بىر قايىنار كوزى مەن ماقساتى ــ ٴماسىح، ول جەر بەتىندە قايتادان كورىنگەن كەزدە سەندەر دە ونىمەن بىرگە سالتاناتتى ۇلىلىقپەن كورىنەسىڭدەر. ال ەندى، كۇناكار دۇنيەگە جاتاتىن قىلىقتارىڭدى ٴبىرجولا توقتاتىڭدار: نەكە ادالدىعىن بۇزۋ، ار قيلى ازعىندىق، ٴناپسىقۇمارلىق پەن ارام پيعىلدان اۋلاق جۇرىڭدەر؛ اشكوزدىككە دە سالىنباڭدار، ول جالعان تاڭىرلەرگە تابىنۋمەن بىردەي! قۇدايعا مويىنسۇنبايتىندارعا ۋسىنداي كۇنالارى ٴۇشىن ونىڭ قاھارلى سوتى ٴتونىپ تۇر. ٴبىر كەزدە سەندەر دە ولاردى جاسايتىندارمەن بىرگە دال سولاي ارەكەت ەتىپ جۇردىڭدەر. ال مىنا قىلىقتاردى ەندى تاستاڭدار: اشۋ، ىزا، كەك ساقتاۋ، قارالاۋ، بەيپىل اۋىزدىق؛ بىر-بىرىڭە وتىرىك تە ايتپاڭدار! سەبەبى سەندەر ەسكى كۇناكار بولمىستارىڭنىڭ ىس-ارەكەتىن تاستاپ، جاڭا ىزگى بولمىسقا يە بولدىڭدار. ونى جاراتىپ بەرگەن يەمىز ٴوزىن جاقىنىراق تانۋلارىڭ ٴۇشىن سەندەردىڭ رۋحاني جاعىنان وزىنە ۇقساۋلارىڭا ۇمتىلۋدا. مۇندا ياھۋدي نە باسقا ۇلتتىق، سۇندەتتەلگەن نە سۇندەتتەلمەگەن، شەتەلدىك نە كوشپەندى سكيف، قۇل نە ەرىكتى ماسەلە ەمەس، قايتا، ٴماسىح بارلىق سەنۋشىلەردىڭ ومىرلەرىندە باستى ورىندا.

ال ەندى، قۇداي سەندەردى ٴسۇيىپ، ٴوز حالقىم دەپ تاڭداپ العاندىقتان، ۇدايى جاناشىر، مەيىرىمدى، كىشىپەيىل، ٴىلتيپاتتى، سابىرلى بولىپ، وسى قاسيەتتەرگە بولەنىڭدەر! وزارا ٴتوزىمدى بولىڭدار، ەگەر قايسىبىرەۋىڭە رەنىش ساقتاپ، تاعاتىن كىنالارىڭ بولسا، كەشىرىمدى بولىڭدار: سەندەردى يەمىز ٴماسىح قالاي كەشىرسە، سەندەر دە سولاي ەتىڭدەر! بارلىق قاسيەتتەردىڭ باستىسى رەتىندە سۇيىسپەنشىلىككە بولەنىڭدەر، ول ٴبارىڭدى تولىقتاي بىرىكتىرەدى.

قۇداي سيلاعان تىنىشتىق سەندەرگە بيلىگىن جۇرگىزسىن! ول سەندەردى ٴبىرتۇتاس رۋحاني دەنەنىڭ قۇرامداس مۇشەلەرى رەتىندە تاتۋلىقتا تۇرۋعا شاقىردى. سونىمەن قاتار

ريزاشىلىقتارىڭدى بىلدىرىڭدەر! ٴماسىح تۋرالى ىزگى حابارعا كوڭىلدەرىڭنەن مول ورىن بەرىڭدەر: زابۋر جىرلارى، ماداقتاۋ ولەڭدەرى جانە قۇداي رۋحى دارىتقان اندەر ارقىلى بىر-بىرىڭە زور پاراساتپەن تالىم-تاربيە جانە باعىت-باعدار بەرىڭدەر، جۇرەكتەرىڭ ريزاشىلىققا كەنەلىپ، يەمىزگە ان ايتىپ وتىرىڭدار!
نە ايتىپ، نە ىستەسەڭدەر دە، ٴبارىن يەمىز يسانىڭ اتىمەن جاساپ، يەمىز ارقىلى قۇداي اكەمىزگە شۇكىرشىلىك ەتىڭدەر!

سەنۋشىلەردىڭ وتباسىنداعى ٴومىرى

ايەلدەر، كۇيەۋلەرىڭە موينسۇنىڭدار! يەمىزبەن بايلانىستاعى سەندەردىڭ وسىلاي ىستەگەندەرىڭ ٴجون.
كۇيەۋلەر، ايەلدەرىڭدى ٴسۇيىپ، ولارعا قاتاڭ بولماڭدار!
بالالار، بارلىق جاعدايدا دا اتا-انالارىڭنىڭ ٴتىلىن الىڭدار، ويتكەنى يەمىزگە وسى ۇنايدى!
اتا-انالار، بالالارىڭنىڭ ىنجىق بولماۋى ٴۇشىن ولارعا شەكتەن تىس ۇرىسپاڭدار!
قۇلدار، بارلىق جاعدايدا دا بۇل دۇنيەلىك قوجايىندارىڭنىڭ ٴتىلىن الىڭدار! كوڭىلدەرىنەن شىعۋ ٴۇشىن تەك ولار باقىلاپ تۇرعاندا عانا ەمەس، ۇدايى شىن جۇرەكتەن موينسۇنىپ، وسىلاي قۇداي يەمىزدى قاستەرلەڭدەر! قانداي جۇمىس بولسا دا، ونى ادام بالاسى ٴۇشىن عانا ەمەس، يەمىز ٴۇشىن ىستەپ جۇرگەندەي جان-تاندەرىڭمەن اتقارىڭدار! سەبەبى وسىنىڭ اقىسى رەتىندە سەندەر يەمىزدەن ۋادە ەتكەن يگىلىكتەرىن قابىلدايتىندارىڭدى بىلەسىڭدەر. قىزمەت ەتەتىن قوجايىندارىڭ — ٴماسىحتىڭ ٴوزى عوي. ال جاماندىق جاسايتىن اركىم سونىڭ لايىقتى جازاسىن تارتادى. ٴماسىح ەشكىمنىڭ بەت-جۇزىنە قاراماي، ٴادىل ۇكىم شىعارماق.

قوجايىندار، قۇلدارىڭدى ٴتيىستى نارسەلەرمەن قامتاماسىز ەتىپ، ٴادىل بولىڭدار! ويتكەنى كوكتە سەندەردىڭ دە

قوجايندارىڭ بار ەكەنىن بىلەسڭدەر.

ٴمىناجات ەتۋ جانە سەنبەيتىندەرمەن قاتىناس جاساۋ تۋرالى اردايىم قۇدايعا سيىنىپ، رۋحاني سەرگەك تە شىدامدى بولىپ، شۇكىرلىك ەتە بەرىڭدەر! ٴبىز ٴۇشىن دە ٴمىناجات ەتىڭدەر: قۇداي ٴوز حابارىن ۋاعىزداۋىمىزعا جول اشا كورسىن، ونىڭ ٴماسىح تۋرالى قۇپيانى جاريالاي الايىق. سول ٴۇشىن دە بۇعاۋداعى تۇرمىن. مەنىڭ ٴتيىستى تۇردە بۇل حاباردى اشىق ايتا الۋىم ٴۇشىن دە قۇدايعا سيىنىڭدار.
قاۋىمنان تىس ادامدارمەن پاراساتتى قارىم-قاتىناس جاساپ، ٴتيىمدى ساتتەردى پايدالانىڭدار! سويلەسكەندە ۇدايى نيەتتەرىڭ يگى، سوزدەرىڭ ٴدامدى بولسىن، ارقايسىسىنا قالاي جاۋاپ بەرۋ كەرەك ەكەنىن بىلىڭدەر. (قولوس. حات 6:2-12؛ 3:1-6:4)

سوندىقتان وتىرىكتى تاستاپ، ارقايسىڭ باسقالارعا شىندىقتى ايتىڭدار! ٴبىرىمىز ٴبىر رۋحاني دەنەنىڭ مۇشەلەرىمىز عوي.

يەمىزدىڭ نۇرىنا كەنەلىپ ٴومىر ٴسۇرۋ

بۇرىن سەندەر تۇنەك بولدىڭدار، ال ەندى يەمىزبەن بايلانىستىپ، نۇرسىڭدار: ەندەشە نۇردىڭ ادامدارى بولىپ ارەكەت ەتىڭدەر! ال نۇرداعى ٴومىردىڭ ٴونىمى — ناعىز يگىلىك، ادىلدىك، شىندىق. قۇدايعا نە ۇنايتىنىن ٴبىلىپ الىپ، تۇنەكتەگى ادامداردىڭ بەكەر ىستەرىنە ارالاسپاڭدار، قايتا، ولاردى اشكەرەلەڭدەر! مۇندايلاردىڭ جاسىرىن ىستەيتىندەرىن ايتۋدىڭ ٴوزى ۇيات. ال تۇنەككە نۇر شاشىلسا، وندا ونىڭ ٴبارى انىق كورىنەدى. بار نارسەنى اشكەرەلەيتىن — نۇر. سوندىقتان دا بىلاي دەپ ايتىلادى:

«ويان، ەي، ۇيقىشىل،
رۋحاني ولىمنەن ٴتىرىل!

ٴماسىح ساعان توگەدى نۇر».

سونىمەن پاراساتسىز ەمەس، پاراساتتى ٴومىر سۇرۋگە ەرەكشە دەن قويىڭدار: جاقسىلىق جاساۋعا ار مۇمكىندىكتى پايدالانىڭدار، سەبەبى قازىرگى كۇندەر زۇلىمدىققا تولى. سوندىقتان اقىماق بولماي، قۇدايدىڭ ەركىن ٴبىلىپ الىڭدار. اراق-شاراپ ٴىشىپ، ماس بولماڭدار، بۇل جۇگەنسىزدىككە اپارادى! قايتا، قۇدايدىڭ رۋحىنا كەنەلە بەرىڭدەر! ٴبىر-بىرىڭدى زابۋر جىرلارى، ماداقتاۋ ولەڭدەرى جانە قۇداي رۋحى دارىتقان اندەر ارقىلى جىگەرلەندىرىپ، يەمىزدى ان-كۇيمەن شىن جۇرەكتەن دارىپتەڭدەر. يەمىز يسا ٴماسىحتىڭ اتىمەن قۇداي اكەگە قاي نارسە ٴۇشىن دە ۇدايى شۇكىرلىك ەتىڭدەر!
(ەفەس. حات 25:4؛ 10:5-20)

قارتايعان شاعىندا ەلشى پاۋەل ٴوزىنىڭ جاس دوسى ٴارى قىزمەتتەسى تىموتەگە وسيەتى رەتىندە بىلاي دەپ جازدى:

قارا نيەتتىلەردەن اۋلاق ٴجۇر!

ەسىڭدە بولسىن، سوڭعى داۋىردە قيىن-قىستاۋ كۇندەر تۋادى: ادامدار ٴوزىمشىل، اقشاقۇمار، ماقتانشاق، تاكاپپار، وسەكشىل، اتا-انالارىنا باعىنبايتىن، العىستى بىلمەيتىن، قاسيەتتىنى تانىمايتىن، ەشكىمدى سۇيمەيتىن، ىمىراعا كەلمەيتىن، جالاقور، ۇستامسىز، قاتىگەز، جاقسىلىقتى جەك كورەتىن، وپاسىز ساتقىن، اقىلسىز قىزبا، كەۋدە كوتەرگەن، قۇدايدان گورى لاززات-ەرمەكتى ارتىق كورەتىن بولادى. ولار سىرت كوزگە قۇدايعا ۇنايتىنداي بولىپ كورىنگەنىمەن، ونىڭ كۇشىنەن باس تارتادى.
مۇنداي ادامداردان اۋلاق ٴجۇر!

كوز جەتكىزگەن شىنايى ٴبىلىمدى ۋاعىزداي بەر!

ال سەن ماعان ەرىپ، مەنىڭ ٴبىلىمىم، ٴجۇرىس-تۇرىسىم مەن ومىردەگى ماقساتىمدى ۇلگى تۇتىپ، سەنىمىم، توزىمدىلىگىم

جانە سۇيىسپەنشىلىگىمدى، ٴارى قىزعىندالىپ، ازاپ شەككەن كەزدەرىمدە كورسەتكەن تاباندىلىعىمدى ٴوز كوزىڭمەن كوردىڭ. انتاقىيا، قونيا مەن ٴلۇسترادا ماعان نە بولعانىنىڭ ٴبارىن، سول قالالاردا قانداي قىۋدالاۋدى باسىمنان كەشكەنىمدى بىلەسىڭ. ال يەمىز مەنى سولاردىڭ بارىنەن دە قۇتقاردى ٴماسىح يسامەن ٴجۇرىپ، قۇدايعا ۇنامدى ٴومىر سۇرگىسى كەلەتىندەردىڭ ٴبارى دە قىزعىندالاتىن بولادى قارا نيەتتىلەر مەن الاياقتار بۇرىنعىدان بەتەر جاماندىق جاساپ، وزدەرى دە الدانىپ، وزگەلەردى دە الداي بەرمەك. ال سەن ۇيرەنىپ، بەرىك سەنگەندەرىڭە ادال بولىپ قالا بەر، ويتكەنى تالىمگەرلەرىڭنىڭ كىم بولعاندارىن بىلەسىڭ. سونىمەن بىرگە بالالىق شاعىڭنان-اق قۇدايدىڭ سوزىمەن تانىسسىڭ. ولار سەنى پاراساتتى ەتىپ، ٴماسىح يساعا دەگەن سەنىمىڭ ارقىلى قۇتقارىلۋعا باستاپ اكەلەدى. قۇداي سوزىنىڭ ٴبارى قۇداي رۋحىنىڭ جەتەلەۋىمەن جازىلىپ، ٴتالىم بەرۋ، اشكەرەلەۋ، تۇزەتۋ ٴارى ادىلدىككە تاربيەلەۋ ٴۇشىن ٴتيىمدى؛ وسىلاي قۇدايدىڭ ادامى بارشا يگى ىسكە دايىندالىپ، تولىقتاي دايار بولماق.

سەبەبى ادامدار دۇرىس ٴتالىمدى ەش قابىلدامايتىن ۋاقىت تا تۋادى. ولار جەكە قۇمارلىقتارىنىڭ جەتەگىندە كەتىپ، قۇلاقتارىنا جاعاتىنداردى ايتاتىن مۇعالىمدەردى كوپتەپ شاقىرىپ، سولاردى تىڭدايتىن بولادى. ٴسويتىپ شىندىققا قۇلاق سالماي، بوس اڭىزدارعا نازار اۋدارماق. ال سەن اردايىم قىراعى، ازاپقا ٴتوزىمدى بول؛ ىزگى حاباردى ۋاعىزداۋشىنىڭ مىندەتىن اتقارىپ، قىزمەتىڭدى ورىنداي بەر! مەنىڭ قانىم توگىلىپ، قۇربان بولىپ، بۇ دۇنيەدەن اتتاناتىن كەزىم تاياۋ قالدى. مەن «يگى جارىسقا» قاتىسىپ، مارەگە جەتتىم، سەنىمىمدى ساقتاپ قالدىم. ەندى مەنى «جەڭىمپازدىڭ جۇلدەسى» ــــ «ادىلدىكتىڭ ٴتاجى» كۇتىپ تۇر, ونى ماعان سول كۇنى ٴادىل تورەشى ــــ يەمىز بەرمەك؛ تەك ماعان ەمەس، ونىڭ قايتا ورالىپ، انىق كورىنۋىن سۇيىسپەنشىلىكپەن كۇتكەندەردىڭ بارىنە دە سىيلايدى. (تىموتە.2-حات 3:1-

(8_3:4 ؛17_10،5

تەڭدەسسىز قۇتقارۋشىعا ٴبىرجولا سەنىم ارتۋ

سول كەزەڭدە قۇداي وزگە دە ەلشىلەرىنە سەنۋشىلەر قاۋىمدارىنا ارناپ رۋحاني حاتتار جازدىردى. سولاردىڭ ٴبىرى — ماسىحكە سەنەتىن ياھۋدىلەرگە (ەۆرەيلەرگە) ارنالعان حات. وندا تاۋرات، زابۋر جانە پايعامبارلار جازبالارىنىڭ گرەكشە اۋدارمالارىنان كوپتەگەن ۇزىندىلەر كەلتىرىلىپ، يسا ٴماسىحتىڭ بارلىق پەرىشتە، ەجەلگى پايعامبار جانە لەۋىلىك ٴدىني قىزمەتكەر اتاۋلىدان الدەقايدا مارتەبەلى ەكەنى كورسەتىلگەن.

قۇدايدىڭ ٴوزىن ادامزاتقا انىق تۇردە كورسەتۋى

وتكەن زاماندا قۇداي الدەنەشە رەت ٴتۇرلى جولدارمەن ٴوز حابارىن اتا-بابالارىمىزعا پايعامبارلار ارقىلى جەتكىزىپ وتىرعان. ال وسى سوڭعى زاماندا ول بىزگە حابارىن ٴوزىنىڭ رۋحاني ۇلىن جىبەرىپ جەتكىزدى. سول ارقىلى الەمدى جاراتىپ، ونى بارلىعىنىڭ يەسى ەتىپ تاعايىندادى دا. ودان قۇدايدىڭ سالتاناتتى ۇلىلىعى جارقىراپ كورىنەدى: ول — ٴتاڭىردىڭ بولمىسىنىڭ دالمە-دال سيپاتى. ۇل بۇكىل الەمدى قۇدىرەتتى سوزىمەن قولداپ ۇستاپ تۇر. ٴوزىنىڭ قۇرباندىق ٴولىمى ارقىلى كۇنادان تازارۋ جولىن اشىپ بەرگەنىنەن كەيىن ول كوكتەگى ۇلىلىق يەسىنە بارىپ، ونىڭ وڭ جاعىنداعى ەڭ قۇرمەتتى ورىنعا جايعاستى.

ٴماسىح پەرىشتەلەردەن الدەقايدا جوعارى

سونىمەن، يەمدەنگەن اتاعى پەرىشتەلەردىكىنەن قانشاما

جوعارى بولسا، ۇلدىڭ جولى دا ولاردىكىنەن سونشاما ۇلكەن. سەبەبى قۇداي پەرىشتەلەردىڭ ەشقايسىسىنا دا بىلاي دەپ ايتقان ەمەس:

«سەن مەنىڭ رۋحاني ۇلىمسىڭ،
بۇگىن اكەڭ ەكەندىگىمدى جاريالادىم».

جانە:

«مەن وعان اكە، ول ماعان ۇل بولادى».

قۇداي جولى بارىنەن دە ۇلكەن رۋحاني ۇلىن وسى دۇنيەگە جىبەرگەندە ول تۋرالى:

«قۇدايدىڭ بارلىق پەرىشتەلەرى وعان تاعزىم ەتسىن!» — دەگەن ەدى. پەرىشتەلەر جايلى قۇدايدىڭ سوزىندە بىلاي دەلىنگەن:

«ول پەرىشتەلەرىن جەل سەكىلدى ەتەدى،
نوكەرلەرىن دە وت جالىنى ىسپەتتى».

ال ۇل تۋرالى بىلاي دەلىنگەن:

«ۋا، قۇداي، سەنىڭ تاعىڭ ساقتالادى ماڭگىلىك،
جۇرگىزەسىڭ پاتشالىعىڭا ٴادىل بيلىك.
ادىلەتسىزدىكتى جەك كورىپ، سۇيەسىڭ سەن ادىلدىك،
سول سەبەپتەن سەنى قۇداي، ٴوز ٴتاڭىرىڭ، تاعايىنداعان،
قاسىڭدا جۇرگەن باسقالاردان گورى ساعان
قۋانىش پەن قۇرمەت سيلادى مولىنان».

ول تۋرالى تاعى دا بىلاي دەلىنگەن:

«اۋەل باستا سەن جەردىڭ نەگىزىن سالدىڭ،
يەم، اسپاندى دا ٴوز قولىڭمەن جاسادىڭ.
اسپان مەن جەر جويىلادى،
ال سەن قالاتىن بولاسىڭ،
ولار كيىم-كەشەكتەي توزادى،
كويلەكتەي ولاردى اۋىستىراسىڭ،
شاپانداي بۇكتەپ الىپ تا قوياسىڭ،
ال سەن ماڭگىلىك وزگەرمەيسىڭ دە،
ٴومىرىڭ ەشقاشان ۋشپەيدى دە».

ال ەندى، قۇداي قاي كەزدە قاي پەرىشتەگە:
«جاۋلارىڭدى اياعىڭا جىعىپ بەرگەنىمشە
مەنىڭ وڭ جاعىمدا جايعاسىپ وتىر!» ــــ
دەپ ايتقان ەدى؟ پەرىشتە اتاۋلى ــــ قىزمەت كورسەتەتىن رۋحتار عانا. ٴتاڭىر يە ولاردى ماڭگىلىك قۇتقارىلۋعا يە بولاتىن ادامدارعا قىزمەت ەتۋگە جىبەرەدى.

ٴبىزدىڭ بىردەن-بىر قۇتقارۋشىمىز ــــ ٴماسىح

سول سەبەپتى ٴبىز بەتتەگەن باعىتىمىزدان اۋىتقىپ كەتپەۋىمىز ٴۇشىن ٴماسىح تۋرالى ەستىگەنىمىزگە مىقتاپ دەن قويۋىمىز كەرەك. قۇدايدىڭ پەرىشتەلەر ارقىلى (مۇساعا) جەتكىزگەن تاۋرات زاڭىن ٴبارى بەرىك ۇستانۋعا مىندەتتى بولدى. كىم ونىڭ ەرەجەلەرىن بۇزىپ، باعىنباسا، سول ٴادىل جازاسىن تارتتى. بۇل وسىلاي بولعان كۇندە، ەگەر ٴبىز سونداي قۇداي ۇسىنعان كەرەمەت قۇتقارىلۋدى ەلەمەسەك، وندا جازادان قالايشا قۇتىلماقپىز؟ وسى قۇتقارىلۋدى العاشقىدا يەمىزدىڭ ٴوزى پاش ەتكەن ەدى. بۇل ىزگى حاباردى قۇلاقتارىمەن ەستىگەن كۋاگەرلەر كەيىن سوعان ٴبىزدىڭ دە كوزىمىزدى جەتكىزدى. قۇداي ٴوزىنىڭ قۇدىرەتىن كورسەتىپ، ٴتۇرلى تاڭعالارلىق كەرەمەتتەر مەن عاجايىپ بەلگىلەر جاساۋ ارقىلى جانە قۇدايدىڭ رۋحىنىڭ ٴوز ەركىنە ساي اركىمگە ۇلەستىرىپ بەرگەن ٴتۇرلى رۋحاني دارىندارى ارقىلى دا ىزگى حابار راستالدى.
ٴبىز ايتىپ وتىرعان بولاشاق الەمدى قۇداي پەرىشتەلەردىڭ قول استىنا تاپسىرعان ەمەس. قايتا، قۇدايدىڭ ٴسوزىنىڭ ٴبىر جەرىندە وسى تۋرالى بىرەۋ مىنانى بايىپپەن ايتقان عوي:
«ٴوزىڭ ەسكەرەتىندەي ادام سونشا كىم؟
سەن قامىن ويلايتىنداي ادام بالاسى كىم؟
ونى پەرىشتەلەردەن سال تومەنىرەك قويدىڭ،
ۇلىلىق پەن قۇرمەتتى وعان تاجدەي سيلادىڭ،
بارلىعىن دا اياعىنا جىعىپ باعىندىرىپ بەردىڭ».

قۇداي ونىڭ اياعىنا ٴبارىن دە جىعىپ بەرگەن كەزدە وعان باعىندىرماعان ەش نارسەنى قالدىرعان جوق. الايدا ٴبىز ٴبارىنىڭ دە ادام بالاسىنا باعىنعاندىعىن ٴقازىر كورە المايمىز. ٴبىراق يسانىڭ ازاپتى ٴولىم شەككەنى ٴۇشىن پاتشا رەتىندە عالامات سالتانات پەن قۇرمەتكە بولەنگەنىن كورەمىز. ول ٴبىراز ۋاقىت پەرىشتەلەردەن تومەن بولىپ، قۇدايدىڭ راقىمىنىڭ ارقاسىندا بارلىق ادامزات ٴۇشىن جانىن قيدى.

ٴماسىح مۇسا پايعامباردان دا الدەقايدا جوعارى

بۇل سولاي بولعاندىقتان، باۋىرلاستارىم، كوكتەگى قۇدايدىڭ وزىنە باعىشتاپ، قاسيەتتى بولۋعا باسقالارمەن بىرگە شاقىرعاندارى — سەندەر، ٴماسىح يساعا دەن قويىڭدار! ول — قۇدايدىڭ ەلشىسى جانە باس ٴدىني قىزمەتكەرى. وعان سەنىم ارتقانىمىزدى اشىق مويىندايمىز. مۇسا پايعامبار قۇدايدىڭ بۇكىل ۇيىندەگى قىزمەتىن ادال اتقارعانىنداي، يسا دا ٴوزىن تاعايىنداعان قۇدايعا ادال بولدى. ال سالىنعان ۇيدەن گورى ٴۇي سالۋشى كوبىرەك قۇرمەتكە لايىق، سول سياقتى يسا دا مۇساعا قاراعاندا الدەقايدا زور قۇرمەتكە يە. ٴاربىر ٴۇيدىڭ سالۋشىسى بار، ال ٴبارىنىڭ دە جاراتۋشىسى — قۇداي. (سوندىقتان دا ونىڭ رۋحاني ۇلى ٴماسىح مۇسادان اناعۇرلىم مارتەبەلى!)

مۇسا قۇدايدىڭ بۇكىل ۇيىندە ادال قىزمەتشىسى بولىپ، ونىڭ كەيىن جاريالايتىن حابارىنا مەگزەپ، ول تۇرالى الدىن الا ايتىپ كەتتى. ال ٴماسىح قۇدايدىڭ رۋحاني ۇلى رەتىندە ونىڭ ٴۇيىن (ياعني قۇداي حالقىن) ادال باسقارادى. ەگەر باتىلدىعىمىزدى جانە ماقتان تۇتىپ كەلگەن سەنىمىمىزدى بەرىك ۇستاساق، ٴبىز سونىڭ رۋحاني ٴۇيىمىز.

سەبەبى قۇدايدىڭ ٴسوزى ٴتىرى، اسەرى دە كۇشتى. ول ەكى ٴجۇزدى وتكىر سەمسەردىڭ قايىسىنان دا وتكىر، بويىمىزعا تەرەڭ ەنىپ، جان مەن رۋحتى ايىرىپ، بۋىن مەن جۇلىنعا جەتكەندەي، ىشكى دۇنيەمىزدەگى وي-نيەتىمىزدى

اشكەرەلەپ، باعالايدى. قۇدايدان جاسىرىن جاتقان ەشبىر جان يەسى جوق، ونىڭ كوز الدىندا بارلىعى اشىق تا ايقىن كورىنىپ تۇر. ٴبىز ونىڭ الدىندا ەسەپ بەرۋگە ٴتيىسپىز.

ماڭگىلىك ادال باس ٴدىني قىزمەتكەر

سونىمەن سەنىمىمىزدى بەرىك ۇستانىپ، ونى تاپجىلماستان مويىندايىق. كوككە كوتەرىلىپ كەتكەن زور مارتەبەلى باس ٴدىني قىزمەتكەرىمىز — قۇدايدىڭ رۋحاني ۇلى يسا بار. ول بىزگە جانى اشىمايتىن، وسال جاقتارىمىزدى تۇسىنبەيتىن ٴدىني قىزمەتكەر ەمەس، قايتا، ٴوزىمىز سياقتى ار ٴتۇرلى سىناقتان ٴوتىپ كوردى، ٴبىراق ەشقاشان كۇنا جاساعان جوق. ەندەشە راقىمى مول قۇدايدىڭ تاعىنا ەش قىسىلماستان جاقىنداپ، وتىنىشتەرىمىزدى بىلدىرەيىك. وسىلاي كومەككە مۇقتاج كەزدەرىمىزدە ونىڭ مەيىرىمدىلىگى مەن راقىمىنا يە بولامىز.

ادەتتە ٴاربىر باس ٴدىني قىزمەتكەر پەندەلەر اراسىنان تاڭدالىپ، ولار ٴۇشىن قۇدايعا قىزمەت ەتۋگە تاعايىندالادى. وعان ارناپ سىي-تارتۋلار ۇسىنىپ، ادامداردىڭ كۇنالارىنىڭ قۇنىن وتەۋ ٴۇشىن قۇرباندىقتار شالادى. باس ٴدىني قىزمەتكەر ٴوزىنىڭ دە پەندەلىك كەمشىلىكتەرى بار بولعاندىقتان، بىلمەي تۋرا جولدان اداسىپ كەتكەندەرگە مەيىرىمدىلىك كورسەتە الادى. سول سەبەپتەن ول حالىق ٴۇشىن دە، ٴوزى ٴۇشىن دە كۇنانىڭ قۇنىن وتەيتىن قۇرباندىقتار شالۋعا مىندەتتى.
باس ٴدىني قىزمەتكەر بولۋ قۇرمەتىن ەشكىم ٴوز بەتىمەن يەمدەنبەيدى، ونى قۇداي بەلگىلەيدى. حارون دا قىزمەتىنە وسىلاي تاعايىندالعان ەدى. سونداي-اق ٴماسىح تە باس ٴدىني قىزمەتكەر بولۋ قۇرمەتىن ٴوز بەتىمەن يەمدەنگەن جوق. قايتا، قۇداي وعان:

«سەن مەنىڭ رۋحاني ۇلىمسىڭ،

بۇگىن اكەڭ ەكەندىگىمدى جارياللادىم»
دەگەن. قۇدايدىڭ سوزىنىڭ تاعى ٴبىر جەرىندە بىلاي دا دەلىنگەن:

«سەن مالىكسادىقتاي ٴدىني قىزمەتكەرسىڭ،
ماڭگى-باقي سونداي بولىپ قالا دا بەرەسىڭ!»

سونىمەن قاتار ٴماسىح جەر بەتىندە جۇرگەندە ٴوزىن ولىمنەن قۇتقارۋعا قۇدىرەتى جەتەتىن اكەسىنە قاتتى داۋىستاپ سيىنىپ، كوز جاسىن توگىپ جالبارىندى جانە وعان مويىنسۇنىپ، ۇنامدى بولعاندىقتان تىلەگەنىنە يە بولدى. قۇدايدىڭ رۇحاني ۇلى بولا تۇرا، ٴماسىح اۋىر ازاپتار شەككەن كەزىندە دە اكەسىنە مويىنسۇنۋعا ۇيرەندى. جۇكتەلگەن تاپسىرماسىن تولىق ورىنداپ شىققان ول وزىنە مويىنسۇنعانداردىڭ بارلىعى ٴۇشىن ماڭگىلىك قۇتقارىلۋعا جول اشتى. قۇدايدىڭ ٴوزى مالىكسادىقتى تاعايىنداعانىنداي، ٴماسىحتى دە باس ٴدىني قىزمەتكەر بولۋعا بەلگىلەدى.
ٴجيى جاۋعان جاڭبىرمەن ٴشولىن قاندىرىپ، ٴوزىن وڭدەپ، باپتاعانداردىڭ يگىلىگى ٴۇشىن ٴونىمىن بەرگەن جەردى قۇداي جارىلقايدى. ال تىكەن مەن وشاعان شىعاراتىن جەر وعان پايداسىز، كوپ ۇزاماي ونىڭ قارعىسىنا ۇشىراماق! اقىرىندا مۇنداي جەر ورتەلەدى.
ال، قىمباتتى باۋىرلاستارىم، وسىلاردى ايتقانىمەن، سەندەردىڭ بۇدان جاقسىراق جاعدايدا ەكەندىكتەرىڭە، ياعني قۇتقارىلۋلارىڭدى بەرىك ۇستانعاندارىڭا كوزىمىز جەتتى. قۇداي ادىلەتسىز ەمەس. ول جاساعان يگى ىستەرىڭدى، ٴوز ادامدارىنا بەرگەن، ٴالى دە بەرىپ جاتقان كومەكتەرىڭ ارقىلى وزىنە دە كورسەتكەن سۇيىسپەنشىلىكتەرىڭدى ەشقاشان ەسىنەن شىعارمايدى. ارقايسىلارىڭنىڭ ۇمىتتەرىڭدى سوڭىنا دەيىن بەرىك ۇستانۋلارىڭ ٴۇشىن دە وسىنداي ىنتا-جىگەر تانىتقاندارىڭدى اڭساپ تىلەيمىز. جىگەرسىز بولۋلارىڭدى

قالامايمىز، كەرىسىنشە، سەنىم مەن شىدامدىلىق كورسەتىپ، ۋادە ەتىلگەن يگىلىكتەردى يەمدەنگەندەردەن ۇلگى الىڭدار!

قۇدايدىڭ ۋادەلەرىنە تولىق سەنۋگە بولادى

وزىنەن جوعارى ەشكىم تۇرماعاندىقتان، قۇداي ىبىرايىمعا ۋادە بەرگەندە ٴوزىنىڭ اتىمەن انت ەتىپ، بىلاي دەدى:«ساعان اق باتامدى ٴشۇباسىز ۇيىپ-توگىپ بەرە وتىرىپ، سەنىڭ ۇرپاقتارىڭدى سانسىز كوبەيتەمىن». وسىلاي ىبىرايىم شىدامدىلىقپەن كۇتىپ، قۇدايدىڭ ۋادە ەتكەندەرىنە يە بولدى.
ادامدار وزدەرىنەن جوعارىنىڭ اتىمەن انت بەرەدى. سول ارقىلى ايتقاندارىن بەكىتىپ، بارلىق داۋ-دامايلارىن دوعارتادى. سوندىقتان ٴوزىنىڭ ۋادەسىن يەمدەنەتىندەرگە العا قويعان ماقساتىنىڭ مىزعىماس ەكەنىن وتە ايقىن كورسەتكىسى كەلگەندە، قۇداي دا ايتقاندارىن انتپەن بەكىتتى. وسىلايشا ٴبىز بۇل ەكى مىزعىماس نەگىزگە (ونىڭ ۋادەسى مەن انتىنا) سۇيەنىپ، ولاردان زور كۇش-جىگەر الامىز. سەبەبى قۇدايدىڭ وتىرىك ايتۋى ەش مۇمكىن ەمەس. بىزگە ۇسىنىلعان وسى ۇمىتتەن كۇدەر ۇزبەي، ودان پانا تاپتىق. بۇل ٴۇمىتىمىز بەرىك زاكىر سياقتى جانىمىزدىڭ سەنىمدى سۇيەنىشى، ول كوكتەگى ٴۇيدىڭ ىشىندەگى «شىمىلدىقتىڭ ارتىندا» قۇدايدىڭ وزىمەن بەكىتىلگەن. سول جەرگە يسا ٴماسىح ٴوزى كىرىپ، وسى ارقىلى بىزگە دە سوندا كىرۋگە جول اشتى. ول — مالكىسادىق سياقتى تاعايىندالعان ماڭگىلىك باس ٴدىني قىزمەتكەرىمىز.

ٴاربىر ٴدىني قىزمەتكەر كۇن سايىن مىندەتتى اتقارا تۇرىپ، ٴاردايىم بىردەي قۇرباندىقتاردى ۇسىنادى. ٴبىراق شىن مانىسىندە سولار ەشقاشان كۇنالاردى وتەپ، جويا المايدى. ال ٴماسىح سەنۋشىلەردىڭ بارلىق كۇنالارىن وتەپ، تازارتۋ ٴۇشىن ٴبىر عانا قۇرباندىق ۇسىنعان سوڭ، قۇدايدىڭ وڭ جاعىنداعى قۇرمەتتى ورنىنا ماڭگىلىككە جايعاستى. ەندى ول بارلىق

جاۋلارىنىڭ ٴوزىنىڭ تابانىنىڭ استىنا ٴتۇسۋىن كۇتىپ وتىر. سونىمەن ٴماسىح قۇدايعا باعىشتالعاندارды جالعىز-اق قۇرباندىعىمەن ماڭگىلىك كىناراتسىز تازا قىلدى.
قۇداي رۋحى تا بىزگە وسىنى راستايدى. الدىمەن ول بىلاي دەدى ەمەس پە:

«جاراتقان يە مىنانى ايتادى:
بۇل مەنىڭ كەيىنىرەك ولارمەن جاسايتىن كەلىسىمىم —
مەن تاعىلىمىمدى جۇرەكتەرىنە قۇيامىن،
وي-سانالارىنا جازىپ تا قويامىن».
بۇعان ول:

«مەن ولاردىڭ كۇنالارى مەن ادىلەتسىز قىلىقتارىن
بۇدان بىلاي ەسىمە تۇسىرمەيتىن بولامىن»،

— دەپ قوستى. ال كۇنالار كەشىرىلگەن جەردە ەندى قايتىپ ولاردى وتەپ، جوياتىن قۇرباندىقتىڭ قاجەتى دە جوق.

قۇدايعا جاقىنداپ، ودان ۇمىتتەرىڭدى ۇزبەڭدەر!
سونىمەن، باۋىرلاستار، يسا ٴماسىحتىڭ ٴوز قانىن توككەنىنىڭ ارقاسىندا ەندى ەش قىسىلماستان ەڭ قاسيەتتى ورىنعا كىرە الامىز. يسا قۇداي الدىنا بارۋىمىزعا بوگەت بولعان «شىمىلدىقتى» ٴوز دەنەسىن قۇربان ەتۋمەن ەكىگە قاق ايىرىپ، ٴبىز ٴۇشىن ماڭگىلىك ومىرگە جاڭا جول اشتى.
(ەۆرەي. حات 1:1ـ14؛ 2:1ـ9؛ 3:1ـ6؛ 4:12ـ16؛ 5:1ـ10؛ 6:7ـ20؛ 10:11ـ20)

ماڭگىلىك «قۇداي ٴسوزى»

سول كەزدە جوحان ەلشى تۇركياداعى باتىس اناتوليادىڭ تەڭىز

جاعالاۋىنداعى ەفەس قالاسىنىڭ سەنۋشىلەر قاۋىمىندا قىزمەت ەتتى. جوحان قۇتقارۋشى يەمىزدىڭ ٴومىرى مەن ٴتالىمى تۋرالى باياندايتىن «ىزگى حاباردى» جانە سەنۋشىلەرگە ارنالعان ٴۇش رۋحاني حاتتى قۇداي رۋحىنىڭ جەتەلەۋىمەن جازىپ قالدىردى.

يسا ٴماسىح ــــ
قۇدايدىڭ ادامزاتقا ويىن بىلدىرگەن «ٴسوزى»

اۋەل باستا ٴسوز بولاتىن، ٴسوز قۇدايدا بولاتىن، ٴسوز قۇداي ەدى. ٴسوز اۋەلدەن ـ اق قۇدايدا بولاتىن. قۇداي ٴبارىن ٴسوز ارقىلى جاراتقان، جاراتىلعان ەشتەڭە دە ونسىز پايدا بولماعان. ٴسوز ٴومىردىڭ باستاۋى بولعان. سول ٴومىر ادامزات ٴۇشىن نۇر ەدى. نۇر تۇنەكتە جارقىرايدى، ال تۇنەك نۇردى جەڭە العان ەمەس.
قۇداي جىبەرگەن جاقيا ەسىمدى ادام بولدى. ول نۇردىڭ كۋاسى بولىپ، بارلىق ادامداردى سوعان سەندىرۋ ٴۇشىن كەلدى. جاقيانىڭ ٴوزى نۇر ەمەس ەدى، ول نۇر تۋرالى حابارلاۋ ٴۇشىن كەلگەن بولاتىن.
ٴار ادامعا ساۋلەسىن تۇسىرەتىن شىنايى نۇر بۇل دۇنيەگە كەلە جاتتى. ول بۇل دۇنيەدە بار ەدى، ٴبىراق الەمدى جاراتقان سول بولسا دا، ادامدار ونى تانىعان جوق. ٴوزى تاڭداپ العان حالقىنا كەلگەنىمەن، ولار ونى قابىلدامادى. ٴبىراق ونى قابىلداپ، وعان سەنىم ارتقانداردىڭ ٴبارىن ول قۇدايدىڭ رۋحاني بالالارى بولۋعا قۇقىقتى ەتتى. بۇلار تابيعي جولمەن، پەندەنىڭ قالاۋى بويىنشا بۇل دۇنيەگە كەلگەندىكتەن ەمەس، قۇداي ولارعا شىنايى ٴومىر بەرگەندىكتەن عانا ونىڭ رۋحاني بالالارى بولدى. ٴسوز ادامعا اينالىپ، ارامىزدا ٴومىر ٴسۇردى. سوندا ٴبىز اكەنىڭ جالعىز رۋحاني ۇلىنىڭ اسقان ۇلىلىعىن كوردىك: ول راقىمدىلىق پەن شىندىققا تولى ەدى.
(جوحان 1:1ـ14)

ەجەلدە جاراتقان يە يسرايل حالقىنىڭ اراسىنداعى قاسيەتتى شاتىردى ٴوزىنىڭ جەر بەتىندەگى تۇراعى بولۋعا تاعايىنداعان ەدى. كەيىن جاراتقان يە ٴوزىنىڭ «ٴسوزى» ٴارى ماڭگى جاسايتىن جالعىز رۋحاني ۇلى ٴماسىح ارقىلى ادامزاتتىڭ اراسىندا تۇرىپ، بىزگە ٴوزىنىڭ راقىمى مەن شىندىعىن تولىق كورسەتتى.

قۇدايمەن بايلانىستا بولۋلارىڭ ٴۇشىن
«قۇداي ٴسوزىن» بىلدىرەمىز

اۋەل باستا ول بار بولاتىن. ٴبىز ونى ەستىپ، كوزىمىزبەن كورىپ، انىقتاپ قاراپ، قول تيگىزدىك. ول — شىنايى ٴومىر سىيلايتىن «ٴسوز». سەندەرگە سول تۋرالى ايتىپ بەرەمىز، سەبەبى ٴومىر بىزگە كەلدى؛ وسى ماڭگىلىك ٴومىردى كوردىك تە، ەندى وعان كۋا بولىپ، سەندەرگە تانىستىرامىز. ول اكەمەن بىرگە بولاتىن، كوكتەن جەرگە ٴتۇسىپ، بىزگە كورىندى. سەندەر بىزبەن بايلانىستا بولسىن دەپ، ٴوزىمىز كورىپ، ەستىگەنىمىز تۋرالى حابار بەرىپ وتىرمىز. وسىلاي ٴبارىمىز اكەمەن جانە ونىڭ رۋحاني ۇلى يسا ماسىحپەن بايلانىستامىز. سەندەرگە وسىنى ورتاق قۋانىشىمىزدىڭ تولىعىنان بولۋى ٴۇشىن جازىپ وتىرمىز. (جوحان. 1ـحاتى 1:1ـ4)

قۇدايعا ۇنامدى ٴومىر سالتى

سەنۋشىلەرگە ارنالعان ٴبىرىنشى حاتىندا جوحان ەلشى ولاردى ماسىحكە نىق سەنىپ، تازا ٴومىر سۇرۋگە شاقىرىپ، جىگەرلەندىردى.

قۇدايدىڭ نۇرىندا تۇرىپ تازا ٴومىر ٴسۇرۋ تۋرالى
ٴبىز ماسىحتەن ەستىپ، سەندەرگە ٴبىلدىرىپ وتىرعان حابار

مىناۋ: قۇداي — نۇر، ونىڭ ىشىندە ەشقانداي تۇنەك جوق. ەگەر ٴبىز قۇدايمەن بايلانىستامىز دەي تۇرا، تۇنەكتە جۇرسەك، وتىرىكشى بولامىز دا، ٴومىرىمىز شىندىققا ساي بولماي قالادى. ال ەگەر قۇدايعا ۇقساپ نۇردا تۇرساق، وندا ٴوزارا بايلانىستا بولامىز جانە ونىڭ رۋحاني ۇلى يسانىڭ توگىلگەن قانى ٴبىزدى بارلىق كۇنالارىمىزدان تازارتادى. ەگەر كۇناسىزبىز دەسەك، وندا ٴوزىمىزدى الداپ، بىزدە شىندىقتىڭ بولماعانى. ەگەردە كۇنالارىمىزدى مويىنداساق، قۇداي سەنىمدى دە ادىلەتتى بولعاندىقتان ولاردى كەشىرىپ، ٴبىزدى بارلىق ادىلەتسىزدىگىمىزدەن تازارتادى.

بالالارىم مەنىڭ، سەندەر كۇنا جاساماسىن دەپ، وسىنى جازىپ وتىرمىن. الايدا، ەگەر بىرەۋىڭ كۇنا جاساپ قويساڭ، اكەنىڭ الدىندا ٴادىل قورعاۋشىمىز — يسا ٴماسىح بار. ول ٴوز جانىن قۇربان ەتىپ، كۇنالارىمىزدىڭ قۇنىن وتەدى؛ ٴوزىمىزدىڭ عانا ەمەس، سونداي-اق بۇكىل ادامزاتتىڭ دا كۇنالارىنىڭ قۇنىن تولەدى.

باۋىرلاستارىن سۇيگەندەر عانا قۇدايدى شىن بىلەدى

ەگەر قۇدايدىڭ وسيەتتەرىن ورىنداساق، قۇدايدى جاقىنىنان تانيتىنىمىزدى بىلەمىز. قۇدايدى تانيمىن دەي تۇرا، ونىڭ وسيەتتەرىن ورىندامايتىن كىسى — وتىرىكشى، سونىڭ جان دۇنيەسىنەن شىندىق ورىن العان جوق. قۇدايعا دەگەن سۇيىسپەنشىلىك ونىڭ ٴسوزىن ورىنداعان كىسىدە شىن مانىندە تولىق بولىپ، ماقساتىنا جەتتى. قۇدايمەن تىعىز بايلانىستا ەكەنىمىزدى مىناعان قاراپ بىلەمىز: ونىمەن قاتىناستا تۇرمىن دەيتىن كىسى يسا ٴماسىح قالاي ٴومىر سۇرگەن بولسا، سولاي ٴومىر سۇرۋگە ٴتيىس.
نۇردا ٴجۇرمىن دەي تۇرا، باۋىرلاسىن جەك كورەتىن كىسى ٴالى دە تۇنەكتە ٴجۇر. ال باۋىرلاسىن جاقسى كورگەن اركىم نۇردا ٴجۇرىپ، ازعىرىلۋعا تۇسپەيدى دە، وزگەنى ازعىرمايدى

دا. باۋىرلاسىن جەك كورەتىننىڭ ٴجۇرىس-تۇرىسى تۇنەكتە، ول قايدا كەتىپ بارا جاتقانىن بىلمەيدى. سەبەبى تۇنەك ونىڭ جان دۇنيەسىن سوقىر قىلىپ قويعان.

وسى كۇناكار دۇنيەنى جانە ونداعى ەش نارسەنى سۇيمەڭدەر! وسى دۇنيەنى سۇيگەندەردىڭ كوكتەگى اكەگە سۇيىسپەنشىلىگى جوق سەبەبى وسى دۇنيەگە تان نارسەلەردىڭ ٴبارى: كۇناكار ادامنىڭ قۇمارلىقتارى، كوزىنىڭ قۋماعايلىعى، مال-مۇلىككە ماستانۋى اكەدەن ەمەس، وسى دۇنيەدەن باستاۋ العان. ال وسى دۇنيە مەن ونىڭ لاززاتى وتكىنشى، ال قۇدايدىڭ ەركىن ورىنداۋشى ماڭگى ٴومىر سۇرەدى.(جوحان. 1-حاتى 1:5-9؛ 2:1-6،9-11،15-17)

قۇدايدىڭ سۇيىسپەنشىلىگى جانە ٴبىزدىڭ وزگەلەردى ٴسۇيۋىمىز

سۇيىكتى باۋىرلاستارىم، ٴبىر-بىرىمىزدى سۇيەيىك! سەبەبى سۇيىسپەنشىلىك قۇدايدان؛ سۇيەتىن ادام — قۇدايدىڭ بالاسى، ول قۇدايدى بىلەدى. سۇيمەيتىن كىسى قۇدايدى بىلمەيدى، ويتكەنى قۇداي — سۇيىسپەنشىلىك. قۇداي بىزگە دەگەن سۇيىسپەنشىلىگىن بىلاي كورسەتتى: سول ارقىلى شىنايى ٴومىر ٴسۇرۋىمىز ٴۇشىن قۇداي ٴوزىنىڭ جالعىز رۋحاني ۇلىن دۇنيەگە جىبەردى. بۇل سۇيىسپەنشىلىكتىڭ ٴمانىسى مىنادا: قۇدايدى سۇيگەن ٴبىز ەمەس، قايتا، ول ٴبىزدى سۇيگەندىكتەن، قۇرباندىعى ارقىلى كۇنامىزدىڭ قۇنىن وتەۋ ٴۇشىن رۋحاني ۇلىن جىبەردى. سۇيىكتى باۋىرلاستارىم، قۇداي ٴبىزدى وسىلايشا سۇيگەندىكتەن، ٴبىز دە ٴبىر-بىرىمىزدى ٴسۇيۋىمىز كەرەك. قۇدايدى ەشكىم ەش ۋاقىتتا كورمەگەن ەمەس؛ الايدا ٴبىر-بىرىمىزدى سۇيسەك، وندا قۇداي جان دۇنيەمىزدەن ورىن الىپ، ونىڭ سۇيىسپەنشىلىگى بويىمىزدا ابدەن تولىسىپ، ماقساتىنا جەتكەنى.

ادامداردىڭ كۋالىگىن قابىلداپ ٴجۇرمىز. ال قۇدايدىڭ كۋالىگى ادامدىكىنەن گورى سالماقتىراق؛ سوندىقتان قۇدايدىڭ ٴوزىنىڭ

رۋحانی ۇلی جایندا بەرگەن كۋالىگىنە سەنۋگە ٴتيىسپىز. ونىڭ رۋحانی ۇلىنا سەنگەن كىسىنىڭ جۇرەگىندە قۇدایدىڭ كۋالىگى جۇرەدى. ال قۇدايعا سەنبەگەن كىسى ونى وتىرىكشى ەتىپ كورسەتەدى، سەبەبى ول قۇدايدىڭ ٴوزىنىڭ رۋحانی ۇلی تۋرالى بەرگەن كۋالىگىنە سەنبەيدى.
بۇل كۋالىكتىڭ ٴمانىسى مىناداي: قۇداي بىزگە ماڭگىلىك ٴومىر سىيلادى، وسى ٴومىر ونىڭ رۋحانی ۇلىندا. قۇدايدىڭ رۋحانی ۇلىمەن بايلانىسى بار ادام شىنايى ومىرگە يە، ال ونىمەن بايلانىسى جوقتا شىنايى ٴومىر دە جوق.
قۇدايمەن تىعىز بايلانىستاعى ماڭگىلىك ٴومىر
سەندەر قۇدايدىڭ رۋحانی ۇلىنا سەنگەندىكتەن ماڭگىلىك ومىرگە يەسىڭدەر. وعان سەنىم ارتقان سەندەردىڭ سونى بىلۋلەرىڭ ٴۇشىن بۇلاردى جازىپ وتىرمىن.
ٴبىز ونىڭ ەركىنە ساي ٴبىر نارسە سۇراساق، قۇداي تىڭداعىمىزعا قۇلاق سالادى دەپ كامىل سەنەمىز. نە سۇراساق تا، قۇداي بىزگە قۇلاق سالادى دەپ بىلسەك، ونىڭ تىڭداعانىمىزدى بەرەتىنىن دە بىلەمىز.(جوحان. 1ـحاتى 4:7ـ12؛ 5:9ـ15)

جاننىڭ قيعان ٴماسىحتىڭ ماڭگىلىك جەڭىسى

سەنۋشىلەر ريم پاتشاسىنا «ٴتاڭىر» دەپ تابىنۋدان باس تارتقاندارى ٴۇشىن جوحان ەلشى ەگەي تارتقان شاعىندا تۇتقىندالىپ، پاتموس ارالىنا جەر اۋدارىلدى. سول جەردە قۇداي جوحانعا ايان بەرىپ، اقىر زامان مەن قيامەت سوتى تۋرالى اشىق ٴبىلدىردى.

جاراتقان يەنىڭ كوكتە ماڭگىلىك دارىپتەلۋى
وسىدان كەيىن قاراپ قالسام، كوكتە اشىلعان ەسىكتى كوردىم! مەن بۇدان بۇرىن دا ەستىگەن، كەرنەي ۇنىنە

ۇقسايتىن قاتتى داۋس ماعان: «مۇندا كوتەرىل، ساعان وسدان كەيىن نە بولۋعا ٴتيىس ەكەنىن كورسەتەمىن»، — دەدى. مەن دەرەۋ قۇداي رۋحىنا ەرەكشە بولەنىپ، ايان كوردىم كوكتە ٴبىر تاق تۇردى، ۇستىندە بىرەۋ وتىر ەكەن وتىرعاننىڭ سىرت كورىنىسى ياسپيس، كارنەول سىپەتتى اسىل تاستارداي ساۋلە شاشىپ، ال تاقتىڭ اينالاسىن ٴزۇبارجاتتاي جالتىراعان كەمپىرقوساق قورشاپ تۇردى. تاقتى اينالدىرا جيىرما ٴتورت تاق بار ەكەن، ولاردىڭ ۇستىندە اق كيىمدى التىن تاج كيگەن جيىرما ٴتورت اقساقال وتىردى. تاقتىڭ تۇسىنان نايزاعايدىڭ جارقىلى، گۇرسىلى جانە كۇركىرى شىقتى. ال تاقتىڭ الدىندا جەتى شىراعدان جالىنداپ جانىپ تۇردى، ولار قۇدايدىڭ جەتى رۋحىنىڭ بەلگىسى. تاقتىڭ الدى ٴمولدىر كريستالل سىپەتتى شىنى تەڭىزگە ۇقسادى.

تاقتى قورشاي، ونىڭ ورتاڭعى باسپالداعىندا، دەنەلەرىنىڭ الدى-ارتىندا كوپتەگەن كوزدەرى بار ٴتورت نوكەر بار ەدى العاشقىسى ارىستانعا، ەكىنشىسى بۇقاعا، ٴۇشىنشىسىنىڭ بەتى ادامنىڭ بەتىنە، ال ٴتورتىنشىسى ۇشىپ بارا جاتقان بۇركىتكە ۇقساس ەكەن. ارقايسىسىنىڭ التى قاناتى بولاتىن جانە تۇلا بويلارى تولعان كوزدەر ەدى. ولار كۇنى-تۇنى توقتاماستان: «بۇكىل الەمنىڭ يەسى — ارداقتى بولىپ كەلگەن، ماڭگى بار جانە بولاشاقتا كەلەتىن قۇداي قاسيەتتى، قاستەرلى، قۇدىرەتتى!» — دەپ سيىنۋمەن بولدى.
ٴتورت نوكەر تاقتا وتىرعان، ماڭگىلىك ٴومىر سۇرەتىن قۇدايعا داڭق، قۇرمەت كورسەتىپ، شۇكىرشىلىك ەتكەن سايىن، جيىرما ٴتورت اقساقال ونىڭ الدىنا باس ۇرا جىعىلىپ، ماڭگى ٴتىرى وعان تاعزىم ەتىپ، تاجدارىن تاقتىڭ الدىنا ۇسىندى دا:
«قۇداي يەمىز!
سەن ۇلىلىق، قۇرمەت پەن بيلىككە لايىقسىڭ.
ويتكەنى بۇكىل الەمدى جاراتقان ٴوزىڭسىڭ؛
سەنىڭ ەركىڭمەن ول جاراتىلدى جانە بولا دا بەرەدى»،

— دەپ داۋىستادى.

«توقتىنىڭ» اقىر زامانىنىڭ بيلگىن قابىلداۋى
سودان كەيىن تاق ۇستىندە وتىرعانىنىڭ وڭ قولىنان ەكى جاعىنا دا جازۋ جازىلىپ، جەتى مورمەن بەكىتىلگەن كىتاپتى كوردىم. سول كەزدە ٴبىر قۇدىرەتتى پەرىشتەنى دە كوردىم. ول قاتتى داۋىسپەن: «كىم مورلەردى بۇزىپ، كىتاپتى اشۋعا لايىق؟» — دەپ جاريالادى. الايدا كوكتە دە، جەردە دە، جەر استىندا دا كىتاپتى اشىپ، ونىڭ ىشىنە قاراۋ بيلگى بار ەشكىم تابىلمادى.
كىتاپتى اشىپ، ونىڭ ىشىنە قاراۋعا لايىقتى ەشكىمنىڭ تابىلماعاندىعىنا قاتتى قايعىرىپ جىلادىم. سوندا اقساقالداردىڭ بىرەۋى ماعان:
— جىلاما، قارا: ٴداۋىت پاتشانىڭ اۋلەتىنەن، ياھۋدا رۋىنان شىققان «ارىستان» جەڭىسكە جەتتى! ونىڭ سول جەتى ٴموردى سىندىرىپ، كىتاپتى اشىپ، وقۋعا بيلگى بار، — دەدى.
مەن قاراسام، تاقتىڭ ورتاسىندا، اينالا تۇرعان ٴتورت نوكەر مەن اقساقالدار قورشاعان «توقتىنى» كوردىم. ول قۇرباندىققا شالىنعانداي بولىپ كورىندى. ونىڭ جەتى ٴمۇيىزى مەن جەتى كوزى بار ەكەن، بۇلار بۇكىل الەمگە جىبەرىلگەن قۇدايدىڭ جەتى رۋحىن بىلدىرەدى.
توقتى بارىپ، تاقتا وتىرعانىنىڭ وڭ قولىنان كىتاپتى قابىلدادى. ول مۇنى قولعا العان كەزدە ٴتورت نوكەر مەن جيىرما ٴتورت اقساقال توقتىنىڭ الدىنا باس ۇرا جىعىلدى. ارقايسىسىنىڭ قولىندا دومبىراعا ۇقساس التىن اسپاپ جانە تۇتەتىلەتىن حوش ٴيىستى زاتتارعا تولى التىن تابالار بولدى. ال حوش ٴيىستى زاتتار قۇداي حالقىنىڭ ايتقان ٴمىناجاتتارىن بىلدىرەدى.
ولار جاڭا ماداقتاۋ جىرىن ايتىپ بىلاي دەدى:

«سەن لايىقسىڭ كىتاپتى قولىڭا الۋعا،
مورلەرىن بۇزىپ، ونى اشۋعا!
ويتكەنى ٴوزىڭنىڭ قۇربان بولىپ، قانىڭدى توگۋىڭ ارقىلى
ٴاربىر رۋ، ٴتىل، ۇلت جانە حالىقتان شىققانداردىڭ
تولەمدەرىن وتەپ، قۇدايعا ارنادىڭ ولاردى.
وسىلاي قۇدايىمىزعا باعىشتالعان سولاردى
جاسادىڭ ٴدىني قىزمەتكەرلەر پاتشالىعى؛
جەر بەتىنە ولار بيلىك جۇرگىزەتىن بولادى».
مەن تاعى دا قاراپ، تاقتى، ٴتورت نوكەردى جانە اقساقالداردى قورشاپ تۇرعان مىڭداعان، ميلليونداعان پەرىشتەلەردى كورىپ، ۇندەرىن ەستىدىم. ولار قاتتى داۋىسپەن اندەتىپ بىلاي دەدى:
«قۇرباندىققا شالىنعان توقتى ——
بيلىك پەن بايلىقتى،
دانالىق پەن قۇدىرەتتى،
قۇرمەت، ۇلىلىق پەن ٴدارىپتى
قابىلداۋعا ابدەن لايىقتى!»
كوك پەن جەردەگى، جەر استى مەن تەڭىزدەگى —— ياعني بۇكىل الەمدەگى ٴاربىر تىرشىلىك يەسىنىڭ بىلاي دەپ ان سالعان داۋسىن ەستىدىم: «تاقتا وتىرعان جانە توقتى دارىپتەۋ مەن قۇرمەتكە، ۇلىلىق پەن قۇدىرەتكە ماڭگى-باقي لايىق!»
ٴتورت نوكەر: «اۋمين»، —— دەپ جاۋاپ بەردى. ال جيىرما ٴتورت اقساقال جەرگە باس ۇرا جىعىلىپ، (ماڭگى ٴتىرى جاراتقان يە مەن توقتىعا) تاعزىم ەتتى.
(ايان 4:1-11؛ 5:1-14)

«توقتىنىڭ ۇيلەنۋ تويى»
مۇنان كەيىن تاق جاعىنان ٴبىر داۋىس شىقتى:
«ماداقتاڭدار قۇدايىمىزدى
بارلىق قىزمەتشىلەرى ونىڭ!
دارىپتەي بەرىڭدەر، ٴتاڭىرىمىزدى
قاستەرلەيتىن ۇلكەن-كىشى بارلىعىڭ!»

سودان كەيىن مەن سارقىراپ الاسۇرعان سۋدىڭ گۇرىلى مەن قاتتى كۇن كۇركىرىنە ۇقساس، ۇلكەن ٴبىر توپتىڭ ۇنىندەي زور داۋىس ەستىدىم. ولار:

جاراتقان يەنى ماداقتاڭدار!
سەبەبى ٴبىزدىڭ قۇدايىمىز ــــ
بۇكىل الەمنىڭ يەسى بيلىگىن جۇرگىزۋدە!
شاتتانىپ، قۋانايىق،
ونىڭ ۇلىلىعىن ماداقتايىق!
«توقتىنىڭ ۇيلەنەتىن ۋاقتى» جەتتى،
ونىڭ قالىڭدىعى ازىرلەنىپ، دايىن وتىر.
وعان كىرشىكسىز تازا، جىلتىراعان
اق باتەس كيىمدەر بەرىلدى،
ــــ دەپ ايقايلادى. ال اق باتەس كيىمدەر قۇداي حالقىنىڭ ادىلەتتى ىستەرىن بىلدىرەدى.
سودان كەيىن پەرىشتە ماعان:
مىنانى جازىپ قوي: «توقتىنىڭ ۇيلەنۋ تويىنا» شاقىرىلعاندار باقىتتى! ــــ دەدى دە: بۇل قۇدايدىڭ شىنايى سوزدەرى، ــــ دەپ قوستى. مەن (اڭ-تاڭ بولىپ) اياعىنا جىعىلىپ، باس ۇرماق ەدىم، ٴبىراق ول ماعان: «ولاي جاساما! مەن وزىڭمەن جانە يسانىڭ شىنايى حابارىن ۇستاناتىن باۋىرلاستارىڭمەن بىرگە قىزمەت ەتۋشىمىن. قايتا، قۇدايعا باس ۇرىپ عيبادات ەت!» ــــ دەدى. سەبەبى يسانىڭ شىنايى حابارىن جەتكىزۋ ــــ پايعامبارلىق ٴسوز ايتۋدىڭ ناعىز ٴمانىسى.

جەڭىمپاز ٴماسىحتىڭ كورىنىپ، قاس جاۋلارىن قۇرتۋى

مۇنان سوڭ قاراعانىمدا، كوكتىڭ اشىلعانىن جانە سوندا تۇرعان اق بوز اتتى كوردىم؛ ونىڭ ۇستىندە وتىرعان «ادال دا اقيقات» دەپ اتالادى. ول ادىلدىكپەن ۇكىم كەسىپ، سوعىسقا شىعادى. ونىڭ كوزدەرى وتتاي جالىنداپ، باسىنا كيگەن

الدەنەشە پاتشالىق تاجدەرى بولدى. كيمندە وزىنەن باسقا ەشكىم دە ماعىناسىن بىلە المايتىن ٴبىر ەسىم جازىلعان ەدى، ال جامىلعىسى قانعا باتقان ەكەن. ونىڭ ٴبىر اتاعى «قۇداي ٴسوزى». اق بوز اتقا ٴوتىرىپ، كىرشىكسىز تازا اق باتەس جامىلعى كيگەن كوكتىڭ اسكەرلەرى ونىڭ سوڭىنان ەرىپ ٴجۇردى. اۋزىنان شىققان، حالىقتاردى شاۋىپ تاستايتىن وتكىر سەمسەرى بار ەكەن. «ول حالىقتارعا قاتاڭدىقپەن بيلىك جۇرگىزەتىن بولادى». ٴجۇزىمدى قىسىپ تاپتاعاندا شىرىننىڭ اعىپ شىعاتىنى سياقتى، ول قۇدىرەتى شەكسىز قۇدايدىڭ قاھارلى اشۋىن وعان باعىنباعانداردىڭ ۇستەرىنە توككىزەدى. اتتىنىڭ جامىلعىسى مەن سانىندا«پاتشالاردىڭ پاتشاسى، يەلەردىڭ يەسى» دەگەن اتاعى دا جازىلعان.
سودان كەيىن مەن كۇننىڭ بەتىندە تۇرعان پەرىشتەنى كوردىم. ول اسپاندا، شىڭىراۋ بيىكتە ۇشىپ بارا جاتقان بارلىق جىرتقىش قۇستارعا زور داۋىسپەن:
ـــ قۇدايدىڭ «ۇلى تويىنا» جينالىپ كەلىڭدەر! پاتشالاردىڭ، قول باسشىلار مەن جاۋىنگەرلەردىڭ، اتتار مەن ۇستىندەگىلەردىڭ، قۇل ـ ازات، ۇلكەندى ـ كىشىلى بارلىق ادامداردىڭ ولىكتەرىنىڭ ەتىن جەڭدەر! دەپ ايقاي سالدى.
سوندا مەن ايۋاندى، دۇنيەنىڭ پاتشالارىن جانە ولاردىڭ اسكەرلەرىن كوردىم. ولار اق بوز ات ۇستىندە وتىرعانمەن جانە ونىڭ اسكەرىمەن شايقاسۋعا جينالعان ەكەن. الايدا ايۋان جانە وعان قىزمەت ەتىپ كەرەمەتتەر كورسەتكەن جالعان پايعامبار ەكەۋى دە كەنەتتەن تۇتقىنعا الىندى. سول ٴبىر تاڭعاجايىپ كەرەمەتتەر ارقىلى جالعان پايعامبار ايۋاننىڭ تاڭباسىن قابىلداپ، ونىڭ مۇسىنىنە قۇلشىلىق ەتكەندەردى ەلىكتىرىپ، الداپ جۇرگەن بولاتىن. ايۋان مەن جالعان پايعامبار ەكەۋى دە كۇكىرت جانىپ جاتقان، ماڭگى سونبەيتىن وتتى كولگە (توزاققا) تىرىدەي لاقتىرىلدى. ال باسقالارى ات ۇستىندە وتىرعاننىڭ اۋزىنان شىققان سەمسەرىمەن ٴولتىرىلىپ، بارلىق جىرتقىش قۇستار ولاردىڭ

ولىكتەرىنىڭ ەتىن جەپ تويىندى.

ٴماسىحتىڭ مىڭ جىلدىق پاتشالىعى

بۇدان كەيىن مەن كوكتەن ٴتۇسىپ كەلە جاتقان، قولىندا ٴتۇپسىز تۇڭعيىقتىڭ كىلتى مەن اۋىر شىنجىر ۇستاعان پەرىشتەنى كوردىم. ول ايداھاردى ەجەلگى جىلاندى، ياعني ٴازازىل شايتاندى — ۇستاپ الىپ، ونى مىڭ جىلعا شىنجىرلاپ تاستادى. ەندى قايتىپ مىڭ جىل وتكەنشە حالىقتاردى الداي الماۋى ٴۇشىن پەرىشتە ونى ٴتۇپسىز تۇڭعيىققا لاقتىرىپ جىبەرىپ، ەسىگىن كىلتتەپ، مورمەن بەكىتتى. ال وسى كەزەڭ وتكەننەن كەيىن ول ٴبىراز ۋاقىتقا بوساتىلۋعا ٴتيىس.
ەندى مەن تاقتاردى جانە ۇستىندە وتىرعانداردى كوردىم. ولارعا ادامزاتتى سوتتاپ، ۇكىم كەسۋ بيلىگى بەرىلىپتى. سونداي-اق يساعا ادال بولىپ، قۇدايدىڭ ىزگى حابارىن جاريالاعاندارى ٴۇشىن شەيىت بولعانداردىڭ جاندارىن دا كوردىم. بۇلار نە ايۋاننىڭ مۇسىنىنە تابىنعان دا جوق، نە ايۋاننىڭ تاڭباسىن ماڭدايلارى مەن قولدارىنا قابىلداعان دا جوق. ولار قايتا ٴتىرىلىپ، ماسىحپەن بىرگە مىڭ جىل بويى پاتشالىق قۇردى. بۇل «العاشقى قايتا ٴتىرىلۋ». ال ولگەندەردىڭ قالعاندارى مىڭ جىل ٴوتىپ كەتكەنشە تىرىلگەن جوق. العاشقى قايتا تىرىلۋگە قاتىسقان اركىم باقىتتى دا قاسيەتتى! مۇندايلارعا «ەكىنشى ٴولىم» بيلىگىن جۇرگىزبەيدى. كەرىسىنشە، ولار قۇدايدىڭ جانە ٴماسىحتىڭ ٴدىني قىزمەتكەرلەرى بولىپ، ماسىحپەن بىرگە مىڭ جىل بويى پاتشالىق قۇرماق.

شايتاننىڭ ٴبىرجولا كۇيرەۋى

ال مىڭ جىل وتكەننەن كەيىن شايتان زىنداننان بوساتىلادى. ول دۇنيەنىڭ ٴتورت بۇرىشىنداعى حالىقتارعا — گوگ پەن ماگوگقا بارىپ، ولاردى الداپ، شايقاسقا جيناۋعا ۇمتىلادى. ولار تەڭىز جاعالاۋىنداعى قۇم قيىرشىقتارىنداي سانسىز كوپ بولادى. سوندا دۇنيە ٴجۇزىنىڭ تۇكپىر-تۇكپىرىنەن

كەلگەن وسى توبىر قۇداي حالقىنىڭ ورداسى — ونىڭ سۇيىكتى قالاسىن قورشاپ الادى. الايدا كوكتەن وت-جالىن ٴتۇسىپ، جاۋدى جالماپ قويادى. بۇلاردى ەلىكتىرىپ الداعان ٴازازىل كۇكىرتپەن جانىپ تۇرعان وتتى كولگە (توزاق وتىنا) تاستالادى؛ بۇرىن سول جەرگە ايۋان مەن جالعان پايعامبار دا لاقتىرىلعان ەدى. ولار سوندا كۇنى-تۇنى ماڭگىلىك ازاپ شەگەتىن بولادى.

قيامەت سوتى

بۇدان كەيىن مەن ۇلكەن اق تاقتى جانە ونىڭ ۇستىندە وتىرعاندى كوردىم. جەر مەن كوك ونىڭ قاسىنان قاشىپ، ولارعا ورىن تابىلمادى. ۇلكەندى-كىشىلى ولگەن ادامداردىڭ تاق الدىندا تۇرعاندارىن بايقادىم. كىتاپتار اشىلىپ، ەرەكشە ٴبىر كىتاپ «ماڭگىلىك ٴومىر كىتابى» دا اشىلدى. ولگەندەر سول كىتاپتاردا جازىلعان، وزدەرى ٴتىرى كەزدەرىندە جاساعان ىستەرىنە ساي سوتتالدى. تەڭىزدە قازا تاپقاندار دا، جالپى اجالعا ۇشىراپ، و دۇنيەگە اتتانعانداردىڭ ٴبارى دە قايتا ٴتىرىلىپ، ىس-ارەكەتتەرى بويىنشا سوتتالدى. بۇدان كەيىن اجال مەن و دۇنيە توزاق وتىنا لاقتىرىلدى. توزاق وتى «ەكىنشى ٴولىم» دەپ تە اتالادى. كىمنىڭ ەسىمى ماڭگىلىك ٴومىر كىتابىندا جازىلماعان بولسا، سول دا توزاق وتىنا لاقتىرىلدى. (ايان 19:5-21؛ 20:1-15)

جۇماقتاعى تاماشا جاعداي

قۇدايدىڭ ٴوز حالقىمەن بىرگە جاڭا كوك پەن جەردى مەكەندەۋى

سودان سوڭ جاڭا كوك پەن جاڭا جەردى كوردىم. سەبەبى بۇرىنعى كوك پەن جەر قۇرىپ كەتىپ، ەندى قايتىپ تەڭىز دە جوق بولىپتى. سوندا مەن كوكتەن، قۇدايدىڭ قاسىنان

تۇسكەن قاسيەتتى قالانى جاڭا يەرۋساليمدى بايقادىم، ول كۇيەۋىنىڭ الدىنان شىعۋعا بەزەنىپ كيىنگەن قالىڭدىقتاي دايىندالعان ەدى. كوكتەگى تاقتان بىلاي دەگەن زور داۋىستى ەستىدىم: «قاراڭدار، قۇدايدىڭ ادامدار اراسىنداعى مەكەنى! ول سولارمەن بىرگە تۇرىپ، ولار ونىڭ حالقى بولماق. وسىلاي قۇدايدىڭ ٴوزى سولارمەن بىرگە مەكەندەپ، ولاردىڭ قۇدايى بولادى! ول بارلىق كوزدىڭ جاستارىن ٴسۇرتىپ تاستاپ جۇباتادى. ەندى قايتىپ ٴولىم، جوقتاۋ، زار ەڭىرەۋ مەن اۋرۋ بولمايدى. سەبەبى بۇرىنعى الەم قۇرىپ، جوق بولدى».
سوندا تاقتا وتىرعان:
— ەندى ٴبارىن دە جاڭادان جاراتامىن، — دەدى. ال ماعان قاراپ: — مۇنى جازىپ قوي، بۇل سوزدەر سەنۋگە تۇرارلىق شىنايى! — دەپ قوستىسودان سوڭ ول بىلاي دەدى: — ەندى تۇگەل ورىندالدى! العاشقى دا سوڭعى، باسى دا اياعى مەنمىن. جانى سۋساعان اركىمگە شىنايى ٴومىردىڭ قاينار كوزىنەن سۋدى تەگىن ىشكىزەمىن. جەڭىپ شىققان اركىم وسى يگىلىكتەردىڭ بارىنە يە بولادى. مەن ونىڭ قۇدايى، ول ماعان رۋحاني بالا بولادى. الايدا قورقاقتار، سەنىمسىزدەر، زۇلىمدار، كىسى ولتىرگەندەر، ازعىندار، سيقىرشىلار، جالعان تاڭىرگە قۇلشىلىق ەتۋشىلەر مەن بۇكىل وتىرىكشىلەردىڭ ۇلەسى كۇكىرت جانىپ تۇرعان وتتى كول بولماق. بۇل «ەكىنشى ٴولىم».

جاڭا يەرۋساليمنىڭ كورىنۋى

سوڭعى جەتى پالەگە تولى جەتى توستاعاندى اكەلگەن جەتى پەرىشتەنىڭ بىرەۋى قاسىما كەلىپ:
— ٴجۇر، مەن ساعان «قالىڭدىقتى» — «توقتىنىڭ ۇيلەنەتىن ايەلىن» كورسەتەيىن، — دەدى. سوندا پەرىشتە مەنى قۇدايدىڭ رۋحىنىڭ اسەرىمەن بيىك تە ۇلى تاۋدىڭ باسىنا الىپ شىعىپ، ماعان قاسيەتتى يەرۋساليم قالاسىن كورسەتتى. ول كوكتەن، قۇدايدىڭ قاسىنان ٴتۇسىپ، ونىڭ

نۇرلى سالتاناتىنا كەنەلدى. قالا وتە قۇندى اسىل تاسقا ۇقساپ، ٴمولدىر تاستاي ايقىن، ياسپيس سياقتى جالت-جۇلت ەتىپ جارقىراپ جاتتى.
قالادان قۇدايدىڭ ٴۇيىن كورمەدىم. سەبەبى ونىڭ ٴۇيى — بۇكىل الەمنىڭ يەسى قۇداي جانە توقتى. قالاعا جارىق ٴتۇسىرۋ ٴۇشىن كۇن مەن ايدىڭ دا قاجەتى جوق: قۇدايدىڭ نۇرلى سالتاناتى ونى جارقىراتادى، ٴارى توقتى دا — ونىڭ شام-شىراعى ىسپەتتى. (قۇتقارىلعان) حالىقتار ونىڭ نۇرىمەن ٴجۇرىپ، جەر بەتىنىڭ پاتشالارى سالتاناتتى تارتۋ-تارالعىلارىن قالاعا اكەلىپ تۇرادى. قالا قاقپالارى كۇن ۇزاعىنا جابىلمايدى، ەشقاشان ٴتۇن دە بولمايدى. حالىقتار قىمبات سالتاناتتى سىي-تارتۋلارىن اكەلىپ، قۇرمەت كورسەتەدى. ال ارامداردىڭ، جەكسۇرىن قىلىقتار جاساپ، جالعان ايتاتىنداردىڭ ەشقايسىسى دا قالاعا كىرمەي، تەك توقتىنىڭ ماڭگىلىك ٴومىر كىتابىندا ەسىمدەرى جازىلعاندار عانا ەنەتىن بولادى.

جاڭا پەيىشتەگى ٴومىر سۋىنىڭ قاينار كوزى

پەرىشتە ماعان قۇداي مەن توقتىنىڭ تاعىنان باستاۋ العان ٴمولدىر تاستاي جىلتىلداعان ٴومىر سۋىنىڭ وزەنىن دە كورسەتتى. ول قالا كوشەسىنىڭ ورتاسىمەن تومەنگە قاراي اعادى. وزەنىنىڭ ٴار جاعاسىندا ٴوسىپ تۇرعان ماڭگىلىك ٴومىردى سيلايتىن اعاش اي سايىن، جىلىنا ون ەكى رەت، جەمىس بەرەدى. ال جاپىراقتارى حالىقتاردى ساۋىقتىرۋعا ارنالعان. قالادان قارعالعان ەش نارسە دە تابىلمايدى. قۇداي مەن توقتىنىڭ وتىرعان تاعى قالانىڭ ىشىندە. قىزمەتشىلەرى وعان باس ۇرا قىزمەت ەتىپ، بەت-جۇزىن كورەتىن بولادى. ماڭدايلارىندا ونىڭ ەسىمى جازىلىپ تۇرماق. ەندى ەشقاشان ٴتۇن بولمايدى. ولارعا شام-شىراق پەن كۇن ساۋلەسىنىڭ دە قاجەتى جوق، سەبەبى قۇداي يەنىڭ نۇرى ٴتۇسىپ تۇرادى. ولار ماڭگى پاتشالىق قۇرماق.

قۇدايدىڭ حابارىن بەرىك ۇستانۋدى ەسكەرتۋ
مۇنان كەيىن پەرىشتە ماعان: «بۇل سوزدەر سەنۋگە تۇرارلىق ناعىز شىندىق. پايعامبارلارعا ءوز رۋحىن دارىتقان قۇداي يە قىزمەتشىلەرىنە جۋىردا بولۋعا ءتيىستى وقيعالاردى الدىن الا كورسەتۋ ءۇشىن پەرىشتەسىن جىبەردى»، — دەدى. (ءماسىح) «مىنە، مەن جۋىردا كەلەمىن! قۇدايدىڭ وسى كىتاپتاعى حابارلارىن ۇستاناتىندار باقىتتى!» دەپ ەسكەرتتى.
(ايان 1:21ـ1ـ22،11ـ27؛22:1ـ7)

سوڭعى سوز

قىمباتتى وقىرمان!
سونىمەن ءسىز بۇل كىتاپتى وقىپ شىعىپ، قۇداي تاعالانىڭ ادامزاتتىڭ ورنىمەن تىعىز قاتىناستا تۇرۋىن قالايتىنىن ءبىلىپ الدىڭىز. قۇداي سول ءۇشىن دە ادامدى جاراتتى، ءارى ونىڭ كۇناسىز تازا، باقىتتى ءومىر ءسۇرۋىن كوزدەيدى.
ولاي بولسا، ادامدار نەلىكتەن نە قۇدايمەن تىعىز قاتىناستا بولماي، نە ونىڭ جارىلقاۋىن كورمەي كەلەدى؟ مۇنىڭ سەبەبى — كۇنا. كۇنا ءبىزدىڭ قۇدايمەن تىعىز بايلانىستا بولۋىمىزعا كەدەرگى جاسايدى. قۇداي ءوزى مۇلتىكسىز، ادال ءارى پاك بولعاندىقتان، كۇناسى كەشىرىلمەگەن پەندەمەن قارىم-قاتىناس جاسامايدى، ويتكەنى بۇل ونىڭ پاكتىگىنە قايشى بولار ەدى.
كۇنانىڭ جازاسى — ءولىم. ادامدى كۇنادان تازارتۋ ءۇشىن قۇرباندىق قاجەت. سوندىقتان دا ەجەلدە ادامدار ءبىر توقتى نە بۇقادان قۇرباندىققا شالاتىن. الايدا ادام قانشا جىل بويى قۇرباندىققا مال شالسا دا، كۇناسىنان شىن مانىندە تازارا المايدى. سول سەبەپتەن قۇداي ءوزىنىڭ شەكسىز راقىمى مەن سۇيىسپەنشىلىگىنە ساي ادامزاتتى ءبىرجولاتا تازارتاتىن مۇلتىكسىز قۇرباندىقپەن قامتاماسىز ەتتى. وسى مۇلتىكسىز

قۇرباندىق يسا ٴماسىح بولدى. ول كوكتەن جىبەرىلىپ، ونىڭ ادامي دەنەسى پاك قىز مارىامنىڭ قۇرساعىندا قۇداي رۋحىنىڭ قۇدىرەتىمەن عاجاپ جاراتىلدى. يسا جەر بەتىندەگى ٴومىرىن ەشبىر كۇناسىز باستاپ، مۇندا تۇرعان بۇكىل كەزىندە ەشقانداي كۇنا جاساعان دا جوق! يسادان باسقا بىردە-بىر جان سولاي ىستەي العان ەمەس.
ەگەر ٴسىز قۇدايمەن تىعىز بايلانىستا بولعىڭىز كەلسە، يسانىڭ قۇرباندىعىن شىن جۇرەكپەن مويىنداپ، قابىلداڭىز. قۇداي يسانى ولىمنەن قايتا ٴتىرىلتىپ، ونىڭ قۇرباندىق ٴولىمىن بارلىق كۇنانىڭ تولەمى رەتىندە قابىلدادى. بۇعان تولىقتاي سەنىم ارتقانىڭىز ٴجون. ەندى يسانىڭ شاكىرتى بولىپ، تازا ٴومىر سۇرۋگە بەل بايلاڭىز. جاراتقان يە ٴسىزدى مولىنان جارىلقاعىسى كەلەدى. قانداي قيىنشىلىقتا دۋشار بولساڭىز دا، قۇداي يەڭىز سىزگە جار بولادى. ال بۇ دۇنيەدەن وتكەن سوڭ ٴسىز قيامەتتە قايتا ٴتىرىلىپ، جۇماقتا قۇداي تاعالامەن جانە ونىڭ قۇتقارىلعان حالقىمەن بىرگە ماڭگى-باقي راقات ٴومىر كەشەتىن بولاسىز. مىنە، مۇنى سىزگە قۇداي ٴوزىنىڭ سوزىندە ۋادە ەتكەن.
قىمباتتى وقىرمان، ەندىگى تاڭداۋ وزىڭىزدە.
يسانى قۇتقارۋشىم دەپ قابىلداپ، ەسىمىڭىز ماڭگىلىك ٴومىر كىتابىنا ەنگىزىلىپ، قۇدايدىڭ قاسىنا، تاماشا جۇماققا بارۋدى قالايسىز با؟ الدە ٴوز بەتىڭىزبەن ٴومىر ٴسۇرۋىڭىزدى جالعاستىرىپ، اقىر سوڭىندا لاۋلاپ جانعان توزاق وتىنا ٴتۇسۋدى تاڭدايسىز با؟ ەرىك وزىڭىزدە. ەگەر ٴبىرىنشى، يگىلىكتى جولدى قابىلداساڭىز، بىلاي دەپ جاراتقان يەگە تىلەگىڭىزدى بىلدىرۋىڭىزگە بولادى:
ۋا، قۇداي تاعالا، مەن سەنىڭ الدىڭدا كۇناكارمىن. وز بەتىممەن ٴومىر ٴسۇرىپ، تەرىس ىستەر ىستەپ كەلدىم. ەندى كۇنالارىمنان تازارىپ، سەنىڭ اق جولىڭمەن جۇرگىم كەلەدى.
سەن كۇنالارىمنىڭ قۇنىن وتەۋ ٴۇشىن يسانى كوكتەن جىبەردىڭ. ول ٴبىز ٴۇشىن ٴوز ٴومىرىن قۇربان ەتتى. سەن

يسانى ولىمنەن قايتا ٴتىرىلتىپ، ونىڭ قۇرباندىعىن قابىلداعانىڭدى پاش ەتتىڭ.
مەن بۇگىننەن باستاپ يسانى قۇتقارۋشىم جانە يەم دەپ مويىندايمىن. ونىڭ مەن ٴۇشىن دە قۇربان بولعاندىعىنا سەنەمىن.
ەندى ٴوزىڭنىڭ ۋادەڭە ساي، بارلىق كۇنالارىمدى كەشىرە گور. ەسىمىمدى ماڭگىلىك ٴومىر كىتابىڭا ەنگىزە گور. ماعان ٴوزىڭنىڭ قۇداي رۋحىندا قولداۋشىم ٴارى جەتەلەۋشىم بولۋعا جىبەرە گور. وزىڭمەن تىعىز قاتىناستا ٴومىر ٴسۇرىپ، سەنى دارىپتەپ تازا جۇرگىم كەلەدى.
ۋا، قۇتقارۋشىم يسا! ٴوزىڭنىڭ پاك ٴومىرىڭدى ماعان بولا قۇربان ەتكەنىڭ ٴۇشىن ساعان شەكسىز رىزاشىلىعىمدى بىلدىرەمىن. سەنى يەم دەپ مويىنداپ، اقيقات جولىڭمەن جۇرۋگە بەل بايلادىم. ٴقازىر دە، جۇماقتا دا وزىڭمەن تىعىز قاتىناستا بولا الاتىنىم ٴۇشىن ساعان شەكسىز العىس ايتامىن.
اۋمين.
ٴسىز وسىلاي دەپ قۇدايعا تىلەگىڭىزدى ٴبىلدىرىپ، يسانىڭ قۇتقارۋشى ٴماسىح بولىپ، قۇرباندىق ولىمنەن قايتا تىرىلگەنىنە شىن جۇرەكتەن سەندىڭىز بە؟ ولاي بولسا، قۇداي بەرگەن ۋادەلەرىن ورىندايدى. ٴسىزدى كۇنانىڭ قۇلدىعىنان قۇتقارىپ، ەسىمىڭىزدى ٴوزىنىڭ ماڭگىلىك ٴومىر كىتابىنا تىركەيدى. سىزگە قولداۋشى ٴارى جەتەلەۋشى ەتىپ قۇدايدىڭ رۋحىن جىبەرىپ، ٴسىزدى ٴوزىنىڭ رۋحاني حالقىنىڭ قاتارىنا قوسادى.
بۇدان بىلاي كۇن سايىن قۇداي سوزىن وقىپ رۋحاني نار الىپ، ٴوزىڭىزدى شەكسىز سۇيگەن يەمىزگە سيىنىپ ٴمىناجات ەتىڭىز. ماسىحكە باعىشتالعان باسقا سەنۋشىلەرمەن مۇمكىندىگىڭىزگە قاراي كەزدەسىپ وتىرعانىڭىز ٴجون. بۇل ٴسىزدى جىگەرلەندىرىپ، سەنىمىڭىزدى بەكىتە تۇسەدى.
سونداي-اق، اينالاڭىزداعى تۋعان-تۋىسقاندارىڭىز بەن دوس-جاراندارىڭىزعا جاقسىلىق ىستەپ، ولارمەن قۇداي تاعالانىڭ

شەكسىز راقىمى مەن سۇيىسپەنشىلىگى جايلى بولسكەنىڭىز يگى.
مىناۋ دا ەسىڭىزدە بولسىن. ەگەر قايتادان كۇنا جاساپ قويساڭىز، ٴۇمىتسىڭىزدى جوعالتپاڭىز. شىن جۇرەكتەن سوعان وپىق جەپ، قۇدايدىڭ الدىندا موينىداڭىز. يسا سول كۇناڭىز ٴۇشىن دە ٴوزىنىڭ پاك ٴومىرىن قۇربان ەتتى. سوندىقتان قۇداي ٴسىزدىڭ بۇل كۇناڭىزدى دا كەشىرۋگە دايىن.
الايدا، ارينە، سەنۋشىنىڭ كۇنا جاساي بەرگەنى دۇرىس ەمەس. قۇدايدىڭ رۋحىنىڭ قولداۋىمەن تازا ٴومىر سۇرۋگە بەل بايلاۋىمىز كەرەك. قۇداي بىزگە ٴوزىنىڭ ەلشىسى جوحان ارقىلى مىنا وسيەتىن جەتكىزدى: «بالالارىم مەنىڭ، سەندەر كۇنا جاساماسىن دەپ، وسىنى جازىپ وتىرمىن. الايدا، ەگەر بىرەۋىڭ كۇنا جاساپ قويساڭ، اكەنىڭ الدىندا قورعاۋشىمىز بار. سول قورعاۋشىمىز — يسا ٴماسىح. ول ٴوز جانىن قۇربان ەتىپ، كۇنالارىمىزدىڭ قۇنىن وتەدى. ەگەردە كۇنالارىمىزدى مويىنداساق، قۇداي سەنىمدى دە ادىلەتتى بولعاندىقتان، ولاردى كەشىرىپ، ٴبىزدى بارلىق ادىلەتسىزدىگىمىزدەن تازارتادى».

وسى شەشىمدى قابىلداعان قىمباتتى وقىرمان، ٴسىزدىڭ قۇداي تاعالامەن، قۇتقارۋشى يەمىز يسا ماسىحپەن بايلانىستى جاڭا ومىرىڭىزگە سات ساپار تىلەيمىز! لايىم قۇداي سىزگە جار بولىپ، اق باتاسىن جاۋدىرا كورسىن. اۋمين.

ۋازمۇن

قۇدايدىڭ مۇلتىكسىز الەمدى جاراتۋى............................7
ادام اتا مەن حاۋا انانىڭ پەيىش باعىنداعى تاماشا ٴومىرى.....10
ادامنىڭ كۇناعا باتۋى قۇداي جارىلقاعان ىبرايىم 12
مەن ونىڭ ۇرپاقتارى مىسىرداعى ەزگىدەن........................16
قۇتقارىلىپ، كوشىپ شىعۋ...36
ادال كەلىن رۋتتىڭ اڭگىمەسى......................................53
قۇكايعا نىق سەنگەن ٴداۋىت پاتشا................................62
زابۋرداعى بەس جىر...74
دانا سۇلەيمەن پاتشا...84
زابۋرداعى ناقىل سوزدەردەن مىسالدار..........................88
يشايا پايعامباردىڭ قۇتقارۋشى تۋرالى الدىن الا ٴبىلدىرۋى..94
دانيال پايعامباردىڭ ٴومىرى جانە كورگەن اياندارى...........99
قۇتقارۋشى ٴماسىحتىڭ كەرەمەتپەن دۇنيەگە كەلۋى........107
ٴماسىحتىڭ ۋاعىزى مەن كەرەمەت ىستەرى.....................112
قۇتقارۋشىنىڭ ٴتىرىلىپ، كوككە ورالۋى.........................144
قۇداي رۋحىنىڭ كەرەمەت ىس-ارەكەتى..........................146
قۇتقارىلۋ جولى..165
ٴماسىحتىڭ اسقان ۇلىلىعى 169
قۇتقارىلعان ادامنىڭ جاڭا ٴومىرى 172
تەڭدەسسىز قۇتقارۋشىعا ٴبىرجولا سەنىم ارتۋ...............178
ماڭگىلىك «قۇداي ٴسوزى» 186
قۇدايعا ۇنامدى ٴومىر سالتى.....................................188
جانىن قيعان ٴماسىحتىڭ ماڭگىلىك جەڭىسى.............191
جۇماقتاعى تاماشا جاعداي......................................198
سوڭعى سوز...201